

leiderdorp

JAARSTUKKEN 2016

INHOUDSOPGAVE

1. Woord vooraf	5
2. Leeswijzer	9
3. Jaarverslag	11
3.1 Programmaverantwoording	12
Programma 1 : Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs	12
1A Lokale gezondheidszorg	12
1B Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)	17
1C Jeugdbeleid	23
1D Jeugdhulp en preventief jeugdbeleid	26
1E Lokaal onderwijsbeleid	30
1F Onderwijshuisvesting	34
Wat heeft het gekost?	36
Programma 2 : Werk en Inkomen	40
2A Participatiewet	40
2B Sociale werkvoorziening (SW)	45
2C Vreemdelingenbeleid	47
Wat heeft het gekost?	49
Programma 3 : Kunst, Cultuur en Sport	51
3A Kunst en Cultuur	51
3B Sport	54
Wat heeft het gekost?	57
Programma 4 : Beheer openbare ruimte	59
4A Verkeer en vervoer	59
4B Water	64
4C Groenbeleid en regio	66
4D Openbaar Groen	68
4E Speelvoorzieningen	71
4F Riolering	73
4G Reiniging	78
Wat heeft het gekost?	80
Programma 5 : Ruimtelijk beleid	83
5A Ruimtelijke ordening	83
5B Woonbeleid	88
5C Economische zaken	92
5D Duurzaamheid	96
Wat heeft het gekost?	98
Programma 6 : Bestuur, Burgerzaken en Veiligheid	100
6A Algemene regionale samenwerking	100
6B Bestuur en dienstverlening	104
6C Openbare orde en veiligheid	107
Wat heeft het gekost?	112

Programma 7 : Grondontwikkeling	115
7A Grondontwikkeling algemeen	115
7B Grondontwikkeling Centrumplan	118
7C Grondontwikkeling W4	120
Wat heeft het gekost?	122
 Algemene dekkingsmiddelen	 125
Algemeen	125
Wat heeft het gekost?	126
 3.2 Paragrafen	 129
 Paragraaf 1 : Lokale heffingen	 129
 Paragraaf 2 : Weerstandsvermogen en risicobeheersing	 133
 Paragraaf 3 : Onderhoud kapitaalgoederen	 140
 Paragraaf 4 : Financiering	 149
 Paragraaf 5 : Bedrijfsvoering	 152
 Paragraaf 6 : Verbonden partijen	 155
 Paragraaf 7 : Grondbeleid	 163
 Paragraaf 8 : Drie Decentralisaties	 168
 3.3 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht	 171
 4. Jaarrekening	 173
4.1 Algemene toelichting jaarrekening	175
 4.2 Balans per 31 december	 180
 4.3 Toelichting op de balans	 182
4.3.1 Toelichting op de activa (alle bedragen x € 1.000)	182
4.3.2 Toelichting op de passiva (alle bedragen x € 1.000)	190
4.3.3 Gewaarborgde geldleningen	193
4.3.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	196
4.3.5 Vaste activa staat	197
4.3.6 Staat investeringskredieten incl. af te sluiten	199
4.3.7 Staat van reserves	210
4.3.8 Staat van voorzieningen	220

4.4 Het overzicht van baten en lasten en de toelichting	223
4.4.1 Financiële analyse per programma	223
4.4.2 Toelichting financiële afwijkingen reserves	230
4.4.3 Gerealiseerde dekkingsmiddelen	238
4.4.4 Incidentele baten en lasten	239
4.4.5 Aanwending onvoorzien	243
4.4.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi-)publieke sector (=WNT)	244
 4.5 Single Information Single Audit (SISA)	 246
 5. Overige	 247
5.1 Gebeurtenissen na balansdatum	247
5.2 In control statement	248
5.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	255
 6. Bijlagen	 257
6.1 Bijlage 1: Conversietabel product-programma	257
6.2 Bijlage 2: Bestuur en organisatie	263
6.3 Bijlage 3: Kerngegevens Leiderdorp	266
6.4 Bijlage 4: Afkortingenlijst	267
6.5 Bijlage 5: Begrippenlijst	269

1. WOORD VOORAF

Het jaar 2016 is voor de gemeente Leiderdorp geen doorsnee jaar geworden; het tweede jaar van de gedecentraliseerde taken in het sociale domein, de komst en het vertrek van de vluchtelingen in een tijdsbestek van een half jaar, de voortgang in de Regionale Toekomstvisie 2027 en een breuk in de coalitie.

De decentralisaties in het sociale domein

Leiderdorp heeft, samen met haar partners, in 2015 de nieuwe gemeentelijke taken opgepakt op het gebied van jeugdhulp, maatschappelijke ondersteuning en arbeidsparticipatie. De opdracht was nieuw beleid uit te voeren met een sterk slinkend budget, vanuit de gedachte dat gemeenten dichter bij hun inwoners staan en dus beter (én efficiënter) kunnen bepalen wie welke ondersteuning nodig heeft. In 2016 is er gestart met een integrale nota van de drie decentralisaties, die in 2017 ter bespreking naar de raad zal komen. Het college heeft steeds vermeld dat de onzekerheden rond de nieuwe taken de eerste jaren groot zullen zijn, zowel beleidsinhoudelijk als financieel. Ook in 2016 werd dit weer bevestigd.

Met betrekking tot de verantwoording en controle van de Jeugdwet en de WMO kwamen een aantal knelpunten aan het licht. De controle op de uitvoering van de PGB-verstrekingen door de SVB levert onzekerheden op. Daarnaast bestaat er onzekerheid over de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de verantwoorde door het CAK opgelegde en geïnde eigen bijdragen.

De nieuwe aanbesteding Jeugdhulp 2017-2020 vergde veel tijd en energie van de Holland Rijnland partners. Alphen a/d Rijn en Kaag en Braassem kozen voor de lichtere zorg een eigen weg en bleven alleen voor de zwaardere zorg aangehaakt. Financieel kwam de aanbesteding net voor het einde van het jaar gereed, nadat er extra eigen middelen voor de transformatie door de gemeenten waren toegezegd.

Opvang vluchtelingen

De tijdelijke crisisopvang in 2015 voor 120 vluchtelingen in sporthal De Bloemerd vormde de opmaat naar de opvang van 320 vluchtelingen voor de verwachte duur van een jaar in de oude ROC-locatie. In januari 2016 vonden twee inloopavonden plaats om de komst met onze inwoners te delen en begin maart namen de eerste vluchtelingen hun intrek. Aan het einde van de zomer van 2016 waren alle vluchtelingen echter al weer vertrokken naar andere locaties en bleef de ROC locatie verder leeg staan.

Een woord van dank aan de OBSG voor hun inzet aan de vluchtelingen kinderen bij het speciale onderwijs en daarnaast natuurlijk ook aan alle vrijwilligers, vrijwilligersorganisaties en ambtenaren die (weer) hun beste beentje hebben voorgezet bij de begeleiding van deze vluchtelingen.

Leiderdorp in de regio

De colleges van B&W en de gemeenteraden in de Leidse regio (de vier SP71-gemeenten en gemeente Voorschoten) hebben uitgesproken dat ze intensiever met elkaar willen samenwerken. Dit vanuit het uitgangspunt en de overtuiging dat door een krachtig gezamenlijk optreden als Leidse regiogemeenten de belangen van inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen in de regio beter kunnen worden bediend. Dit heeft in 2016 geleid tot de vaststelling van de Toekomstvisie Leidse regio 2027 “Kwaliteiten versterken & krachten verenigen”. In de daarop volgende 2^e fase van het project is/wordt onderzocht hoe die samenwerking vorm moet worden gegeven. Volgens planning zullen de respectieve gemeenteraden uiterlijk direct na de zomer daarover een principe besluit nemen.

Wisseling coalitiesamenstelling

Eind oktober 2016 kwam er een breuk binnen de coalitie VVD-D66-CDA. De PvdA en LPL vormden samen met de VVD en het CDA een nieuwe coalitie, waarbij er enkele kleine aanpassingen in de afspraken werden aangebracht en er daarnaast veranderingen in de portefeuilles van de wethouders optraden.

Samenvatting financieel resultaat 2016

In de programmarekening leggen we verantwoording af over de plannen en voornemens uit de programmabegroting 2016. Het rekeningresultaat 2016 is € 563.947 voordelig.

bedragen x € 1.000,-	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016	Vershil 2016
Lasten	70.520	78.869	73.554	5.314
Baten	-72.478	-64.938	-63.189	-1.749
Totaal van saldo van baten en lasten	-1.959	13.931	10.366	3.565
Mutaties in reserves:				
- toevoegingen	6.350	12.583	18.658	-6.074
- onttrekkingen	-7.230	-26.514	-29.587	3.073
Resultaat	-2.839	0	-564	564

Toelichting resultaat 2016

De belangrijkste posten die samen het resultaat vormen, zijn hieronder per programma weergegeven. Een uitgebreide toelichting op deze posten in relatie tot de mutaties in de reserves staat in de programma's onder 'wat heeft het gekost'.

Programma bedragen x € 1.000,-	Saldo begroting 2016	Saldo werkelijk 2016	Vershil 2016	Voordeel/Nadeel
1 Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs	17.031	15.618	1.413	V
2 Werk en Inkomen	6.112	5.496	616	V
3 Kunst, Cultuur en Sport	2.666	2.511	155	V
4 Beheer openbare ruimte	14.464	13.763	702	V
5 Ruimtelijk beleid	1.223	947	276	V
6 Bestuur Burgerzaken & Veiligheid	12.023	11.776	248	V
7 Grondontwikkeling	4.166	4.421	255	N
Algemene Dekkingsmiddelen	-44.219	-44.165	54	N
Resultaat	464	0	464	V
Saldo vóór resultaatbestemming	13.931	10.366	3.565	V
Mutaties in reserves	-13.931	-10.930	3.001	N
Saldo ná resultaatbestemming	0	-564	564	V

Programma 1 Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs

In programma 1 is een groot voordeel gerealiseerd doordat de WMO-bestedingen achterblijven bij de verwachtingen. De grootste posten betreffen maatwerk materieel (oa. woningaanpassingen) voor € 170.000 (V), maatwerk immaterieel (o.a. Hulp bij het Huishouden en begeleiding) voor € 505.000 (V), Ondersteuning voor algemene voorzieningen (o.a. Huishoudelijk Hulp Toelage) van € 479.000 (V) en tenslotte persoonsgebonden budget van ongeveer € 205.000 (V) als gevolg van afname aantal budgethouders. Op Jeugdhulp en preventief jeugdbeleid is een nadeel van € 81.000 (N) gerealiseerd als gevolg van een daling van de inkomsten van het rijk. Het resultaat op dit programma is voor € 1.378.000 toegevoegd aan de reserve sociaal domein.

Programma 2 Werk en Inkomen

Het resultaat betreft een voordeel op de de Algemene Bijstand van € 583.000 (V) als gevolg van meer opbrengsten op debiteuren uitkeringen-administratie dan verwacht van € 213.000 (V) en een extra rijksbijdrage voor de bijstandsuitkeringen aan vergunninghouders van € 132.000 (V). Het eigen risico van de gemeente op algemene bijstand inkomensdeel is gedeeltelijk aangesproken € 253.000 (V). Op minimabeleid is een tekort gerealiseerd van € 161.000 (N) voor de éénmalige kosten van statushouders. Tenslotte is er voor re-integratie, inburgering en nieuw beschut in totaal € 217.000 (V) minder uitgegeven. De kosten voor deze trajecten schuiven voor een deel door naar 2017. Het resultaat op dit programma is voor € 625.000 toegevoegd aan de reserve sociaal domein.

Programma 3 Kunst, Cultuur en Sport

Het voordeel is een optelsom van meerdere kleine meevallers. De grootste post betreft accommodatie van € 110.000 (V) als gevolg van het lagere beheerskosten voor € 50.000 (V) en niet aangewend voor monitoring/onderzoek voor het accommodatieplan € 60.000 (V).

Programma 4 Beheer Openbare Ruimte

De verwerkingskosten afval vallen als gevolg van de aanbesteding substantieel lager uit € 538.000 (V). Verder zien we een aantal voordelen op het beheer en dagelijks onderhoud van de openbare ruimte. Het voordeel op dit programma is voor € 794.000 toegevoegd aan de reserve reiniging en de reserve IBOR.

Programma 5 Ruimtelijke Beleid

Het resultaat op dit programma wordt voor € 150.000 (V) veroorzaakt door een bijdrage van RWS voor de afwikkeling van de laatste aandachtspunten. Omdat de uitvoering in 2017 zal plaatsvinden zal worden voorgesteld om dit bedrag bij bestemming voor die uitvoering beschikbaar te houden. Verder is het resultaat op bouwleges € 56.000 (V), welk bedrag is gestort in de egalisatiereserve omgevingsvergunning. Tenslotte is minder aan eigen uren gemaakt resp. minder ingehuurd voor bestemmingsplannen € 60.000 (V)

Programma 6 Bestuur, Burgerzaken en Veiligheid

Het resultaat op dit programma bestaat uit meerdere posten, zoals werving en selectie, opleidingen, fitness en geneeskundige kosten van € 107.000 (V) en minder inhuur € 96.000 (V). Verder valt de opbrengst leges op huwelijken, reisdocumenten en rijbewijzen met € 93.000 (V) gunstig uit. Voor de versterking van de pensioenvoorziening wethouders is € 126.000 (N) uitgetrokken. Dit bedrag wordt vrijwel geheel gecompenseerd door een overschot op de bestuurskosten van € 116.000 (V).

Programma 7 Grondontwikkeling

De baten en lasten grondexploitatie (incl. mutaties in de reserves) zijn doorgaans in evenwicht omdat de investeringen voor aankoop en bouwrijp maken resp. de opbrengst verkopen in principe met de balansrekening voorraad grond worden verrekend. De wijzigingen in de voorziening negatieve grondexploitaties resp. de resultaten bij het afsluiten van grondexploitaties worden verrekend met de reserves voor grondexploitatie. In 2016 zien we een nadeel op de grondexploitatie van € 255.000 (N) en op de verrekening van de reserves grondexploitatie van € 62.000 (N). Het tekort van € 317.000 dat per saldo overblijft wordt veroorzaakt doordat de begroting 2016 met een onttrekking aan de reserve W4 van € 360.897 sluitend is gemaakt. De onttrekking is in de jaarrekening 2016 niet geëffectueerd omdat een valide onderbouwing ontbreekt en de reserve W4 volledig is aangewend voor de verhoging van de voorziening negatieve grondexploitaties.

Programma Algemene Dekkingsmiddelen

Het resultaat op algemene dekkingsmiddelen is € 54.000 (N). Belangrijkste oorzaak is dat de opbrengst OZB-niet woningen met € 203.000 (N) ruim achterblijft bij de begroting als gevolg van een substantieel lagere waarde van de niet-woningen. Meevallers op de OZB-woningen, toeristenbelasting en precario van in totaal € 91.000 (V) en een voordeel op de algemene uitkering van € 82.000 (V) n.a.v. de decembercirculaire compenseren dit nadeel grotendeels.

Begrotingssaldo

In de eerste en tweede bestuursrapportage 2016 én in de decemberwijziging hebben wij gerapporteerd over de afwijkingen bij de uitvoering van de lopende begroting. Die rapportage resulteerde, rekening houdend met tussentijdse besluitvorming zoals bijv. over de GIG, in een prognose van het resultaat 2016. Dat begrotingssaldo staat hier vanzelfsprekend als een voordeel als onderdeel van het totaal resultaat.

Mutaties in reserves

In voorgaande toelichtingen op de programma's is aangegeven dat in overeenstemming met het vastgestelde beleid, een aantal resultaatafhankelijke verrekeningen met de reserves plaatsvinden die vooraf niet in de begroting zijn geraamd. Het betreft de volgende mutaties:

- Toevoeging € 277.000 aan de reserve bouw- en grondexploitaties
- Onttrekking € 215.000 uit de bestemmingsreserve W4
- Toevoeging € 2.003.000 aan de reserve sociaal domein
- Toevoeging € 746.000 aan de egalisatiereserve reiniging
- Per saldo toevoeging € 190.000 overige reserves(6x)

Rekening houdend met deze toevoegingen aan de reserves komt het resultaat op € 563.947 voordelig. Dit resultaat stemt nagenoeg overeen met de laatste prognose bij de decemberwijziging.

Leiderdorp, 23 mei 2017

College van burgemeester en wethouders van Leiderdorp

2. LEESWIJZER

Dit jaarverslag bestaat uit twee delen. In het eerste deel – het jaarverslag – leggen we verantwoording af over de zeven programma's en algemene dekkingsmiddelen zoals ze in de begroting 2016 zijn beschreven.

Een programma is een samenhangend geheel van taakvelden. Net als in de programmabegroting beschrijven we de programma's volgens een vaste opzet. Na een korte inleiding volgt een overzicht van de doelen, activiteiten en de prestatie-indicatoren. Vervolgens rapporteren we onder het kopje 'Wat hebben we bereikt?' of en in welke mate we de in de begroting gestelde doelstellingen hebben behaald. De inspanningen die we verrichtten om de doelstellingen te behalen, staan onder 'Wat hebben we ervoor gedaan?'. Deze vragen komen per subprogramma terug. Tot slot leggen we onder 'Wat heeft het gekost?' verantwoording af over de verschillen tussen begroot na wijziging en de werkelijke baten en lasten (alleen voor bedragen groter dan € 50.000).

In het onderdeel Paragrafen rapporteren we over thema's die een dwarsdoorsnede geven. Voorbeelden zijn bedrijfsvoering, onderhoud kapitaalgoederen en het weerstandsvermogen. De wetgever stelt in het Besluit begroting en verantwoording (BBV) zeven paragrafen verplicht.

Het tweede deel van de jaarstukken bestaat uit de financiële jaarrekening. Hierin leggen we verantwoording af over de financiën van de gemeente aan de hand van de balans en het overzicht van baten en lasten.

Vijf bijlagen sluiten dit boekwerk af.

3. JAARVERSLAG

3.1 Programmamaverantwoording

Programma 1 : Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs

1A Lokale gezondheidszorg

Inleiding

De gemeente Leiderdorp richt zich op het voorkomen van, omgaan met of behandelen van (overmatig) alcoholgebruik, roken, depressie en overgewicht. Ook stimuleren we inwoners om voldoende te bewegen. We focussen ons op drie doelgroepen: kinderen en jongeren, mensen met een lage sociaal-economische status (SES) en (kwetsbare) ouderen.

In 2016 werkten we regionaal samen aan de speerpunten voor lokaal gezondheidsbeleid. Waar nodig komen deze speerpunten terug in de lokale agenda.

De Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (RDOG) is de uitvoeringsorganisatie van de Wet publieke gezondheid. Binnen het sociaal domein is veel veranderd. Ook is er sprake van bezuinigingen. Daarom stelden we met de RDOG een ontwikkelagenda op. De drie belangrijkste thema's van de ontwikkelagenda zijn:

- *ordering van de GGD-taken in schillen (basisdiensten, aanvullende diensten en diensten aan speciale of risicogroepen);*
- *versterking van good governance;*
- *uitwerking van scenario's voor en invulling van de bezuinigingstaakstelling.*

Doel	Een gezondere fysieke en sociale omgeving voor burgers creëren en een gezonde levensstijl stimuleren			
SMART doel	1. Bevorderen van afstemming en samenwerking tussen organisaties	2. Kinderen en jongeren leren omgaan met de verleidingen van alcoholgebruik, roken en ongezonde voeding en op de hoogte brengen van de gevaren en risico's	3. Eenzaamheid en depressie onder ouderen voorkomen door ouderen zolang mogelijk actief te houden	4. Mensen met een lage SES beter informeren en adviseren over gezonde leefstijl en stimuleren meer te bewegen
Activiteiten 2016	1.1 We organiseren platformbijeenkomsten voor betrokken organisaties.	2.1 De GGD HM geeft voorlichting en advies aan scholen over gezonde leefstijl en ondersteunt scholen daarbij.	3.1 We brengen het bestaande sport- en beweegaanbod in kaart en promoten dit.	4.1 We besteden aandacht aan het sport- en beweegaanbod.
		2.2 CJG Leiderdorp biedt informatie, advies en ondersteuning aan kinderen, jongeren en ouders.	3.2 We brengen het bestaande aanbod voor preventie van depressie in kaart en promoten dit.	4.2 We bieden sport- en beweegactiviteiten aan in Schansen en Dreven.
		2.3 We voeren het Preventie- en Handavingsplan Alcohol uit.		4.3 We continueren samen met de GGD het beweegprogramma 'Lekker in je Lijf'.
		2.4 Lokale media sluiten aan bij landelijke campagnes.		

Doel Een gezondere fysieke en sociale omgeving voor burgers creëren en een gezonde levensstijl stimuleren				
Prestatie-indicator	1.1 Eén platformbijeenkomst	2.1 Leiderdorp wijkt in alcoholmisbruik onder kinderen en jongeren niet significant af van de tweejaarlijkse GGD-cijfers uit de regio	3.1 Leiderdorp wijkt in eenzaamheid en depressie onder ouderen niet significant af van de regio in de tweejaarlijkse peiling van de GGD	4.1 In de informatie over de minimaregeling is ook aandacht voor het sport- en beweegaanbod in Leiderdorp
		2.2 Het aantal trainingen op scholen aan kinderen en jongeren om de weerbaarheid te vergroten	3.2 De mate waarin we het aanbod voor depressiepreventie voor ouderen promoten	4.2 Het aantal beweegactiviteiten in de wijken Schansen en Dreven
		2.3 Het aantal uren toezicht en handhaving door BOA's op het nuttigen van alcohol door en verkopen van alcohol aan jongeren onder 18 jaar in commerciële en paracommerciële horeca, supermarkten, slijterijen en in de openbare ruimte		
		2.4 Alle jongeren in Leiderdorp die in 2016 12 jaar worden krijgen een brief met informatie over de gevaren van alcohol en drugs		

Wat hebben we bereikt?

1. Bevorderen van afstemming en samenwerking tussen organisaties.

Organisaties werken niet alleen samen onder leiding van de gemeente, maar juist in het veld. Dat maakt dit doel moeilijk meetbaar. Bovendien werken partijen niet alleen samen binnen het lokaal gezondheidsbeleid. Wel heeft het lokaal gezondheidsbeleid veel raakvlakken met andere (ruimtelijke en maatschappelijke) terreinen. De nieuwe Omgevingswet zal dit verder bevorderen.

2. Kinderen en jongeren leren omgaan met de verleidingen van alcoholgebruik, roken en ongezonde voeding en op de hoogte brengen van de gevaren en risico's

We informeren jongeren tijdens hun basisschoolperiode over de schadelijke effecten en risico's van alcohol- en drugsgebruik. We stimuleren ze om eigen keuzes te maken. Uit onderzoek blijkt dat informeren op vroege leeftijd meer effect heeft dan op latere leeftijd: een jongere is dan voorbereid en ervaart minder groepsdruk.

3. Eenzaamheid en depressie onder ouderen voorkomen door ouderen zolang mogelijk actief te houden

We nemen het onderwerp mee in gesprekken met inwoners en organisaties. We deden in 2016 mee aan de nationale campagne tegen eenzaamheid onder ouderen.

4. Mensen met een lage SES beter informeren en adviseren over gezonde leefstijl en stimuleren meer te bewegen

Via de GGD startten we in 2015 met het programma 'Lekker in je Lijf'. Hieraan kunnen mensen meedoen die via de gemeente een aanvullende zorgverzekering hebben (Gemeente AV of Gemeente AV top, beide van Zorg en Zekerheid). Bij een Leiderdorpse praktijk voor fysiotherapie kunnen ze zes maanden onder begeleiding trainen. Zo werken ze aan hun overgewicht en wennen ze aan een actieve levensstijl.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We organiseren platformbijeenkomsten voor betrokken organisaties.

We namen actief deel aan de bijeenkomsten over de nieuwe Omgevingswet. Deze wet heeft immers ook gevolgen voor het lokale gezondheidsbeleid. Daarnaast namen wij deel aan de voorbereiding van de platformbijeenkomst Armoede en Gezondheid. De platformbijeenkomst vindt plaats in mei 2017.

2.1 De GGD Hollands Midden geeft voorlichting en advies over gezonde leefstijl aan scholen en ondersteunt scholen daarbij.

De GGD Hollands Midden bood in 2016 verschillende programma's aan de basisscholen van Leiderdorp aan, onder andere de weerbaarheidstrainingen en het programma Gezond op School. Ook het Sociaal Cultureel Werk biedt een weerbaarheidstraining aan kinderen die daar behoefte aan hebben.

2.2.CJG Leiderdorp biedt informatie, advies en ondersteuning aan kinderen, jongeren en ouders.

Het CJG biedt informatie en advies. Dit doet het CJG zowel telefonisch, als per e-mail en op afspraak. Ook organiseert het CJG cursussen over opvoeden en opgroeien. Samen met het Visser 't Hooft Lyceum organiseerde het CJG in 2016 een puberbeurs. Hier stonden de verleidingen voor jongeren centraal.

2.3 We voeren het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol uit.

Mysteryshoppers controleerden bij drank- en horecaondernemers steekproefgewijs of zij alcohol verkopen aan minderjarigen. Winkels, sportverenigingen en café's die dit deden, kregen een waarschuwing en kwamen op gesprek. Vrijwilligersorganisatie iDoe gaven we de opdracht om vrijwilligers die achter een bar staan of zich bij verkoop inzetten vrijblijvend een cursus 'verantwoord alcohol schenken' te geven.

2.4 Lokale media sluiten aan bij landelijke campagnes.

We schonken aandacht aan de niet-rokencampagne van KWF Kankerbestrijding. We stimuleerden en promootten de inzet van voetbalclub RCL om rookvrij te worden.

3.1 We brengen het bestaande sport- en beweegaanbod in kaart en promoten dit.

We gaven het Sport Servicepunt de opdracht om sport- en beweegactiviteiten in kaart te brengen. Pluspunt organiseert daarnaast speciaal voor ouderen bewegingsactiviteiten. In 2016 kenden we een eenmalige subsidie toe aan het Sport Servicepunt. Om zwemmen met mensen met dementie en hun mantelzorgers op te zetten in zwembad de Does (zie ook 3.2 en 4.1).

3.2. We brengen het bestaande aanbod voor preventie van depressie in kaart en promoten dit.

We vroegen het Sport Servicepunt en Pluspunt om bewegingsactiviteiten in kaart te brengen en te promoten. Ook de subsidie aan Pluspunt en andere organisaties die met de doelgroep ouderen werken is onderdeel van dit doel.

4.1 We besteden aandacht aan het sport- en beweegaanbod.

We vroegen het Sport Servicepunt om aandacht te besteden aan het sport- en beweegaanbod in Leiderdorp en de netwerkfunctie tussen sportverenigingen en -organisaties te vervullen. Voor mensen met een lage SES promootten we het programma 'Lekker in je Lijf'.

4.2 We bieden sport- en beweegactiviteiten aan in Schansen en Dreven.

We gaven Pluspunt de opdracht om vanuit de Hoeksteen - waar Pluspunt samen met Rijnhart Wonen een buurtkamer heeft ingericht - de behoefte van inwoners te onderzoeken. Dit resulteerde in verschillende beweegactiviteiten, waaronder een wekelijkse wandelclub voor ouderen.

4.3 We continueren samen met de GGD het beweegprogramma 'Lekker in je Lijf'.

Mensen die een gemeentepolis AV of AV-top hebben, informeerden we (opnieuw) per brief over het programma 'Lekker in je Lijf'. In 2016 startten zes groepen. Verder zijn we met de GGD, Pluspunt, het Sport Servicepunt en de fysiotherapeut in gesprek over hoe we mensen meer kunnen stimuleren om door te gaan met sporten.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
1.1 Het aantal platformbijeenkomsten per jaar	1	2	1	geen
2.1 Leiderdorp wijkt in alcoholmisbruik onder kinderen en jongeren niet significant af van de tweejaarlijkse GGD-cijfers uit de regio	niet gemeten	Ja, met name op jeugd	geen meting	geen meting
2.2 Het aantal trainingen op scholen aan kinderen en jongeren om de weerbaarheid te vergroten	3	7	7	7
2.3 Het aantal uren toezicht en handhaving door BOA's op het nuttigen van alcohol door en het verkopen van alcohol aan jongeren onder 18 jaar in commerciële en paracommerciële horeca, supermarkten, slijterijen en in de openbare ruimte	127	30 uur door BOA's, 3x26 uur door de mysteryshoppers	240	87 uur door BOA's, 3x26 uur door mysteryshoppers
2.4 Alle jongeren in Leiderdorp die in 2016 12 jaar worden krijgen een brief met informatie over de gevaren van alcohol en drugs	ja	ja	ja	nee, we informeerden ouders en kinderen via weerbaarheids-trainingen en de puberbeurs.
3.1 Leiderdorp wijkt in eenzaamheid en depressie onder ouderen niet significant af van de regio in de tweejaarlijkse peiling van de GGD	geen significante afwijking	0	geen significante afwijking	geen significante afwijking, ouderen voelen zich wel lichamelijk zwakker.
3.2 De mate waarin we het aanbod voor depressiepreventie voor ouderen promoten	ja	1	1 keer per jaar	ja, 1
4.1 In de informatie over de minimaregeling is ook aandacht voor het sport- en beweegaanbod in Leiderdorp	voorbereiding gestart	ja	ja	ja

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
4.2 Het aantal beweegactiviteiten in de wijken Schansen en Dreven	voorbereiding gestart	1	>2	

1B Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Inleiding

De gemeente Leiderdorp wil dat haar inwoners zoveel mogelijk op eigen kracht participeren in de samenleving. Mensen die dit niet zelf of met hulp van het sociaal netwerk kunnen, mogen rekenen op ondersteuning. Deze ondersteuning neemt niet 'de beperking' van mensen als uitgangspunt, maar wat mensen 'wel zelf kunnen' (eventueel met hulp van zijn sociale netwerk). Er is sprake van maatwerk omdat we uitgaan van de persoonlijke situatie van mensen.

Sinds 1 januari 2015 hebben gemeenten meer taken en verantwoordelijkheden binnen het sociaal domein. De Wmo is uitgebreid met:

- begeleiding
- dagbesteding
- kortdurend verblijf
- de anonieme hulplijn
- onafhankelijke cliëntondersteuning
- (een gedeelte van de) persoonlijke verzorging

Wij hebben ingezet op vernieuwing en innovatie. In de beleidsnotitie 'Invoering Wmo 2015, van transitie naar transformatie' staan de aanpassingen in het Wmo-beleid. Inmiddels werken we aan een nota over de opgaven binnen de verschillende onderdelen van het sociaal domein. Verschillende separate nota's over de Wmo, zoals over het mantelzorgbeleid en het vrijwilligersbeleid, nemen we in deze nota mee.

Wij voeren de Wmo uit in vier beleidsprogramma's:

1. Samenleven in buurt of wijk
2. Ondersteuning van vrijwilligers en mantelzorgers
3. Meedoen makkelijker maken
4. Een vangnet voor iedereen

De doelen in dit programma hebben een nauwe relatie met de (sub)programma's Lokale gezondheidszorg, Jeugdhulp en Werk en Inkomen.

Doel	Via de Wet maatschappelijke ondersteuning inwoners stimuleren om zo lang mogelijk de regie over het eigen bestaan te voeren. Inwoners participeren zoveel mogelijk op eigen kracht en verantwoordelijkheid in de samenleving.			
SMART doel	1. Samenleven in de buurten en wijken bevorderen door een budget voor burgerinitiatieven beschikbaar te stellen	2. Tussen 2011 en 2016 jaarlijks 10% meer bereik onder mantelzorgers, vrijwilligers in Leiderdorp ondersteunen bij hun vrijwilligerswerk	3. Met algemene en/of individuele voorzieningen inwoners zo lang mogelijk zelfstandig laten participeren	4. Zorg, preventie en opvang voor mensen die niet langer zelf de regie over hun bestaan kunnen voeren verbeteren en behouden
Activiteiten 2016	1.1 We organiseren 2 platformbijeenkomsten.	2.1 We besteden aandacht aan (specifieke) mantelzorgers en bieden waarderingsvormen aan.	3.1 We stellen samen met inwoners een ondersteuningsplan op, dat kan bestaan uit voorliggende, algemene en maatwerkvoorzieningen.	4.1 We continueren de gemeentelijke bijdrage preventieve OGGZ.

Doel	Via de Wet maatschappelijke ondersteuning inwoners stimuleren om zo lang mogelijk de regie over het eigen bestaan te voeren. Inwoners participeren zoveel mogelijk op eigen kracht en verantwoordelijkheid in de samenleving.			
	1.2 We subsidiëren wijk- en/of buurtinitiatieven.	2.2 We voorkomen uitval van overbelaste mantelzorgers.	3.2 We versterken en behouden algemene voorzieningen.	4.2 We geven de inloofunctie GGZ regionaal vorm.
		2.3 We verbeteren samenwerking in het mantelzorgwerkveld.	3.3 We ontwikkelen het Sociaal Team Leiderdorp (STL) verder door.	4.3 We geven de crisisdienst/aanpak verwarde personen regionaal vorm.
		2.4 We waarderen en promoten vrijwilligerswerk.	3.4 We implementeren kwaliteitsinstrumenten Wmo.	
		2.5 We versterken verbindingen tussen vrijwilligers en organisaties en organisaties onderling.		
		2.6 We ondersteunen vrijwilligers(organisaties) met informatie en deskundigheidsbevordering.		
Prestatie-indicator	1.1 Jaarlijks 2 platformbijeenkomsten	2.1 585 mantelzorgers bereikt in 2016 (2011: 400)	3.1 Verstrekte maatwerkvoorzieningen en daarmee samenhangende uitgaven	4.1 Minder dan 2 huisuitzettingen per jaar
	1.2 Jaarlijks meer dan 3 buurtinitiatieven (gehonoreerd en uitgevoerd)	2.2 Mate van tevredenheid over ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers (1x per 2 jaar meting) of de mate waarin de ondersteuning bijdraagt	3.2 Meting: Hoe ervaren inwoners de ondersteuning vanuit STL?	

Wat hebben we bereikt?

1. Samenleven in de buurten en wijken bevorderen door een budget voor burgerinitiatieven beschikbaar te stellen

We organiseerden diverse bewonersmarkten rond thema's als duurzaamheid en veiligheid van de leefomgeving. Via de wijkoverleggen spraken we over het beheer en onderhoud van de leefomgeving. We stelden een budget beschikbaar voor wijkinitiatieven.

2. Tussen 2011 en 2016 jaarlijks 10% meer bereik onder mantelzorgers, vrijwilligers in Leiderdorp ondersteunen bij hun vrijwilligerswerk

Stichting iDoe ontving in 2016 een subsidie en ondersteunde vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties. Samenwerking tussen organisaties krijgt vorm in het Vrijwilligersnetwerk Leiderdorp. Het mantelzorgbeleid voerden wij in 2016 uit via de organisaties Eva en Stichting Pluspunt. Dit gebeurde vooral in samenwerking met de werkgroep Mantelzorg Leiderdorp. Via de activiteiten van de werkgroep Mantelzorg Leiderdorp bereiken we mantelzorgers en maken we hen bewust van ondersteuningsmogelijkheden. Zo kunnen zij de zorg voor hun naasten langer volhouden.

3. Met algemene en/of individuele voorzieningen inwoners zo lang mogelijk zelfstandig laten participeren

Wij zijn verantwoordelijk voor de ondersteuning van kwetsbare inwoners. Medewerkers van het Sociaal Team Leiderdorp brengen met inwoners hun situatie in kaart. Als het nodig is, krijgen ze van het Sociaal Team Leiderdorp ondersteuning, maar ook het welzijnswerk of het sociale netwerk van inwoners kunnen oplossingen bieden. Met de combinatie van algemene voorzieningen, maatwerkvoorzieningen en ondersteuning uit het eigen netwerk proberen we mensen zo lang mogelijk zelfstandig te laten blijven wonen. Om passende ondersteuning te kunnen blijven bieden, moeten we de komende jaren samen met inwoners en professionals de ondersteuning goed aanpassen op de vraag.

4. Zorg, preventie en opvang voor mensen die niet langer zelf de regie over hun eigen bestaan kunnen voeren verbeteren en behouden

Regionaal bieden wij voorzieningen voor openbare geestelijke gezondheidszorg. Daarnaast stelden we in 2016 een visie op maatschappelijke opvang en het beschermd wonen op (het beleidskader Maatschappelijke Zorg). Ons doel is mensen zoveel mogelijk ondersteuning in hun eigen omgeving te bieden en via preventie te voorkomen dat zware zorg en ondersteuning nodig zijn. Wij zijn aangesloten bij Sensor, een 24-uurs anonieme telefonische hulplijn.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We organiseren twee platformbijeenkomsten.

Een platformbijeenkomst is een middel om samen met professionals, bewoners en instellingen bewustzijn rond een thema te organiseren. Wij werken op verschillende thema's en op verschillende manieren samen met professionals en instellingen. Met de gemeenten in de regio Holland Rijnland organiseerden we verschillende platformbijeenkomsten over maatschappelijke opvang en beschermd wonen (Maatschappelijke zorg). In 2016 troffen we voorbereidingen voor een aantal platformbijeenkomsten voor het opstellen van de nota Sociaal domein.

1.2 We subsidiëren wijk- en/of buurtinitiatieven.

Voor buurtinitiatieven stelden we budget beschikbaar. Wijken en buurten maakten de laatste jaren zeer beperkt gebruik van het beschikbare budget. Daarom heeft de wijkregisseur speciaal op het budget gewezen. Toch ontvingen we geen subsidieverzoeken.

2.1 We besteden aandacht aan (specifieke) mantelzorgers en bieden waarderingsvormen aan.

De organisaties Eva en Pluspunt ontvangen een subsidie voor verschillende vormen van mantelzorgondersteuning. Mantelzorgers die zich daarvoor hadden aangemeld, kregen in 2016 als blijk van waardering een LeidsePas (kortingspas). Ook ontvingen ze een VVV-bon ter waarde van € 50. In 2016 evalueerden we de LeidsePas als vorm van mantelzorgwaardering. We besloten om zomer 2017 een andere vorm van mantelzorgwaardering in te voeren.

Op de Dag van de Mantelzorg organiseerde de Leidse regio voor het eerst gezamenlijke activiteiten. In elk van de vier gemeenten waren activiteiten toegankelijk voor mantelzorgers uit de hele Leidse regio.

In 2016 besteedde de werkgroep Mantelzorg Leiderdorp aandacht aan mantelzorgers met een lage SES. De werkgroep zocht verbinding met huisartsen en praktijkondersteuners, de Stadsbank, Rijnhart Wonen en het Jeugd- en Gezinsteam Leiderdorp. In 2017 worden enkele activiteiten uitgevoerd. Daarnaast was er in 2016 opnieuw aandacht voor jonge mantelzorgers en werkende mantelzorgers. Samen met Dwars sprak de werkgroep winkelende jongeren aan en informeerde ze over mantelzorg. Tijdens de Informele Zorgmarkt informeerde de werkgroep beroepskrachten

over mantelzorg. In 2017 blijft de werkgroep aandacht richten op mantelzorgers met een lage SES en werkende mantelzorgers.

2.2 We voorkomen uitval van overbelaste mantelzorgers.

Voor ondersteuning aan mantelzorgers - en dus het voorkomen van uitval van overbelaste mantelzorgers - verstrekten wij in 2016 subsidies aan Pluspunt en Eva. Zowel Pluspunt als Eva bieden verschillende activiteiten om mantelzorgers te ondersteunen. Daarbij werken ze samen met elkaar en met andere organisaties (met name in Leiderdorp).

2.3 We verbeteren samenwerking in het mantelzorgwerkveld.

De organisaties Eva, Pluspunt, Gemiva, GGZ Rivierduinen, het Sociaal Team Leiderdorp en de gemeente Leiderdorp maken deel uit van de werkgroep Mantelzorg Leiderdorp. Deze werkgroep richt zich op het bevorderen van samenwerking tussen verschillende partijen die mantelzorgondersteuning bieden.

2.4 We waarderen en promoten vrijwilligerswerk.

Elk jaar reiken we tijdens de nieuwjaarsreceptie de vrijwilligersprijs uit. Op de nieuwjaarsreceptie van 2017 ging de vrijwilligersprijs naar drie organisaties:

- Gilde Samenspraak kreeg de prijs voor het taal- en integratieproject, waarin ze Nederlandse 'taalmaatjes' koppelen aan buitenlanders zonder inburgeringsplicht.
- Velocitas ontving de prijs voor het 'G-team' dat ze oprichtten voor verstandelijk gehandicapten.
- Pluspunt kreeg de prijs voor de manier waarop de gastheren en gastvrouwen zich inzetten.

In september was er een vrijwilligersborrel in de Sterrentuin. Deze bijeenkomst, georganiseerd door iDoe, zette de Leiderdorpse vrijwilligers in het zonnetje. Er waren 120 vrijwilligers aanwezig.

2.5 We versterken verbindingen tussen vrijwilligers en organisaties en organisaties onderling.

De organisaties iDOE, Eva, Pluspunt, Gemiva, VoorelkaarLeiden, SCw, ActiVite, Leythenrode en de gemeente Leiderdorp vormen samen het Vrijwilligersnetwerk Leiderdorp. Dit netwerk richt zich op het bevorderen van de samenwerking tussen verschillende organisaties voor vrijwilligerswerk in Leiderdorp. Dit doet het netwerk bijvoorbeeld door samen cursussen en bijeenkomsten te organiseren.

2.6 We ondersteunen vrijwilligers(organisaties) met informatie en deskundigheidsbevordering.

Wij verstrekken een subsidie aan iDoe om organisaties en vrijwilligers te verbinden. Ook biedt iDoe gericht cursussen deskundigheidsbevordering aan. De doelgroep zijn zowel de vrijwilligersorganisaties als de vrijwilligers. iDoe richtte in 2016 'Verder' op, een netwerk door en voor vrijwilligers. Via Verder kunnen vrijwilligers elkaar scholing bieden, elkaar ondersteunen bij het opdoen van vaardigheden en elkaar ontmoeten. Verder is er voor iedereen die vrijwilligerswerk doet of wil gaan doen in de Leidse regio. Daarnaast hebben we een digitale vacaturebank voor vrijwilligerswerk en een verzekering voor vrijwilligers.

3.1 We stellen samen met inwoners een ondersteuningsplan op, dat kan bestaan uit voorliggende, algemene en maatwerkvoorzieningen.

Inwoners met een ondersteunings- of hulpvraag kunnen terecht bij het Sociaal Team Leiderdorp. Een medewerker van het Sociaal Team Leiderdorp brengt met de inwoner zijn situatie in beeld. Samen zoeken ze naar een oplossing voor de hulpvraag. Dit leggen ze vast in een ondersteuningsplan. In het ondersteuningsplan kunnen verschillende oplossingen of afspraken staan. Het kan gaan om algemene voorzieningen, voorliggende voorzieningen of maatwerkvoorzieningen.

Voor maatwerkvoorzieningen ontvangt een inwoner een beschikking. Denk aan huishoudelijke ondersteuning, woningaanpassingen, rolstoelen en begeleiding.

3.2 We versterken en behouden algemene voorzieningen.

De algemene voorziening huishoudelijke hulp maakt inwoners zelf verantwoordelijk voor het organiseren van huishoudelijke hulp, tegen een vastgesteld uurtarief. In 2016 spraken wij samen met de gemeente Leiden met een aantal inwoners die geen gebruik meer maken van de algemene voorziening huishoudelijke hulp. Een aantal uitspraken van de Centrale Raad van Beroep was aanleiding voor een onderzoek. Op dit moment onderzoeken we of de algemene voorziening huishoudelijke hulp van de gemeenten in de Leidse regio binnen de juridische kaders past.

Stichting Pluspunt biedt met het Dagprogramma Senioren een algemene voorziening voor dagbesteding voor (met name) eenzame ouderen. Het doel is deelnemers via het dagprogramma te begeleiden naar reguliere welzijnsactiviteiten of een maatwerkvoorziening voor dagbesteding. Stichting Pluspunt is zelf (in overleg met het STL) verantwoordelijk voor de toegang tot het dagprogramma. In 2016 startte Stichting Pluspunt een pilot om doelgroepen die dagbesteding ontvangen via ActiVite en Gemiva-SVG te combineren met bezoekers van het dagprogramma. De pilot heet Saaamen en vindt plaats op locatie Gading.

3.3 We ontwikkelen het Sociaal Team Leiderdorp (STL) verder door.

Inwoners met een ondersteunings- of hulpvraag kunnen terecht bij het Sociaal Team Leiderdorp (STL). Een medewerker van het STL brengt met de inwoner de situatie in kaart. Samen zoeken ze een oplossing voor problemen. Als de oplossing een maatwerkvoorziening is, zet de medewerker van het STL dit in gang.

In 2016 verstevigde het STL de samenwerking met partners, om inwoners meer integrale oplossingen te kunnen bieden. Uit een cliënttevredenheidsonderzoek blijkt dat inwoners het STL goed kunnen vinden en dat ze zich geholpen voelen. Om nog beter vindbaar te zijn, investeerde het STL in zichtbaarheid. Het STL organiseerde netwerkbijeenkomsten en was duidelijk zichtbaar aanwezig op diverse bijeenkomsten van gemeente en zorgpartners. We sloten een tijdelijke samenwerkingsovereenkomst af tussen de moederorganisaties om zaken voor medewerkers goed te regelen.

3.4 We implementeren kwaliteitsinstrumenten Wmo.

We implementeerden geen nieuwe kwaliteitsinstrumenten Wmo. Wel positioneerden we de Toezichthoudend Ambtenaar bij de RDOG (GGD). De Toezichthoudende Ambtenaar doet gevraagd en ongevraagd onderzoek naar de uitvoering van de Wmo en de kwaliteit van de ondersteuning van (zorg)aanbieders. Servicepunt 71 monitort per kwartaal de verschillende overeenkomsten met (zorg)aanbieders. In 2016 voerden we ook het cliëntervaringsonderzoek uit onder gebruikers van ondersteuning. Verder namen we deel aan de monitor Sociaal Domein van KING en brachten we twee keer de Leiderdorpse Monitor Sociaal Domein uit. Ook evalueerden we de manier waarop de huishoudelijke ondersteuning in de Leidse regio is georganiseerd.

4.1 We continueren de gemeentelijke bijdrage preventieve OGGZ.

De Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ) voeren wij voornamelijk samen met de gemeenten in de Leidse regio uit. In 2016 startte een regionale werkgroep, met als doel samen met de organisaties voor OGGZ en verslavingszorg voor 2018 een preventieprogramma te maken. Dit krijgt in 2017 verder vorm.

4.2 We geven de inloofunctie GGZ regionaal vorm.

De inloofunctie GGZ geven wij samen met de gemeenten in de Leidse regio vorm. In eerste instantie staat continuïteit van het huidige aanbod voorop. Samen met Rivierduinen onderzoeken de gemeenten hoe de inloofunctie ook in de toekomst laagdrempelig kan blijven. De focus komt dan meer op een meer lokale functie te liggen dan op een regiofunctie.

4.3 We geven de crisisdienst/aanpak verwarde personen regionaal vorm.

We besloten een integrale crisisdienst te implementeren. Tijdens kantooruren is de verantwoordelijkheid voor het handelen bij een crisis belegd bij het Sociaal Team Leiderdorp en het Jeugd- en Gezinsteam. Regionaal nemen we de komende drie jaar bij de GGD de volgende onderdelen af: GGZ kinderen en jeugd (Rivierduinen), CIT jeugd (GGD) en bereikbaarheid buiten kantooruren (Kwadraad).

Het Aanjaagteam Verwarde Personen van de VNG stelde een plan van aanpak op. De uitgangspunten van dit plan namen we mee bij de ontwikkeling van het beleidskader Maatschappelijke Zorg. Voor dit beleidskader stellen we in 2017 een uitvoeringsprogramma op.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
1.1. Jaarlijks 2 platformbijeenkomsten	1	1	2	0
1.2 Jaarlijks meer dan 3 buurtinitiatieven (gehonoreerd en uitgevoerd)	1	1	3	0
2.1 585 mantelzorgers bereikt in 2016 (2011: 400)	518	186*	585	407
2.2 Mate van tevredenheid over ondersteuning vrijwilligers en mantelzorgers (1x per 2 jaar meting) of de mate waarin de ondersteuning bijdraagt	94% van de vrijwilligers is 'tevreden' tot 'zeer tevreden'	niet gemeten	>90%	niet gemeten
3.1 Aantal gebruikers van individuele maatwerkvoorzieningen	1.084	1.527	<1.325	1.430
3.2 Meting: Hoe ervaren inwoners de ondersteuning vanuit STL?	nvt	Via het cliëntervaringsonderzoek is in beeld gebracht hoe mensen de ondersteuning vanuit het STL ervaren		n.n.b.
4.1 Minder dan 2 huisuitzettingen per jaar	0	0	2	0

* in 2015 onstond beter zicht op het aantal bereikte mantelzorgers door het verstrekken van de LeidsePas als waarderingsmiddel. Hierdoor vervalt de dubbeling die de cijfers voorheen kenmerkte, omdat ze werden uitgevraagd bij verschillende instanties. Deze instanties hadden soms dezelfde mantelzorger in beeld, maar mochten hun gegevens niet met elkaar vergelijken (privacy). Ook de meting van de uitgave van de LeidsePas is echter niet volledig. Wij denken dat veel mantelzorgers die wel in beeld zijn bij de organisaties, (nog) geen LeidsePas aanvragen.

1C Jeugdbeleid

Inleiding

De gemeente Leiderdorp wil jongeren ontwikkelingsmogelijkheden bieden. Door deelname aan vrijetijdsactiviteiten te stimuleren en deze door jongeren zelf te laten organiseren, willen wij de participatie vergroten. Het is dus belangrijk om gevarieerde en zinvolle vrijetijdsvoorzieningen voor jeugdigen in Leiderdorp te behouden. De doelen in dit subprogramma komen uit de nota Jeugd, vrije tijd en participatie 2012-2016. Ze hebben een nauwe relatie met de subprogramma's Lokale gezondheidszorg, Wmo, Jeugdhulp en preventief jeugdbeleid, Lokaal onderwijsbeleid en Sport.

Doel	De ontwikkelingskansen voor jongeren vergroten door participatie te verhogen, deelname aan vrijetijdsactiviteiten te stimuleren en jongeren de activiteiten zelf te laten organiseren		
SMART doel	1. Het percentage Leiderdorpse jongeren tussen 12 en 18 jaar dat deelneemt aan activiteiten georganiseerd door maatschappelijke organisaties in stand houden ¹	2. Jongeren organiseren activiteiten zoveel mogelijk zelf	3. De participatie van jongeren aan het beleidsproces verhogen, zodat het (jeugd)beleid beter aansluit bij de behoeften van de doelgroep
Activiteiten 2016	1.1 We ondersteunen met subsidies (de organisatie van) activiteiten die bijdragen aan de doelen van het jeugdbeleid.	2.1 We stimuleren het aantal activiteiten dat jongeren (als vrijwilliger) organiseren.	3.1 We continueren het Trendteam.
	1.2 We voeren de vierjaarlijkse jongerenpeiling uit.	2.2 We continueren het project 'Een CJG voor en door jongeren'.	3.2 We organiseren een jeugddebat of dialoog en jongeren hebben een rol in de organisatie.
	1.3 We promoten de 'declaratieregeling maatschappelijke participatie' van het minimabeleid.		3.3 We stellen in 2016 nieuw jeugdbeleid op, gericht op vrije tijd en participatie. ²
Prestatie-indicator	1.1. Geen afname van het aantal jongeren dat gebruikmaakt van een sociaal-culturele voorziening of deelneemt aan een vrijetijdsactiviteit	2.1. Minimaal 10 jongeren nemen deel aan 'Een CJG voor en door jongeren'	3.1. Minimaal 20 jongeren tussen 14 en 18 jaar nemen deel aan jeugddebat of dialoog

1 Dit percentage meten we met de vierjaarlijkse jongerenpeiling.

2 Bij het opstellen van dit nieuwe beleid nemen we ook de indicatoren onder de loep.

Wat hebben we bereikt ?

1. Het percentage Leiderdorpse jongeren tussen 12 en 18 jaar dat deelneemt aan activiteiten georganiseerd door maatschappelijke organisaties in stand houden

Vooraf Sociaal Cultureel werk (SCw) biedt met activiteiten mogelijkheden voor participatie en talentontwikkeling.

In 2016 organiseerde SCw diverse activiteiten, variërend van inloop en disco tot musical, tekenen, knutselen, filmvertoningen, techniek en voetbaltoernooien. SCw speelt in op waaraan jongeren zeggen behoefte te hebben. Uit de jongerenpeiling 2016 blijkt dat 94% van de jongeren deelneemt aan activiteiten of gebruikmaakt van voorzieningen. De vorige jongerenpeiling (uit 2012) liet een percentage van 98% zien. Geen interesse, geen tijd en school zijn redenen die meerdere jongeren die niet deelnemen noemden. Van deze groep benoemden slechts twee jongeren activiteiten die zij missen. Ze noemden activiteiten als paardrijden en voetbal, die allemaal beschikbaar zijn in Leiderdorp.

2. Jongeren organiseren activiteiten zoveel mogelijk zelf.

In 2016 organiseerden jongeren, voor zover nu bekend, 45 activiteiten. Deze activiteiten variëren van disco voor diverse leeftijdsgroepen en een halloweenfeest tot voetbaltoernooien en gezamenlijk muziek maken. Een groep betrokken vrijwilligers belandde in 2016 in een volgende levensfase met baan. Dit leidde tot een lager aantal activiteiten dan in voorgaande perioden. SCw heeft een 'nieuwe lichting' jongeren binnengehaald. Gaandeweg moet blijken of zij zich actief inzetten.

3. De participatie van jongeren aan het beleidsproces verhogen, zodat het (jeugd)beleid beter aansluit bij de behoeften van de doelgroep.

We hebben het Trendteam voortgezet. Een groep jongeren adviseerde de gemeente over diverse onderwerpen. Jongeren leverden ook input voor de nota Sociaal Domein. Dit gebeurde onder andere via de jongerenpeiling.

Wat hebben we ervoor gedaan ?

1.1 We ondersteunen met subsidies (de organisatie van) activiteiten die bijdragen aan de doelen van het jeugdbeleid.

Verschillende organisaties die zich bezighouden met jeugdactiviteiten ontvangen subsidie: Sociaal Cultureel werk (SCw), het Milieu Educatief Centrum, Theaterplaats, de Stichting Scouting Leiderdorp, de Stichting Vakantiepas en de Stichting Schooltuinen.

1.2 We voeren de vierjaarlijkse jongerenpeiling uit.

We stuurden de peiling (een vragenlijst) eind 2016 naar 1.000 Leiderdorpse jongeren. 23% stuurde de vragenlijst terug. De resultaten van de vragenlijst benutten we voor het vormgeven van het jeugdbeleid, dat onderdeel is van de nota Sociaal Domein. Waar mogelijk nemen we de resultaten ook mee in de realisatie van dat beleid.

1.3 We promoten de 'declaratieregeling maatschappelijke participatie' van het minimabeleid.

De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen zorgt voor de promotie van de regeling. Begin 2016 ontvingen de inwoners die tot de doelgroep van het minimabeleid behoren een brief over de mogelijkheid om bepaalde kosten bij de gemeente te declareren. Ook klantmanagers van Werk en Inkomen en de Stadsbank wijzen hun klanten op de declaratieregeling. Daarnaast informeert ook de gemeentelijke website inwoners over de minimaregelingen.

2.1 We stimuleren het aantal activiteiten dat jongeren (als vrijwilliger) organiseren.

SCw motiveerde en begeleidde jongeren bij het organiseren van activiteiten. Door de focus op talentontwikkeling ervaren jongeren vanuit hun eigen mogelijkheden succes, zodat zij zich kunnen ontwikkelen. SCw ondersteunt en faciliteert de initiatieven die jongeren aandragen zoveel mogelijk. SCw richt zich op het versterken van de zelfwerkzaamheid en zelfredzaamheid van de jongeren.

2.2 We continueren het project 'Een CJG voor en door jongeren'.

De huidige opzet paste niet meer bij de actuele situatie. In 2017 maken we een nieuwe opzet. In de tussentijd betreft het CJG, samen met SCw, jongeren bij het CJG. In 2016 hielpen jongeren bij de organisatie van de puberbeurs.

3.1 We continueren het Trendteam.

We continueerden het Trendteam in 2016. Er waren vijf bijeenkomsten met jongeren. We spraken over verschillende onderwerpen, variërend van jeugd ontmoetingsplaatsen (JOP's), alcohol- en drugsgebruik, (cyber)pesten en voorzieningen in Leiderdorp.

3.2 We organiseren een jeugddebat of dialoog en jongeren hebben een rol in de organisatie.

Er vond een debat plaats met 31 jongeren. De stellingen voor dit debat bedachten de jongeren zelf, samen met de gemeente.

3.3 We stellen in 2016 nieuw jeugdbeleid op, gericht op vrije tijd en participatie.

We nemen het nieuwe jeugdbeleid op in de brede nota Sociaal Domein die we op dit moment maken. De voorbereidingen voor deze nota startten in 2016. Naar verwachting komt de nota voor zomer 2017 in de gemeenteraad.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Aantal activiteiten dat jongeren in het jongerencentrum (mede) organiseren	81	111*	90	45***
Aantal jongeren dat deelneemt aan het participatieproject van het CJG	6*	0	10	0
Aantal jongeren tussen 14-18 jaar dat actief participeert bij de totstandkoming van jeugdbeleid	8	n.n.b.	10	14
Aantal jongeren dat deelneemt aan het jeugddebat, een discussie of een dialoog	200	30-70 **	20	31

* In totaal bereikten we 130 jongeren. ** De voorbereiding, het daadwerkelijke debat vond plaats in 2016. *** Het nu bekende aantal, het daadwerkelijke cijfer ligt waarschijnlijk hoger.

1D Jeugdhulp en preventief jeugdbeleid

Inleiding

De gemeente Leiderdorp is sinds januari 2015 inhoudelijk, financieel en uitvoeringstechnisch verantwoordelijk voor de jeugdzorg. De transitie ging gepaard met een bezuiniging van 15% op het rijksbudget tot 2017. Daarnaast haalde de Rijksoverheid een bedrag uit het macrobudget jeugdhulp voor de Wet langdurige zorg. En we hebben te maken met het objectieve verdeelmodel. Voor Leiderdorp heeft dit grote financiële gevolgen (zie paragraaf 9). Samenwerking en regionale risicospreiding blijven ook de komende jaren belangrijk voor Leiderdorp.

Gemeenten in Holland Rijnland werken nog steeds intensief samen op het gebied van jeugdhulp. Een van de resultaten is het regionale beleidsplan 'Hart voor de jeugd'. Het Toekomstmodel is hier een onderdeel van. Dit model zet stevig in op vernieuwing. De Jeugd- en Gezinsteams (JGT) spelen daarin een belangrijke rol. Zij bieden een groot deel van de jeugdhulp integraal op lokaal niveau.

Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) behoudt zijn belangrijke functie. De uitvoering van de jeugdgezondheidszorg en de preventieve activiteiten zijn nodig om de bezuinigingen te behalen. Want tijdig inzetten van preventie en de juiste hulp kan de inzet van langdurige jeugdhulptrajecten voorkomen.

De decentralisatie van de jeugdhulp vond gelijktijdig plaats met de decentralisatie van taken naar de Wmo (zie 1B) en de Participatiewet (zie 2A). Voor deze grote veranderingen (de drie decentralisaties of 3D's) brachten we de risico's voor onze gemeente in kaart. Over de risicoanalyse en de drie decentralisaties leest u meer in paragraaf 9.

De doelen in dit subprogramma hebben een nauwe relatie met de subprogramma's Jeugdbeleid, Lokaal onderwijsbeleid, Lokale gezondheidszorg en Wmo.

Doel	De instroom in de zwaardere gespecialiseerde jeugdhulp beperken door de inzet van het JGT en de versterking van de preventieve activiteiten van het CJG		
SMART doel	1. In 2016 is er voldoende aanbod van kwalitatief goede gespecialiseerde jeugdhulp	2. In 2016 is er voldoende laagdrempelig en divers aanbod voor opvoed- en opgroei-ondersteuning en het sluit aan bij de behoeften van de doelgroep	3. In 2016 heeft het JGT zich verder ontwikkeld
Activiteiten 2016	1.1 We werken beleid voor de nieuwe Jeugdwet uit en implementeren het.	2.1 We voeren de wettelijke taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg uit.	3.1. We versterken het JGT.
	1.2 We kopen de jeugdhulp in Holland Rijnland verband in.	2.2 Het CJG organiseert preventieve activiteiten.	3.2. We zorgen voor integratie van het CJG en het JGT.
	1.3 We ontwikkelen de prestatie-indicatoren voor de gespecialiseerde jeugdhulp verder door.		3.3 We ontwikkelen de prestatie-indicatoren voor het JGT verder door.
Prestatie-indicator	Het aantal meldingen bij het JGT Leiderdorp/Zoeterwoude is in 2017 met 5% gestegen ten opzichte van 2015 ¹ .		
	In 2017 hebben we de juiste prestatie-indicatoren voor het JGT en ze sluiten aan op het beleid ² .		
	Het aantal bezoekers van het CJG is in 2016 met 2% gestegen ten opzichte van 2014 ³ .		
	Het aantal bezoekers van de CJG-website is in 2016 met 2% gestegen ten opzichte van 2014		

Doel	De instroom in de zwaardere gespecialiseerde jeugdhulp beperken door de inzet van het JGT en de versterking van de preventieve activiteiten van het CJG
	Het aantal e-consulten van het CJG is in 2016 met 10 gestegen ten opzichte van 2014

- 1 *Het JGT is nog steeds in ontwikkeling. 2015 was een opstartjaar. De cijfers zijn indicatief en gebaseerd op de cijfers over de periode januari 2015 tot en met april 2015. We willen vooral kijken naar de verhalen achter de cijfers.*
- 2 *We willen doorontwikkelen naar tellen en vertellen. De cijfers zijn alleen bedoeld om een beeld te geven.*
- 3 *Het aantal bezoekers van het CJG is mede afhankelijk van het aantal kinderen dat voor het periodiek onderzoek wordt opgeroepen.*

Wat hebben we bereikt?

1. In 2016 is er voldoende aanbod van kwalitatief goede gespecialiseerde jeugdhulp

In 2016 ontstonden voor bepaalde onderdelen van jeugdhulp wachtlijsten. Najaar 2016 zijn regionaal extra middelen toegekend om de wachtlijsten terug te dringen. Ook is in 2016 besloten om een Tijdelijk Fonds op te stellen, om innovatie en transformatie van de jeugdhulp te bevorderen.

2. In 2016 is er voldoende laagdrempelig en divers aanbod voor opvoed- en opgroeiondersteuning en het sluit aan bij de behoeften van de doelgroep

Het CJG heeft een laagdrempelig, divers ondersteuningsaanbod dat zoveel mogelijk is afgestemd op de behoeften van ouders, opvoeders en jeugdigen. Het CJG zoekt zowel naar de juiste inhoud als naar passende vormen. Zo startte het CJG in 2016 met webinars waarin deskundigen vertellen en vragen beantwoorden over opvoedkundige onderwerpen. Deze webinars stellen ouders in de gelegenheid om laagdrempelig (vanuit huis) kennis op te doen en vragen te stellen, maar ook om te leren van ervaringen en vragen van andere ouders.

3. In 2016 heeft het JGT zich verder ontwikkeld

In 2016 is weer hard gewerkt aan de doorontwikkeling van het JGT. Zowel regionaal als lokaal. Wij investeerden onder andere in de verdere bevordering van samenwerking tussen het JGT en het STL. Dit werpt zijn vruchten af. In 2017 geven we hier nog verder vorm aan richting Schulphulpverlening en Werk en Inkomen. Ook besteden we aandacht aan de bevordering van samenwerking met de partijen binnen veiligheid (Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming, Jeugdbeschermingstafel).

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We werken beleid voor de nieuwe Jeugdwet uit en implementeren het.

In 2016 is lokaal en regionaal hard gewerkt aan verdere implementatie van de Jeugdwet. In de periode tot en met 2015 zijn grote stappen gezet. Daarom is onderscheid gemaakt tussen taken die wettelijke geregeld moesten zijn op 1 januari 2015 en taken die gemeenten gedurende de verdere implementatie konden oppakken. Gemaakte afspraken zijn waar nodig aangescherpt. En taken die nog niet zijn opgepakt, kregen een plek in de Werkagenda Jeugdhulp. Implementatie of beter gezegd verdere uitwerking van de Jeugdwet blijft ook in 2017 een onderdeel dat aandacht behoeft.

1.2 We kopen de jeugdhulp in Holland Rijnland verband in.

De gemeenten in de regio Holland Rijnland besloten in 2016 het contracteren van jeugdhulp te beleggen bij de TWO Jeugdhulp, om de sturingskracht en efficiency te vergroten. 2016 stond in het teken van de aanbesteding voor 2017-2019.

1.3 We ontwikkelen de prestatie-indicatoren voor de gespecialiseerde jeugdhulp verder door.

In de contracten met de aanbieders staat dat verantwoording wordt afgelegd over de kosten per gemeente en de kosten in totaal. Hiervoor is een regionaal verantwoordings- en controleprotocol opgesteld. Het verantwoordings- en controleprotocol vult in hoe de aanbieders verantwoording moeten afleggen. Dit komt vervolgens tot uiting in de kwartaalrapportage jeugdhulp. Door deze rapportage krijgen we een steeds beter beeld van de cijfers. Ons college stelde het controleprotocol jeugdhulp op 7 juli 2015 vast.

2.1 We voeren de wettelijke taken op het gebied van jeugdgezondheidszorg uit.

Jeugdgezondheidszorg (JGZ) is de publieke gezondheidszorg voor kinderen van 0 tot 19 jaar. De JGZ is erop gericht de gezondheid en de lichamelijke en geestelijke ontwikkeling van kinderen van 0 tot 19 jaar te bevorderen, beschermen en beveiligen. Dit gebeurt zowel op individueel, als op populatieniveau. De JGZ voert van alle kinderen preventieve screenings uit (lichamelijk, cognitief en psychosociaal). Hiermee vervult de JGZ een belangrijke rol in vroegsignalering van risico's, korte interventies en toeleiding naar het JGT.

2.2 Het CJG organiseert preventieve activiteiten.

Het CJG stelde voor 2016 een agenda op voor preventie. Deze agenda omvatte activiteiten op het gebied van gezonde leefstijl, weerbaarheid voor tieners, het informeren van ouders over actuele onderwerpen (zoals scheiden), het onderling in contact brengen van ouders en het verstevigen van het netwerk van het CJG.

3.1 We versterken het JGT.

Het Jeugd en Gezinsteam (JGT) begon in 2016 met een scholing Signs of Safety, omdat we in Leiderdorp complexe casuïstiek hebben. Regionaal zijn supportteams gestart om de JGT's in de regio te ontlasten. Ook is in de accountgesprekken met het specialistisch veld geïnvesteerd in het faciliteren van de JGT's, door betere aansluiting in visie en werkwijze.

3.2 We zorgen voor integratie van het CJG en het JGT.

Het JGT wordt steeds meer onderdeel van het CJG. Tegelijkertijd zien we ook dat het STL en het JGT elkaar vinden op casuïstiek niveau. De coördinator van het CJG vervult een belangrijke rol in het samenbrengen van partijen en bij het in kaart brengen van wat nodig is in Leiderdorp. Zo stonden (en staan nu nog steeds) problematische echtscheidingen hoog op de agenda. Het CJG kijkt vooral naar preventieve activiteiten op onderwerpen of laagdrempelige preventieve hulpverlening die aansluit op de hulpverlening die het JGT als specialist inzet. Hierbij speelt de samenwerking tussen de teams een belangrijke rol.

3.3 We ontwikkelen de prestatie-indicatoren voor het JGT verder door.

Regionaal is gewerkt aan een monitor voor alle JGT's. Lokaal willen we integraliteit in de prestaties van het CJG, JGT en STL. In 2017 leggen zij met elkaar verantwoording af.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Het aantal bezoekers van het CJG is in 2018 met 2% gestegen ten opzichte van 2014 ¹	7.422	7.482	7.482	nmb
Het aantal bezoekers van de CJG-website is in 2018 met 2% gestegen ten opzichte van 2014 ²	6.587	6.639	6.639	nmb
Het aantal e-consulten van het CJG is in 2018 met 10 gestegen ten opzichte van 2014	37	41	41	nmb
Het aantal aanmeldingen bij het JGT Leiderdorp/Zoeterwoude is in 2017 ten opzichte van 2015 met 5% gestegen ³ .	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	

1 Het aantal bezoekers van het CJG is mede afhankelijk van het aantal kinderen dat voor het periodiek onderzoek wordt opgeroepen.

2 Het aantal is mede afhankelijk van het aantal kinderen (0-23) in Leiderdorp.

3 Het JGT is nog steeds in ontwikkeling. De cijfers zijn indicatief en gebaseerd op de cijfers over de periode januari 2015 tot en met april 2015. We willen vooral kijken naar de verhalen achter de cijfers.

1E Lokaal onderwijsbeleid

De gemeente Leiderdorp wil alle kinderen gelijke kansen geven in het onderwijs en later op de arbeidsmarkt. Zodat kinderen het maximale uit zichzelf kunnen halen en hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen. We gaan uit van de onderwijskansen van het kind. Dat doen we door samen met onze partners (kinderopvanginstellingen, scholen, logopedisten en het CJG) onderwijsachterstanden bij jonge kinderen vroegtijdig te signaleren en te verminderen. De arbeidskansen verbeteren we door het aantal voortijdig schoolverlaters terug te brengen. Schoolverlaters bieden we trajectbegeleiding aan bij het Regionaal Bureau Leerplicht (RBL), naar onderwijs, werk of een combinatie van beide.

Doel	De kansen van Leiderdorpse jeugdigen op de arbeidsmarkt verbeteren, door onderwijsachterstanden bij jonge kinderen te voorkomen en het aantal voortijdig schoolverlaters te verminderen.					
SMART doel	1. Meer dan voldoende kwalitatief goede VVE-plekken realiseren	2. Voor alle kinderen de doorgaande leerlijn van voor- naar vroegschool organiseren en bewaken	3. De regie op de wettelijke verplichtingen in het onderwijskansen-beleid nemen	4. Ouders (meer) betrekken en ondersteunen bij het tegengaan van een taalachterstand bij hun kind	5. Het aantal voortijdige schoolverlaters in schooljaar 2015/2016 is maximaal 38 (voortgezet onderwijs maximaal 16, mbo maximaal 22)	6. Alle voortijdige schoolverlaters tussen de 18 en 23 jaar volgen een traject bij het RBL
Activiteiten 2016	1.1 We onderzoeken of we vanaf 2016 de 2 peuterspeelzalen kunnen omvormen tot peuteropvang-locaties, om meer dan de voorgeschreven VVE-plekken te realiseren.	2.1. We realiseren de aansluiting van de Parnassys-kindvolgsystemen tussen voor- en vroegscholen.	3.1. We gaan in gesprek met de ketenpartners over de uitvoering van het onderwijskansen-beleid.	4.1. We onderzoeken met (nieuwe) ketenpartners de mogelijkheden om ouders te ondersteunen.	5.1 We voeren het regionale VSV-programma 'Blijf bij de les' uit.	6.1 We benaderen alle voortijdige schoolverlaters met een aanbod voor trajectbegeleiding.
	1.2 We geven de GGD opdracht de VVE-locaties te inspecteren.	2.2. We voeren gesprekken met de betrokken partijen over het gebruik van het digitale overdrachts-formulier.	3.2. Vanaf 2016 gebruiken we de methode 'VVE in Beeld' om de resultaatafspraken uit het convenant met ketenpartners te monitoren.			

Doel	De kansen van Leiderdorpse jeugdigen op de arbeidsmarkt verbeteren, door onderwijsachterstanden bij jonge kinderen te voorkomen en het aantal voortijdige schoolverlaters te verminderen.					
Prestatie-indicator	Het % geplaatste doelgroepkinderen ten opzichte van het aantal gewichtenkinderen van 4 en 5 jaar	Het aantal digitale overdrachts-formulieren dat bij de vroegschool aankomt ten opzichte van het aantal kinderen dat in Leiderdorp naar een voorschool gaat	Het aantal overleggen met de voor- en vroegscholen, het CJG en andere betrokken ketenpartners	Het aantal (lopende) initiatieven met ouders op het gebied van onderwijskansen	het aantal voortijdige schoolverlaters	Het aantal jongeren dat via het RBL succesvol een RMC-traject afsluit
	Het % geplaatste kinderen dat verwezen is door het CJG					

Wat hebben we bereikt?

1. Meer dan voldoende kwalitatief goede VVE-plekken realiseren

We vernieuwden de financierings- en indelingsstructuur van de VVE-plekken op de peuteropvang. Daardoor hebben we per 1 januari 2017 geen wachtlijsten meer voor VVE-plekken en kunnen we gericht actie ondernemen zodra een wachtlijst dreigt te ontstaan.

2. Voor alle kinderen de doorgaande leerlijn van voor- naar vroegschool organiseren en bewaken

In 2016 kwamen we eens per kwartaal bijeen met voor- en vroegschoolorganisaties. Zo verbeterden we de samenwerking. De organisaties weten elkaar sneller nu te vinden. Ook weten ze bij dreigende problemen wat hun rol is.

3. De regie op de wettelijke verplichtingen in het onderwijskansenbeleid nemen

De gemeente was in 2016 actieve regievoerder op het onderwijskansenbeleid, onder andere door per kwartaal de onderwijskansenbijeenkomsten te organiseren. We stemden de veranderingen in de peuteropvang voor VVE-plekken af met de Onderwijsinspectie, om zeker te weten dat ze wettelijk ook mogelijk waren. Dit was het geval.

4. Ouders (meer) betrekken en ondersteunen bij het tegengaan van een taalachterstand bij hun kind

We verstrekten een subsidie aan JES Rijnland. Zo stimuleerden we ouders van VVE-peuters om actief betrokken te blijven bij de (taal)ontwikkeling van hun kind(eren). We bespraken de ouderbetrokkenheid ook actief in de onderwijskansenbijeenkomsten.

5. Het aantal voortijdige schoolverlaters in schooljaar 2015/2016 is maximaal 38 (voortgezet onderwijs maximaal 16, mbo maximaal 22)

De cijfers van schooljaar 2015/2016 zijn nog niet definitief.

6. Alle voortijdige schoolverlaters tussen de 18 en 23 jaar volgen een traject bij het RBL

In 2015-2016 startten 24 nieuwe trajecten voor jongeren uit Leiderdorp. Vorig jaar startten er 17.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We onderzoeken of we vanaf 2016 de twee peuterspeelzalen kunnen omvormen tot peuteropvanglocaties, om meer dan de voorgeschreven VVE-plekken te realiseren.

De peuterspeelzalen zijn sinds 1 januari 2017 peuteropvanglocaties. Uit de gesprekken die we over de omvorming voerden, kwam een praktische oplossing. Zodat het aantal VVE-plekken kon toenemen in Leiderdorp.

1.2 We geven de GGD opdracht de VVE-locaties te inspecteren.

In de algemene middelen die wij aan de GGD uitkeren, zit ook de opdracht de VVE-locaties te inspecteren. In 2016 voerde de GGD deze opdracht wederom uit.

2.1 We realiseren de aansluiting van de Parnassys-kindvolgsystemeem tussen voor- en vroegscholen.

We voerden gesprekken met de organisaties die betrokken zijn bij de VVE. Al snel bleek dat nog niet alle scholen de systemen geheel op elkaar kunnen laten aansluiten. De scholen waar het wel kan, zijn positief.

2.2 We voeren gesprekken met de betrokken partijen over het gebruik van het digitale overdrachtsformulier.

Wij willen dat alle scholen die de aansluiting met Parnassys nog niet geheel voor elkaar krijgen, gebruikmaken van het digitale overdrachtsformulier. De (voor)scholen begonnen hier in september 2016 mee. In 2017 controleren we of alle scholen een vorm van overdracht hebben: via een Parnassys-systeem of met een digitaal overdrachtsformulier.

3.1 We gaan in gesprek met de ketenpartners over de uitvoering van het onderwijskansenbeleid.

We spraken met alle ketenpartners minstens één keer per kwartaal. Daarnaast volgden we een intensief traject met de peuteropvangorganisatie die VVE-locaties in Leiderdorp heeft. Het doel was de peuterspeelzalen om te vormen tot peuteropvanglocaties met voldoende wettelijke VVE-plekken.

3.2 Vanaf 2016 gebruiken we de methode 'VVE in Beeld' om de resultaatafspraken uit het convenant met ketenpartners te monitoren.

We startten in 2016 met de methode 'VVE in beeld'. 2016 was het eerste jaar (nulmeting), de methode heeft dus nog geen resultaten opgeleverd.

4.1 We onderzoeken met (nieuwe) ketenpartners de mogelijkheden om ouders te ondersteunen.

In 2016 bespraken we het thema ouderbetrokkenheid op meerdere onderwijskansenbijeenkomsten. JES-Rijnland kreeg een subsidie voor schooljaar 2015-2016. De programma's van JES stimuleren ouders om betrokken te zijn bij de (taal)ontwikkeling van hun kind(eren). JES werkt hierbij nauw samen met het CJG en de VVE-aanbieder.

5.1 We voeren het regionale VSV-programma 'Blijf bij de les' uit.

In 2016 voerden we het regionale VSV-programma uit. Samenwerkingsverbanden van de scholen, het Regionaal Bureau Leerplicht en zorgpartners vinden elkaar beter en weten sneller te schakelen bij (dreigende) uitval.

6.1 We benaderen alle voortijdige schoolverlaters met een aanbod voor trajectbegeleiding.

Alle jongeren die uitvallen of dreigen uit te vallen, krijgen een uitnodiging voor trajectbegeleiding. Dit is onderdeel van de methode 'Blijf bij de les'. Omdat de meeste jongeren niet meer kwalificatieplichtig zijn, beslissen ze zelf of ze op de uitnodiging ingaan. Niet kwalificatieplichtig wil zeggen dat ze of ouder dan 16 zijn en een opleiding hebben afgemaakt of ouder dan 18 zijn.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Het % geplaatste doelgroepkinderen ten opzichte van het aantal gewichtskinderen van 4 en 5 jaar	n.n.b.	86%	85%	meer dan 100%* (25/16)
Het % geplaatste kinderen dat verwezen is door het CJG	-	in voorbereiding	95%	100%* (alle kinderen met een VVE zijn per 1-1-2017 geplaatst)
Het gebruik van het digitale overdrachtsformulier	n.v.t.		ja	ja
Het aantal overleggen met de betrokken partijen over onderwijskansenbeleid	n.v.t.	7	>1	3
Het aantal (lopende) initiatieven met ouders op het gebied van onderwijskansen	nog in kaart te brengen	1	>1	2
Het aantal voortijdige schoolverlaters	49	n.n.b.	38	nog niet bekend
Het aantal jongeren dat via het RBL succesvol een RMC-traject afsluit	15	17	15	17

1F Onderwijshuisvesting

De gemeente Leiderdorp wil binnen de wettelijke en financiële kaders onderwijsaccommodaties zo efficiënt en breed mogelijk inzetten. Uiteraard doen we dat in overleg met het onderwijs en houden we rekening met de verantwoordelijkheden van schoolbesturen. We investeren niet in uitbreiding van ruimte, maar stimuleren het onder één dak huisvesten van onderwijs en opvang. We faciliteren passend onderwijs waar we dit vanuit onze wettelijke taak verplicht zijn.

Op 1 januari 2015 is het buitenonderhoud van gemeenten naar schoolbesturen overgeheveld. Hierdoor is de wettelijke taak van de gemeente op het gebied van onderwijshuisvesting teruggebracht tot nieuwbouw, uitbreiding en het faciliteren van gymnastiekonderwijs. Ook de rol van de gemeente binnen het openbaar onderwijs veranderde eind 2015. Het openbaar schoolbestuur wil de toezichthoudende rol die de gemeenteraad tot dan toe vervulde met een raad van toezicht invullen. Daarvoor moet het bestuur de statuten wijzigen, met instemming van de gemeenteraad.

Schoolbesturen en kinderopvangorganisaties geven het beleid mede vorm. We komen het beleid overeen in het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO). Vervolgens leggen we het in een gemeentelijk Integraal Huisvestingsplan (IHP) vast.

Doel	De beschikbare onderwijsaccommodaties binnen de wettelijke kaders efficiënt inzetten, volgens de uitgangspunten van het Integraal Huisvestingsplan en rekening houdend met het afnemende aantal leerlingen	
SMART doel	1. Eerste kwartaal 2016 stelt de gemeenteraad het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2016-2020 vast, met daarin het besluit over het activeren van het krediet voor de renovatie van het scholencomplex Voorhof	2. Renovatie en herindeling van de scholen De Hasselbraam en Regenboog in de Voorhof tot een (breed) Kindcentrum met ruimte voor opvang en (bij leegstand) aan onderwijs gerelateerde functies
Activiteiten 2016	1.1 We voeren minimaal 2 keer OOGO met de schoolbesturen over de gevolgen van de lokale educatieve agenda, passend onderwijs en het IHP voor de huisvesting.	2.1 We begeleiden de renovatie van het scholencomplex Voorhof projectmatig (opstellen bestek, aanbesteden, realisatie).
Prestatie-indicator	Overeenstemming met schoolbesturen over de uitvoering van het beleid	
	Aantal basisscholen in gemeentelijk eigendom dat bouwkundig in goede staat verkeert en onderwijskundig voldoet aan de maatstaven van deze tijd (maximaal 12)	
	Binnen begroting en planning renoveren van Hasselbraam en Regenboog	

Wat hebben we bereikt?

1. Eerste kwartaal 2016 stelt de gemeenteraad het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2016-2020 vast, met daarin het besluit over het activeren van het krediet voor de renovatie van het scholencomplex Voorhof

De gemeenteraad stelde het Integraal Huisvestingsplan 2017-2021 (beleidskader) in het vierde kwartaal 2016 vast.

2. Renovatie en herindeling van de scholen De Hasselbraam en Regenboog in de Voorhof tot een (breed) Kindcentrum met ruimte voor opvang en (bij leegstand) aan onderwijs gerelateerde functies

We besteedden de renovatie en herindeling van kindcentrum De Voorhof aan.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We voeren minimaal twee keer OOGO met de schoolbesturen over de gevolgen van de lokale educatieve agenda, passend onderwijs en het IHP voor de huisvesting.

We voerden drie keer een Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) met de schoolbesturen. We spraken over de gevolgen van onderwijs aan vluchtelingen, de lokale educatieve agenda, passend onderwijs en het IHP voor de huisvesting. Daarnaast interviewden we alle schoolbesturen over hun ideeën over onderwijshuisvesting.

2.1 We begeleiden de renovatie van het scholencomplex Voorhof projectmatig (opstellen bestek, aanbesteden, realisatie).

Op basis van het programma van eisen van de stuurgroep lieten wij een ontwerp maken. Dit communiceerden we met de ouders en omwonenden. We lieten het in een bestek uitwerken en besteedden het aan.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Overeenstemming met schoolbesturen over de uitvoering van het beleid	-	-	2	3
Aantal basisscholen in gemeentelijk eigendom ¹ dat bouwkundig in goede staat verkeert en onderwijskundig voldoet aan de maatstaven van deze tijd (maximaal 12 ²).	10	10	12	12

1 Leiderdorp heeft ook een basisschool voor Speciaal Onderwijs (SO). Deze school is geen gemeentelijk eigendom, maar wordt gehuurd.

2 In 2016 is de Regenboog als zelfstandige vestiging opgeheven (verlies BRINnummer). Het bestuur wil de vestiging wel open houden.

Wat heeft het gekost?

1 Zorg,Welzijn,Jeugd en Onderwijs bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Verschil 2016
PROG 1A Lokale gezondheidszorg	Lasten	497	606	-304	302	279	22
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		497	606	-304	302	279	22
PROG 1B Wet Maatschap. Ondersteuning	Lasten	5.866	6.777	419	7.196	5.802	1.395
	Baten	-547	-374	-46	-420	-443	23
Saldo		5.319	6.403	373	6.776	5.359	1.417
PROG 1C Jeugdbeleid	Lasten	605	574	-1	573	577	-4
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		605	574	-1	573	577	-4
PROG 1D Jeugdhulp en preventief jeugdbel	Lasten	6.488	6.220	32	6.252	6.333	-81
	Baten	-7	0	0	0	-22	22
Saldo		6.481	6.220	32	6.252	6.311	-59
PROG 1E Lokaal onderwijsbeleid	Lasten	518	619	-3	616	587	29
	Baten	-32	-33	-59	-92	-92	0
Saldo		486	586	-62	524	495	29
PROG 1F Onderwijshuisvesting	Lasten	2.940	2.943	-89	2.854	2.862	-8
	Baten	-255	-347	96	-250	-265	15
Saldo		2.685	2.596	8	2.604	2.597	7
Programma	Lasten	16.914	17.739	55	17.793	16.440	1.353
	Baten	-841	-753	-9	-762	-822	60
Saldo van baten en lasten		16.073	16.986	46	17.031	15.618	1.413
Reserves	Toevoeging	888	391	4.589	4.979	6.456	-1.477
	Onttrekking	-1.554	-641	-2.028	-2.668	-2.767	98
Mutaties reserves		-666	-250	2.561	2.311	3.689	-1.378
Resultaat		15.407	16.735	2.607	19.342	19.308	35

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet nader toe.

B. Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo)

Lasten:

In 2016 is € 1.395.000 in de Wmo-budgetten niet besteed.

De belangrijkste oorzaken van de onderbesteding zijn:

- Op het product Maatwerk materieel boekten we minder kosten dan begroot, ongeveer € 170.000 (exclusief uitvoeringskosten).

Dit komt vooral doordat ruim € 80.000 resteert op het budget voor woningaanpassingen. Hiervoor ontvingen we minder aanvragen dan begroot. Verder realiseerden we twee aanzienlijke meevallers: afkoop van het regresrecht (€ 17.000) en opgelegde boetes door contractbeheer Wmo (€ 18.000). Ook hanteerden we in 2016 lagere tarieven voor de hulpmiddelen dan in 2015.

- Het product Maatwerk immaterieel laat een voordeel zien van ongeveer € 505.000 (exclusief uitvoeringskosten). In 2016 maakten minder mensen dan verwacht gebruik van Maatwerk hulp bij het huishouden. Dit komt onder andere door de algemene voorziening huishoudelijke hulp toelage. Hierdoor ontstond een onderbesteding van het budget van ongeveer € 125.000.

Op de post Begeleiding ontstond in 2016 een voordeel van ongeveer € 438.000. Dit heeft een aantal oorzaken. Zo werden in 2016 het budget Integrale aanpak 16-27 jarigen (€ 70.000) en het Innovatiefonds (€ 45.000) niet gebruikt. Hetzelfde geldt voor het budget voor Inkoop tijdelijke huisvesting voor mensen met een verstandelijke beperking. Dat financierde de gemeente Leiden in 2016 (€ 70.000). In 2016 maakten meer mensen gebruik van het budget Individuele begeleiding. Het aantal gebruikers van dagbesteding bleef echter nagenoeg gelijk aan 2015. Hierdoor bleef er budget over.

Voor Wmo-vervoer gaven we in 2016 € 59.000 meer uit dan begroot. Dit komt door een kleine stijging van het aantal pashouders.

- Op het product Ondersteuning algemene voorzieningen ontstond een voordeel van ongeveer € 479.000 (exclusief uitvoeringskosten).

Dit komt vooral door de huishoudelijke hulp toelage, waarvan minder mensen gebruikmaakten dan het aantal waarvoor we geld hadden aangevraagd. Het gaat om een onderbesteding van € 412.000. Ook hielden we budget over op alcoholpreventie, ongeveer € 42.000. In het laatste kwartaal 2016 konden we geplande controles niet uitvoeren. Deze controles vinden nu plaats in het eerste kwartaal 2017. We willen de controleactiviteiten Drank en Horeca in 2017 op een planmatige manier intensiveren, met de nadruk op het niet (weder) verstrekken van alcohol aan jeugdigen.

- Pgb Wmo laat een voordeel zien van ongeveer € 205.000.

Ten opzichte van 2015 stelden we in 2016 het budget voor Pgb Wmo naar beneden bij: van € 803.000 naar € 600.000. Toch heeft het budget Pgb Wmo ook in 2016 een positief saldo, van ongeveer € 205.000. Vergeleken met 2015 nam het totaal aantal budgethouders af van 142 naar 99. Ook het totaal besteedbaar budget per persoon daalde iets ten opzichte van 2015. Het percentage van het budget dat budgethouders gemiddeld besteden daalde van 84% naar 79%.

- Voor Vangnet en opvang gaven we ongeveer € 44.000 minder uit dan begroot.

De kosten van de inloopfunctie daalden aanmerkelijk (ongeveer 33%). Ook werd de bijdrage aan de collectieve regeling preventie GGZ in 2016 lager vastgesteld.

- Het overige verschil bestaat uit kleinere afwijkingen binnen diverse kostenposten.

Effect: minder lasten in programma 1B, saldo € 1.395.000 positief

D. Jeugdhulp en preventief jeugdbeleid

Lasten:

In 2016 overschreden we het budget voor Jeugdhulp en preventief jeugdbeleid met een bedrag van ongeveer € 81.000.

Dit komt vooral door een tekort op het jeugdhulpbudget. Volgens de prognose van Holland Rijnland in februari 2016 was de overschrijding van de jeugdhulpbudgetten in 2016 ongeveer € 111.000. Deze overschrijding ontstond vooral door een sterke daling van de inkomsten vanuit het Rijk. Het tekort onttrokken we conform de Nota Reserves en Voorzieningen aan de reserve sociaal domein.

Resterend voordeel ontstond vooral door vacatureruimte voor het CJG die in 2016 nog niet werd ingezet.

Effect: minder lasten in programma 1D, saldo € 81.000 negatief

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Algemene reserve programma 1	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-684	0	-143	-143	-143	0
Saldo		-684	0	-143	-143	-143	0
Zorg, welzijn, jeugd en onderwijs	Toevoeging	768	301	-2.148	-1.848	-1.848	0
	Onttrekking	-218	-209	307	98	98	0
Saldo		550	91	-1.841	-1.750	-1.750	0
Implementatie 3D transities	Toevoeging	120	90	0	90	90	0
	Onttrekking	-198	0	0	0	0	0
Saldo		-78	90	0	90	90	0
Egalisatie exploitatielasten programma 1	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-454	-432	0	-432	-432	0
Saldo		-454	-432	0	-432	-432	0
Reserve sociaal domein progr. 1	Toevoeging	0	0	6.737	6.737	8.214	-1.477
	Onttrekking	0	0	-2.192	-2.192	-2.290	98
Saldo		0	0	4.546	4.546	5.924	-1.378
Totaal	Toevoeging	888	391	4.589	4.979	6.456	-1.477
	Onttrekking	-1.554	-641	-2.028	-2.668	-2.767	98
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1		-666	-250	2.561	2.311	3.689	-1.378

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016 > € 15.000

Reserve sociaal domein

Van het totale saldo (exclusief uitvoeringskosten) op de Wmo-budgetten en de budgetten voor welzijnswerk en leerlingenvervoer stortten we € 1.476.714 in de reserve sociaal domein. Van deze storting heeft € 411.766 betrekking op de huishoudelijke hulp toelage. Dit bedrag is gelabeld, zodat we het in toekomstige jaren kunnen inzetten als huishoudelijke hulp toelage. Dit is een voorwaarde van het Rijk. De storting in de reserve sociaal domein is conform de Nota Reserves en Voorzieningen.

Effect: hogere storting van € 1.476.714

Conform de Nota Reserves en Voorzieningen onttrokken we het tekort op de jeugdhulpbudgetten van € 111.276 aan de reserve sociaal domein.

De onttrekking aan de reserve sociaal domein conform de Nota Kunst en Cultuur was in 2016 € 13.000 lager dan geraamd (de oorspronkelijke reserve kunst en cultuur is overgeheveld naar de reserve sociaal domein).

Effect: per saldo een lagere onttrekking van € 98.276

Programma 2 : Werk en Inkomen

2A Participatiewet

Inleiding

In 2014 kwam formeel een einde aan de recessie. Voor 2015 en 2016 gingen zowel het Centraal Planbureau (CPB) als De Nederlandsche Bank (DNB) uit van een gemiddelde groei van het bruto binnenlands product (bbp) van respectievelijk 2,0% en 2,4%. Door de waardevermindering van de euro - een gevolg van de monetaire verruiming door de Europese Centrale Bank - groeit de voor handelsland Nederland belangrijke export. Na een piek van 7,8% in het eerste kwartaal van 2014 voorzagt het CPB een daling van de werkloosheid naar 7,0% in 2015 en 6,7% in 2016. In de praktijk voltrok de daling zich sneller. Eind van het derde kwartaal 2016 kwam de werkloosheid uit op 502.000 (5,6% van de beroepsbevolking, cijfers CBS). De langdurige werkloosheid blijft echter nog hoog, net als het aantal mensen met een bijstandsuitkering. Een belangrijke oorzaak is de Participatiewet. Mensen die eerst onder de Wsw of Wajong vielen, doen nu een beroep op bijstand. Verder zagen we in 2016 een stevige toename van het aantal statushouders. Zij zijn voor het merendeel aangewezen op een uitkering tot ze de taal in voldoende mate beheersen. Tot slot groeit het arbeidsaanbod sterker dan in voorgaande jaren en wordt de behoefte aan extra personeel gedrukt door de toegenomen arbeidsproductiviteit.

Sinds 1 januari 2015 is de Participatiewet van kracht. De lokale beleidsuitgangspunten legden we vast in het Beleidsplan Participatiewet. De nadruk ligt op bevordering van de arbeidsparticipatie. Uitgangspunt is dat mensen zelf verantwoordelijk zijn voor hun levensonderhoud en maatschappelijk functioneren. De overheid ondersteunt, maar neemt die verantwoordelijkheid niet over. Dit past binnen de visie op de participatiesamenleving. De groepen die niet in staat zijn zelfstandig het minimumloon te verdienen hebben prioriteit. We zetten (nieuwe) instrumenten binnen budgettaire plafonds in. De regionale Werkbedrijven spelen een belangrijke rol bij het plaatsen van mensen met een arbeidsbeperking op de 125.000 extra banen die binnen de marktsector en de overheid worden gerealiseerd (sociaal akkoord april 2013). Aanvullend daarop stimuleert de gemeente werkgevers extra banen voor deze doelgroep beschikbaar te stellen. De beoogde doelen stelden we op basis van de ervaringen in de eerste helft van 2015 naar beneden bij. Zo maakten we ze realistischer.

Het ontlasten van het uitkeringenbudget is een ander belangrijk doel van het beleid. Een onontkoombaar doel ook, gezien de beperkte financiële kaders. In het licht van de verder dalende budgetten moeten we de re-integratiemiddelen (onderdeel van de integratie-uitkering sociaal domein) selectief en effectief inzetten. Het bieden van schuldhulpverlening ligt hiermee in lijn. De gedachte is dat financiële problemen geen belemmering mogen zijn voor de maatschappelijke participatie van onze inwoners.

Doel	Iedere Leiderdorper kan zelfstandig in zijn eigen levensonderhoud voorzien			
SMART doel	1. De omvang van het klantenbestand Participatiewet ontwikkelt zich positiever dan het landelijk gemiddelde	2. 5 klanten met een loonwaarde lager dan 100% op een zo regulier mogelijke werkplek	3. 50% van het klantenbestand is maatschappelijk actief	4. Het aantal succesvolle schuldhulpverlenings-trajecten voor Leiderdorpers met problematische schulden stijgt naar 30%

Doel Iedere Leiderdorper kan zelfstandig in zijn eigen levensonderhoud voorzien				
Activiteiten 2016	1.1 We stimuleren uitstroom Participatiewet.	2.1 We plaatsen bijstandsgerechtigden met een loonwaarde lager dan 100% met (tijdelijke) loonkostensubsidies.	3.1 We geven invulling aan de tegenprestatie.	4.1 We voeren schuldhelpverlening uit.
	1.2 We hebben een integrale en sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid.	2.2 We zetten in beperkte mate beschutte werkplekken (nieuw) in voor bijstandsgerechtigden met een loonwaarde tussen circa 20 en 40%.	3.2 We geven invulling aan het minimabeleid.	4.2 We zetten in op preventie, via onderwijs en ketenpartners.
	Aantal klanten Participatiewet op 31-12	Aantal klanten met loonkostensubsidie Participatiewet aan het werk	Aantal klanten dat tegenprestatie levert	Aantal aanmeldingen schuldhelpverlening
Prestatie-indicatoren	Index aantal klanten ten opzichte van 1-1-2015	Aantal klanten op beschutte werkplek	Aantal verstrekkingen declaratieregeling voor maatschappelijke participatie	Aantal gestarte schuldhelpverlenings-trajecten
	Aantal gestarte trajecten Re-integratie Leiden			Aantal afgeronde schuldhelpverlenings-trajecten
	Percentage succesvolle uitstroom ten opzichte van instroom Re-integratie Leiden			Percentage succesvol afgeronde schuldhelpverlenings-trajecten
	Aantal gestarte trajecten Project JA (jongeren)			

Wat hebben we bereikt?

1. De omvang van het klantenbestand Participatiewet ontwikkelt zich positiever dan het landelijk gemiddelde

Landelijk steeg het aantal uitkeringen uit de Participatiewet in de periode januari tot en met oktober van 431.200 naar 440.000 (+2,0%¹). In dezelfde periode steeg het aantal uitkeringen in Leiderdorp van 353 naar 369. Dit komt neer op +4,5%. De stijging is vrijwel volledig het gevolg van de toename van het aantal statushouders. Dat aantal steeg in deze periode van 35 naar 49. We behaalden het beoogde doel dus niet.

2. Vijf klanten met een loonwaarde lager dan 100% op een zo regulier mogelijke werkplek

In 2016 plaatsten we vijf mensen met een loonkostensubsidie. Daarmee voldoen we precies aan het doel. Het totaal aantal garantiebanen stond aan het eind van het derde kwartaal op acht. Garantiebanen zijn additionele banen voor mensen met een arbeidsbeperking. Negen Leiderdorpers zitten op dit moment in een traject richting een garantiebaan. Binnen de gemeenteorganisatie plaatsten we eind 2016 drie mensen op een garantiebaan. In formatieve omvang zijn dit 3,3 garantiebanen van 25,5 uur.

3. 50% van het klantenbestand is maatschappelijk actief

Eind 2016 was 70% van het klantenbestand maatschappelijk actief.

¹ CBS, tabel sociale zekerheid; kerncijfers, uitkeringen naar uitkeringssoort

4. Het aantal succesvolle schuldhulpverleningstrajecten voor Leiderdorpers met problematische schulden stijgt naar 30%.

Inwoners die een beroep doen op schuldhulpverlening bij de Stadsbank krijgen ondersteuning op basis van hun individuele situatie. Van het aantal gesloten schuldhulpverleningstrajecten in Leiderdorp is ruim de helft succesvol. Het succesvol verlopen van een traject hangt af van verschillende factoren. Bijvoorbeeld de bereidwilligheid van schuldeisers en schuldenaren om mee te werken en afspraken te maken. De Stadsbank brengt dit in kaart en stuurt op een succesvolle doorloop van trajectfasen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We stimuleren uitstroom Participatiewet.

Na de intakefase en zelfzoekperiode leiden we klanten zoveel mogelijk door naar het Participatiecentrum. Mits er geen factoren zijn die een zinvol en succesvol traject op voorhand in de weg staan. Denk aan onvoldoende beheersing van de Nederlandse taal of een ernstige verslaving. We gebruiken een keur aan instrumenten om de uitstroom uit de uitkering te stimuleren. Welke instrumenten we inzetten is afhankelijk van de afstand tot de arbeidsmarkt, het opleidingsniveau en de individuele mogelijkheden. Voorbeelden van instrumenten zijn opstapbanen, werkervaringsplekken, stages en (andere) gerichte arbeidsgerichte trajecten. We staan open voor nieuwe en innovatieve instrumenten - zoals de samenwerking met Randstad - en kijken continu naar de effectiviteit. Gezien de beperkte omvang van het budget en de kosten van (lopende) trajecten kunnen we niet iedereen die in aanmerking komt ook daadwerkelijk een traject bieden.

1.2 We hebben een integrale en sluitende aanpak van de jeugdwerkloosheid.

Voor jongeren tot 27 jaar die een bijstandsuitkering aanvragen geldt een wachtperiode van vier weken. In deze periode moeten zij zelf aan de slag om werk te vinden. In de praktijk blijkt dat de wachtperiode een instroombeperkend effect heeft. Niet alle jongeren zijn in staat om zelfstandig een plek op de arbeidsmarkt te verwerven. Zij hebben ondersteuning en intensieve begeleiding nodig. Wie geen werk vindt, krijgt daarom na vier weken een uitnodiging van Project JA (Jongeren op de Arbeidsmarkt). Daar volgt de jongere een intensief traject, dat bij voorkeur leidt tot uitstroom naar (tijdelijk) werk of opleiding. Een jongere heeft in principe geen recht op een uitkering als er nog recht bestaat op studiefinanciering of een tegemoetkoming in de schoolkosten. Dan leiden we jongeren terug naar het onderwijs.

2.1 We plaatsen bijstandsgerechtigden met een loonwaarde lager dan 100% met (tijdelijke) loonkostensubsidies.

We zetten loonkostensubsidies in om werkgevers te stimuleren mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan te nemen. De loonkostensubsidie dekt het verschil tussen de loonwaarde van de werknemer en het wettelijk minimum loon. De loonwaarde is de waarde van de arbeid die iemand op een specifieke werkplek kan uitvoeren (uitgedrukt in euro's). Zo compenseren we de werkgever (tijdelijk) voor de lagere productiviteit.

2.2 We zetten in beperkte mate beschutte werkplekken (nieuw) in voor bijstandsgerechtigden met een loonwaarde tussen circa 20 en 40%.

In 2016 lukte het opnieuw niet om mensen op een beschutte werkplek te plaatsen. Dat is overigens een landelijk beeld. Belangrijke oorzaken zijn de (te) strikte indicatiestelling en de vaak moeilijke match tussen gecreëerde werkplek en geschikte werknemer voor die specifieke plek. Vanaf 2017 zijn gemeenten verplicht beschut werk aan te bieden. Beleidsmatig voldoet Leiderdorp al aan die verplichting, net als de andere gemeenten in de Leidse regio. Veel andere gemeenten doen dit nog niet. Wij blijven met DZB in gesprek om eventuele belemmeringen weg te nemen.

3.1 We geven invulling aan de tegenprestatie.

Sinds de invoering van de Participatiewet is de tegenprestatie niet langer vrijblijvend. Klanten krijgen de gelegenheid om zelfstandig invulling te geven aan de tegenprestatie. Wie dat niet kan, mag een beroep doen op de gemeente. In opdracht van de gemeente houdt iDOE het aanbod bij van vrijwilligerswerk in Leiderdorp. iDoe bemiddelt klanten die niet zelfstandig invulling kunnen geven aan de tegenprestatie naar dit aanbod. In 2016 voerden we Klant In Beeld-gesprekken om re-integratie en sociale activering van mensen die al lang een uitkering krijgen weer op te pakken. Uit deze gesprekken weten we onder andere of en hoe iemand invulling geeft aan de tegenprestatie. Bij de tegenprestatie is altijd sprake van maatwerk, we houden rekening met de persoonlijke situatie en mogelijkheden. Het deelnemen aan een re-integratietraject heeft altijd voorrang boven de tegenprestatie. Sommige groepen zijn vrijgesteld van de tegenprestatie. Bijvoorbeeld mensen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn, alleenstaande ouders met ontheffing van de arbeidsverplichting en mensen die mantelzorg verlenen.

3.2 We geven invulling aan het minimabeleid.

Het uitgangspunt van het minimabeleid is dat iedereen kan meedoen in de samenleving, ongeacht het inkomen. Via diverse regelingen kunnen mensen met een inkomen tot 120% van de bijstandsnorm een bijdrage krijgen in de kosten van sport, cultuur en educatie. Ook bieden we een collectieve zorgverzekering aan.

4.1 We voeren schuldhulpverlening uit.

De Stadsbank rapporteert over het aantal aanmeldgesprekken en het aantal opgestarte schuldhulpverleningstrajecten. Onder schuldhulpverleningstrajecten verstaan we de minnelijke schuldenregelingen (schuldbemiddeling of saneringskrediet). De Stadsbank rapporteert ook over het aantal succesvol en niet succesvol afgeronde schuldhulpverleningstrajecten. Een traject is succesvol als het inderdaad heeft geleid tot schuldbemiddeling of een saneringskrediet. In 2016 daalde het aantal trajecten ten opzichte van 2015. Wel nam het percentage succesvol afgesloten trajecten toe.

4.2 We zetten in op preventie, via onderwijs en ketenpartners.

De Stadsbank biedt niet alleen individuele dienstverlening aan inwoners in schuldensituaties, maar is ook op verschillende manieren betrokken bij projecten en activiteiten om problematische schulden te voorkomen. Leiderdorp heeft schuldhulpverlening als aandachtsgebied ondergebracht bij het Sociaal Team Leiderdorp. Er zijn afspraken over samenwerking, inschakeling en doorverwijzing. Voor vroegsignalering werkt de Stadsbank samen met maatschappelijke organisaties, waaronder woningcorporaties, nutsbedrijven en zorgverzekeraars. Met adviesgesprekken en budgetcursussen kunnen inwoners hun financiële administratie op orde brengen. Sinds 2015 verlenen we subsidie aan SchuldHulpMaatje voor ondersteuning aan inwoners met problematische schulden.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Aantal klanten Participatiewet op 31/12	339	352 ¹	345	370
Index aantal klanten (1-1-2015=100, n=339) ²	100	103,8	101,8	109,1
Aantal gestarte trajecten Re-integratie Leiden	13	87	44	115

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Percentage succesvolle uitstroom ten opzichte van instroom Re-integratie Leiden	43,5% ³	53,5%	40%	64,8%
Aantal lopende trajecten Project JA	32	42	27	30
Aantal klanten dat tegenprestatie levert ⁴	n.v.t.	33 ⁵	51 ⁶	49
Aantal klanten dat maatschappelijk actief is	n.v.t.		172	330
Aantal verstrekkingen declaratieregeling voor maatschappelijke participatie	622		800	717
Aantal klanten met loonkostensubsidie Participatiewet aan het werk	n.v.t.	6	5	5
Aantal klanten op beschutte werkplek (nieuw)	n.v.t.	0	2	0
Aantal aanvragen shv	66	73	80	55 ⁷
Aantal shv-trajecten	63	43 ⁸	50	33
aantal afgeronde shv-trajecten	46	41 ⁹	50	26
% afgeronde shv-trajecten succesvol	50%	54% ¹⁰	30%	79%

1 Sinds de begroting 2016 gebruiken we 1 januari 2015 als peildatum.

2 Nieuwe peildatum index na invoering Participatiewet (extra instroom ex-Wajong en ex-Wsw).

3 Cijfer 2014 op basis van oude afspraken en berekening.

4 Is gelijk aan het aantal klanten dat vrijwilligerswerk doet.

5 Dit aantal geeft nog geen volledig beeld van de werkelijkheid. In 2015 spraken we slechts een deel van de Leiderdorpse inwoners die een uitkering ontvangen over de mate waarin ze uitvoering geven aan de tegenprestatie. Het overige deel nodigden we in 2016 uit voor een gesprek. Bovendien was het registratiesysteem in 2015 niet volledig toegerust om dit aantal adequaat te meten.

6 Op basis van cijfers 1e halfjaar 2015. In toekomstige begrotingen rekenen we met de dan bekende gegevens.

7 Dit betreft het aantal aanmeldingsgesprekken. Na een aanmeldingsgesprek kan een intakegesprek volgen. Op basis daarvan bepaalt de Stadsbank of ze een shv-traject starten.

8 Door een nieuwe berekeningssystematiek daalde het aantal schuldhulpverleningstrajecten ten opzichte van voorgaande jaren. Sinds 2015 verstaan we onder schuldhulpverleningstrajecten alleen de trajecten die moeten leiden tot een schuldregeling (schuldbemiddeling of saneringskrediet). De verschillende trajectfases en ondersteunende producten (adviesgesprekken, stabilisatie, budgetcursussen, budgetbeheer) tellen niet meer apart mee. Als we de nieuwe berekeningssystematiek toepassen op voorgaande jaren, zien we dat het aantal trajecten schuldhulpverlening ten opzichte van 2014 en 2013 met 5 respectievelijk 12 steeg.

9 Door een nieuwe berekeningssystematiek was het aantal afgeronde schuldhulpverleningstrajecten lager dan begroot. Sinds 2015 verstaan we onder afgeronde schuldhulpverleningstrajecten alleen de afgeronde trajecten schuldbemiddeling of saneringskrediet (SB/SK). Afronding van de verschillende trajectfases en ondersteunende producten tellen niet meer apart mee.

10 Door de nieuwe berekeningssystematiek valt het percentage succesvol afgeronde schuldhulpverleningstrajecten hoger uit dan begroot. Sinds 2015 verstaan we onder succesvol afgeronde schuldhulpverleningstrajecten de succesvol afgeronde trajecten schuldbemiddeling of saneringskrediet (SB/SK) ten opzichte van het totale aantal afgeronde trajecten SB/SK. Het percentage succesvol afgeronde schuldhulpverleningstrajecten steeg van 11% in 2013, naar 35% in 2014 en 54% in 2015.

2B Sociale werkvoorziening (SW)

Inleiding

Het doel van de sociale werkvoorziening is een zo regulier mogelijke werkplek bieden aan mensen die door hun arbeidshandicap alleen in een aangepaste omgeving kunnen werken. De Wet sociale werkvoorziening (Wsw) regelde dit. Op 1 januari 2015 verving de Participatiewet de Wsw. De mensen die op 31 december 2014 in de sociale werkvoorziening werkten, behouden hun rechten. Nieuwe instroom is echter niet meer mogelijk. Door verhuizing, pensionering en overlijden neemt het aantal Wsw'ers de komende jaren gestaag af. Dat geldt ook voor de budgetten van het Rijk.

Het centrale principe van de Wsw is de beweging 'van binnen naar buiten'. Wij blijven dit principe voorlopig toepassen op de bestaande doelgroep. Met het verstrijken van de tijd zal dit steeds lastiger zijn. Bij 'van binnen naar buiten' ligt de nadruk op plaatsing in een reguliere werkomgeving en minder op de beschutte werkomgeving van het SW-bedrijf. DZB gaat samenwerkingsverbanden aan met werkgevers om aangepaste arbeidsplaatsen te creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. Het blijvend uitplaatsen van werknemers kent echter een grens. Niet iedereen is daar gezien de aard van zijn arbeidsbeperking toe in staat. We verwachten dat de huidige groep Wsw'ers in toenemende mate aangewezen is op een beschutte werkplek.

Het Rijk garandeert dat landelijk 30.000 beschutte werkplekken (nieuw) in stand blijven (volgens het principe 1-voor-3). Oorspronkelijk legde het Rijk geen verplichting op aan individuele gemeenten. In het Beleidsplan Participatiewet staat dat Leiderdorp dit 1-voor-3-principe volgt, zolang dit binnen het beschikbare budget past. Dit onderdeel hebben we als nieuw instrument opgenomen in programma 2A. Inmiddels heeft het Rijk besloten dat gemeenten vanaf 2017 verplicht zijn beschutte werkplekken aan te bieden.

We kijken naar de mogelijkheden om beschut werk en arbeidsmatige dagbesteding vanuit de Wmo met elkaar te verbinden, bij voorkeur binnen de wijk. Het doel is een beter (maatwerk)aanbod te bieden en ook kosten te besparen. Het regionale Werkbedrijf speelt een belangrijke rol bij het plaatsen van mensen met een arbeidsbeperking op de extra banen in de marktsector en bij de overheid (garantiebanen). Dit gebeurt volgens de afspraken in het sociaal akkoord.

Doel	Zoveel mogelijk Leiderdorpers met een arbeidshandicap op een zo regulier mogelijke arbeidsplaats plaatsen
SMART doel	1. Hoger percentage Wsw'ers op begeleid werken of detachingsplaats
Activiteiten 2016	1.1 We plaatsen Wsw'ers op begeleid werken of een detachingsplaats.
Prestatie-indicator	Aantal beschut (oud)
	Aantal binnen-buiten
	Aantal begeleid werken/getachteerd

Wat hebben we bereikt?

1. Hoger percentage Wsw'ers op begeleid werken of detachingsplaats

Het aantal Wsw'ers dat eind 2016 op een locatie buiten DZB was geplaatst bedraagt 38,1%. Dat percentage is iets hoger dan halverwege 2016 (36,3%). Het begrote percentage van 47% haalden we echter niet. In de bestuursrapportage gaven we al aan dat het streefpercentage te hoog en daardoor niet realistisch is. Het uiteindelijk behaalde percentage komt dan ook overeen met de eerder uitgesproken verwachtingen.

In 2014 stelde SEO Economisch Onderzoek in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid een prognose op over de ontwikkeling van het aantal mensen in de Wsw-oud. Die prognose laat een te sterk dalende lijn zien. Het verschil tussen de geprognosticeerde en werkelijke aantallen bedraagt ruim +11%. Dit heeft ook een financieel gevolg voor de gemeente. De afgelopen jaren ving DZB een deel van de rijksbezuinigingen op met optimalisatie van de bedrijfsvoering en extra bezuinigingen. Toch resteert nu een financieel gat, dat de gemeenten, waaronder Leiderdorp, moeten dichten. Met een groter aantal mensen in de Wsw loopt deze rekening op. In 2016 ging het om een extra bedrag van ongeveer € 19.000.

Wat hebben wij ervoor gedaan?

1.1 We plaatsen Wsw'ers op begeleid werken of een detacheringsplaats.

Net als voorgaande jaren blijven we inzetten op mensen op een zo regulier mogelijke werkplek plaatsen. Tegelijkertijd snijden we onszelf hiermee in de vingers. Want de achterblijvende groep Wsw'ers is steeds kwetsbaarder en in toenemende mate ongeschikt voor werk bij een reguliere werkgever. Deze groep wordt bovendien steeds homogener van samenstelling en kan zich niet langer optrekken aan collega's met een hogere productiviteit. Die zijn immers al uitgestroomd. Het halen van de doelstelling zal dus steeds lastiger worden.

Prestatie-indicatoren

1	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Totaal aantal geplaatst ²	107,4	137	90,2	103,5 (130 personen)
- waarvan binnen: beschut (%)	29,7%	40,2%	28%	34,5%
- waarvan binnen-buiten (%)	23,8%	22,6%	25%	28,7%
- waarvan buiten: begeleid werken/gedetacheerd (%)	46,5%	37,2%	47%	36,8%

1 DZB gebruikt een andere manier van registreren. Daarom zijn de aantallen in fte in plaats van SE (standaardeenheden).

2 Rekening houdend met de afname van de doelgroep (bron: SEO, Afbouw van het Wsw-bestand, Amsterdam, juni 2014, in opdracht van het ministerie van SZW).

2C Vreemdelingenbeleid

Inleiding

Het doel van inburgering is duurzame participatie bevorderen. Onder participatie verstaan we actieve deelname aan de samenleving en maatschappelijke betrokkenheid. Het leren van de taal staat hierbij voorop, altijd gecombineerd met een activiteit gericht op werk of een andere vorm van participatie. We werken altijd toe naar het halen van een inburgeringsexamen of staatsexamen.

Op 1 januari 2013 is de gewijzigde Wet Inburgering ingevoerd. Nu ligt de verantwoordelijkheid voor de inburgering bij de inburgeringsplichtige zelf. De inburgeringsplichtige moet zelf de deelname aan en financiering van de inburgering regelen. Gemeenten zijn niet langer verplicht inburgeringsvoorzieningen aan te bieden. Inburgeringstrajecten die al gestart waren, lopen wel door. Deze blijven onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen. We verwachten dat het laatste traject in 2018 eindigt. De kosten van de doorloop van trajecten vallen onder de integratie-uitkering sociaal domein.

Voor vergunninghouders (asielgerechtigden met een verblijfsvergunning) koppelden we de huisvestingsverplichting aan een taakstelling. Daarnaast zijn we wettelijk verplicht maatschappelijke begeleiding te bieden aan vergunninghouders in onze gemeente.

Doel	Door middel van inburgering duurzame participatie bevorderen.	
SMART doel	1. Lopende inburgeringstrajecten voortzetten en begeleiden om ze binnen de wettelijke termijnen te kunnen afronden	2. Vergunninghouders maatschappelijke begeleiding en huisvesting bieden
Activiteiten 2016	1.1 We zetten lopende inburgeringstrajecten voort en handhaven deze.	2.1 We realiseren de huisvestingstaakstelling.
		2.2. We bieden maatschappelijke begeleiding aan vergunninghouders.
Prestatie-indicator	Aantal lopende trajecten - waarvan dual	Realisatie huisvestingstaakstelling
	Aantal behaalde examens	Realisatie trajecten maatschappelijke begeleiding

Wat hebben wij bereikt?

1. Lopende inburgeringstrajecten voortzetten en begeleiden om ze binnen de wettelijke termijnen te kunnen afronden

In het kader van het overgangsrecht zetten we al gestarte trajecten voort. We ronden ze binnen de wettelijke termijn af.

2. Vergunninghouders maatschappelijke begeleiding en huisvesting bieden

In opdracht van de gemeente verzorgen Rijnhart Wonen en Stichting VluchtelingenWerk Zuid-Holland Noord de huisvesting van vergunninghouders. Stichting VluchtelingenWerk Zuid-Holland Noord verzorgt samen met Project JA Statushouders (JAS) de maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders.

Wat hebben wij ervoor gedaan?

1.1 We zetten lopende inburgeringstrajecten voort en handhaven deze.

We startten geen nieuwe trajecten meer op. Lopende trajecten zetten we voort.

2.1 We realiseren de huisvestingstaakstelling.

In 2016 was de taakstelling 69 personen. Samen met Rijnhart Wonen en Stichting VluchtelingenWerk Zuid-Holland Noord spanden we ons in om de huisvestingstaakstelling te halen. Het lukte niet om alle mensen in 2016 te huisvesten. Eind 2016 hadden we 12 mensen te weinig gehuisvest. Er waren niet voldoende woningen beschikbaar. We verwachten dat we deze achterstand in januari 2017 inlopen.

2.2 We bieden maatschappelijke begeleiding aan asielgerechtigden.

Stichting VluchtelingenWerk is samen met Project JA Statushouders (JAS) verantwoordelijk voor de maatschappelijke begeleiding van vergunninghouders. Alle vergunninghouders die we in 2016 in Leiderdorp huisvestten, ontvangen minimaal achttien maanden maatschappelijke begeleiding van VluchtelingenWerk. VluchtelingenWerk biedt met name praktische hulp. Daarnaast volgt sinds april 2016 iedere volwassen statushouder met een bijstandsuitkering een begeleidingstraject bij Project JAS. Project JAS ondersteunt statushouders bij hun duurzame integratie in de Nederlandse samenleving. JAS stimuleert participatie en streeft een snelle inburgering na. Het uitgangspunt van de gemeente is een integrale aanpak: een uitkering met een intensief begeleidingstraject.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Aantal lopende trajecten	21	5	2	3
- waarvan dual	16	5	2	0
Aantal behaalde examens	1	2	1	3
Aantal begeleide klanten	-	-	-	-
Realisatie huisvestingstaakstelling ¹	88%	100%	100%	83%
Realisatie trajecten maatschappelijke begeleiding ²	n.v.t.	n.v.t.	100%	100%

1 Aantal gehuisveste statushouders als percentage van de huisvestingstaakstelling.

2 Aantal trajecten maatschappelijke begeleiding als percentage van het aantal inburgeringsplichtige statushouders.

Wat heeft het gekost?

2 Werk en Inkomen bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
PROG 2A Alg.Bijst(Bijz.bijst/ min.beleid	Lasten	7.788	8.153	506	8.658	8.433	226
	Baten	-5.396	-5.239	-257	-5.496	-5.848	352
Saldo		2.392	2.914	248	3.162	2.585	577
PROG 2B Wet Soc.Werkvoorziening(Wsw)	Lasten	3.114	2.663	230	2.893	2.850	43
	Baten	-8	0	0	0	-2	2
Saldo		3.107	2.663	230	2.893	2.848	45
PROG 2C Vreemdelingenbeleid	Lasten	100	104	47	152	145	7
	Baten	-15	0	-95	-95	-81	-13
Saldo		85	104	-47	57	63	-6
Programma	Lasten	11.002	10.920	783	11.703	11.427	276
	Baten	-5.419	-5.239	-352	-5.591	-5.931	340
Saldo van baten en lasten		5.584	5.680	431	6.112	5.496	616
Reserves	Toevoeging	271	0	-750	-750	-125	-625
	Onttrekking	-202	-107	93	-15	-15	0
Mutaties reserves		69	-107	-658	-765	-140	-625
Resultaat		5.653	5.573	-226	5.347	5.356	-9

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet nader toe.

A. Algemene bijstand

Lasten:

Algemene bijstand laat aan de lastenkant een voordelig saldo van € 226.000 zien.

De belangrijkste oorzaken van de onderbesteding zijn:

- Op het algemene bijstand inkomensdeel is, zoals gebruikelijk, bovenop de rijksbijdrage voor de algemene bijstand een bedrag van circa € 395.000 geraamd voor het eigen risico dat de gemeente loopt. Dit bedrag is slechts voor een deel aangesproken. Hierdoor ontstond een voordeel van ongeveer € 253.000.
- Op bijstandbesluit voor zelfstandigen ontstond een tekort van ongeveer € 32.000. Dit tekort valt weg tegen hogere inkomsten op dit product.
- Op minimeleidend ontstond in 2016 een tekort van ongeveer € 161.000. Dit komt vooral door de eenmalige kosten voor statushouders. Denk aan kosten voor inrichting en huisraad (ongeveer € 93.000) en eenmalige bijdragen voor levensonderhoud (€ 28.000).

- Voor de huishoudelijke hulp toelage raamden we in 2016 vanuit de nota Minimabeleid een budget van € 150.000. Dit budget overschreden we met ongeveer € 40.000. Er maakten meer mensen dan verwacht gebruik van deze voorziening.
- Voor re-integratie, inburgering en nieuw beschut gaven we in totaal € 217.000 minder uit dan begroot. In 2016 startten trajecten die nog doorlopen in 2017. De kosten voor deze trajecten vallen in 2017. Een deel van de trajecten die in 2017 starten, lopen op hun beurt door in 2018. Daarom verwachten we per saldo geen tekort in 2017.
- Het restantverschil bestaat uit overige kleinere afwijkingen binnen diverse kostenposten.

Effect: minder lasten in programma 2A, saldo € 226.000 positief

Baten:

Algemene bijstand vertoont aan de batenkant een voordelig saldo van € 352.000.

De belangrijkste oorzaken van deze extra baten zijn:

- In 2016 boekten we meer debiteuren vanuit de uitkeringenadministratie op dan begroot. Hierdoor ontstond een voordeel van ongeveer € 209.000.
- In 2016 vroegen we een aanvulling van € 132.000 op de BUIG-budgetten aan, voor de bijstandsuitkeringen aan de vergunninghouders. De aanvraag werd toegekend. We ontvingen de toekenning in december 2016. Daarom verwerkten we deze baten niet in de begroting 2016. De aanvulling bleek uiteindelijk niet nodig, de oorspronkelijke rijksbijdrage voor de algemene bijstand was voldoende. Hierdoor ontstond een voordeel van € 132.000.

Effect: meer baten in programma 2A, saldo € 352.000 positief

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Verschil 2016
Algemene reserve programma 2	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-48	0	0	0	0	0
Saldo		-48	0	0	0	0	0
Sociaal Beleid	Toevoeging	271	0	-750	-750	-125	-625
	Onttrekking	-92	-92	93	0	0	0
Saldo		179	-92	-658	-750	-125	-625
Behoedzaamheidsres. Gemeentefonds pr 2	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-62	-15	0	-15	-15	0
Saldo		-62	-15	0	-15	-15	0
Totaal	Toevoeging	271	0	-750	-750	-125	-625
	Onttrekking	-202	-107	93	-15	-15	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		69	-107	-658	-765	-140	-625

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016 > € 15.000

Reserve sociaal beleid (opgegaan in de Reserve sociaal domein)

Conform de Nota Reserves en Voorzieningen stortten we van het totale saldo op de budgetten Werk en Inkomen (exclusief uitvoeringsbudgetten) een bedrag van € 624.883 in de reserve sociaal domein.

Effect: hogere storting van € 624.883

Programma 3 : Kunst, Cultuur en Sport

3A Kunst en Cultuur

Inleiding

Leiderdorp heeft een gevarieerd aanbod aan culturele activiteiten. Cultuur vindt haar weg vooral via de inspanningen van actieve vrijwilligers en culturele organisaties. Met subsidies ondersteunen we diverse culturele organisaties. Daarnaast zorgen we voor de voorzieningen die nodig zijn voor de lokale culturele infrastructuur. De bibliotheek is daarvan de belangrijkste. In 2016 gingen we met de bibliotheek in gesprek, in voorbereiding op de veranderingen in 2019.

De gemeente heeft ook de verantwoordelijkheid dat Leiderdorpers aan cultuur kunnen deelnemen. De culturele organisaties ontmoeten elkaar via het cultuurnetwerk. Daar komen nieuwe initiatieven tot stand. In 2016 gaven we met de nieuwe cultuurnota het beleid verder vorm. Daarbij kozen we voor cultuureducatie, cultuur zichtbaar maken via diverse communicatie en ruimte bieden aan kleinschalige projecten. Voor beeldende kunst in de openbare ruimte waren in 2016 geen nieuwe projecten.

Via regionale samenwerking deden we in 2016 voor het vierde jaar mee aan de rijksregeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Zo konden we scholen in samenwerking met culturele instellingen stimuleren om cultuureducatie onderdeel van het reguliere onderwijsprogramma te maken. In 2016 maakten we ook regionale afspraken om deze regeling te continueren voor de komende vier jaar (conform de cultuurnota).

Onze gemeente heeft een bijzondere diversiteit aan beeldende kunst in de openbare ruimte. Dit brengen we graag goed onder de aandacht van onze inwoners en bezoekers.

Doel	Een breed en gevarieerd aanbod aan kunst en cultuur ontwikkelen en in stand houden, en actieve deelname van inwoners stimuleren			
SMART doel	1. Cultuur op diverse manieren zichtbaar maken	2. (Culturele) organisaties komen regelmatig bij elkaar om samenwerking te bevorderen	3. In 2019 maakt de bibliotheekvoorziening meer gebruik van digitale mogelijkheden	4. Scholieren nemen deel aan cultuureducatieve projecten
Activiteiten 2016	1.1 We vernieuwen de website.	2.1 We organiseren cultuurnetwerkbijeenkomsten	3.1 We stellen een uitvoeringsplan bibliotheekvoorziening op.	4.1 We zetten cultuureducatieve projecten voort en stimuleren deze via de regeling Cultuureducatie met kwaliteit.
	1.2 We communiceren over beeldende kunst in de openbare ruimte.	2.2 We organiseren platformsessies voor nieuwe projecten.		
Prestatie-indicator		2.1 Aantal deelnemers	3.1 Aantal leden	4.1 Percentage aantal deelnemende leerlingen in de basisschoolleeftijd 4-12
		2.2 Aantal projecten		

Wat hebben we bereikt?

1. Cultuur op diverse manieren zichtbaar maken

In 2016 ondersteunden we via het subsidieprogramma weer diverse cultuurorganisaties. De organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor het kenbaar maken van hun programma. Hiervoor kunnen ze de website cultuurpunt Leiderdorp gebruiken.

2. (Culturele) organisaties komen regelmatig bij elkaar om samenwerking te bevorderen

We faciliteerden cultuurnetwerkbijeenkomsten in Leiderdorp. Ook legden we actief een link met de culturele sector uit de regio. Bijvoorbeeld door deel te nemen aan het provinciale Limes-project en door op ambtelijk en bestuurlijk vlak waar mogelijk samen te werken.

3. In 2019 maakt de bibliotheekvoorziening meer gebruik van digitale mogelijkheden

In 2016 gingen we met de bibliotheekaanbieder aan de slag om een heldere visie te krijgen op de toekomstige bibliotheek van Leiderdorp. We verwachten in 2017 een nota voor te leggen aan de raad. Met de nieuwe Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen (Wsob) is digitalisering een taak geworden van het Rijk. De Wsob is sinds 1 januari 2015 van kracht.

4. Scholieren nemen deel aan cultuureducatieve projecten

In 2016 namen alle scholen in Leiderdorp deel aan het cultuureducatieprogramma.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We vernieuwen de website.

Door uitstel van de vaststelling van de cultuurnota konden we de website nog niet vernieuwen. We willen deze taak in 2017 of 2018 oppakken, bij voorkeur samen met de regio en/of het recreatiebeleid van de gemeente Leiderdorp. Want met een bredere aanpak verwachten we een meerwaarde te creëren.

1.2 We communiceren over beeldende kunst in de openbare ruimte.

Zomer 2016 verscheen elke twee weken een artikel over kunst in de openbare ruimte in Leiderdorp. We onderzoeken of we de artikelen in 2017 kunnen continueren.

2.1 We organiseren cultuurnetwerkbijeenkomsten.

In 2016 vonden drie cultuurnetwerkbijeenkomsten plaats.

2.2 We organiseren platformsessies voor nieuwe projecten.

Door het uitstel van de cultuurnota (van januari 2016 naar september 2016) vonden in 2016 nog geen platformsessies voor nieuwe projecten plaats. We bedachten dat we deze sessies het beste kunnen combineren met de cultuurnetwerkbijeenkomsten. In 2016 nam het cultuurnetwerk zelf het initiatief om de kerstactiviteiten van verschillende cultuurorganisaties gezamenlijk op te pakken. Hiervoor was geen platformsessie nodig.

3.1 We stellen een uitvoeringsplan bibliotheekvoorziening op.

In 2016 startten we een traject om samen met de bibliotheekaanbieder, inwoners en stakeholders (denk aan cultuurpartners en onderwijs) te kijken naar de toekomstige bibliotheekvoorziening in Leiderdorp. Het project houdt rekening met de volgende kaders:

- het project accommodatiecarroussel maatschappelijk vastgoed;
- de bezuinigingsmaatregel van de gemeenteraad per 2019;
- de verschuivingen op welzijnsgebied;
- de nieuwe wettelijke eisen voor een openbare bibliotheekvoorziening (Wsob).

In de laatste week van november verzamelden we bijna vierhonderd reacties van inwoners op de toekomst van de bibliotheek.

4.1 We zetten cultuureducatieve projecten voort en stimuleren deze via de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit.

Alle scholen in Leiderdorp namen in 2016 deel aan de regeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Ook maakten we in 2016 nieuwe regionale afspraken over de voorzetting van het programma tot en met 2020. Deze afspraken leggen de nadruk op de inhoud van het programma: scholen moeten niet alleen meer cultuuractiviteiten uitvoeren, ze moeten de lesstof eromheen ook actief en integraal opnemen in hun lesplannen.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
2.1 Aantal deelnemers	23	32	25	35
2.2 Aantal projecten	0	1	2	1
3.1 Aantal leden	5.932		6.000	5.642
4.1 Aantal leerlingen 4-12 in %	60%	80%	95%	95%

3B Sport

Inleiding

Sporten en bewegen dragen bij aan het welzijn van mensen en versterken de sociale cohesie. Daarom stimuleert de gemeente Leiderdorp dat inwoners (gaan) sporten en bewegen. Voor alle sport- en beweegactiviteiten is ruimte nodig. Wij bieden die ruimte en zetten die zo efficiënt mogelijk in. Tussen de grondgebonden verenigingen en gemeente bestaan (nu nog) veel verschillende afspraken. Wij werken toe naar een gelijkwaardiger en transparanter systeem. Het hoofddoel is dat verenigingen zelfstandig functioneren. Dat staat in de sportnota Sporten & Bewegen 2013-2017.

Doel	Sport- en beweegaanbieders zelfstandig laten functioneren			
	De buitensportaccommodaties verzelfstandigden			
SMART doel	1. Burgers stimuleren te gaan sporten en bewegen: in 2017 bedraagt het percentage sportparticipatie ten minste 40%	2. Een uniform arrangement voor het gebruik van de grond door verenigingen	3. In 2017 een kostendekkend tarief voor de huur van de sportvelden in rekening brengen	4. In 2017 staat het beheer en onderhoud van de sportvelden van de grondgebonden verenigingen op afstand van de gemeente
Activiteiten 2016	1.1 Wij kennen Sportfondsen Leiderdorp (SFL) een bijdrage toe voor bewegwijzering en sportstimuleringskosten.	2.1 We passen (aflopende) contracten met sportverenigingen aan het basisarrangement aan.	3.1 In overleg met de afzonderlijke verenigingen stellen wij een stappenplan op naar een kostendekkende huur in 2017.	4.1 Wij initiëren een gesprek met Sportfondsen Nederland en/of Stichting Sportaccommodatie Alecto (SSA) over het onderbrengen van het beheer en onderhoud van velden in de Bloemerd bij SFL of SSA (als RCL en Velocitas het niet zelf willen organiseren).
	1.2 Wij behandelen subsidieaanvragen voor sport- en beweegactiviteiten.			
	1.3 Wij onderzoeken of en hoe wij zicht kunnen krijgen op de sportparticipatie van ongeorganiseerde sporters.			
Prestatie-indicator	Aantal activiteiten van SFL	Aantal verschillende arrangementen	De beheer- en onderhoudskosten van een sportaccommodatie bepalen	Aantal gesprekken met de partijen
	Het percentage sportparticipatie		Het tarief dat sportverenigingen betalen (volgens het afgesproken stappenplan)	

Wat hebben we bereikt?

1. Burgers stimuleren te gaan sporten en bewegen: in 2017 bedraagt het percentage sportparticipatie ten minste 40%
Zie voetnoot 1 onderaan deze pagina.

2. Een uniform arrangement voor het gebruik van de grond door verenigingen

Op 1 januari 2017 bedraagt de erfpacht voor de sportverenigingen in de arrangementen 1, 2 en 3 € 1. We sloten een nieuwe huurovereenkomst met Alecto voor 10 jaar en stelden de vervangingsbijdrage van de velden en de verlichting vast. We sloten een hoofdlijnenakkoord met RCL over de financiering van de nieuwbouw van het clubhuis en de aanleg van velden.

3. In 2017 een kostendekkend tarief voor de huur van de sportvelden in rekening brengen

In de sportnotitie staan de (onderhouds)kostendekkende tarieven die we overeenkwamen.

4. In 2017 staat het beheer en onderhoud van de sportvelden van de grondgebonden verenigingen op afstand van de gemeente

Dit legden we vast in de sportnota.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 Wij kennen Sportfondsen Leiderdorp (SFL) een bijdrage toe voor bewegwijzering en sportstimuleringsacties.

We stelden de bijdrage aan SFL vast en kenden deze toe. Sport Servicepunt initieerde en organiseerde diverse sportactiviteiten, waaronder de Koningsspelen voor alle basisscholen.

1.2 Wij behandelen subsidieaanvragen voor sport- en beweegactiviteiten.

We kenden aanvragen bij het Fonds Sporten en Bewegen toe. Ook deden we bijdragen aan scholen voor het kwalitatief verbeteren van hun gymnastieklessen of het organiseren van extra beweegactiviteiten tijdens schooltijd. Scholen doen een aanvraag op basis van het leerlingenaantal.

1.3 Wij onderzoeken of en hoe wij zicht kunnen krijgen op de sportparticipatie van ongeorganiseerde sporters.

Dit is niet onderzocht. Zie voetnoot 1 over KISS-rapportage naar verenigingsdeelname en de inwonersenquête uit 2015, waar uit blijkt dat 78% van de volwassenen één of meerdere sporten beoefent en dat tweederde van onze inwoners gebruikmaakt van sportvoorzieningen in Leiderdorp.

2.1 We passen (aflopende) contracten met sportverenigingen aan het basisarrangement aan.

We voerden intensief overleg met Alecto over een nieuwe huurovereenkomst en de vervangingsbijdrage van de velden en de verlichting. Met RCL spraken we over een hoofdlijnenakkoord met afspraken over de wijze van financieren van de nieuwbouw van de verenigingsaccommodatie. Samen kwamen we tot een goede invulling.

3.1 In overleg met de afzonderlijke verenigingen stellen wij een stappenplan op naar een kostendekkende huur in 2017.

Op volgorde van het aflopen van de huur- en/of erfpachtovereenkomst gaan we het gesprek met de sportverenigingen aan. Met een aantal verenigingen spraken we al. Sommige verenigingen benaderden ons zelf. In andere gevallen vroeg het verlagen van de huur naar het symbolische bedrag van € 1 om een gesprek.

4.1 Wij initiëren een gesprek met Sportfondsen Nederland en/of Stichting Sportaccommodatie Alecto (SSA) over het onderbrengen van het beheer en onderhoud van velden in de Bloemerd bij SFL of SSA (als RCL en Velocitas het niet zelf willen organiseren).

Voor de verenigingen die het onderhoud niet zelf uitvoeren maakten we een kostenraming van de onderhoudskosten. Met Velocitas, VIJL en RCL zijn we in overleg over het uitvoeren van het onderhoud in relatie tot de kostendekkende huur. Hiervoor maakten we al een kostenraming, maar de verenigingen kunnen nog besluiten het onderhoud voor eigen rekening te nemen. In dat geval brengen we een symbolische huur in rekening.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Aantal activiteiten van SFL	12	12	12	12
Het percentage sportparticipatie ¹	34%	n.n.b.	38%	30%
Aantal verschillende arrangementen	16	n.n.b.	16	4
Aantal gesprekken met de partijen ²	13	10	x	9

1 De rapportage 'Kennis Informatie Systeem Sport' (KISS) voor overheden geeft een zeer goede indicatie van de sportparticipatie in algemene zin. De database kwam tot stand met medewerking van de bij NOC*NSF aangesloten sportbonden. Uit de rapportage blijkt dat Leiderdorp in 2015 4% boven het Nederlandse gemiddelde en bijna 7% boven het gemiddelde in Zuid-Holland zit. Het nadeel van de KISS-rapportage is dat deze alleen over verenigingsdeelname gaat. Uit de inwonersenquête 2015 Leiderdorp blijkt dat 78% van de volwassenen één of meerdere sporten beoefent en dat tweederde van onze inwoners gebruikmaakt van sportvoorzieningen in Leiderdorp.

2 We geven het aantal partijen/sportverenigingen weer waarmee we op dit moment in gesprek zijn. Voor alle verenigingen zijn dit meerdere gesprekken.

Wat heeft het gekost?

3 Kunst, Cultuur en Sport bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
PROG 3A Kunst en Cultuur	Lasten	1.135	1.153	19	1.172	985	187
	Baten	-24	-4	0	-4	-10	6
Saldo		1.110	1.149	19	1.168	975	193
PROG 3B Sport	Lasten	1.492	1.579	-14	1.565	1.609	-43
	Baten	-113	-69	1	-68	-73	5
Saldo		1.379	1.510	-12	1.497	1.535	-38
Programma	Lasten	2.626	2.732	5	2.737	2.594	143
	Baten	-137	-73	1	-71	-83	12
Saldo van baten en lasten		2.489	2.659	6	2.666	2.511	155
Reserves	Toevoeging	129	125	-30	95	95	0
	Onttrekking	-105	-90	0	-90	-90	0
Mutaties reserves		24	35	-30	5	5	0
Resultaat		2.513	2.695	-24	2.671	2.515	155

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet nader toe.

A.Kunst en Cultuur

Lasten:

Voor Kunst en Cultuur gaven we in 2016 € 187.000 minder uit dan begroot. Conform de Nota Kunst en Cultuur was € 19.500 onttrokken aan de reserve kunst en cultuur (nu reserve sociaal domein). Hiervan besteedden we echter maar € 6.500. Aangezien de cultuurnota later werd vastgesteld dan gepland (in september 2016), konden in 2016 niet alle geplande werkzaamheden plaatsvinden. Daarom stortten we € 13.000 terug in de reserve sociaal domein. Op het subsidiebudget voor Kunst en Cultuur besteedden we ongeveer € 28.000 niet. Dit komt vooral door een subsidiebeschikking (RTV) die we abusievelijk niet betaalbaar stelden. Dit trekken we in 2017 recht.

In 2016 stelden we incidentele middelen beschikbaar voor monitoring onderzoek accommodaties. Door vertraging van het project is het beschikbare budget van € 60.000 nog niet besteed.

Effect: minder lasten in programma 3A, saldo € 187.000 positief

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Kunst en cultuur	Toevoeging	13	10	-30	-20	-20	0
	Onttrekking	-15	0	0	0	0	0
Saldo		-2	10	-30	-20	-20	0
Egalisatie exploitatielasten programma 3	Toevoeging	115	115	0	115	115	0
	Onttrekking	-90	-90	0	-90	-90	0
Saldo		25	25	0	25	25	0
Totaal	Toevoeging	129	125	-30	95	95	0
	Onttrekking	-105	-90	0	-90	-90	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3		24	35	-30	5	5	0

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016 > € 15.000

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 15.000. Afwijkingen < € 15.000 lichten we niet nader toe.

Programma 4 : Beheer openbare ruimte

4A Verkeer en vervoer

Inleiding

Leiderdorp moet een prettige, aangename en veilige gemeente blijven. We verbeteren de bereikbaarheid van de belangrijkste bestemmingen. Ook richten we onze wegen en openbare ruimte zo in dat de veiligheid en leefbaarheid van de woonstraten toeneemt.

Doel	Een beter bereikbaar, veiliger en leefbaarder Leiderdorp door het beïnvloeden van het verplaatsingsgedrag van alle modaliteiten				
SMART doel	1. De bereikbaarheid van de belangrijkste bestemmingen in Leiderdorp verbeteren	2. De luchtverontreiniging en geluidsoverlast in de kern van Leiderdorp reduceren	3. Met verkeerseducatie en weginrichting de veiligheid voor alle weggebruikers verhogen	4. Met toezicht en handhaving de kwaliteit van wegen, fiets- en voetpaden verbeteren	5. Met toezicht en handhaving de overlast van brommers en fietsers verminderen
Activiteiten 2016	1.1 We ontwerpen de Leidse Ring Noord.	2.1 We voeren de maatregelen in de fietsnota uit.	3.1 We richten Ericalaan, Acacialaan en Hoogmadeseweg opnieuw in.	Handhaven is een doorlopend proces.	Handhaven is een doorlopend proces.
	1.2 We actualiseren het parkeerbeleid.	2.2 We stimuleren elektrisch vervoer.	3.2 We maken schoolzones en school-thuisroutes.		
		2.3 We realiseren R-net (HOV).	3.3 We richten de Mauritssingel opnieuw in.		
		2.4 We verbeteren de leefkwaliteit van de Persant Snoepweg.	3.4 We geven permanent verkeerseducatie.		
Prestatie-indicator	Lager percentage sluipverkeer, in vergelijking met de uitkomst uit de RVMK (Basisjaar 2008, Toekomstjaar 2020)		Aantal deelnemers verkeerseducatie	10% minder meldingen over kwaliteit wegen, fiets- en voetpaden in melddesksysteem	10% minder meldingen over overlast (brom)fietsers in melddesksysteem
	Het percentage doorgaand verkeer op het hoofdwegenet		Aantal dodelijke en verwonde slachtoffers in het verkeer gemeten via ViaStat		
	Minder doorgaand verkeer, in vergelijking met de uitkomst uit het RVMK (Basisjaar 2008, Toekomstjaar 2020)		Toename (subjectieve) verkeersveiligheid rond scholen		
	De totale hoeveelheid (vracht)autoverkeer in Leiderdorp				

Wat hebben we bereikt?

1. De bereikbaarheid van de belangrijkste bestemmingen in Leiderdorp verbeteren

In juli 2016 bereikten we een mijlpaal voor de bereikbaarheid van Leiderdorp. De gemeenteraden van Leiden en Leiderdorp namen toen het kaderbesluit Leidse Ring Noord. Zo ontstond duidelijkheid over de totale verkeersoplossing binnen Leiderdorp. Het kaderbesluit vult de hoofddoelstelling van het Integraal Verkeers- en Vervoerplan (IVVP), verkeer buitenom, op hoogwaardige wijze in.

Met de actualisatie van het parkeerbeleid stelden we de normen bij. De regeling moet tot een juiste verhouding van parkeerplaatsen leiden in relatie tot de openbare ruimte en de ruimtelijke kwaliteit.

2. De luchtverontreiniging en geluidsoverlast in de kern van Leiderdorp reduceren

In 2016 werkten we hard aan de maatregelen die tot een betere leefomgeving in Leiderdorp moeten leiden. We stelden beleid voor het opladen van elektrische voertuigen vast en werkten het verder uit met marktpartijen. Met de Provincie bereikten we overeenstemming over een nieuwe hoogwaardige openbaarvervoerslijn (R-net). De ontwerpen zijn klaar, de nieuwe buslijn rijdt in 2017. De ontwerpen voor de Persant Snoepweg werkten we in 2016 verder uit. Ze zijn klaar voor aanbesteding.

3. Met verkeerseducatie en weginrichting de veiligheid voor alle weggebruikers verhogen

Verkeerseducatie is jaarlijks terugkerend beleid. Ook in 2016 hadden we hier veel aandacht voor. De schoolzones richtten we, op één na, allemaal opnieuw in. Ze voldoen nu aan het beleid van de gemeente. Alleen de herinrichting van de verschillende wegen liep vertraging op. Dit pakken we in 2017 en later op.

4. Met toezicht en handhaving de kwaliteit van wegen, fiets- en voetpaden verbeteren

We hielden actief toezicht na reconstructies en gedurende proeven. Zo stimuleerden we direct het gewenste verkeersgedrag. Dit draagt bij aan juist gebruik, ook in de toekomst.

5. Met toezicht en handhaving de overlast van brommers en fietsers verminderen

Onder andere op de Laan van Berendrecht verminderden we de overlast van brommers door verbaliserend op te treden. Dit had een positief effect op het gebied zelf en de omgeving.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We ontwerpen de Leidse Ring Noord.

In 2016 zetten we een grote stap in de ontwerpen van de beoogde ringweg. Een intensief participatietraject droeg daaraan bij. We werkten niet alleen de verkeerskundige oplossing verder uit (en legden deze vast), we hadden ook ruim aandacht voor de inpassing van de weg in zijn omgeving. Samen met de bewoners zetten we de eerste stappen in vormgeving van geluidwering, het verminderen van de verwachte overlast en de formulering van de gewenste uitvoerings- en faseringswijze. In juli 2016 stemde de raad in met de vormgeving en de uitgangspunten van de Leidse Ring Noord.

1.2 We actualiseren het parkeerbeleid.

We zetten vooral in op het verbeteren en aanscherpen van de gebruikte normen. En op het flexibeler maken van deze regels. Recente projecten toonden immers aan dat dit wenselijk is om tot een juiste verhouding van parkeerplaatsen en

openbare kwaliteit te komen. Ook biedt het parkeerbeleid meer vrijheid aan ontwikkelaars om hun eigen terrein in te richten en openbaar terrein te benutten.

2.1 We voeren de maatregelen in de fietsnota uit.

In 2016 bereidden we de fietsmaatregelen uit de fietsnota voor. Zodat we in 2017, 2018 en 2019 voortvarend met de uitvoering van de fietsmaatregelen van start kunnen gaan. Voor deze drie jaren is er budget. We troffen de voorbereidingen voor het uitzetten van onderzoeken en we stemden met buurgemeenten af over regionale fietsrelaties.

Daarnaast haakten we waar mogelijk aan bij lopende projecten, om het fietsklimaat te verbeteren en snel tot resultaat te komen. Zo namen we de vastgestelde voorkeurskenmerken voor de fietsinfrastructuur uit de fietsnota mee bij het groot onderhoud van het fietspad aan de Engelendaal ter hoogte van de Houtkamp. Dat leidde tot verbreding van het fietspad. Het voldoet nu aan de eisen uit de fietsnota. Ook actualiseerden we het recreatieve fietsknooppuntennetwerk. Daarbij hielden we rekening met het vastgelegde fietsnetwerk uit de fietsnota.

We legden nieuwe fietsinfrastructuur aan vanuit het project W4. Zo maakten we een nieuwe verbinding vanaf het Elisabethhof onder de A4 naar de Bospolder. Dit resulteerde in een betere ontsluiting voor de fiets naar de Munnikenpolder. Ook startten we eind 2016 met het fietspad Ruigekade, dat de Achthovenerweg verbindt met de Doespolderkade. Het fietspad is eerste kwartaal 2017 klaar.

2.2 We stimuleren elektrisch vervoer.

Samen met het geactualiseerde parkeerbeleid (addendum parkeerbeleid) legden we in 2016 ook het beleid voor oplaadpalen vast. Wij willen met het vergunningenmodel/openmarktmodel oplaadpalen in de openbare publieke ruimte realiseren. Dat betekent dat Leiderdorp voor het plaatsen, exploiteren en beheren van oplaadpalen overeenkomsten aangaat met marktpartijen. Marktpartijen kunnen bij de gemeente voor locaties toestemming aanvragen voor aanleg, exploitatie en beheer van een oplaadpaal. De gemeente toetst de aanvragen aan beleidsregels.

In 2016 stelden we de overeenkomst en de beleidsregels op. Daarbij trokken we op met omliggende gemeenten en potentiële marktpartijen. Naar verwachting kunnen we de overeenkomst en de beleidsregels begin 2017 ter vaststelling aan het college aanbieden.

2.3 We realiseren R-net (HOV).

In 2016 werkten we de voorlopige ontwerpen uit tot bestekstekeningen, klaar voor aanbesteding. We overlegden intensief met de provincie, Leiden en Arriva. Hier kwam een breedgedragen ontwerp uit voort.

2.4 We verbeteren de leefkwaliteit van de Persant Snoepweg.

In 2016 vond de voorbereiding plaats voor de werkzaamheden aan de Persant Snoepweg. We voeren de werkzaamheden (groot onderhoud) in 2017 uit. Een van de maatregelen is het aanbrengen van geluidsreducerend asfalt. Het doel is de geluidsbelasting op omliggende woningen te verlagen. En dat komt weer ten goede aan de leefbaarheid.

3.1 We richten Ericalaan, Acacialaan en Hoogmadeseweg opnieuw in.

Deze herinrichtingen zijn om verschillende redenen vertraagd. Zo liep de komst van de supermarkt vertraging op. Ook ontstond de behoefte om de maatregelen te herijken, zodat we alle recente ontwikkelingen kunnen meenemen. We besloten deze herinrichtingen in 2017 en later op te pakken.

3.2 We maken schoolzones en school-thuisroutes.

In 2016 zijn voor de basisscholen Willem de Zwijger, Kastanjelaan en Elckerlyc definitieve ontwerpen voor schoolzones vastgesteld, met als doel de schoolomgeving verkeersveiliger in te richten. De ontwerpen kwamen in nauwe samenwerking met ouders/verzorgers van leerlingen en direct omwonenden van de scholen tot stand. We keken in de directe omgeving ook naar de verkeersveiligheid van routes van huis naar school.

In 2016 ronden we twee schoolzones af: Willem de Zwijger en Kastanjelaan. De schoolzone Elckerlyc ondervond vertraging door bezwaren, maar is begin 2017 alsnog afgerond.

De aandachtspunten voor de school-thuisroutes bleken te liggen op wegen die al op de planning staan. We nemen deze aandachtspunten in de bestaande planning op. De aandachtspunten zijn: de oversteekbaarheid van de Mauritssingel (Willem de Zwijger), de oversteekbaarheid van de Acacialaan (Kastanjelaan) en de Voorhoflaan (Elckerlyc).

3.3 We richten de Mauritssingel opnieuw in.

Ook deze herinrichting ondervond vertraging, omdat de subsidie ingetrokken zou worden. Recent bleek het geld alsnog beschikbaar te zijn. We hervatten de planvorming en pakken deze herinrichting in 2017 of later op.

3.4 We geven permanent verkeerseducatie.

De jaarlijkse activiteiten voor jongeren en ouderen vonden ook dit jaar weer plaats. Voorbeelden zijn de populaire scootmobieldag, de Vroem-bijeenkomst en de Drive-experience. Daarnaast werken we samen met de scholen aan verkeerseducatie op scholen en aan een veilige omgeving rond scholen.

4.1 en 5.1 Handhaven is een doorlopend proces.

Het afgelopen jaar zochten we naar een combinatie tussen handhaving en herinrichting (van schoolzones). Er waren onder andere acties bij scholen, de Laan van Berendrecht en de Van der Marckstraat. Met name de inzet op de Laan van Berendrecht was bedoeld om de hoeveelheid klachten te beperken.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Aantal dodelijke slachtoffers	0	0	0	0
Aantal uitgevoerde projecten uit het uitvoeringsplan	40%	80%	90%	90%
Aantal deelnemers verkeerseducatie	95	110	120	120
Percentage doorgaand verkeer (op het Engelendaal) ¹	9%	niet gemeten	9%	wijzigt pas na realisatie LRN
Percentage sluipverkeer (gemiddeld Leiderdorp) ²	<10%	niet gemeten	<10%	niet gemeten
Totale hoeveelheid verkeer ³	435.460 mvt	niet gemeten	450.000 mvt	nog te bepalen
Aantal meldingen in de melddesk over verkeer	-	>150	90	nog te bepalen

1 Doorgaand verkeer definiëren we hier als verkeer van buiten de gemeentegrenzen met een bestemming buiten de gemeentegrenzen.

2 Sluipverkeer definiëren we hier als bestemmingsverkeer dat de wijkontsluitingswegen niet gebruikt, terwijl dit wel een alternatief is (voorbeeld: route Voorhoflaan - Heinsiuslaan versus Persant Snoepweg - Engelendaal).

3 De totale hoeveelheid verkeer zoals geteld in de tweejaarlijkse tellingen. Totaal van alle (vracht)autobewegingen in een periode van twee weken.

4B Water

Inleiding

Water is een verbindend element. Het versterkt de samenhang en identiteit van de verschillende wijken. Een goede waterkwaliteit is van belang om een aangenaam woon- en leefklimaat voor mens en dier te behouden. De gemeente Leiderdorp grijpt ruimtelijke ontwikkelingen aan om het watersysteem te verbeteren. Het waterplan en het waterstructuurplan zijn de leidraad.

Voor de samenwerking in de afvalwaterketen verwijzen we naar subprogramma 4F Riolering.

Doel	De waterkwaliteit van het oppervlaktewater handhaven samen met het Hoogheemraadschap en regionale partners	
SMART doel	1. De waterkwaliteit voldoet nog steeds aan het landelijk gemiddelde voor een binnenstedelijk gebied	2. In 2025 is de waterstructuur een samenhangend geheel dat zorgt voor een goede ontwatering en afwatering van het eigen hemel- en kwelwater
Activiteiten 2016	1.1 We assisteren het Hoogheemraadschap van Rijnland bij baggerwerkzaamheden van primaire watergangen.	2.1 We verbreden de duiker in de primaire watergang achter de Grotiuslaan, zodat betere doorstroming ontstaat naar het gemaal toe.
	1.2 Waar mogelijk maken we natuurvriendelijke oevers.	2.2 We activeren een flexibel peil in de Munnikenpolder, zodat regenwater wordt vastgehouden en het watersysteem niet onnodig belast in piekperioden.
		2.3 We voeren de maatregelen uit het onderzoek wateroverlast Zijlkwartier uit.
		2.4 We voeren hydraulisch onderzoek uit naar het functioneren van het watersysteem, inclusief riolering, bij extreme situaties.
		2.5 We zetten operatie Steenbreek voort.
Prestatie-indicator	1.1 Meer biodiversiteit in de watergangen	2.1 Watersysteem heeft voldoende bergings- en afvoercapaciteit
	1.2 Kwaliteit oppervlaktewater binnen- en buitengebied	

Wat hebben we bereikt?

1. De waterkwaliteit voldoet nog steeds aan het landelijk gemiddelde voor een binnenstedelijk gebied.

Wij handhaven de waterkwaliteit ten minste op het niveau van een binnenstedelijk gebied.

2. In 2025 is de waterstructuur een samenhangend geheel dat zorgt voor een goede ontwatering en afwatering van het eigen hemel- en kwelwater

Wij zorgen dat water voldoende ruimte heeft. Zodat het watersysteem ook in een steeds extremer klimaat voldoende bergings- en afvoercapaciteit houdt.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We assisteren het Hoogheemraadschap van Rijnland bij baggerwerkzaamheden van primaire watergangen.

In 2016 baggerde het Hoogheemraadschap van Rijnland in samenwerking met de gemeente primaire watergangen.

1.2 Waar mogelijk maken we natuurvriendelijke oevers.

Natuurvriendelijke oevers voeren we vooral uit binnen (beheer)projecten. In 2016 maakten we natuurvriendelijke oevers bij de Ruigekade.

2.1 We verbreden de duiker in de primaire watergang achter de Grotiuslaan, zodat betere doorstroming ontstaat naar het gemaal toe.

We vervingen de duiker D2 (achter de Grotiuslaan). Nu kunnen we het water snel genoeg wegpompen uit de wijken Ouderenzorg, Elisabethhof, Voorhof, Binnenhof en Winkelhof. Verbreding van de duiker was nodig om ook in de toekomst de afpompsnelheid te garanderen.

2.2 We activeren een flexibel peil in de Munnikenspolder, zodat regenwater wordt vastgehouden en het watersysteem niet onnodig belast in piekperioden.

In afstemming met het Hoogheemraadschap plaatsten we stuwen in de Munnikenspolder. Dit komt de waterberging in het natte seizoen en het ontwikkelen van natuurwaarden ten goede.

2.3 We voeren de maatregelen uit het onderzoek wateroverlast Zijlkwartier uit.

Deze maatregelen voerden we uit. In 2017 vinden nog enkele afrondende werkzaamheden plaats.

2.4 We voeren hydraulisch onderzoek uit naar het functioneren van het watersysteem, inclusief riolering, bij extreme situaties.

Zie programma 4F.

2.5 We zetten operatie Steenbreek voort.

We zetten operatie Steenbreek voort om de bewustwording over de invloed van betegeling van de eigen (kantoor)tuin op het milieu te vergroten. In 2016 wisselden we kennis uit met de andere Steenbreek-gemeenten. Ook waren we aanwezig op de Dag van het Park en de Duurzaamheidsmarkt. Voor 2017 bereidden we een aantal acties voor.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Waterkwaliteit oppervlaktewater	Voldoen aan definitie 'goede toestand' volgens KRW ¹		Monitoren + rapporteren	
Meer biodiversiteit in de watergangen (volgens gegevens Hoogheemraadschap).	uitgesteld	in 2015 geen meting uitgevoerd	monitoren + rapporteren	
Watersysteem heeft voldoende bergings- en afvoercapaciteit	n.n.b.	n.n.b.	monitoren + rapporteren	

¹ De definitie van 'goede toestand' staat in de Europese kaderrichtlijn water (KRW) als volgt omschreven: 'helder water (minder blauwalgen bijvoorbeeld), ecologisch beheer, natuurvriendelijke oevers, een gezonde visstand, enzovoort'. Het Hoogheemraadschap van Rijnland verricht metingen. De gemeente ontvangt de resultaten van deze metingen. Hiermee kunnen wij onze doelstellingen bijstellen en de ambitie bepalen. Het vertrekpunt op dit moment is nog dat we voldoen aan de wettelijke bepalingen in de KRW.

4C Groenbeleid en regio

Inleiding

De gemeente Leiderdorp wil het groene karakter van de polders rond Leiderdorp behouden. Ook willen we de polders toegankelijk maken voor de inwoners/recreanten uit het stedelijk gebied. Dat doen wij samen met overheden, eigenaren en agrarische natuurverenigingen.

Doel	Een toegankelijk en groen poldergebied rond Leiderdorp	
SMART doel	1. In 2020 meer natuur- en extensieve recreatie naast de agrarische functie van het poldergebied ten opzichte van 2012	2. In 2020 betere informatie over de waarden van het poldergebied ten opzichte van 2012 en dus meer bekendheid over het gebied
Activiteiten 2016	1.1 We ronden de inrichtingswerkzaamheden polder Achthoven af.	2.1 We vormen het A4-informatiecentrum en de directe omgeving om tot een Groene Hart Centrum.
	1.2 We maken het beheer van de Boterhuispolder en de polder Achthoven integraal en duurzaam.	2.2 We ontsluiten de informatie over natuur, cultuur en archeologie digitaal en op informatiepanelen in het poldergebied.
	1.3 We versterken de stad-landverbindingen naar het poldergebied.	
Prestatie-indicator	Bezoekersaantallen in het poldergebied.	Bekendheid met het poldergebied

Wat hebben we bereikt?

1. In 2020 meer natuur- en extensieve recreatie naast de agrarische functie van het poldergebied ten opzichte van 2012
In 2016 startten we met de werkzaamheden voor de herinrichting van polder Achthoven. We hopen de werkzaamheden voor de start van het broedseizoen in 2017 af te ronden.

2. In 2020 betere informatie over de waarden van het poldergebied ten opzichte van 2012 en dus meer bekendheid over het gebied

In de polder Achthoven en de Boterhuispolder plaatsen we in het eerste kwartaal 2017 informatiepanelen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We ronden de inrichtingswerkzaamheden polder Achthoven af.

We startten eind augustus 2016 met de uitvoering en ronden deze voor 15 maart 2017 af. De werkzaamheden omvatten het aanleggen van een vrijliggend fietspad, natuurvriendelijke oevers, natte natuur, rustplekken en informatiepanelen.

1.2 We maken het beheer van de Boterhuispolder en de polder Achthoven integraal en duurzaam.

Wij brachten het beheer van de grote groengebieden in beeld en verwerkten dit in een beheerplan. Vaststelling van dit beheerplan vindt plaats in 2017.

1.3 We versterken de stad-landverbindingen naar het poldergebied.

Met gemeente Leiden en de Leidse Ommelanden ontwikkelen we beleevingsroutes die het Singelpark met het buitengebied verbinden. In voorbereiding op het uitrollen van de beleevingsroutes actualiseerden we in 2016 het fietsknooppuntensysteem.

2.1 We vormen het A4-informatiecentrum en de directe omgeving om tot een Groene Hart Centrum.

Het Groene Hart Centrum is vertraagd door de aanleg van de 380 KV-verbinding door TenneT. De opening van het omgevormde informatiecentrum vindt in 2019 plaats. Tot en met december 2018 huurt TenneT het gebouw en gebruikt het als informatiecentrum en kantoorruimte.

2.2 We ontsluiten de informatie over natuur, cultuur en archeologie digitaal en op informatiepanelen in het poldergebied.

In de polder Achthoven en de Boterhuispolder plaatsen we in 2017 informatiepanelen. Binnen de tentoonstelling van TenneT in het informatiecentrum kregen we ruimte voor informatie over onze recreatiegebieden in het poldergebied.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Bekendheid gebied	85% ¹	geen meting	90%	geen meting
Bezoekersaantallen gebied	n.n.b.	n.v.t.	te bepalen	geen meting

1 85% van de deelnemers aan het burgerpanel weet dat de Boterhuispolder toegankelijk is voor recreatie.

4D Openbaar Groen

Inleiding

De gemeente Leiderdorp wil het groene karakter van Leiderdorp behouden en waar mogelijk de biodiversiteit versterken.

We streven naar een diverse, duurzame en onderhoudsarme groeninrichting.

De doelen in dit subprogramma hebben een nauwe relatie met de thema's water, leefbaarheid, woonkwaliteit, ruimtelijke ontwikkeling, sport en wijkgericht werken.

Doel	Een meer divers openbaar groen dat kostenefficiënt wordt onderhouden			
SMART doel	1. In 2018 80% van het openbaar groen duurzaam en waar mogelijk onderhoudsarm	2. Een gezond en veilig bomenbestand	3. In 2025 voldoende biodiversiteit van de ecosystemen in de kerngebieden van Leiderdorp en GEHS gerealiseerd	4. In 2018 park De Houtkamp een huiskamer van de gemeenschap
Activiteiten 2016	1.1 Waar mogelijk vormen we intensief groen om naar extensief groen.	2.1 We voeren duurzaam boombeheer uit.	3.1 We leggen natuurvriendelijke oevers aan en versterken deze waar mogelijk met bloemrijke bermen.	4.1 We stellen een toekomstbeeld park De Houtkamp op.
	1.2 We doen pilots burgerparticipatie bij onderhoud openbare ruimte.	2.2 We voeren dunningen via een cyclisch onderhoudsprogramma uit.		
	1.3 We handhaven op overhangend groen.	2.3 We actualiseren de verordening op de beplantingen.		
		2.4 We handhaven bij illegale bomenkap.		
Prestatie-indicator	Cijfer voor groen in de tevredenheidsenquête onder bewoners (streefwaarde: 7)	Percentage bomen dat goed scoort bij de VTA-controle (streefwaarde: 95%)	Toename soortenrijkdom in de grote groenvlakken	
	Aantal meldingen in de melddesk over illegale kap of overhangend groen neemt jaarlijks af met 10%			

Wat hebben we bereikt?

1. In 2018 80% van het openbaar groen duurzaam en waar mogelijk onderhoudsarm

We doen dit vooral binnen het integraal beheer van de openbare ruimte (werk met werk maken).

2. Een gezond en veilig bomenbestand

Met planmatig boombeheer zetten we in op een vitaal bomenbestand. Daarnaast onderzoeken we iedere drie jaar alle Leiderdopse bomen, of ze voldoen aan de omgevingsveiligheid. Dit onderzoek vindt plaats via de BVO-methode (Boom Veiligheids Onderzoek). Als we een gebrek constateren, doen we nader onderzoek en nemen we beheermaatregelen.

3. In 2025 voldoende biodiversiteit van de ecosystemen in de kerngebieden van Leiderdorp en GEHS gerealiseerd

We doen dit zo veel mogelijk binnen het integraal beheer van de openbare ruimte (werk met werk maken).

In het derde kwartaal 2016 ronden we met de gemeente Leiden een inkooptraject af voor het natuurmeetnet. In 2017 krijgt het meetnet verder vorm en voeren we een nulmeting uit. Met de uitkomsten van meetrondes in de komende jaren hopen we te kunnen aantonen dat de soortenrijkdom in de grote groenvlakken toeneemt.

4. In 2018 is park De Houtkamp een huiskamer van de gemeenschap.

Het opstellen van het toekomstbeeld ondervond vertraging door de evaluatie van evenementen in De Houtkamp. We pakken dit in 2017 op.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 Waar mogelijk vormen we intensief groen om naar extensief groen.

Dit is een continu proces. Wij werken deze ambitie vooral uit binnen (beheer)projecten.

1.2 We doen pilots burgerparticipatie bij onderhoud openbare ruimte.

We knapten samen met de bewoners van het Heelblaadjepad en omgeving en de kinderen van de basisschool Elckerlyc het plantsoen op.

Buurtvereniging Kruidentuin is opgericht. De buurtvereniging beheert nu de speelplaats met het omringend groen.

Samen met de bewoners van de Karolusgulden legden we een moestuin aan. De bewoners gaan deze moestuin beheren.

Met bewoners van het Oude Dorp startten we een breed participatietraject. Dit leidde tussentijds tot een buurtmarkt. In 2017 verwachten wij de participatie bij het onderhoud van de openbare ruimte verder uit te breiden.

1.3 We handhaven op overhangend groen.

Dit is een doorlopend proces.

2.1 We voeren duurzaam boombeheer uit.

We snoeien de bomen volgens een cyclisch snoeiprogramma. Elke boom komt eens in de vier jaar aan de beurt.

2.2 We voeren dunningen via een cyclisch onderhoudsprogramma uit.

Dit is een doorlopend proces. Van de grote groengebieden brachten we het beheer in beeld en dit verwerkten we in een beheerplan. De vaststelling van dit plan vindt in 2017 plaats.

2.3 We actualiseren de verordening op de beplantingen.

Deze activiteit is verplaatst naar 2017.

2.4 We handhaven bij illegale bomenkap.

Dit is een doorlopend proces.

3.1 We leggen natuurvriendelijke oevers aan en versterken deze waar mogelijk met bloemrijke bermen.

Zie programma 4B. De toepassing van bollen in bermen heeft een positieve uitwerking op de soortenrijkdom. Een goed voorbeeld is de Willem-Alexanderlaan. Voor het Heelblaadjespad kozen we nu ook voor bollen.

4.1 We stellen een toekomstbeeld park De Houtkamp.

In de 2e helft van 2016 is de evaluatie van evenementen in de Houtkamp afgerond. De uitkomsten van deze evaluatie zijn belangrijk voor het toekomstbeeld van het park. Het opstellen van dit toekomstbeeld ondervond hierdoor vertraging. We pakken dit in 2017 op.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Cijfer voor groen in de tevredenheidsenquête onder bewoners	niet uitgevoerd	7	7	geen meting
% van het openbaar groen dat duurzaam en onderhoudsarm is	60%		80%	geen meting
% bomen dat goed scoort bij de VTA-controle	90%	95%	95%	geen meting
Toename soortenrijkdom in de grote groenvlakken	Uitgesteld tot 2015	-	-	geen meting ¹
Totale toename m1 natuurvriendelijke oever (tussen haakjes is optelsom)	geen toename		1.500 (17.167)	4.500
Totale toename van m ² natuurvriendelijk groen (in 2015 75.000 m ²)			5.770 (75.000)	6.000
10% afname van aantal meldingen over ergernissen groen		40	45	geen meting

¹ In 2017 voeren we de nulmeting van het natuurmeetnet uit.

4E Speelvoorzieningen

Inleiding

Ieder kind in Leiderdorp moet 'op eigen wijze' veilig buiten kunnen spelen in de wijk waar hij woont. Speel- en ontmoetingsplaatsen dragen bij aan ontmoeting tussen kinderen, jeugd en jongeren in een informele sfeer. Dit bevordert lichamelijke en sociale vaardigheden, het (samen)spel en de creativiteit. Leiderdorp heeft diverse soorten speelvoorzieningen. Denk aan speelplaatsen, trapvelden, sportkooien (voetbal en basket), een skatebaan en jongerenontmoetingsplekken. Speelplaatsen moeten voldoen aan wettelijke veiligheidseisen.

Doel	Met speel- en ontmoetingsplaatsen voor kinderen en jeugdigen bijdragen aan lichamelijke ontwikkeling, sociale vaardigheden, sociale contacten en creativiteit		
SMART doel	1. Voldoende informele en formele speelruimte inrichten	2. Bestaande speelruimten verbeteren door ze om te vormen tot centraal gelegen formele speelplaatsen en informele speelplaatsen	3. In 2022 onderhoudsvriendelijker en duurzamer speelvoorzieningen
Activiteiten 2016	1.1 In overleg met bewoners, (klein-)kinderen en scholen richten we (bestaande) speelplaatsen in of vormen we ze om.	2.1 We enthousiasmeren bewoners om speelplaatsen te adopteren.	3.1 We voeren de (twee)jaarlijkse hoofdinspectie uit en pakken de aandachtspunten die hieruit voortkomen in hetzelfde jaar op.
		2.2 We richten centrale speelplaatsen opnieuw in en verbeteren ze, we versterken hulpplekken.	
		2.3 We vormen formele speelplaatsen om naar informele.	
Prestatie-indicator	Aantal formeel ingerichte speelplaatsen	Totaal aantal verbeterde en gewijzigde speelplaatsen	Aantal aandachtspunten bij de grote inspecties
	Aantal informele speelplaatsen		
	Aantal nieuwe speelplaatsen		

Wat hebben we bereikt?

1. Voldoende informele en formele speelruimte inrichten

Het uitgangspunt van het speelruimteplan is dat ieder kind in zijn nabije omgeving voldoende veilige speelruimte tot zijn beschikking heeft. Het speelruimteplan bevat ook een inventarisatie van de speelruimten in Leiderdorp. Op basis van de spreiding van speelvoorzieningen per buurt, de kinderaantallen en de behoefte van de verschillende leeftijdsgroepen werken we in tien jaar naar een passende inrichting toe. Samen met bewoners creëren we (soms nieuwe) centrale plekken en vormen we bestaande plekken om.

2. Bestaande speelruimten verbeteren door ze om te vormen tot (centrale) formele speelplaatsen en informele speelplaatsen

Speelruimten kunnen drie functies hebben:

- Een centrale, formele speelruimte fungeert als grote speelruimte met speeltoestellen in de wijk of buurt.
- Formele speelruimten zijn speelplekken met speeltoestellen voor bepaalde leeftijdsgroepen.
- Informele speelplekken zijn plekken met speelprikkels voor kinderen, maar zonder speeltoestellen.

We geven bewoners en scholen ruimte om mee te denken over de invulling van de speelruimten. Ook kunnen ze de speelruimten met een groep adopteren.

3. In 2022 onderhoudsvriendelijker en duurzamer speelvoorzieningen

Voor nieuwe speelplaatsen en de renovatie van bestaande speelplaatsen gebruiken we onderhoudsvriendelijke en duurzame materialen. Onveilige speelelementen repareren we adequaat en als dat niet mogelijk is verwijderen we ze. We volgen de eisen uit het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en de Europese normen 1176 en 1177.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 In overleg met bewoners, (klein-)kinderen en scholen richten we (bestaande) speelplaatsen in of vormen we ze om.

Bij de vernieuwingen, verbeteringen en omvormingen betrekken we buurtbewoners, schoolbesturen en (klein)kinderen. Op bewonersavonden bespreken we de keuzemogelijkheden. Ook sturen we bewonersbrieven en houden we enquêtes.

2.1 We enthousiasmeren bewoners om speelplaatsen te adopteren.

Initiatieven van bewonersparticipatie in beheer ondersteunen we. Bijvoorbeeld door een (in)formele speelplaats te laten adopteren.

2.2 We richten centrale speelplaatsen opnieuw in en verbeteren ze, we versterken hulpplekken.

Voor het versterken van bestaande formele speelplaatsen hebben we buurtbewoners schoolbesturen en kinderen betrokken bij de keuze mogelijkheden door het organiseren van bewonersbijeenkomsten en door middel van bewonersbrieven en enquêtes.

2.3 We vormen formele speelplaatsen om naar informele.

We betrekken buurtbewoners actief. We vragen of ze interesse hebben om de om te vormen formele speelplaatsen in de huidige staat te adopteren.

3.1 We voeren de (twee)jaarlijkse hoofdinspectie uit en pakken de aandachtspunten die hieruit voortkomen in hetzelfde jaar op.

Alle aandachtspunten uit de hoofdinspectie met betrekking tot veiligheid zijn uitgevoerd. Bij deze herstelwerkzaamheden en ook bij renovaties en vernieuwingen hebben wij gebruik gemaakt van duurzame materialen.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (w)	2017 (b)
Aantal formele speelplaatsen	96	96	96	95
Aantal informele speelplaatsen		0	6	7
Aantal nieuwe speelplaatsen		0	0	0
Aantal te verbeteren centrale speelplaatsen	2	0	9	11
Aantal aandachtspunten bij de grote inspecties	12	9	7	9

4F Riolering

Inleiding

Riolering is cruciaal voor de volksgezondheid en de milieuhygiëne. Het bergen, afvoeren en verwerken van afvalwater draagt bij aan een goede flora en fauna in de lokale watersystemen en grondwater. Met riolering zorgen we voor afvoer van hemelwater van het maaiveld en daken. Zo voorkomen we wateroverlast. Met drainage beheersen we de grondwaterstand op zo'n manier dat we structureel nadelige gevolgen van te hoge of lage grondwaterstanden voorkomen. Het verbreed gemeentelijk rioleringsplan (vGRP 2011-2015) is ons uitgangspunt.

Doel	Doelmatige inzameling en transport of verwerking van het afvalwater en hemelwater en doelmatig invulling geven aan de grondwaterzorgplicht		
SMART doel	1. De kwaliteit borgen volgens de eisen uit het vGRP, de kwetsbaarheid verminderen en de maatschappelijke kosten voor beheer, onderhoud en investeringen verlagen	2. Op middellange termijn voldoende afvoercapaciteit om wateroverlast door neerslaggebeurtenissen zoveel mogelijk te voorkomen (BRP)	3. Voldoende inzicht in het grondwaterregime voor het staven van klachten, het volgen van ontwikkelingen van grondwaterstanden en het kunnen bepalen van effectieve oplossingen voor overlast
Activiteiten 2016	1.1 We inspecteren 10% van de riolen.	2.1 We lossen wateroverlast op in bijvoorbeeld de wijk Zijlkwartier en Leyhof.	3.1 We toetsen de effectiviteit van de maatregelen Zijlkwartier.
	1.2 We voeren reparaties en reliningen ¹ uit en vervangen vrijvervalriolering.	2.2 We hogen een aantal overstorten op en zetten een aantal dicht.	3.2 We monitoren de grondwaterstanden en analyseren de meetresultaten.
	1.3 We hogen overstorten flexibel op om instroom van oppervlaktewater tegen te gaan.	2.3 We voeren hydraulische berekeningen uit (riool en water).	3.3 We richten het waterloket in.
	1.4 We pakken activiteiten op vanuit de samenwerking afvalwaterketen Rijnland en met gemeenten binnen de cluster Leidse Regio.		3.4 We analyseren klachten over grondwater.
Prestatie-indicator	1.1 Aantal km geïnspecteerd riool (jaarlijks 10%) 1.2 Aantal klachten over niet functionerend riool (ten opzichte van de streefwaarde) 1.3 Instroom oppervlaktewater beperken (ten opzichte van streefwaarde) 1.4 Aantal separate projecten binnen de afvalwaterketen via bestuurlijke trajecten	2.1 Aantal klachten over water op straat en te hoge grondwaterstanden (na buien met een herhalingstijd benoemd in het BRP, ten opzichte van streefwaarde) 2.2 De vuiluitwerp voldoet aan het emissie- en waterkwaliteitspoor 2.3 Aantal gebieden dat kwetsbaar is voor wateroverlast 2.4 Minder schadeclaims door waterschade	3.1 Aantal meldingen, klachten en waarnemingen in de wijk Zijlkwartier 3.2 Via 90% van meetnet inzicht in verloop grondwaterstanden in Leiderdorp 3.3 Waterloket operationeel, ontvangen meldingen zijn bewijs van goede werking en bereikbaarheid 3.4 100% van de binnengekomen meldingen over grondwateroverlast met inzicht grondwaterverloop geverifieerd

¹ Relining is een rioolrenovatietechniek. Met deze methode kunnen we riolen renoveren zonder de weg open te breken. Het riool krijgt van binnenuit een nieuwe binnenlaag die de levensduur verlengt. Rioolrenovatie is veel voordeliger dan rioolvervanging.

Wat hebben we bereikt?

1. De kwaliteit borgen volgens de eisen uit het vGRP, de kwetsbaarheid verminderen en de maatschappelijke kosten voor beheer, onderhoud en investeringen verlagen

Met planmatig regulier en correctief onderhoud aan het gemeentelijk rioolstelsel houden we het systeem in stand tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. In 2016 voerden we de volgende activiteiten uit: reiniging en inspectie gemeentelijk rioolstelsel, reinigen van pompputten, afronden project wateroverlast Zijkwartier, regulier meten van de grondwaterstand, correctieve maatregelen riolering, mechanisch renoveren gemaal Acacialaan, correctieve maatregelen gemalen, inspectie en beoordelen drukrioolstelsel Achthovenerweg. Ook startten we met het verhogen van de overstortdrempels (flexdrempels).

2. Op middellange termijn voldoende afvoercapaciteit om wateroverlast door neerslaggebeurtenissen zoveel mogelijk te voorkomen (BRP)

De hydraulische berekening van het rioolstelsel resulteerde in nauwelijks 'water op straat', conform het uitgangspunt vGRP 2011-2015, Bui=8 (circa 19mm/uur). Een ander resultaat van de berekening is dat het gemeentelijk rioolstelsel meer dan Bui=8 kan afvoeren. Om de theoretische benadering te toetsen zetten we in 2017 een meetnetwerk op. Dan kunnen we op basis van een verschillenanalyse tussen theorie en praktijk op de minder robuuste locaties eventueel maatregelen treffen.

Op basis van de OAS (optimalisatie afvalwatersysteem studie) en de hydraulische berekening van het rioolstelsel inclusief de analyse van het prognoseaanbod afvalwater 2025, concludeerden we dat de capaciteit van het eindgemaal van het HHR (Hoogheemraadschap van Rijnland) niet uitgebreid hoeft te worden.

3. Voldoende inzicht in het grondwaterregime voor het staven van klachten, het volgen van ontwikkelingen van grondwaterstanden en het kunnen bepalen van effectieve oplossingen voor overlast

Het grondwatermeetnetwerk is nu drie jaar operationeel. Er is een goed beeld ontstaan van het gemeentelijk grondwaterniveau. In 2017 gaan we de data analyseren en beoordelen. Dit moet resulteren in mogelijk integrale oplossingsrichtingen. De resultaten van de beoordeling zijn ook input voor toekomstig beleid van de gemeente en/of het toekomstig Integraal(afval)WaterKetenPlan.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We inspecteren 10% van de riolen.

In 2016 voerden we het reinigen en inspecteren voor het eerst binnen het raamcontract van de Leidse regio uit. In 2016 reinigden en inspecteerden we 10,5 km (circa 10% van het totale areaal). Het betrof de rioolstrengen van de wijken Voorhof, Doeskwartier en Oranjewijk.

1.2 We voeren reparaties en reliningen uit en vervangen vrijvervalriolering.

We keken welke riolen in aanmerking komen voor plaatselijke, levensverlengende herstelmaatregelen. Daarbij maakten we constant de afweging tussen theoretische en technische levensduur. In 2016 voerden we de noodzakelijke reparaties en relining uit. Binnen het integrale project 'wateroverlast Zijkwartier' vervingen we waar nodig leidingen deels. Ook gaven we vorm aan een Meerjaren Onderhouds Planning groot onderhoud/vervanging riolering, afgestemd op het integraal beheer van de openbare ruimte.

1.3 We hogen overstorten flexibel op om instroom van oppervlaktewater tegen te gaan.

In 2016 voerden we de eerste werkzaamheden voor het ophogen en aanbrengen van de flexdrempels uit. Dit was conform de afspraken in het gemeentelijk rioleringsplan, met als bijlage het basis rioleringsplan (BRP). In het BRP staan deze maatregelen in detail beschreven. Op ongeveer 17 locaties pasten we de overstorten aan door een zogenaamde Flexdrempel te plaatsen. Het doel is instroom van oppervlaktewater tegen te gaan, zodat er geen 'rioolvreemd water' naar de zuivering gaat.

1.4 We pakken activiteiten op vanuit de samenwerking afvalwaterketen Rijnland en met gemeenten binnen de cluster Leidse Regio.

Binnen de afvalwaterketen cluster Leidse Regio (Leiderdorp, Leiden, Oegstgeest, Zoeterwoude, Voorschoten-Wassenaar, Rijnland & Dunea/Oasen) zetten we op veel vlakken de samenwerking door. Mede dankzij de bestuurlijk draagkracht maakten we grote stappen. Het doel is de kwaliteit te vergroten, de kwetsbaarheid te verminderen en mogelijk eventuele kostenbesparingen te realiseren. Op veel fronten waren werkgroepen actief en vonden activiteiten plaats. Voorbeelden zijn het gezamenlijk rekenen, meten in de waterketen, inkoop en aanbestedingen, opstellen van het IAWKP (integraal (afval)waterketenplan, ook wel het nieuwe vGRP), het BRP en het OAS, de integrale hydraulische doorrekening van het water -en rioolsysteem, de benchmark, de grondwaternota, workshops en intensivering van ambtelijke samenwerking.

Naast al deze activiteiten zoeken we sinds 2015 op rioleringsvlak ambtelijke samenwerking met de gemeente Leiden. We hebben de rioleringstaken in regievorm naar de gemeente Leiden overdragen. In 2016 wierp dit zijn vruchten af en in de komende jaren wordt dit steeds meer geïntensiveerd. De samenwerking tussen Leiderdorp en Leiden is in feite een 'pilot' binnen de gehele toekomstige ambtelijke samenwerking in de (afval)waterketen Leidse cluster.

2.1 We lossen wateroverlast op in bijvoorbeeld de wijk Zijlkwartier en Leyhof.

De maatregelen om de wateroverlast in de wijk Zijlkwartier op te lossen voerden we uit. De komende periode houden we via grondwatermonitoring bij wat de effecten zijn. We startten met de voorbereiding van de maatregelen in de Leyhof, dit zetten we in 2017 voort. Uitvoering staat gepland in 2018.

2.2 We hogen een aantal overstorten op en zetten een aantal dicht.

Het ophogen van overstorten om de vuilemissie te beperken voerden we in combinatie met het flexibel maken van overstorten deels al uit. In 2017 gaan we hiermee verder. Op basis van de meetdata van het meetnetwerk in het rioolsysteem beoordelen we of het dichtzetten van een aantal overstorten een doelmatige oplossing is. De eerste resultaten van de beoordeling verwachten we Q1 2018.

2.3 We voeren hydraulische berekeningen uit (riool & water).

De integrale hydraulische berekeningen die het functioneren van de riolering en het watersysteem in samenhang in beeld brengen voerden we nog niet uit. Wel werkten we met het Hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeente Leiden aan het benodigde model binnen de samenwerkingsovereenkomst 'gezamenlijk rekenen'. Ook inventariseerden we de secundaire watergangen. Binnen de afvalwaterketen weten we elkaar steeds beter te vinden. Wel blijft de focus in eerste instantie liggen op de twee separate systemen. Eerst bouwen we deze goed in een model in. De volgende stap is dan het integraal modelleren/rekenen.

3.1 We toetsen de effectiviteit van de maatregelen Zijlkwartier.

De toetsing van de effectiviteit van de maatregelen zetten we in 2016 al in. We zetten dit in 2017 voort. Tussentijds evalueren we en stellen we maatregelen eventueel bij.

3.2 We monitoren de grondwaterstanden en analyseren de meetresultaten.

De grondwaterstanden monitoren we doorlopend. De resultaten analyseren we in 2017. Ook deze activiteit hebben we breder ingericht, met de gemeenten Oegstgeest en Zoeterwoude.

3.3 We richten het waterloket in.

Op de website van de gemeente Leiderdorp staat wat nadere informatie over water en het beleid hiervoor (met name grond-, hemel- en afvalwater). Op dit moment is dit het waterloket. We willen dit in de toekomst uitbreiden met bredere informatie, samen met Rijnland en de regio.

3.4 We analyseren klachten over grondwater.

We analyseren de meldingen van grondwaterproblemen periodiek en gebruiken ons inzicht in het verloop van grondwaterstanden om ze verifiëren. Hieruit kunnen we conclusies trekken over eventuele maatregelen. In de toekomst moeten een bredere aanpak en gericht beleid zorgen dat grondwaterklachten structureel worden aangepakt.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
1.1 Aantal km geïnspecteerd riool (jaarlijks 10%)	15%		10%	10%
1.2 Aantal klachten over niet functionerend riool (ten opzichte van streefwaarde (5))	10		5	4
1.3 Instroom oppervlaktewater beperken (ten opzichte van streefwaarde)	26		<26	17
2.1 Aantal klachten over water op straat en te hoge grondwaterstanden (na buien met een herhalingstijd benoemd in het BRP, ten opzichte van streefwaarde)	5		5	4
2.2 De vuiluitworp voldoet aan het emissie- en waterkwaliteit-spoor	v		v	v
2.3 Aantal gebieden dat kwetsbaar is voor wateroverlast	3		2	2
2.4 Minder schadeclaims door waterschade (ten opzichte van streefwaarde (0))	2		0	1
3.1 Aantal meldingen, klachten en waarnemingen in de wijk Zijlkwartier	10		1	1
3.2 Via 90% van meetnet inzicht in verloop grondwaterstanden in Leiderdorp	10		5	v

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
3.3 Waterloket operationeel, ontvangen meldingen zijn bewijs van goede werking en bereikbaarheid	x		v	v
3.4 100% van de binnengekomen meldingen over grondwateroverlast met inzicht grondwaterverloop geverifieerd	0		100%	100%

4G Reiniging

Inleiding

In de gemeente Leiderdorp verzorgt de reiniging in eigen beheer de inzameling en het ter verwerking aanbieden van afvalstoffen van particuliere huishoudens. Dit gebeurt huis-aan-huis (de vuilnisauto), op wijkniveau (de milieucorner) en op gemeentelijk niveau (de milieustraat).

De inzameling vindt zo milieuhygiënisch, kostenefficiënt en servicegericht mogelijk plaats.

Doel	In een zo gunstig mogelijke prijs-kwaliteitverhouding inzamelen en ter verwerking aanbieden van afvalstoffen van particuliere huishoudens	Leefbaarheid openbare ruimte vergroten	
SMART doel	1. De inzameling zo milieuhygiënisch, kostenefficiënt en servicegericht mogelijk organiseren, door ontwikkelingen in de afvalbranche goed te volgen en zo nodig te implementeren in de bedrijfsvoering	2. De aanpak van afval op straat versterken	3. Overlast door honden terugdringen
Activiteiten 2016	1.1 We brengen de nu nog bovengrondse milieucorner ondergronds.		
	1.2 We laten op 2 locaties de ondergrondse plasticinzameling mechanisch verdichten om grotere hoeveelheden te kunnen inzamelen.		
Prestatie-indicator	De tarieven per huishouden blijven in 2016 minimaal gelijk ten opzichte van 2015 (behoudens de indexatie en de invoering van de Bom-heffing op restafval)	10% minder meldingen van illegale afvaldump in de meldesk	10% minder meldingen van overlast door honden in de meldesk
	Elke 2 jaar krijgt het burgerpanel de vraag hoe ze de kwaliteit van de dienstverlening van de inzameldienst en de milieustraat ervaren		

Wat hebben we bereikt?

1. De inzameling zo milieuhygiënisch, kostenefficiënt en servicegericht mogelijk organiseren, door ontwikkelingen in de afvalbranche goed te volgen en zo nodig te implementeren in de bedrijfsvoering

We voerden een resultatenonderzoek uit naar de toekomstscenario's voor de afvalinzameling bij laagbouw.

2. De aanpak van afval op straat versterken

In 2016 zetten we het educatief programma Beestenbende in op basisscholen.

3. Overlast door honden terugdringen

Wij maakten een uitrenged voor honden in de Munnikenpolder. En we schaften een werktuig aan waarmee we de uitwerpselen van honden opzuigen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We brengen de nu nog bovengrondse milieucorner ondergronds.

Dit plan is aangehouden en voerden we nog niet uit.

1.2 We laten op twee locaties de ondergrondse plasticinzameling mechanisch verdichten om grotere hoeveelheden te kunnen inzamelen.

We plaatsten twee mechanische containers voor kunststof aan de Laan van Ouderzorg.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
De tarieven per huishouden blijven in 2016 minimaal gelijk ten opzichte van 2015 (behoudens de indexatie en de invoering van de Bom-heffing op restafval)	Gemiddelde kosten per huishouding € 292,38	1-persoons € 207,97 2-persoons € 272,98 meer dan 2 € 291,39	gemiddelde kosten per huishouding € 292,38	-
Elke 2 jaar krijgt het burgerpanel de vraag hoe ze de kwaliteit van de dienstverlening van de inzameldienst en de milieustraat ervaren		verschoven naar 2016		-
10% minder meldingen van illegale afvaldump in de melddesk		30	27	-
10% minder meldingen van overlast door honden in de melddesk		60	90	-

Wat heeft het gekost?

4 Beheer openbare ruimte bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
PROG 4A Verkeer en vervoer	Lasten	3.465	11.794	248	12.042	12.008	34
	Baten	-66	-45	85	40	-4	44
Saldo		3.398	11.749	333	12.082	12.004	78
PROG 4B Water	Lasten	429	437	-43	394	391	3
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		429	437	-43	394	391	3
PROG 4C Groen beleid en regio	Lasten	106	81	15	96	71	24
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		106	81	15	96	71	24
PROG 4D Openbaar groen	Lasten	2.339	2.248	11	2.259	2.208	52
	Baten	-62	-52	-65	-117	-120	3
Saldo		2.277	2.197	-54	2.142	2.088	54
PROG 4E Speelvoorzieningen	Lasten	160	185	-97	88	87	0
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		160	185	-97	88	87	0
PROG 4F Riolering	Lasten	1.339	1.372	-2	1.370	1.382	-12
	Baten	-1.460	-1.619	2	-1.617	-1.571	-46
Saldo		-121	-247	0	-247	-189	-58
PROG 4G Reiniging	Lasten	2.987	3.263	-79	3.184	2.778	406
	Baten	-3.229	-3.039	-235	-3.274	-3.469	194
Saldo		-242	223	-314	-90	-690	600
Programma	Lasten	10.824	19.379	53	19.432	18.925	506
	Baten	-4.818	-4.754	-213	-4.968	-5.163	195
Saldo van baten en lasten		6.007	14.625	-160	14.464	13.763	702
Reserves	Toevoeging	430	0	1.180	1.180	1.975	-794
	Onttrekking	-1.040	-9.133	-999	-10.131	-10.131	0
Mutaties reserves		-610	-9.133	182	-8.951	-8.157	-794
Resultaat		5.397	5.492	21	5.513	5.606	-92

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet nader toe.

G. Reiniging

In 2016 waren de verwerkingskosten van afval lager, doordat de aansteding gunstig was uitgevallen. Deze vermindering van de verwerkingskosten hadden we nog niet helemaal in de begroting verwerkt. Het voordeel op reiniging voegden we aan de egalisatiereserve reiniging toe.

Effect: het voordeel op reiniging ad € 746.000 voegden we aan de egalisatiereserve reiniging toe

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 4 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Algemene reserve programma 4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-20	0	0	0	0	0
Saldo		-20	0	0	0	0	0
Bouw- en grondexploitaties programma 4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-348	0	-783	-783	-783	0
Saldo		-348	0	-783	-783	-783	0
Egalisatiereserve reiniging	Toevoeging	25	0	355	355	1.101	-746
	Onttrekking	0	-550	-55	-605	-605	0
Saldo		25	-550	299	-250	496	-746
Jaarafsluiting programma 4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	0	0	0	0	0
Saldo		-40	0	0	0	0	0
Egalisatie exploitatielasten programma 4	Toevoeging	0	0	437	437	437	0
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	0	437	437	437	0
Bestemmingsreserve W4 programma 4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-510	-8.438	0	-8.438	-8.438	0
Saldo		-510	-8.438	0	-8.438	-8.438	0
Bestemmingsreserve Integraal Beheer	Toevoeging	405	0	389	389	437	-48
	Onttrekking	-122	-145	-160	-305	-305	0
Saldo		283	-145	229	83	131	-48
Totaal	Toevoeging	430	0	1.180	1.180	1.975	-794
	Onttrekking	-1.040	-9.133	-999	-10.131	-10.131	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 4		-610	-9.133	182	-8.951	-8.157	-794

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016 > € 15.000

Egalisatiereserve reiniging

Het resultaat op het taakveld reiniging verrekenden we met de egalisatiereserve reiniging.

Bestemmingsreserve integraal beheer

Het overschot op het dagelijks onderhoud integraal beheer voegden we toe aan de reserve.

Programma 5 : Ruimtelijk beleid

5A Ruimtelijke ordening

Inleiding

De gemeente Leiderdorp schept de ruimtelijke voorwaarden voor een aantrekkelijke en plezierige leefomgeving. Zodat onze inwoners hier samen kunnen leven, wonen en werken, in rust en ruimte. Wij doen dit samen met inwoners, ondernemers, marktpartijen en andere overheden.

Dit programma vormt het ruimtelijk kader voor onder andere de (sub)programma's 4D en 7.

Doel	Kaders scheppen voor behoud en waar mogelijk versterking van de ruimtelijke kwaliteit van Leiderdorp			
SMART doel	1.1 Visievorming: voor hoogdynamische gebieden een ruimtelijke strategie formuleren (gebiedsvisie)	2.1 Actuele bestemmingsplannen (alle plannen zijn niet ouder dan 10 jaar)	3.1 Voor meer ingrijpende ruimtelijke ontwikkelingen specifieke stedenbouwkundige randvoorwaarden formuleren (programma van eisen, nota van uitgangspunten of ontwikkelvisie)	4.1 Adequate vergunningverlening conform de kwaliteitscriteria 2.1 VTH
		2.2 Actueel ruimtelijk beleid	3.2 Voor ruimtelijke ontwikkelingen zonder gemeentelijke grondexploitatie vóór de realisatiefase een koop-/verkoop- of exploitatieovereenkomst afsluiten	4.2 Adequaate toezicht op en handhaving op naleving van vergunningen conform de kwaliteitscriteria 2.1 VTH
Activiteiten 2016	1.1 We geven uitvoering aan de visievorming: - We stellen een gebiedsvisie voor De Baanderij op. - We stellen een gebiedsvisie voor Lage Zijde op. - We stellen een actieprogramma op als uitwerking van de gebiedsvisie A4-zone. - We stellen een intergemeentelijke structuurvisie Leidse Ring op. - We vormen de intergemeentelijke Omgevingsvisie 2014 voor de Leidse Regio om.	2.1 We actualiseren bestemmingsplannen: - bestemmingsplan Achterhovenerpolder - bestemmingsplan Driegatenbrug - bestemmingsplan voor ruimtelijke ontwikkeling Amaliaplein - bestemmingsplan voor ruimtelijke ontwikkeling Cardea. - bestemmingsplan Nieuw centrum (start)	3.1 We stellen in voorkomende gevallen stedenbouwkundige randvoorwaarden op.	4.1 We verlenen omgevingsvergunningen.

Doel Kaders scheppen voor behoud en waar mogelijk versterking van de ruimtelijke kwaliteit van Leiderdorp				
		2.2 We maken actueel ruimtelijk beleid: - We volgen de ontwikkelingen Omgevingswet. - We standaardiseren bestemmingsplannen. - We stellen de Nota kostenverhaal ruimtelijke ontwikkelingen op. - We actualiseren het afwijkingenbeleid. - We ronden het welstandbeleid af. - We stellen cultuurhistorisch beleid op.	3.2 We stellen in voorkomende gevallen een koop-/verkoop- of exploitatieovereenkomst op.	4.2 We houden toezicht op en handhaven op de naleving van vergunningen.
				4.3 We stellen een verordening op voor de kwaliteitscriteria 2.1 VTH.
Prestatie-indicator	1.1 Vastgestelde gebiedsvisie De Baanderij Vastgestelde gebiedsvisie Lage Zijde Vastgesteld actieprogramma uitwerking gebiedsvisie A4-zone Vastgestelde structuurvisie Leidse Ring	2.1 Bestemmingsplannen jonger dan 10 jaar	3.1 Aantal ontwikkelingen met ruimtelijke randvoorwaarden	4.1 Aantal vergunningen
		Vastgestelde/geactualiseerde beleidsdocumenten	3.2 Aantal overeenkomsten	4.2 Aantal handhaving
				4.3 Verordening kwaliteitscriteria 2.1 VTH

Wat hebben we bereikt?

1. Visievorming: voor hoogdynamische gebieden een ruimtelijke strategie formuleren (gebiedsvisie)

De kaders voor ruimtelijk beleid krijgen vorm in visies op gebieden. In 2016 is de gebiedsvisie Lage Zijde vastgesteld.

2. Actuele bestemmingsplannen en actueel ruimtelijk beleid

Het doel 100% actuele bestemmingsplannen hebben we gehaald. Met de vaststelling van de bestemmingsplannen Achthovenerpolder en Driegatenbrug zijn alle bestemmingsplannen weer actueel.

Verder stelden we een bestemmingsplan voor de woningbouw aan de Stille Watering op het Cardeaterrein en een nieuwe welstandsnota vast.

3. Specifieke stedenbouwkundige randvoorwaarden en koop-/verkoop- of exploitatieovereenkomsten

Het doel om in voorkomende gevallen specifieke randvoorwaarden en/of een koop-/verkoop- of exploitatieovereenkomst op te stellen hebben we behaald.

Voor de Driemasterlocatie en het perceel Van der Valkbouwmanweg 236 stelden we ruimtelijke randvoorwaarden vast.

Voor het multifunctioneel clubgebouw van RCL en de bouw van twee woningen aan de Hoofdstraat 44 sloten we exploitatieovereenkomsten af. De overeenkomst voor het ROC-terrein is in concept gereed.

4. Adequate vergunningverlening

Dit is een doorlopend proces. In 2016 is het VTH-beleidsplan 2016-2020 vastgesteld.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We geven uitvoering aan de visievorming.

Op 12 september 2016 is de gebiedsvisie voor Lage Zijde vastgesteld. Deze visie kwam samen met betrokken partijen tot stand. De uitgangspunten van de gebiedsvisie zijn:

- het huidige Vliko-terrein geheel groen inrichten;
- het bedrijfsgebied landschappelijk inpassen;
- een economische kwaliteitsimpuls aan het bedrijfsgebied geven.

De gebiedsvisie voor de De Baanderij koppelden we aan het bestemmingsplan De Baanderij. Rekening houdend met de actualisatieplicht en de doorlooptijd voor een complex plan als De Baanderij startten we in 2016 met een inventarisatie voor het bestemmingsplan. Die inventarisatie was ook de start van de voorbereiding van de gebiedsvisie. De gebiedsvisie gaat over ontwikkelingen op de lange termijn.

Het actieprogramma A4-zone als uitwerking van de gebiedsvisie A4-zone is niet vastgesteld. Er waren onvoldoende ontwikkelingen binnen dit gebied om een actieprogramma op te stellen. Eerst moet meer duidelijkheid komen over de PDV-locaties in relatie tot de retailvisie Leidse regio en IKEA.

In overleg met Leiden besloten we bij nader inzien geen intergemeentelijke structuurvisie voor de Leidse Ring op te stellen.

De intergemeentelijke Omgevingsvisie 2040 voor de Leidse Regio is omgevormd tot de Regionale agenda voor Omgevingsvisie 2040 het Hart van Holland. Het document is in een afrondende fase en wordt in 2017 regionaal vastgesteld.

2.1 We actualiseren bestemmingsplannen.

De geactualiseerde bestemmingsplannen Achthovenerpolder (4 juli 2016) en Driegatenbrug (12 december 2016) zijn vastgesteld. Ook voor de woningbouw aan de Stille Watering op het Cardeaterrein is een bestemmingsplan vastgesteld (7 maart 2016).

Voor het Amaliaplein startten we met het opstellen van een bestemmingsplan. Het plan moet de komst van een supermarkt en de bouw van sociale huurwoningen mogelijk maken.

2.2 We maken actueel ruimtelijk beleid.

Op 4 juli 2016 is de nieuwe welstandsnota vastgesteld. We maakten een start met het opstellen van cultuurhistorisch beleid. Dat moet in 2017 leiden tot een eigen gemeentelijk monumentenbeleid. Een eerste concept-nota is klaar, de geïnventariseerde panden worden nu nader beschreven en in beeld gebracht. Afronding en vaststelling vindt in 2017 plaats.

We actualiseerden het afwijkingenbeleid voor drie thema's: Erkers, entreeportalen en luifels, Kap op een aan- of bijgebouw, en Dakterrassen.

Eind 2016 begonnen we met het opstellen van een Nota kostenverhaal ruimtelijke ontwikkelingen.

De ontwikkelingen rond de Omgevingswet volgen we nauwgezet. We bereidden de implementatie van de wet voor. De wet moet in 2019 in werking treden. In 2016 stelden we een plan van aanpak op voor de eerste fase. Ook gaven we een eerste presentatie aan de raad. Verder startten we met samenwerking binnen de Leidse regio op de gebieden waar dat meerwaarde heeft. Denk aan kennisuitwisseling, digitalisering en impact nieuwe bestuurlijke afwegingsruimte.

3.1 We stellen in voorkomende gevallen stedenbouwkundige randvoorwaarden op.

Voor de Driemasterlocatie en het perceel Van der Valkbouwmanweg 236 zijn ruimtelijke randvoorwaarden vastgesteld.

3.2 We stellen in voorkomende gevallen een koop-/verkoop- of exploitatieovereenkomst op.

Voor het multifunctioneel clubgebouw van RCL en de bouw van twee woningen aan de Hoofdstraat 44 sloten we exploitatieovereenkomsten af. De overeenkomst voor het ROC-terrein is in concept gereed.

4.1 en 4.2 We verlenen vergunningen en houden toezicht op en handhaven op de naleving van vergunningen.

In 2016 kregen we 181 aanvragen voor een omgevingsvergunning en meldingen sloop of brandveilig gebruik bouwwerken. Twaalf vielen onder de uitgebreide voorbereidingsprocedure. We startten vier handhavingszaken.

4.3 We stellen een verordening op voor de kwaliteitscriteria 2.1 VTH.

De Wabo (2010) heeft als doel de uitvoering van de VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving) in regionale samenwerking te verbeteren. Op 10 oktober 2016 is het beleidsplan VTH-taken 2016-2020 vastgesteld.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Ruimtelijk kader voor heel Leiderdorp	-	2	4	1
% van de bestemmingsplannen niet ouder dan 10 jaar	100%	95%	100%	100%
Aantal vastgestelde beleidsdocumenten	1	1	3	1
Aantal ontwikkelingen met ruimtelijke randvoorwaarden	1	4	5	2
Aantal exploitatie- en koop-/verkoopovereenkomsten	5	2	4	2
Aantal omgevingsvergunningen en sloopmeldingen	245	209	200	181
Aantal kabels- en leidingenvergunningen	88	92	80	157
Aantal handhaving	7	3	20	4

5B Woonbeleid

Inleiding

De gemeente Leiderdorp wil dat haar inwoners 'gewoon lekker kunnen wonen tussen stad en Groene Hart'. Er moeten voldoende passende woningen voor onze inwoners zijn, in een prettige woonomgeving. We hebben bijzondere aandacht voor starters en senioren. We werken nauw samen met de woningcorporatie in Leiderdorp, andere (markt)partijen, de regio Holland Rijnland en andere overheden.

Doel	Voldoende woningen en diversiteit in woningen voor de woningbehoefte van onze inwoners		
SMART doel	1. Uiterlijk in 2020 een toekomstbestendig woningaanbod, passend voor de aandachtsgroepen (starters, ouderen, statushouders, minder validen)	2. Ten minste 150 nieuwe sociale huurwoningen tussen 2014 en 2020 (200 conform het nieuwe coalitieakkoord van 31 oktober 2016)	3. Het percentage aan ingezetenen toegewezen sociale huurwoningen stijgt van 35% naar 50% in 2020
Activiteiten 2016	1.1 We leggen afspraken met Rijnhart Wonen over de toewijzing van nieuwbouwprojecten vast.	2.1 We overleggen met Rijnhart Wonen over bouwprojecten in ontwikkeling.	3.1 We evalueren de toepassing van lokaal maatwerk over toewijzingen in 2015.
	1.2 We evalueren en actualiseren de prestatieafspraken met Rijnhart Wonen.	2.2 Bij nieuwbouwprojecten leggen we een eis van 15% sociale huurwoningen op.	3.2 We monitoren de toewijzingen in 2016.
Prestatie-indicator	% toegewezen woningen in Leiderdorp aan statushouders overeenkomstig de taakstelling		
	% toegewezen woningen in Leiderdorp aan bijzondere doelgroepen		
	Aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in Leiderdorp		
	% sociaal van totaal aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in Leiderdorp		
	% van vrijkomende sociale woningen in Leiderdorp dat toegewezen is aan Leiderdorpers		
	% nieuw opgeleverde sociale woningen in Leiderdorp dat toegewezen is aan Leiderdorpers		
	% woningbouwprojecten waarbij duurzaamheid als randvoorwaarde is opgelegd		
	% levensloopgeschikt van totaal aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in de kern		

Wat hebben we bereikt?

1. Uiterlijk in 2020 een toekomstbestendig woningaanbod, passend voor de aandachtsgroepen (starters, ouderen, statushouders, minder validen)

Met de oplevering van project De Entree kwamen twintig woningen gereed voor een van de aandachtsgroepen (minder validen). De overige woningen in dit project wezen we volgens lokaal maatwerk met voorrang toe aan ingezetenen en huurders van sociale woningen. Zo zorgden we voor (meer) doorstroming.

Voor statushouders was er sprake van een lichte achterstand op 1 januari 2017. Deze achterstand lopen we vrijwel zeker al in januari of februari in, gezien de concrete toewijzingen.

2. Ten minste 150 nieuwe sociale huurwoningen tussen 2014 en 2020

Dit doel is in het nieuwe coalitieakkoord van 31 oktober 2016 aangepast. Daarin staat dat we tot en met 2019 200 nieuwe sociale huurwoningen realiseren. Dat doel kunnen we behalen. In 2014 en 2015 kwamen 23 sociale huurwoningen gereed. In 2016 zijn 55 appartementen (De Entree) en twaalf eengezinswoningen (Brunelkamp) opgeleverd. In totaal zijn dat 90 woningen. In 2017 worden in het plan Stille Watering zeven sociale huurwoningen opgeleverd. Als we daar de ontwikkeling van de projecten Brittenstein (56), ROC (35) en Driemaster (44) aan toevoegen, verwachten we voor 2020 ten minste 242 woningen te kunnen opleveren, met mogelijk nog een surplus bij Amaliaplein (20 à 25 woningen). Daarmee komt het percentage van het totaal aantal opgeleverde woningen ver boven de oorspronkelijk geplande 30% uit.

3. Het percentage aan ingezetenen toegewezen sociale huurwoningen stijgt van 35% naar 50% in 2020

Toen we dit smartdoel in 2013 vastlegden ging één op de drie sociale huurwoningen naar een niet-ingezetene. Uit de rapportage van WoningNet over 2015 blijkt dat we van 40% in 2014 naar 58% in 2015 groeiden. We concluderen dat lokaal maatwerk een prima resultaat geeft.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We leggen afspraken met Rijnhart Wonen over de toewijzing van nieuwbouwprojecten vast.

Zowel voor de 55 woningen in De Entree als voor de twaalf eengezinswoningen aan de Brunelkamp legden we de voorrangscategorieën voor de toewijzing van de woningen gedetailleerd vast. Dit zorgde voor een aanzienlijke doorstroming. De nieuw gekomen gezinnen in de Brunelkamp lieten zelfs allemaal een sociale huurwoning in de regio achter voor toewijzing (100 %).

1.2 We evalueren en actualiseren de prestatieafspraken met Rijnhart Wonen.

We stuurden de evaluatie van de afspraken 2016 met Rijnhart Wonen eind december schriftelijk aan de raad.

De prestatieafspraken voor 2017 legden we eind december vast. Conform de wettelijke regels legden de corporaties (Rijnhart Wonen en Woonzorg Nederland) voor 1 juli een bod neer voor de prestaties in 2017. Het bod van Woonzorg Nederland konden we zonder meer accepteren (194 woningen voor huisvesting van zorgbehoevende ouderen). Over het bod van Rijnhart Wonen overlegden we uitvoerig, ook met de Huurders Belangen Organisatie Leiderdorp (HBOL). Over één punt, de mogelijke extra verhoging van de huren voor de hogere inkomensgroepen (boven €40.000), bereikten we geen overeenstemming met de HBOL. De Huisvestingswet geeft corporaties die mogelijkheid, maar HBOL wil dat daar slechts beperkt gebruik van wordt gemaakt. Rijnhart Wonen wil het juist in breder verband bezien (alle huurders). En mogelijkheden scheppen om de laagste inkomensgroepen te ontzien door bijvoorbeeld hun huur net als in 2015 en 2016 niet te verhogen. In het eerste kwartaal van 2017 gaan we dit met concrete voorstellen nader afwegen. De gemeente staat achter het standpunt van Rijnhart Wonen. De gemeente en Rijnhart Wonen ondertekenden de prestatieafspraken in december 2016, de HBOL deed dat helaas niet.

2.1 We overleggen met Rijnhart Wonen over bouwprojecten in ontwikkeling.

Elk kwartaal vindt bestuurlijk overleg plaats over de voortgang. Dit jaar overlegden we naast de twee eerder genoemde opgeleverde projecten vooral over de ontwikkeling van de projecten Brittenstein en Driemaster. Ook de nieuwbouwprojecten met geplande sociale woningbouw komen in het overleg aan de orde.

2.2 Bij nieuwbouwprojecten leggen we een eis van 15% sociale huurwoningen op.

We legden deze minimeis op bij de vaststelling van de randvoorwaarden voor de ROC-locatie. Inmiddels is een concreet bouwplan ontwikkeld met 35 sociale huurwoningen (ruim 19% van 181 woningen). We legden de eis ook op voor het project Cardea. Daar worden in 2017 zeven sociale huurwoningen opgeleverd. Verder speelt nog de ontwikkeling van enkele woningen in de Hoofdstraat. Daar zetten we de minimeis in als mogelijkheid voor afkoop van deze verplichting. Dit is conform het beleid voor kleine projecten dat de raad in 2011 vaststelde.

3.1 We evalueren de toepassing van lokaal maatwerk over toewijzingen in 2015.

In 2015 wees Rijnhart Wonen, vooruitlopend op het op 1 januari 2016 ingevoerde rijksbeleid voor passend toewijzen, vrijkomende huurwoningen al toe aan de primaire doelgroep (inkomen tot €30.000). Door dit lokale maatwerk is een veel hoger percentage van de woningen toegewezen aan ingezetenen van Leiderdorp (58%). Dat is ook gunstig voor de doorstroming.

3.2 We monitoren de toewijzingen in 2016.

Door de oplevering van enkele nieuwbouwprojecten met sociale woningbouw en lokaal maatwerk kwam de gewenste doorstroming enigszins op gang. Er waren beduidend meer mutaties, in totaal ongeveer 200 ten opzichte van 140 in 2015. Ook lukte het om te voldoen aan de verhoogde taakstelling voor huisvesting statushouders (69). We konden ze grotendeels huisvesten in 26 regulier vrijkomende huurwoningen.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
% toegewezen woningen in Leiderdorp aan statushouders overeenkomstig de taakstelling	100%	107%	100%	69%
% toegewezen woningen in Leiderdorp aan bijzondere doelgroepen overeenkomstig taakstelling	100%	100%	100%	90%
Aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen, waarvan:	60	8	175	107
- Cor Gordijnsingel		5		
- Rosarium	60 (30% sociaal = 18)			
- Plantage		2	23	20
- Hoofdstraat 213-221			8	0
- Elisabethhof 1		0	55	55
- Brittenstein			56	0
- Schans van Valdez			19 (6 sociale koop)	19 (6 sociale koop)
- Brunelkamp			13	12
- Amaliaplein				
- Cardea				
- locatie voormalige Driemasterschool				
- ROC-terrein				

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
- kavel Boomgaardlaan			1	1
% sociaal van totaal aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in Leiderdorp	30%	75% (Elisabethhof later, medio 2016)	130/175 76%	73/107 68%
% van vrijkomende sociale woningen in Leiderdorp dat toegewezen is aan Leiderdorpers	40%	58%	40%	Nog niet bekend (wacht op overzicht WoningNet)
% nieuw opgeleverde sociale woningen in Leiderdorp die bij voorrang beschikbaar zijn voor Leiderdorpers		60% (Thomashuis regionaal)	100%	100% (lokaal maatwerk)
% woningbouwprojecten waarbij duurzaamheid als voorwaarde is opgelegd	100%	100%	100%	100%
% levensloopgeschikt van totaal aantal opgeleverde nieuwbouwwoningen in de kern	100%	100%	100%	100%

5C Economische zaken

Inleiding

De gemeente Leiderdorp wil de economische structuur versterken door een aantrekkelijk economisch klimaat te creëren. Wij scheppen daarvoor de kaders en bieden ondernemers daarbij zoveel mogelijk ruimte. We werken nauw samen met onze ondernemers, de Leiderdorpse Ondernemersvereniging, andere (markt)partijen, de (Leidse) regiogemeenten en de provincie.

Doel	De economische structuur versterken en het economisch klimaat in Leiderdorp aantrekkelijk maken	
SMART doel	1. Een duurzame economische structuur in 2020	2. De Leidse regio wil in 2020 een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's, met life sciences and health als sleutelsectoren en spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio zelf
Activiteiten 2016	1.1 We werken de Gebiedsvisie A4-zone verder uit en voeren deze uit.	2.1 We voeren de Retailvisie Leidse Regio uit.
	1.2 We werken de plannen voor de vitaliteitsboulevard verder uit en realiseren ze.	2.2 We realiseren een Centrum voor Vitaliteit.
	1.3 We versterken de recreatie in en om Leiderdorp en leggen verbindingen met de recreatiemogelijkheden in de Leidse regio.	
	1.4 We geven Leiderdorp Marketing vorm.	
	1.5 We investeren in de relatie onderwijs-arbeidsmarkt.	
	1.6 We werken samen met de ondernemers in de uitvoering van de BIZ Baanderij.	
Prestatie-indicator	Tevredenheid onder ondernemers over het economisch beleid.	Het jaarlijks actualiseren van en rapporteren over het uitvoeringsprogramma Economische agenda Leidse regio
	Een uitgewerkt plan voor de realisatie van de vitaliteitsboulevard	Het uitvoeren van de Retailvisie voor de Leidse regio
	Een beschrijving van het DNA van Leiderdorp en een plan voor de promotie van Leiderdorp	Een gerealiseerd Centrum voor Vitaliteit

Wat hebben we bereikt?

1. Een duurzame economische structuur in 2020

Onze inzet in 2016 richtte zich met name op de Gebiedsvisie A4-zone en de vitaliteitsboulevard. We bereikten dat de hoofdlijnen van de Gebiedsvisie A4-zone in de Retailvisie Leidse regio zijn opgenomen.

We bepaalden dat een van de aandachtspunten voor het Centrum voor Vitaliteit het inzetten op nieuwe bedrijvigheid op het gebied van gezondheid en vitaliteit is. Dit vormt de basis voor het verder uitwerken en het realiseren van een vitaliteitsboulevard in Leiderdorp.

2. De Leidse regio wil in 2020 een duurzame plek zijn in de top van Europese kennisregio's, met life sciences and health als sleutelsectoren en spin-off voor productie, midden- en kleinbedrijf en dienstverlening in de regio zelf

Onze inzet in 2016 richtte zich op de Retailvisie Leidse regio en vitaliteit. We lieten de Retailvisie Leidse regio door de gemeenteraad vaststellen. De Retailvisie is een belangrijk beleidskader voor nieuwe ontwikkelingen.

Met Hogeschool Leiden en de gemeente Voorschoten hebben we een voortrekkersrol om een Centrum voor Vitaliteit in de Leidse regio op te richten. Samen zorgden we voor voldoende draagvlak binnen de Stuurgroep Economie071.

Voor een actueel overzicht van lopende projecten en de stand van zaken verwijzen we naar www.economie071.nl.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We werken de Gebiedsvisie A4-zone verder uit en voeren deze uit.

We voerden periodiek overleg met de werkgroep, met daarin een vertegenwoordiging van ondernemers en de gemeente. Concrete acties zijn het opzetten van een Bedrijven Investeringszone (BIZ) en het Keurmerk Veilig Ondernemen voor Bedrijventerreinen (KVO-B). Bij beide activiteiten hebben de ondernemers een trekkersrol en faciliteert de gemeente.

1.2 We werken de plannen voor de vitaliteitsboulevard verder uit en realiseren ze.

Wegens andere prioriteiten konden we geen actieprogramma opzetten met de (gezondheids)instellingen in Leiderdorp. Onze focus lag met name op het project Vitaliteit van Economie071. Samen met Hogeschool Leiden en de gemeente Voorschoten hebben wij een voortrekkersrol om een Centrum voor Vitaliteit (CvV) op te zetten. We brachten de Leiderdorpsse belangen in en zetten in op het uitwerken en realiseren van een vitaliteitsboulevard. Met onze deelname aan en onze rol in het CvV creëren we de beste kansen voor Leiderdorp en de vitaliteitsboulevard.

1.3 We versterken de recreatie in en om Leiderdorp en leggen verbindingen met de recreatiemogelijkheden in de Leidse regio.

In 2015 is de recreatienotitie Leiderdorp vastgesteld. Hierna is een inwoner samen met ons aan de slag gegaan. Samen maakten we de eerste recreatiekaart van Leiderdorp! De burgemeester reikte de kaart uit aan alle aanwezigen tijdens de nieuwjaarsreceptie in januari 2017. Op de recreatiekaart staat wat ons dorp te bieden heeft. Net als onze Toekomstvisie is het een levend document. De kaart is ook bedoeld om alle Leiderdorpers inspiratie en ruimte te geven voor nieuwe recreatiemogelijkheden. Zo zetten we ons stevig op de recreatieve kaart, versterken we de sociale verbondenheid en houden we ons vitaal. We willen de kaart ook digitaal maken, zodat onze geschiedenis en onze recreatiemogelijkheden ook buiten de gemeentegrenzen duidelijk zichtbaar zijn!

Recreatie heeft een sterke relatie met programma 4C. Daarin werken we aan het versterken van de stad-landverbindingen naar het poldergebied en ontsluiten we informatie over natuur, cultuur en archeologie digitaal en op informatiepanelen in het poldergebied.

1.4 We geven Leiderdorp Marketing vorm.

Wegens andere prioriteiten hebben we deze activiteit doorgeschoven naar 2017.

1.5 We investeren in de relatie onderwijs-arbeidsmarkt.

We brachten dit punt onder de aandacht van de Leiderdorpse Ondernemersvereniging. Daarnaast sluiten we aan op het project Onderwijs-arbeidsmarkt van Economie071. De gemeente onderschrijft de regionale activiteiten.

1.6 We werken samen met de ondernemers in de uitvoering van de BIZ Baanderij.

Tijdens de formele draagvlakmeting bleken onvoldoende ondernemers het initiatief voor het oprichten van een BIZ te steunen. Omdat voldoende draagvlak ontbreekt, is de BIZ Baanderij gestrand.

2.1 We voeren de Retailvisie Leidse Regio uit.

Na de vaststelling van de Retailvisie door de zes gemeenteraden verkenden we wie een trekkersrol in de uitvoering kan spelen: Centrummanagement Leiden of de Leidse Koepel van Ondernemersverenigingen/de Katwijkse Ondernemersvereniging (KOV). Want we wilden het ondernemersbelang tot uitdrukking laten komen.

Uit de verkenning kwam naar voren dat er onder ondernemers onvoldoende draagvlak is om de uitvoering bij een van deze partijen te leggen. De gemeenten in de Leidse regio pakken nu de handschoen op en gaan een wervingstraject voor externe begeleiding in gang zetten. De ondernemers blijven wel een rol spelen in de uitvoering. De uitvoering vindt plaats volgens drie actielijnen:

- (A) winkelgebieden binnen de detailhandelsstructuur versterken;
- (B) inzet op winkelgebieden buiten de detailhandelsstructuur;
- (C) het verminderen van het aantal m2 detailhandel op de perifere locaties.

Per actielijn is een bestuurlijke trekker aangewezen. De gemeente Katwijk pakt actielijn A op, de gemeente Leiden actielijn B en de gemeente Leiderdorp actielijn C.

2.2 We realiseren een Centrum voor Vitaliteit.

Met Hogeschool Leiden en de gemeente Voorschoten stelden we een businessplan op. Dat moet leiden tot de oprichting van een Centrum voor Vitaliteit. Het formele besluit tot de daadwerkelijke oprichting van het Centrum voor Vitaliteit moet nog genomen worden, maar de fysieke werkplek in HUBspot in Leiden is al geregeld. De besluitvorming vindt plaats in de Stuurgroep Economie071 van februari 2017.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Tevredenheid onder ondernemers over economisch beleid	-	-	7	-
Het jaarlijks actualiseren van en rapporteren over het uitvoeringsprogramma Economische agenda Leidse regio		1	1	1
Een vastgestelde Retailvisie voor de Leidse regio	0	0	1	1
Een vastgestelde verordening BIZ Baanderij	n.v.t.	1	n.v.t.	n.v.t.
Een uitgewerkt plan voor de realisatie van de vitaliteitsboulevard			1	0

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Het uitvoeren van de Retailvisie Leidse regio				1
Een gerealiseerd Centrum voor Vitaliteit			1	1
Recreatie			n.v.t.	n.v.t.
Een uitgewerkt plan voor de promotie van Leiderdorp			1	0

5D Duurzaamheid

Inleiding

De gemeente Leiderdorp streeft naar meer duurzaamheid. We richten ons op klimaatneutraliteit en energiebesparing, verbeteren van de luchtkwaliteit, schone en zuinige mobiliteit, duurzame gebiedsontwikkeling en duurzaam bouwen, en energie uit afval.

We werken nauw samen met de Omgevingsdienst West-Holland, onze inwoners, bedrijven en woningcorporatie en andere partijen. De Omgevingsdienst voert de wettelijke taken uit.

Doel	Meer duurzaamheid in Leiderdorp		
SMART doel	1. In 2025 is Leiderdorp een duurzame gemeente	2. Voor 2017 maken 10 huishoudens gebruik van de duurzaamheidslening	3. 100% duurzame inkoop in 2016
Activiteiten 2015	1.1 We stellen de Duurzaamheidsagenda 2016-2025 op.	2.1 We voeren de duurzaamheidslening uit.	3.1 Met Servicepunt71 monitoren we of alle producten duurzaam ingekocht zijn.
	1.2 Samen met ondernemers, burgers en de woningcorporatie ontplooiën we duurzame innovatieve initiatieven.		
Prestatie-indicator	1. Vastgestelde duurzaamheidsagenda	2. 10 aanvragen	3. 100% duurzame inkoop

Wat hebben we bereikt?

1. In 2025 is Leiderdorp een duurzame gemeente

Hoewel ambitieus, wij gaan dit doel halen. Dit doen we in vier thema's: energie, mobiliteit, afval en klimaat en biodiversiteit. Deze thema's komen terug in de Duurzaamheidsagenda 2025.

2. Voor 2017 maken tien huishoudens gebruik van de duurzaamheidslening

Dit doel behaalden we ruim. We verstrekten vijf keer zoveel leningen als de doelstelling.

3. 100% duurzame inkoop in 2016

Dit doel behaalden we.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We stellen de Duurzaamheidsagenda 2016-2025 op.

2016 stond in het teken van het opstellen van de Duurzaamheidsagenda 2025. Dit interactieve traject doorliepen we met onze inwoners, instellingen en ondernemers. In juni organiseerden we een Duurzaamheidsavond en in het najaar doelgroepessies. Ook hielden we een burgerpanel. We hebben alle informatie, wensen en ideeën verzameld en opgenomen in de Duurzaamheidsagenda. De vaststelling vindt plaats in het eerste kwartaal 2017.

1.2 Samen met ondernemers, burgers en de woningcorporatie ontplooiën we duurzame innovatieve initiatieven.

De wensen en ideeën uit de doelgroepsessies kregen een plek in de Duurzaamheidsagenda. In 2017 en 2018 gaan we deze samen met ondernemers, burgers en de woningcorporatie uitvoeren.

2.1 We voeren de duurzaamheidslening uit.

Na een langzame start met weinig aanvragen verstrekten we in 2016 maar liefst vijftig leningen. Het overgrote deel van de toegewezen aanvragen is gebruikt voor de aanschaf van zonnepanelen. Uitgaande van grijze stroom levert dit een besparing op van ongeveer 62 ton CO2 per jaar.

3.1 Met Servicepunt71 monitoren we of alle producten duurzaam ingekocht zijn.

In 2016 overlegden we met SP71. We monitorden of producten duurzaam worden ingekocht.

prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Gerealiseerde duurzaamheidsagenda		uitgesteld	1	uitgesteld naar 1e kwartaal 2017
De jaarlijks gehonoreerde aanvragen van de duurzaamheidslening	2	2	10	50
% duurzame inkoop		niet bekend	100%	100%

Wat heeft het gekost?

5 Ruimtelijk beleid bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Verschil 2016
PROG 5A Ruimtelijke ordening	Lasten	1.100	1.294	-145	1.149	1.097	52
	Baten	-805	-488	-209	-697	-910	213
Saldo		295	806	-354	452	187	265
PROG 5B Woonbeleid	Lasten	92	83	-10	73	72	1
	Baten	-257	-24	0	-24	-25	2
Saldo		-165	59	-10	49	47	2
PROG 5C Economische zaken	Lasten	128	204	0	204	184	20
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		128	204	0	204	184	20
PROG 5D Duurzaamheid	Lasten	484	533	-15	518	528	-10
	Baten	0	0	0	0	1	-1
Saldo		484	533	-15	518	530	-12
Programma	Lasten	1.803	2.114	-170	1.944	1.881	63
	Baten	-1.062	-512	-209	-721	-934	213
Saldo van baten en lasten		741	1.602	-379	1.223	947	276
Reserves	Toevoeging	198	0	281	281	338	-56
	Onttrekking	-139	0	-242	-242	-242	0
Mutaties reserves		59	0	39	39	95	-56
Resultaat		800	1.602	-340	1.262	1.042	220

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet nader toe.

A. Ruimtelijke ordening

Lasten:

De belangrijkste oorzaak van de onderbesteding was dat het cluster Bouw/Woningen/Heffingen minder uren doorbelastte aan het subprogramma Ruimtelijke ordening. Want een van de medewerkers besteedde uren buiten de reguliere vergunningverlening.

Baten:

Bij de vaststelling van de overdracht van het gebied rondom de A4 door Rijkswaterstaat ontvingen we € 150.000. Hiermee kunnen we de laatste aandachtspunten oplossen.

Daarnaast waren de opbrengsten voor leges (€ 40.000) voor omgevingsvergunningen en bestemmingsplannen hoger dan begroot. Dit positieve saldo stortten we in 2016 in de egalisatiereserve omgevingsvergunningen. In 2017 vloeit dit via aangepaste tarieven terug naar de aanvragers van vergunningen.

Effect: minder lasten in programma 5A € 52.000, meer baten in programma 5A € 213.000; saldo € 265.000 positief

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 5 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Algemene reserve programma 5	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-10	0	-60	-60	-60	0
Saldo		-10	0	-60	-60	-60	0
Bouw- en grondexploitatie progr. 5	Toevoeging	0	0	250	250	250	0
	Onttrekking	0	0	-126	-126	-126	0
Saldo		0	0	123	123	123	0
Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Toevoeging	108	0	0	0	56	-56
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		108	0	0	0	56	-56
Sociale woningbouw	Toevoeging	0	0	-123	-123	-123	0
	Onttrekking	-7	0	0	0	0	0
Saldo		-7	0	-123	-123	-123	0
Jaarafsluiting programma 5	Toevoeging	56	0	95	95	95	0
	Onttrekking	-122	0	-56	-56	-56	0
Saldo		-66	0	39	39	39	0
Egalisatie exploitatielasten programma 5	Toevoeging	34	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		34	0	0	0	0	0
Resultaat voorgaand jaar pr 5	Toevoeging	0	0	60	60	60	0
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	0	60	60	60	0
Totaal	Toevoeging	198	0	281	281	338	-56
	Onttrekking	-139	0	-242	-242	-242	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 5		59	0	39	39	95	-56

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016 > € 15.000

Egalisatiereserve omgevingsvergunning

Conform de Nota Reserves en Voorzieningen stortten we het positief saldo op omgevingsvergunningen/woningtoezicht (begroot minus werkelijk) van € 56.356 in de egalisatiereserve omgevingsvergunningen.

Effect: hogere storting van € 56.356

Programma 6 : Bestuur, Burgerzaken en Veiligheid

6A Algemene regionale samenwerking

Inleiding

De komende jaren kan de gemeente Leiderdorp de bestuurlijke opgaven waar de gemeente voor staat bestuurlijk zelfstandig waarmaken. Dat doen wij onder andere door samen te werken met omliggende gemeenten en verbindingen te leggen met onze maatschappelijke, bestuurlijke en private partners. Zo willen wij effectief en efficiënt zijn voor onze burgers en gebruikmaken van kennis en kunde binnen de regio. Hierover gaat onze Leiderdorpse toekomstvisie. Het uitgangspunt van de toekomstvisie is samenwerking in de Leidse regio waar mogelijk en wenselijk.

Doel	Kaders scheppen voor behoud en waar mogelijk versterking van de ruimtelijke en maatschappelijke kwaliteit van Leiderdorp		
SMART doel	1. Betere krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio	2. Betere krachtenbundeling in Holland Rijnland voor strategische onderwerpen	3. Meer sturing op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt
Activiteiten 2016	1.1 De gemeenten in de Leidse regio formuleren een gezamenlijke visie.	2.1 Strategische belangen die de Leidse regio overstijgen, worden op schaal van Holland Rijnland behartigd.	3.1 Leiderdorp is vertegenwoordigd in elke belangrijke (strategische) groep in de regio.
	1.2 Onderwerpen op operationeel en/of tactisch niveau, die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie op het niveau Leidse regio uit.	2.2 Waar nodig en gewenst zetten we onze kennis en expertise in voor de nieuwe organisatie van Holland Rijnland.	3.2 Bij de grootste gemeenschappelijke regelingen (RDOG HM, VRHM, ODWH) voeren we een discussie over de taken die de regeling voor gemeenten en dus Leiderdorp uitvoert.
	1.3 De colleges, raden en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda.		3.3 We gebruiken bij alle gemeenschappelijke regelingen het Leiderdorps regiomodel in de Leiderdorpse organisatie.
	1.4 Portefeuillehouders stemmen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen voorafgaand aan regionale vergaderingen met elkaar af.		3.4 Vertegenwoordigers van Leiderdorp in gemeenschappelijke regelingen zoeken voorafgaand aan de vergaderingen draagvlak voor keuze en standpunten bij andere deelnemers.
Prestatie-indicator	Voor dit subprogramma zijn geen prestatie-indicatoren benoemd		

Wat hebben we bereikt?

1. Betere krachtenbundeling op de schaal van de Leidse regio

De Leidse regio is voor Leiderdorp de basiscoalitie voor intergemeentelijke samenwerking. Ambtelijk werkten we op veel terreinen samen, zowel in werkgroepen als door uitwisseling van personeel. En zowel in beleidsvoorbereiding als op uitvoeringsniveau. De gezamenlijke colleges van de Leidse regio ontmoetten elkaar regelmatig. Het proces naar

een gezamenlijke toekomstvisie voor de Leidse regio leidde tot een inhoudelijk document dat de kwaliteiten van de Leidse regio beschrijft. Ook onderkent het document op welke thema's versterking van de samenwerking gewenst en noodzakelijk is. Het college stelde een plan van aanpak vast voor de tweede fase van het project toekomstvisie Leidse regio: gezamenlijk met de Leidse regiogemeenten de keuze maken voor een bestuurlijke samenwerkingsvorm die de ambities kan realiseren. Zowel met Economie071, met de omgevingsvisie Hart van Holland en de samenwerking binnen maatschappelijke thema's als Wmo en participatie zetten we stappen in het samen realiseren van opgaven.

2. Betere krachtenbundeling in Holland Rijnland voor strategische onderwerpen

De krachtenbundeling ontstaat door de krachtige samenwerking tussen gemeenten en de facilitering door de strategische eenheid van Holland Rijnland. De resultaten behalen we vooral binnen het sociale domein in de samenwerking met de TWO. Het ruimtelijke domein blijft achter. Op de inhoudelijke agenda van Holland Rijnland is een aantal speerpunten benoemd die betekenis geven aan de samenwerking op de schaal van Holland Rijnland. De strategische eenheid heeft de taak vooral in te zetten op belangenbehartiging, platformfunctie en lobby. Met name op het speerpunt energietransitie zette de eenheid stappen om met de gemeenten scherp te krijgen wat de opgave is.

3. Meer sturing op gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt

Gemeenten zijn zich als eigenaren steeds meer bewust van hun eigen rol en taak bij de aansturing van de verschillende regelingen. Wij namen de verschillende rollen en taken (van opdrachtgever en -nemer, eigenaar en klant) mee in de discussie over de toekomst van de gemeenschappelijke regelingen waarin wij samenwerken.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 De gemeenten in de Leidse regio formuleren een gezamenlijke visie.

Voor Leiderdorp vormt de Leidse regio de basiscoalitie voor samenwerking, voor bestaande en nieuwe onderwerpen. Leiderdorp draagt dit principe consequent uit in bestuurlijke en ambtelijke gesprekken. Politieke partijen (fracties) treffen elkaar meer dan in het verleden op de schaal van de Leidse regio. Ook de klankbordgroepen van het project toekomstvisie en de gemeenteraden ontmoeten elkaar regelmatig, om samen over de visie op de Leidse regio te praten.

1.2 Onderwerpen op operationeel en/of tactisch niveau, die het lokale belang overstijgen, werken we in eerste instantie op het niveau Leidse regio uit.

In 2016 voerden we op portefeuillehoudersniveau regelmatig gezamenlijk overleg. Op basis daarvan werkten we op ambtelijke schaal samen aan gezamenlijke beleidsthema's en uitvoering. Grote thema's waren de TWO Jeugdzorg, de omgevingsvisie Hart van Holland, Leidse Ring Noord. Rode draad door het jaar 2016 was het project voor de toekomstvisie Leidse regio. Daarnaast zetten we de reeds bestaande samenwerking voort en startten we nieuwe samenwerking, onder ander op rioleringsbeleid.

1.3 De colleges, raden en ambtelijke organisaties ontmoeten en spreken elkaar vanuit een inhoudelijke agenda.

De vijf gemeenten in de Leidse regio ontmoetten elkaar regelmatig, zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau. De bestaande samenwerking op de terreinen economie, bereikbaarheid, groen, afvalwaterketen en sociaal domein zetten ze voort. De colleges kozen voor een toekomstvisie Leidse regio als bestuurlijk koersdocument. Voor het opstellen van een gezamenlijke visie op de toekomst van de Leidse regio werd een stuurgroep en projectgroep ingesteld, met een externe voorzitter en externe projectleider. De toekomstvisie gaat richting geven aan een (deels al ingevulde) gezamenlijke inhoudelijke agenda.

1.4 Portefeuillehouders stemmen hun standpunten over de belangrijkste onderwerpen voorafgaand aan regionale vergaderingen met elkaar af.

De portefeuillehouders organiseren meer dan in het verleden voorafgaand aan regionale vergaderingen afstemming over belangrijke onderwerpen. Nu gebeurt het nog naar gelang de behoefte. Dit kan meer vanzelfsprekend worden. Afstemming vond bilateraal of multilateraal plaats als een van de portefeuillehouders het initiatief nam. Het blijft een ontwikkelpunt om op portefeuillehoudersniveau meer vanzelfsprekend de afstemming met elkaar te zoeken.

2.1 Strategische belangen die de Leidse regio overstijgen, worden op schaal van Holland Rijnland behartigd.

Via het platform Holland Rijnland zijn op belangrijke thema's de belangen voor de regio behartigd: energietransitie, biobased economy, space en planteninhoudstoffen. De belangen op het thema Bio & Life Sciences behartigde de gemeente Leiden zelf. De nieuwe inhoudelijke agenda uit 2015 geeft nieuwe focus in de belangenbehartiging, maar vraagt wel stevige(re) inzet van gemeenten zelf. De lobby voor de Leidse regio kan ook sterker worden aangezet onder de vlag van Holland Rijnland.

2.2 Waar nodig en gewenst zetten we onze kennis en expertise in voor de nieuwe organisatie van Holland Rijnland.

Met het vaststellen van de nieuwe inhoudelijke agenda voor Holland Rijnland besloten de gemeenten ook dat zij zelf verantwoordelijk zijn voor de inhoud. Gemeenten moeten dus zelf ambtelijke capaciteit leveren om de speerpunten uit de inhoudelijke agenda Holland Rijnland tot een succes te maken en de platformfunctie inhoud te geven. We constateren dat de gemeenten nog meer dan voorheen verantwoordelijkheid moeten nemen op de inhoudelijke invulling van de speerpunten.

3.1 Leiderdorp is vertegenwoordigd in elke belangrijke (strategische) groep in de regio.

Leiderdorp wil een belangrijke rol blijven spelen in de regionale samenwerking. We volgden de bestuurlijke ontwikkelingen, agenda's en stukken actief en zetten, waar nodig in het belang van Leiderdorp, actief in op sturing. Soms op bestuurlijk niveau, soms op ambtelijk niveau, afhankelijk van waar het vraagstuk zich voordeed.

3.2 Bij de grootste gemeenschappelijke regelingen (RDOG HM, VRHM, ODWH) voeren we een discussie over de taken die de regeling voor gemeenten en dus Leiderdorp uitvoert.

De werkgroep financieel kader gemeenschappelijke regelingen geeft de financiële kaders aan voor de meeste gemeenschappelijke regelingen. Daarmee zijn de uitgangspunten voor de begrotingen van 2016 voor de gemeenschappelijke regelingen gelijk. Leiderdorp leverde bij onder andere Holland Rijnland, RDOG HM en Servicepunt71 een belangrijke input in de discussie over de taken en governance. Bij Holland Rijnland leidde dit tot de Inhoudelijke Agenda 2016-2020. Bij de RDOG HM is het project RDOG 2020 (met drie werkgroepen, om taken, financiën en governance in samenhang te bekijken) afgerond. STIP2020 is het project voor het toekomstbeeld van Servicepunt71, dat in 2016 tot besluitvorming leidde. Aan Andersson Elffers Felix (AEF) is opdracht gegeven de governancestructuur en interne sturing van het Servicepunt71 te onderzoeken en met verbeterpunten te komen.

3.3 We gebruiken bij alle gemeenschappelijke regelingen het Leiderdorps regiomodel in de Leiderdorpse organisatie.

De advisering voor de gemeenschappelijke regelingen waaraan Leiderdorp deelneemt is zoveel mogelijk gebaseerd op een zelfde format. Dat maakt eenduidigheid in advisering mogelijk, maar ook uitwisseling van de advisering met andere deelnemende gemeenten om de standpunten en belangen af te stemmen.

3.4 Vertegenwoordigers van Leiderdorp in gemeenschappelijke regelingen zoeken voorafgaand aan de vergaderingen draagvlak voor keuze en standpunten bij andere deelnemers.

De Leidse-regiodelegatie in het algemeen bestuur treft elkaar voorafgaand aan vergaderingen om de krachten te bundelen. Dit is in het belang van de Leidse regio en Holland Rijnland. Op de schaal van Holland Rijnland worden moties en amendementen van de algemeenbestuurdelegaties in de Leidse regio aan elkaar toegezonden. Een gestructureerde opzet van de afstemming voorafgaand aan de vergaderingen is gerealiseerd. De discussie rondom de inhoudelijke agenda en de visie op de toekomst van de Leidse regio maakt het belang van gezamenlijke afstemming en standpuntbepaling - met name in de Leidse regio - steeds groter. Een krachtige coalitie binnen de gemeenschappelijke regeling kan tijdens vergaderingen meer bereiken als ze met één standpunt naar buiten treedt.

6B Bestuur en dienstverlening

Inleiding

De gemeente wordt hét portaal van de overheid. De gemeentewinkel is verantwoordelijk voor de dienstverlening aan burgers, ondernemers en instellingen. De gemeente Leiderdorp wil die dienstverlening gemakkelijker, minder bureaucratisch en transparanter maken.

Dit doen we onder andere door gegevens van verschillende overheidsinstanties te koppelen, zowel interne als externe partijen. Zo willen we ook de administratieve lasten voor burgers, ondernemers en instellingen verminderen.

Doel	Betere dienstverlening	
SMART doel	1. Vanaf 2018 is het Serviceplein (Klant Contact Centrum) van de gemeente Leiderdorp dé ingang voor vragen van burgers, ondernemers en instellingen	2. De klant beoordeelt de kwaliteit van de dienstverlening met 7,6
Activiteiten 2016	1.1 We ontwikkelen het Serviceplein verder door.	2.1 We handhaven de klanttevredenheid of verbeteren deze ten opzichte van 2015.
		2.2 We starten met het thuisbezorgen van reisdocumenten en rijbewijzen.
Prestatie-indicator	Aantal vragen dat iedere medewerker kan beantwoorden	Kwaliteitshandvest en servicenormen, het dashboard dienstverlening en het klantcontactstelsel (KCS)
	Aantal klantvragen dat binnenkomt bij het Serviceplein	
	Aantal klantvragen dat het Serviceplein afhandelt	

Wat hebben we bereikt?

1. Vanaf 2018 is het Serviceplein (Klant Contact Centrum) in de gemeente Leiderdorp dé ingang voor vragen van burgers, ondernemers en instellingen

We werken in een groeimodel toe naar een volwaardig Serviceplein dat op 1 januari 2018 functioneert volgens de normen van programma 'Antwoord@', fase 4. We bieden service aan burgers, ondernemers en instellingen bij het verkrijgen van producten, diensten en informatie.

2. De klant beoordeelt de kwaliteit van de dienstverlening met 7,6

Het klanttevredenheidsonderzoek (KTO) is verdeeld in balie, telefonie en digitaal. Om een reëel beeld te krijgen van de waardering van de dienstverlening door de inwoners zijn voldoende respondenten nodig. In 2016 was het aantal respondenten voor het kanaal balie 578 (cijfer 8,6), telefonie 183 (cijfer 8,3) en digitaal 361 (cijfer 6,2). Het aantal respondenten voor het kanaal telefonie is laag, de score geeft geen reëel beeld. Ten opzichte van 2015 gingen alle scores omhoog.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We ontwikkelen het Serviceplein verder door.

In 2016 werkten we verder aan de inrichting van het Serviceplein. Samen met de werkgroep Continu Verbeteren (organisatieontwikkeling) startten we in 2016 drie pilots. Om de werkprocessen rond drie producten of diensten te verbeteren. De informatieverstrekking en beantwoording van eerstelijnsvragen over deze drie producten brachten we over naar het Serviceplein. Het gaat om producten van de clusters Belastingen en Bouwen en Wonen. Ook maakten we een start met de informatie-overdracht van de evenementenvergunningen naar het Serviceplein. Deze pilot loopt nog. Verder updateten we de Bereikbaarheidswijzer. In september opende het digitaal Serviceplein in het Atrium van het gemeentehuis. Hier bieden de medewerkers van het Serviceplein ondersteuning aan mensen die moeite hebben gemeentelijke zaken online te regelen. Zo dragen we bij aan betere digitale vaardigheden van onze inwoners.

In 2015 stonden we 384e in het landelijk onderzoek digitale dienstverlening 2015. Dit was aanleiding om in 2016 een inhaalslag te doen en het aantal beschikbare digitale (e-)formulieren op de website te vergroten. Met succes: in 2016 stegen we naar de 283e plaats. Dat is een stijging van 101 plaatsen!

In januari 2016 werkten we de medewerkers van het cluster Receptie/Telefonie (de beoogde klantcontactmedewerkers) in op de allroundproducten van Burgerzaken (aanvragen reisdocumenten en rijbewijzen, verklaringen BRP, Verklaringen omtrent gedrag en verhuizingen). Inmiddels zijn ze inzetbaar bij Burgerzaken. In september 2016 voegden we daar de postregistratie bij, zodat ze ook bij DIV inzetbaar zijn (eerstelijnsstaak). Het is de bedoeling dat de klantcontactmedewerkers in de toekomst inzetbaar zijn op alle kanalen: infobalie, telefonie, balie Burgerzaken, postregistratie en social media.

2.1 We handhaven de klanttevredenheid of verbeteren deze ten opzichte van 2015.

Via diverse kanalen (balie, telefonie en digitaal) verzochten we inwoners als klant mee te werken aan het klanttevredenheidsonderzoek. Dit is een doorlopende meting.

2.2 We starten met het thuisbezorgen van reisdocumenten en rijbewijzen.

In 2016 konden we niet meer deelnemen aan de landelijke proeftuin Bezorgen reisdocumenten. Na evaluatie van deze pilot in het eerste kwartaal 2016 besloot de overheid de wet- en regelgeving aan te passen. Zodat voortaan alle gemeenten reisdocumenten kunnen thuisbezorgen. Dit is halverwege 2017 klaar. Dan volgt nog een besluit over de landelijke invoering van het thuisbezorgen van reisdocumenten. Voor de rijbewijzen startte de RDW in het vierde kwartaal van 2016 een eigen pilot.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Klanttevredenheid	8,5	KTO Balie 8,5 Telefonie 6,0 Digitaal 6,1	7,6	KTO Balie 8,6 Telefonie 8,3 Digitaal 6,2
Aantal vragen dat iedere medewerker kan beantwoorden	-	-	-	-
Aantal klantvragen dat binnenkomt bij het Serviceplein	-	-	-	-
Aantal klantvragen dat het Serviceplein afhandelt	65%	-	70% ¹	-

¹ In de begroting 2016 gaven we aan dat het vanaf 2016 mogelijk is om met het klantcontactsysteem (KCS) alle klantvragen die bij het Serviceplein binnenkomen te meten. Bij Decos, de leverancier van het KCS, ontstond echter vertraging, waardoor we het aantal afgehandelde klantvragen door het Serviceplein nog niet konden meten. Vanaf 2017 is de programmabegroting anders ingedeeld en gelden andere prestatie-indicatoren. De prestatie-indicator 'Aantal klantvragen dat het Serviceplein afhandelt' komt dan te vervallen.

6C Openbare orde en veiligheid

Inleiding

De gemeente Leiderdorp wil het veiligheidsniveau voor bewoners en bezoekers behouden en waar mogelijk verhogen, zowel in objectief als subjectief opzicht. We voeren integraal veiligheidsbeleid. De gemeente vervult de regiefunctie en gebruikt hiervoor de kernbeleidsmethode. Volgens deze methode is het veiligheidsbeleid ingedeeld in verschillende beleidsvelden. We betrekken partijen binnen en buiten de samenleving, zodat ieder zijn eigen rol en verantwoordelijkheid kan invullen. Ook bij het opstellen van het beleidsplan integrale veiligheid waren deze partijen betrokken. Samen maakten we een prioritering in de aanpak. De eerste drie smartdoelen (zie hieronder) zijn de prioriteiten. Het vierde smartdoel leidden we af van een adequate uitvoering van de APV.

Doel	Het huidige hoge veiligheidsniveau voor bewoners en bezoekers van Leiderdorp behouden en waar mogelijk verhogen, zowel in objectief als in subjectief opzicht			
SMART doel	1. Objectieve Veiligheid: vermogens- en gewelddelicten, zoals woning- en auto-inbraken, aanpakken en zo de (subjectieve) veiligheid vergroten	2. Jeugd, alcohol en drugs: overlastgevend gedrag aanpakken, met hulp van de keten en op straat	3. Veiligheid in en om school: samen met veiligheidspartners de onveiligheid in en nabij scholen verder terugdringen	4. Geluidsoverlast verminderen met toezicht en handhaving
Activiteiten 2016	1.1 We pakken woninginbraken aan.	2.1 We pakken jeugdoverlast aan met signalering en preventie.	3.1 We nemen maatregelen in scholen, zoals een schoolveiligheidsplan en lockercontroles.	4.1 We adviseren, informeren en handhaven wanneer nodig.
	1.2 We pakken autodiefstal aan.	2.2 We geven vorm aan een sluitende ketenstructuur.	3.2 We nemen maatregelen bij scholen, zoals schoolzones, en handhaven deze.	
	1.3 We pakken fietsendiefstal aan.	2.3 We gaan overmatig alcohol en drugsgebruik tegen.	3.3 We geven educatie en voorlichting.	
	1.4 We hanteren de persoonsgerichte aanpak (PGA).			
	1.5 We pakken geweld in afhankelijkheidsrelaties aan.			
	1.6 We pakken de wijkveiligheid aan.			
Prestatie-indicator	Diefstal/inbraak woning	Aantal overlastgevende jeugdgroepen (eventueel hinderlijk en crimineel)	Aantal incidenten inbraak school	Aantal meldingen in het melddesksysteem over geluidsoverlast (afname van 10%)
	Diefstal/inbraak box/garage/schuur/tuinhuis	Aantal incidenten overlast jeugd	Aantal incidenten diefstal in/uit school	
	Diefstal uit/vanaf motorvoertuig	Aantal vernielingen	Incidenten en overlastmeldingen 'parkeren rondom scholen'	

Doel	Het huidige hoge veiligheidsniveau voor bewoners en bezoekers van Leiderdorp behouden en waar mogelijk verhogen, zowel in objectief als in subjectief opzicht			
	Diefstal van motorvoertuigen		Aantal meldingen in het meldsysteem	
	Diefstal (brom-/snor-)fietsen			
	Aantal incidenten/misdrijven huiselijk geweld			
	Aantal huisverboden huiselijk geweld			
	Aantal incidenten mishandeling (fysiek geweld)			
	Aantal incidenten bedreiging (psychisch geweld)			
	Aantal incidenten overval			

Wat hebben we bereikt?

1. Objectieve Veiligheid: vermogens- en geweldsdelicten, zoals woning- en auto-inbraken, aanpakken en zo de (subjectieve) veiligheid vergroten

Om het aantal vermogensdelicten en geweldsdelicten terug te brengen werkten we verder aan het bewustmaken van bewoners: zij kunnen zelf ook - soms relatief gemakkelijk - iets doen om de kans op inbraken te verkleinen.

We organiseerden een veiligheidsmarkt in 't Bolwerk. Hier kregen mensen praktische inbraakpreventietips. Ook verspreidden we dit jaar weer brieven in straten waar een inbraak had plaatsgevonden. Met als doel mensen alerter te maken en zo de kans op herhaling te verkleinen. We stimuleerden mensen deel te nemen aan burgernet en LDP-Wijkpreventie via WhatsAppgroepen. Zo maken we inwoners van Leiderdorp steeds waakzamer en dat werkt preventief tegen misdrijven. In 2016 maakten we opnieuw gebruik van het instrument Wet tijdelijk huisverbod. Ook hadden en hebben we, samen met veiligheidspartners als politie en Veilig Thuis, de nodige aandacht voor het tegengaan van geweld.

2. Jeugd, alcohol en drugs: overlastgevend gedrag aanpakken, met hulp van de keten en op straat

Overlastgevend gedrag aanpakken is een zaak van meerdere partijen. Samen met de ketenpartners werken we vooral preventief en waar nodig ook repressief aan een situatie met zo min mogelijk overlast. In 2016 versterkten we de samenwerking tussen veiligheidspartners verder. Met de uitvoerende teams van onze gemeente en met andere partners als politie, Halt, zorgpartners en bijvoorbeeld de woningbouwvereniging geven we steeds beter vorm aan de ketenstructuur. Om goed voeling te houden met de ontwikkelingen, ook in relatie met alcohol en drugs, voeren we structureel overleg. Op school was in het lespakket weer aandacht voor weerbaarheid. Zodat kinderen beter kunnen omgaan met sociale druk en het minder moeilijk vinden om nee te zeggen tegen alcohol en drugs. Daarnaast werken we aan een aanpak vanuit de zorgketen in geval van eventuele sociale calamiteiten. Deze geven we in 2017 verder vorm.

3. Veiligheid in en om school: samen met veiligheidspartners de onveiligheid in en nabij scholen verder terugdringen

Samen met veiligheidspartners dringen we onveiligheid in en nabij scholen verder terug. In de school gebeurt dit door schoolveiligheidsplannen op te stellen (of te laten opstellen). In deze plannen is fysieke veiligheid een onderwerp, maar

krijgt ook de sociale kant aandacht. Verder voerden we in 2016 controles uit bij de schoolzones buiten de school. In 2017 evalueren we de schoolzones en de effectiviteit ervan, om de situatie verder te kunnen verbeteren.

4. Geluidsoverlast verminderen met toezicht en handhaving

Het aantal meldingen geluidsoverlast nam af.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We pakken woninginbraken aan.

Er zijn heel veel instrumenten beschikbaar om het aantal woninginbraken terug te dringen. Veel instrumenten zetten we ook in. Zo organiseerden we opnieuw een inbraakpreventieavond en een wat breder opgezette veiligheidsmarkt. We informeerden inwoners over instrumenten als Burgernet en buurtpreventie. Met als resultaat dat het aantal deelnemers nog steeds stijgt. Andere instrumenten die wij en onze veiligheidspartners gebruiken staan in het uitvoeringsplan van het Integraal Veiligheidsbeleid.

1.2 We pakken autodiefstal aan.

Om autodiefstal, en overigens ook fietsendiefstal (zie hieronder), te voorkomen is sociale controle heel belangrijk. Een instrument als de Leiderdorp Buurtpreventie-app helpt. Ook was er weer extra inzet van de politie om autodiefstal tegen te gaan. Bovendien maakt de politie in ons politiedistrict geregeld gebruik van ANPR: ze scannen en herkennen kentekenplaten, zodat ze als gestolen geregistreerde auto's bij uitvalswegen kunnen lokaliseren.

1.3 We pakken fietsendiefstal aan.

Nog steeds worden regelmatig fietsen gestolen uit schuurtjes en boxen. Samen met onze veiligheidspartners wijzen we mensen op hun eigen verantwoordelijkheid. Hier hoort ook het goed afsluiten van fietsen én schuren bij. Voor het Keurmerk Veilig Ondernemen zetten in 2016 veel betrokkenen zich in voor het veiliger maken en het veilig houden van de winkelhof. Dit loopt door in 2017. Regelmatig staan her en der fietsen onder en rond de winkelhof. Er is aandacht voor een betere oplossing voor het stallen van fietsen.

1.4 We hanteren de persoonsgerichte aanpak (PGA).

In 2016 pasten we de PGA nog niet toe. We moeten nog concrete afspraken met de politie maken. Want de integrale PGA is een proces van de politie, de gemeente én de ketenpartners. We prioriteren veiligheidsproblemen aan de voorkant. En signaleren inwoners met een grote kans op crimineel en overlastgevend gedrag. Tijdens triagetafels bepalen we, onder regie van de gemeente en met inbreng van ketenpartners, of een inwoner wel of niet in aanmerking komt voor een persoonsgerichte aanpak. Dit instrument ontwikkelen we op dit moment nog verder door.

1.5 We pakken geweld in afhankelijkheidsrelaties aan.

Huiselijk geweld had ook in 2016 onze aandacht. Bij huiselijk geweld vult de hulpofficier van justitie een risicotaxatie-instrument in. In ernstige situaties kan de burgemeester vervolgens een huisverbod opleggen. Zo ontstaat een periode van tien dagen om voor zowel slachtoffer als dader een plan op te stellen om herhaling te voorkomen.

1.6 We pakken wijkveiligheid aan.

In 2016 maakten we een begin met het opzetten van een wijkshouw. In 2017 werken we dit verder uit. Ook al vond in 2016 geen wijkshouw plaats, toch investeerden we veel in wijkveiligheid. Dit gebeurde vooral in de voorbereiding op de

jaarwisseling. Om de kans op vuurwerkincidenten zoals vorig jaar in de Doeshaven en het jaar ervoor bij Driegatenbrug zo klein mogelijk te maken, hadden we veel contact met de inwoners in die wijken. Ook plaatsten we weer borden.

2.1 We pakken jeugdoverlast aan met signalering en preventie.

Ook in 2016 gaven we lokaal vervolg aan de signaleringsoverleggen. Vanuit de gemeente hielden we met interne partners (jeugd, veiligheid en BOA's) en externe partners (politie, jongerenwerk en incidenteel Halt) zicht op overlast en knelpunten. Waar nodig vonden interventies plaats. We oriënteerden ons op een nieuwe aanpak, een groepsscan die de Beke-methode (of Ferwerda-methode) gaat vervangen. Op dit moment werken we aan een nieuwe integrale aanpak om goed om te gaan met jeugdgroepen en groepsgedrag.

2.2 We geven vorm aan een sluitende ketenstructuur.

In 2016 versterkten we de samenwerking met gemeentelijke afdelingen en veiligheidspartners. Met de verschillende partners in de verschillende ketens van zorg en veiligheid zetten we nog steeds stappen naar betere samenwerking. Vanuit het veiligheidsveld verbeterde het contact met de zorgteams, het Sociaal Team Leiderdorp en het Jeugd en Gezinsteam sterk.

2.3 We gaan overmatig alcohol en drugsgebruik tegen.

Ook in 2016 gaven we binnen de Drank- en Horecawet uitvoering aan het Preventie en Handhavingsplan Alcohol. De GDD HM benaderde de scholen in Leiderdorp met een voorlichtingsaanbod. Daarin is aandacht voor de gevaren van alcoholgebruik (en andere verslavende zaken) en voor weerbaarheid in het algemeen. In 2016 hielden we ook toezicht en gaven we officiële waarschuwingen aan alcoholverstrekkers die de regels overtraden. Nu we meer zicht hebben op naleving en knelpunten, kunnen we de komende tijd werken aan een meer planmatige aanpak.

3.1 We nemen maatregelen in scholen, zoals een schoolveiligheidsplan en lockercontroles.

In 2016 realiseerden we de schoolveiligheidsplannen nog niet. Wél brachten we samenwerking met Halt tot stand om ervoor te zorgen dat de scholen, de gemeente en Halt in 2017 schoolveiligheidsplannen maken. Net als in 2015 waren er in 2016 weer lockercontroles, begeleid door de politie.

3.2 We nemen maatregelen bij scholen, bijvoorbeeld schoolzones, en handhaven deze.

Rondom scholen is het brengen en halen van de kinderen nog wel eens chaotisch. Soms leidt dit tot onveilige situaties. Om de situatie te verbeteren ontwikkelden we schoolzones. Die zorgen voor betere doorstroming en meer veiligheid. Handhaving is ook hier het sluitstuk van de maatregelen. In 2016 controleerden zowel BOA's als de politie meerdere keren.

3.3 We geven educatie en voorlichting.

Om het in en om school veilig te houden moeten leerlingen, ouders en schoolpersoneel zich bewust zijn van risico's. In de lessen is aandacht voor het thema verkeer. Daarnaast speelt het vergroten van weerbaarheid een rol bij de (veilige) ontwikkeling van kinderen. Want weerbare kinderen zijn beter in staat met groepsdruk om te gaan.

4.1 We adviseren, informeren en handhaven wanneer nodig.

Onze geluidsmetingen en adviezen werpen vruchten af. Zo werd op 5 mei op aanwijzingen van de BOA's de geluidsinstallatie en muziekopstelling gewijzigd om overlast te voorkomen.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Inbraak:				
Diefstal/inbraak woning	65	77	100(-)	39
Diefstal/inbraak box, garage, schuur, tuinhuis	25	32	20(-)	12
Diefstal:				
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	110	84	150(-)	163
Diefstal van motorvoertuigen	25	26	20(-)	12
Diefstal (brom-/snor-)fietsen	117	101	100(-)	122
Geweld				
Aantal incidenten/misdrijven huiselijk geweld	33	34	30(-)	35
Aantal huisverboden huiselijk geweld	2	2	5	4
Aanaal incidenten mishandeling (fysiek geweld)	33	43	30(-)	43
Aantal incidenten bedreiging (psychisch geweld)	35	28	30(-)	23
Aantal incidenten overval	0		0	0
Jeugd				
Aantal overlastgevende jeugdgroepen (eventueel hinderlijk/crimineel)	0	0	0	0
Aantal verwijzingen naar bureau Halt	42	27	45	25
Aantal vernielingen	135	98	125(-)	88
Aantal incidenten overlast jeugd	185	181	170(-)	201
Geluidsoverlast				
Aantal meldingen in meldsysteem	Tijdelijk niet beschikbaar		40(-)	

Wat heeft het gekost?

6 Bestuur Burgerzaken & Veiligheid bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
PROG 6A Algemene regionale samenwerking	Lasten	1.809	991	23	1.014	996	18
	Baten	-1	0	0	0	0	0
Saldo		1.808	991	23	1.014	996	18
PROG 6B Bestuur en dienstverlening	Lasten	9.836	9.203	969	10.173	10.226	-53
	Baten	-1.333	-891	-167	-1.058	-1.367	308
Saldo		8.502	8.312	802	9.114	8.859	255
PROG 6C Openbare orde en veiligheid	Lasten	1.836	1.963	-60	1.903	1.930	-28
	Baten	-15	-17	9	-8	-10	2
Saldo		1.821	1.946	-51	1.895	1.920	-25
Programma	Lasten	13.480	12.158	932	13.089	13.152	-63
	Baten	-1.349	-908	-158	-1.066	-1.377	311
Saldo van baten en lasten		12.131	11.249	774	12.023	11.776	248
Reserves	Toevoeging	84	31	2.510	2.542	2.610	-69
	Onttrekking	-1.907	-778	-2.614	-3.392	-3.458	66
Mutaties reserves		-1.823	-747	-103	-850	-847	-3
Resultaat		10.308	10.503	670	11.173	10.928	245

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet nader toe.

B. Bestuur en dienstverlening

Lasten:

Bestuur en dienstverlening vertoont aan de lastenkant een nadelig saldo van € 53.000.

De belangrijkste oorzaken van de onderbesteding zijn:

- In 2016 huurden we voor ongeveer € 96.000 minder in dan was begroot. Vooral bij de Directie (€ 25.000) en bij Concernzaken Beheer (€ 52.000) was sprake van onderbesteding.
- In 2016 gaven we minder uit aan opleiding. Het positief saldo bedraagt ongeveer € 32.000.
- We deden een hogere storting in de voorziening pensioenoverdrachten wethouders dan begroot. Het verlaagde rekenpercentage (bekend geworden in december 2016) was aanleiding voor nieuwe actuariële berekeningen. Dit resulteerde in een benodigde extra storting van ongeveer € 126.000.

- We gaven ongeveer € 217.000 uit voor de Toekomstvisie Leidse Regio. Hierdoor ontstond een overschrijding op de uitgaven. Hogere inkomsten aan de batenkant, door de ontvangen bijdragen van de deelnemende gemeenten, compenseren deze overschrijding echter nagenoeg geheel.
- In 2016 gaven we € 67.000 van het budget voor ontwikkeling Serviceplein niet uit (het totale budget was € 71.000 vanuit de tweede Bestuursrapportage 2015). Dit traject is nog volop in gang.
- De post Personeel en Organisatie laat een onderbesteding zien van ongeveer € 98.000. Het betreft voornamelijk budgetten voor werving en selectie, bedrijfsfitness en geneeskundige kosten.
- De kosten voor voormalig personeel waren in 2016 € 23.000 hoger dan begroot.
- Het restantverschil bestaat uit overige kleine afwijkingen binnen diverse kostenposten.

Baten:

Er waren in 2016 ongeveer € 308.000 meer baten dan begroot.

Dit komt vooral door de bijdragen voor de Toekomstvisie Leidse Regio van de andere deelnemende gemeenten (€ 203.000). Een andere oorzaak is dat we in 2016 meer legesopbrengsten hadden dan begroot. Zo waren de legesopbrengsten voor huwelijken € 24.000 hoger dan begroot. Uit analyse bleek dat de tarieven in 2016 te hoog waren. Daarom stelden we de tarieven voor huwelijken met ingang van 2017 naar beneden bij. Ook de baten voor reisdocumenten en rijbewijzen waren hoger dan verwacht, respectievelijk € 49.000 en € 20.000 hoger.

Effect: meer lasten in programma 6B € 53.000, meer baten dan begroot € 308.000; saldo € 255.000 positief

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 6 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Verschil 2016
Algemene reserve programma 6	Toevoeging	0	0	1.100	1.100	1.100	0
	Onttrekking	-154	0	-1.443	-1.443	-1.443	0
Saldo		-154	0	-343	-343	-343	0
Egalisatiereserve begraafplaats	Toevoeging	0	31	0	31	100	-69
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	31	0	31	100	-69
Voormalig personeel	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-93	-4	0	-4	-28	23
Saldo		-93	-4	0	-4	-28	23
Jaarafsluiting programma 6	Toevoeging	71	0	35	35	35	0
	Onttrekking	-100	0	-71	-71	-71	0
Saldo		-29	0	-36	-36	-36	0
Egalisatie exploitatielasten programma 6	Toevoeging	0	0	1.328	1.328	1.328	0
	Onttrekking	-233	-203	0	-203	-203	0
Saldo		-233	-203	1.328	1.125	1.125	0
Regionale investeringsfonds RIF	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-1.326	-571	0	-571	-571	0
Saldo		-1.326	-571	0	-571	-571	0

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 6 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Informatiebeleidsplan	Toevoeging	13	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	0	0	-43	43
Saldo		13	0	0	0	-43	43
Gemeensch. regeling Oude Rijnzone prog 6	Toevoeging	0	0	48	48	48	0
	Onttrekking	0	0	-1.100	-1.100	-1.100	0
Saldo		0	0	-1.052	-1.052	-1.052	0
Totaal	Toevoeging	84	31	2.510	2.542	2.610	-69
	Onttrekking	-1.907	-778	-2.614	-3.392	-3.458	66
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 6		-1.823	-747	-103	-850	-847	-3

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van 2016 > € 15.000

Egalisatiereserve begraafplaats

Afgelopen jaren waren de kosten van het beheer van graven hoger dan de inkomsten. Daarom vonden geen dotaties aan de egalisatiereserve graven plaats en bedroeg de stand reserve nihil. De ontwikkeling over 2016 toont een positiever beeld. In de reserve konden we de afkoopsommen voor het meerjarig onderhoud van graven storten. Jaarlijks valt hiervan een evenredig deel vrij.

Voormalig personeel

De kosten voor voormalig personeel waren in 2016 € 23.000 hoger dan begroot. Deze extra kosten egaliseerden we met de reserve voormalig personeel.

Informatiebeleidsplan

Bij de actualisatie in 2016 van de Nota Reserves en Voorzieningen verlaagden we het plafond voor de reserve informatiebeleidsplan van € 600.000 naar € 400.000. De stand van de reserve bedroeg op dat moment € 443.000. De stand was dus € 43.000 hoger dan het vastgestelde plafond. Dit bedrag viel bij de jaarrekening vrij.

Programma 7 : Grondontwikkeling

7A Grondontwikkeling algemeen

Inleiding

De gemeente Leiderdorp heeft nog verschillende gronden en opstallen in eigendom waar ze geen bestemming (meer) voor heeft. Deze locaties herontwikkelen we vooral voor woningbouw, maar bijvoorbeeld ook voor een supermarkt naast zwembad De Does. We stellen een ontwikkelingskader op voor deze locaties (zie subprogramma 5A) en vervolgens brengen we de gronden in ontwikkeling. Meestal voert een andere partij de daadwerkelijke ontwikkeling uit, via een aanbesteding of samenwerkingsovereenkomst.

Doel	Leegkomende locaties herbestemmen		
SMART doel	1. Overeenkomsten afsluiten om medewerking te verlenen aan de (ruimtelijke) procedures voor de gewenste ontwikkeling op leeggekomen locaties	2. Schetsplan uitwerken tot definitief ontwerp	3. Ruimtelijke procedures doorlopen om de ontwikkeling mogelijk te maken (met een bestemmingsplan of een afwijkingsprocedure)
Activiteiten 2016	1.1 We sluiten een overeenkomst voor ontwikkeling locatie Driemaster.	2.1 We werken het schetsplan Amaliaplein uit.	3.1 We stellen het bestemmingsplan Amaliaplein vast.
		2.2 We werken scenario's Driemaster uit.	3.2 We stemmen in met de verklaring van geen bedenkingen voor ontwerpplan Driemaster.
Prestatie-indicatoren	Collegebesluit voor afsluiten overeenkomsten		
	Uitwerken schetsplan		
	Vaststellen verklaring van geen bedenkingen door raad		
	Verlenen van vergunningen door college		
	Verkoop en overdracht gronden		
	Bouw/oplevering		

Wat hebben we bereikt?

1. Overeenkomsten afsluiten om medewerking te verlenen aan de (ruimtelijke) procedures voor de gewenste ontwikkeling op leeggekomen locaties

Voortbouwend op de vastgestelde kaders in 2015 maakten we op hoofdlijnen afspraken met de ontwikkelaars van de Driemasterlocatie. In 2017 sluiten we exploitatieovereenkomsten met de ontwikkelaars.

2. Schetsplan uitwerken tot definitief ontwerp

De ontwikkeling van het schetsplan Driemaster liep vertraging op. Dit kwam door de zorgvuldige inpassing en overleg met omwonenden en door de onderhandelingen over de grondprijs voor de middeldure huurwoningen.

3. Ruimtelijke procedures doorlopen om de ontwikkeling mogelijk te maken (met een bestemmingsplan of een afwijkingsprocedure)

Voor Amaliaplein startten we in 2016 de bestemmingsplanprocedure. Het voorontwerp legden we voor aan de provincie. De ruimtelijke procedure voor de Driemaster kan door de vertraging in de planvorming pas in 2017 starten.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We sluiten een overeenkomst voor ontwikkeling locatie Driemaster.

Op basis van een schetsplan onderhandelden we met partijen over de grondprijs. Eind december bereikten we in principe overeenstemming. Instemming van de raad met het definitieve schetsplan staat gepland op 24 februari 2017. Halverwege 2017 kunnen we dan een exploitatieovereenkomst met de drie betrokken partijen sluiten.

2.1 We werken het schetsplan Amaliaplein uit.

Het ontwerp voor Amaliaplein ondervond vertraging. We wachtten op een reactie van de provincie op het detailhandelsaspect. We startten met de uitwerking van het schetsplan. Wij verwachten dat dit begin 2017 klaar is. Daarna stemmen we het met de omgeving af.

2.2 We werken scenario's Driemaster uit.

In de loop van 2016 werkten we een schetsplan uit tot een stedenbouwkundig schetsontwerp. Hierin legden we maat en schaal en type van de gewenste bebouwing vast, inclusief de bijbehorende inrichting van de omgeving met wegen, parkeren en groenvoorzieningen. Het college stelde dat ontwerp op 20 december vast. Na een informatiebijeenkomst voor omwonenden vragen we begin 2017 de raad ook in te stemmen met dit schetsontwerp.

3.1 We stellen het bestemmingsplan Amaliaplein vast.

De vaststelling van het bestemmingsplan ondervond vertraging. Halverwege 2016 ontvingen we akkoord van de provincie op het aspect detailhandel. Nu moet eerst de ontwikkelaar zijn plan uitwerken. Pas daarna kunnen wij het bestemmingsplan afronden. De vaststelling vindt daarom in 2017 plaats.

3.2 We stemmen in met de verklaring van geen bedenkingen voor ontwerpplan Driemaster.

Door vertraging bij de ontwikkeling van het stedenbouwkundig plan en de onderhandelingen over grondprijzen hebben we het voorstel aan de raad verschoven naar 2017. Naar verwachting maken we een toevoeging aan de categorie gevallen waarvoor géén verklaring van geen bedenkingen nodig is.

Prestatie-indicatoren

	onderwerp	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Collegebesluit voor afsluiten overeenkomsten	Amaliaplein		100% 0%	100%	50%
	Driemaster				
Uitwerken schetsplan	Amaliaplein		0% 50%	100%	0 %
	Driemaster			100%	75%
Vaststellen verklaring van geen bedenkingen of bestemmingsplan door raad	Amaliaplein		0%	100%	0%
	Driemaster		0%		0%

	onderwerp	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Verlenen van vergunningen door college	Amaliaplein		0%		0%
	Driemaster				0%
Verkoop en overdracht gronden	Amaliaplein		50%	100%	50%
	Driemaster		0%	100%	0%
Bouw/oplevering	Amaliaplein		0%	start	0%
	Driemaster				0%

7B Grondontwikkeling Centrumplan

Inleiding

Het hoofddoel van het project Centrumplan is een aantrekkelijker woon- en leefklimaat in Leiderdorp. Kloppend hart van Leiderdorp! We maken een levendiger centrum met een groter aantal openbare functies. We waarderen de openbare ruimte op en breiden het winkelareaal uit. Zo maken we het aantrekkelijker om te verblijven in het gebied.

Doel	Aantrekkelijker woon- en leefklimaat in Leiderdorp door het centrumgebied te verbeteren en het winkelareaal uit te breiden	
SMART doel	1. Het winkelareaal in Winkelhof verbeteren en vergroten en het centrum aantrekkelijker maken (in 2017 ten opzichte van 2010)	2. Het openbaar gebied in het centrum kwalitatief hoogwaardiger inrichten (uiterlijk in 2018 ten opzichte van 2010)
Activiteiten 2016	1.1 We verlenen vergunning voor de eerste uitbreiding en begeleiden verdere uitbreiding en wijzigingsplannen. 1.2 We stellen een herziening van het bestemmingsplan op. 1.3 We maken gronden bouwrijp voor de feitelijke start van de bouw (verwijderen restanten kelder). 1.4 We bezien de herontwikkelingsmogelijkheden van kantoren Statenhof.	2.1 We begeleiden de verbetering van het Statendaalderplein.
Prestatie-indicator	Waardering van bewoners voor het dorpshart en Winkelhof	
	Oplevering openbaar gebied	
	Herziening bestemmingsplan Nieuw Centrum	
	Levering bouwrijpe grond aan Wereldhave en overdracht gronden	
	Afgifte omgevingsvergunning	
	Start bouw	
	Oplevering uitbreiding Winkelhof	

Wat hebben we bereikt?

1. Het winkelareaal in Winkelhof verbeteren en vergroten en het centrum aantrekkelijker maken (in 2017 ten opzichte van 2010)

Het intern verbeteren krijgt geleidelijk aan gestalte. De plannen voor uitbreiding van het winkelcentrum halen tot nu toe echter niet het predicaat haalbaar. We overleggen ieder kwartaal met de eigenaar van Winkelhof om op de hoogte te blijven van de stand van zaken. In 2016 werd schijnbaar weinig vooruitgang geboekt, maar achter de schermen vond wel degelijk overleg plaats over mogelijke ontwikkelingen.

2. Het openbaar gebied in het centrum kwalitatief hoogwaardiger inrichten (uiterlijk in 2018 ten opzichte van 2010)

De opwaardering van het openbaar gebied, en dan met name de zijde Statenhof, laat langer op zich wachten. We kunnen het pas realiseren na afronding van de uitbreiding van Winkelhof zelf. De opwaardering van de Engeldaal en het aansluiten van de langzaamverkeersverbinding aan de Laan van Berendrecht zijn wel alvast positieve punten.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We verlenen vergunning voor de eerste uitbreiding en begeleiden verdere uitbreiding en wijzigingsplannen.

We wachten nog op concrete bouwplannen van de eigenaar.

1.2 We stellen een herziening van het bestemmingsplan op.

We wachten totdat de bouwplannen een definitieve vorm hebben.

1.3 We maken gronden bouwrijp voor de feitelijke start van de bouw (verwijderen restanten kelder).

We wachten op de bouwplannen voor de uitbreiding op deze gronden.

1.4 We bezien de herontwikkelingsmogelijkheden van kantoren Statenhof.

We hebben af en toe contact met de eigenaar van Statenhof. Bij een mogelijke herontwikkeling van deze locatie is vooral het parkeren onder of nabij Statenhof een uitdaging. Dit kan eigenlijk alleen in goed overleg met de eigenaar van Winkelhof worden opgelost, maar dat is zeer complex.

2.1 We begeleiden de verbetering van het Statendaalderplein.

De verbetering van het plein laat nog enige tijd op zich wachten. We kijken of (tijdelijke) maatregelen nodig zijn om verpaupering te voorkomen. Dit bespreken we ook met Wereldhave.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Herziening bestemmingsplan Nieuw Centrum			50%	0%
Bouwrijp maken grond voor Wereldhave			100%	0%
Afgifte omgevingsvergunning	wacht op aanvraag	0%	50%	0%
Oplevering deel openbaar gebied	oude gemeentehuisterrein met gras ingezaaid	gerealiseerd		
Uitbreiding Winkelhof		n.v.t.	vergunning en start bouw	-
Hoogwaardige inrichting verblijfsgebied	lets verbeterd door inzaaien gras	Verbetering verbinding Laan van Beerendrecht en kruispunt		-
Waardering van bewoners voor het dorpshart en Winkelhof				

7C Grondontwikkeling W4

Inleiding

Met de grondontwikkeling W4 wil de gemeente Leiderdorp gelden genereren voor de verlengde en verdiepte A4. Zo willen we onze bijdrage in 2012 (gedeeltelijk) terugverdienen. Dit doen we door locaties binnen Leiderdorp te ontwikkelen met het oog op wonen, werken, water en wegen.

Doel	Een bijdrage genereren voor de verlengde en verdiepte A4	
SMART doel	1. In 2016 in het plangebied W4 2 woonlocaties tot ontwikkeling brengen, Plantage en Mauritskwartier (alleen nog kavel M), die financieel bijdragen aan de verlengde en verdiepte A4	2. In 2017 in het plangebied W4 de werklocatie Bospoort en Vierzicht tot ontwikkeling brengen
Activiteiten 2016	1.1 We ondernemen verkoopactiviteiten voor de laatste kavel grond aan de Boomgaardlaan (voorheen kavel M).	2.1 We overleggen met Ikea om de komst van het winkelbedrijf te stimuleren.
	1.2 We maken het openbaar gebied rondom 23 woningen in Plantage woonrijp.	2.2 We ondernemen verkoopactiviteiten voor paviljoens en beschikbare kavels.
	1.3 We ronden de inrichting van de Munnikkenpolder af.	
Prestatie-indicator	Inrichting Munnikkenpolder (verlenging huurcontract naar 2015)	
	Opleveren van fietspaden en fietsbruggen	
	Het verplaatsen van de kanovereniging naar de Munnikkenpolder	
	Het woonrijp opleveren van Boomgaardlaan	
	Het afronden van het Groencompensatieplan	
	Opleveren bouwrijpe grond Plantage	
	Opleveren bouwrijpe grond IKEA	
	Opleveren bouwrijpe grond paviljoens	
	Bouwrijp opleveren kavel M Mauritskwartier	
	Deels opleveren en woonrijp maken inclusief plaatsen kunstwerk Plantage	

Wat hebben we bereikt?

1. In 2016 in het plangebied W4 twee woonlocaties tot ontwikkeling brengen, Plantage en Mauritskwartier (alleen nog kavel M), die financieel bijdragen aan de verlengde en verdiepte A4

Project Plantage ronden we in 2016 af tot en met het woonrijp maken. Nu resteert nog één te verkopen kavel van ongeveer 600m² op de hoek van de Boomgaardlaan en de Eicalaan.

2. In 2017 in het plangebied W4 de werklocatie Bospoort en Vierzicht tot ontwikkeling brengen

Voor de ontwikkeling van Bospoort en Vierzicht zijn we geheel afhankelijk van derden. Met Ikea ronden wij de laatste details af om de juridische overdracht van de grond in het voorjaar van 2017 daadwerkelijk te laten plaatsvinden. Voor de overige locaties langs de snelweg is wel interesse, maar meestal niet conform het bestemmingsplan. Er is discussie gaande over een mogelijke vermindering van het aantal vierkante meters kantoor in ruil voor andere passende functies. Dit vereist goede afstemming met de winkeliersvereniging Woon, de regio en de provincie.

Wat hebben we ervoor gedaan?

1.1 We ondernemen verkoopactiviteiten voor de laatste kavel grond aan de Boomgaardlaan (voorheen kavel M).

Zodra de eerste woning op het terrein af was, nam de belangstelling voor de resterende kavel toe. We zijn in overleg met gegadigden. We onderzoeken de mogelijkheid om de kavel via funda aan te bieden.

1.2 We maken het openbaar gebied rondom 23 woningen in Plantage woonrijp.

Deze werkzaamheden ronden we zo goed als af, inclusief het plaatsen van een kunstwerk (Limesproject) in het centrale groengebied.

1.3 We ronden de inrichting van de Munnikkenpolder af.

De inrichting van de Munnikkenpolder ronden we in 2016 af. We leverden voet- en fietspaden en het strand op. In opdracht van de gemeente zelf legden we de verbinding aan van het fietspad langs de Dwarswetering ter hoogte van het voormalige Ibishotel (nu flexhotel voor arbeidsmigranten).

2.1 We overleggen met Ikea om de komst van het winkelbedrijf te stimuleren.

Zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau was er regelmatig contact. De directie van Ikea laat zich (vanzelfsprekend) echter niet door ons dwingen een snelle keuze te maken.

2.2 We ondernemen verkoopactiviteiten voor paviljoens en beschikbare kavels.

Ontwikkende partijen hebben veel belangstelling voor de resterende kavels. Helaas passen hun voorstellen doorgaans niet binnen de bestemming. Met het vaststellen van de regionale retailvisie wordt duidelijker wat wel en niet kan.

Voor de verkoop van een deel van kavel 1 Vierzicht maakten we de gronden bouwrijp. Voor het verwijderen van een deel van het tijdelijke geluidscherm langs de Rijksweg voerden we akoestisch onderzoek uit. Daaruit bleek dat een kort nieuw scherm van drie meter hoog nodig is. We bereidden plannen en uitvoering voor.

Prestatie-indicatoren

	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Munnikkenpolder als recreatiegebied opleveren			100%	100%
Opleveren van fietspaden en fietsbruggen			100%	50%
Woonrijp opleveren openbaar gebied Plantage			100%	99%
Bouwrijp opleveren Bospoort Noord (IKEA)			100%	95%
Opleveren bouwrijpe grond paviljoens Bospoort Zuid	geen ontwikkelingen	0%		0%
Bouwrijp opleveren Kavel M Mauritskwartier	grond is bouwrijp, wacht op kopers	50%	100%	50%
Bouwrijp opleveren deel van kavel 1			100%	100%

Wat heeft het gekost?

7 Grondontwikkeling bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
PROG 7A Grondontwikkeling algemeen	Lasten	6.814	738	-175	562	126	436
	Baten	-6.734	-3.942	-320	-4.262	-84	-4.177
Saldo		80	-3.204	-495	-3.699	42	-3.741
PROG 7B Grondontwikkeling Centrumplan	Lasten	105	200	-159	42	80	-38
	Baten	-105	-1.348	5.058	3.709	-1.647	5.356
Saldo		0	-1.148	4.899	3.751	-1.567	5.318
PROG 7C Grondontwikkeling W4	Lasten	4.428	13.688	-3.544	10.144	7.930	2.214
	Baten	-6.524	-21.113	15.083	-6.030	-1.984	-4.046
Saldo		-2.096	-7.425	11.539	4.114	5.946	-1.832
Programma	Lasten	11.346	14.626	-3.878	10.748	8.135	2.613
	Baten	-13.363	-26.403	19.821	-6.582	-3.715	-2.867
Saldo van baten en lasten		-2.017	-11.777	15.943	4.166	4.421	-255
Reserves	Toevoeging	2.170	20.451	-19.997	455	3.426	-2.971
	Onttrekking	-209	-8.989	4.153	-4.836	-7.745	2.909
Mutaties reserves		1.961	11.462	-15.843	-4.381	-4.319	-62
Resultaat		-55	-315	99	-215	101	-317

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van 2016

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet nader toe.

Een groot deel van de grondexploitaties loopt over meerdere jaren. Het resultaat in de jaarrekening is een momentopname en kan afwijken van de planning. Dit kan bij de jaarrekening tot een afwijking op de lasten en baten leiden. Per saldo geeft het geen resultaat omdat we de gemaakte kosten/opbrengsten activeren op de balans. De lasten en/of baten schuiven door naar toekomstige jaren. Als de uiteindelijk prognose negatief wordt, komt dit tot uiting in een dotatie aan de voorziening. In 2016 bestaat per saldo een tekort van € 316.000. Dit komt onder andere doordat we de begroting 2016 met een onttrekking aan de reserve W4 van € 360.897 sluitend maakten. De onttrekking effectueerden we niet in de jaarrekening 2016. Omdat een valide onderbouwing ontbreekt en we de reserve W4 volledig aanwendden voor de verhoging van de voorziening negatieve grondexploitaties.

A.Grondontwikkeling Algemeen

De afwijking op de baten ontstond hoofdzakelijk doordat we bij het opstellen van de begroting verwachtten dat we de verkoop van het Amaliaplein in 2016 konden afwikkelen. Deze afwikkeling schoof echter op in de tijd. We realiseerden

de inkomsten dus niet in 2016. Hierdoor ontstond een nadeel op de baten. Doordat we deze kosten activeren op de balans, ontstaat binnen programma 7B een voordeel voor een gelijk bedrag.

Het voordeel op de lasten ontstond door minder kosten voor het Amaliaplein dan begroot. We maakten minder kosten door de vertraging in de afwikkeling. De uitgaven vinden dus pas in latere jaren plaats. Daarnaast hadden we € 102.000 algemene kosten begroot. In 2016 waren de kosten € 23.000 lager en ontvingen we incidentele vergoedingen van € 37.000. Hierdoor ontstaat een voordelig resultaat van € 60.000.

Effect: voordeel op de baten van € 4.177.000 en op de lasten € 436.000

B. Grondontwikkeling Centrumplan

Binnen dit deelprogramma ramen we onder andere de activering van de inkomsten van het Amaliaplein (zie programma 7A). Deze inkomsten realiseerden we nog niet. Hierdoor ontstaat hier voor een gelijk bedrag een voordeel. Het overige voordeel (circa € 1,6 miljoen) bestaat uit het vrijvallen van de geactiveerde waarde Centrumplein. Dit voordeel stortten we in de reserve Bouw en Grondexploitatie.

Effect: nadeel op de baten van € 5.356.000

C. Grondontwikkeling W4

Het nadeel op de baten is vooral een gevolg van lagere kosten bij Bospoort (Noord en Zuid), Vierzicht en Plantage. Hierdoor zijn ook de te activeren kosten lager. De activering op de balans wordt in de exploitatie zichtbaar als een baat. De baten vallen hierdoor circa € 4,5 miljoen lager uit. Het voordeel Plantage is een gerealiseerd voordeel: we sloten het project in 2017 voordeliger af. Bij de overige projecten is het voordeel alleen een verschuiving van de kosten in de tijd.

Het voordeel is onder andere het gevolg van vrijval van een deel van de voorziening negatieve grondexploitatie bij Plantage. Het verwachte nadelige resultaat voor Plantage valt € 1,4 miljoen lager uit. Daarnaast vallen de kosten voor Bospoort (Noord en Zuid), Vierzicht en Plantage circa € 4,5 miljoen voordeliger uit. Doordat we de kosten activeren, ontstaat een gelijk nadeel bij de baten. Daarnaast was er een nadeel als gevolg van de nieuwe BBV-wetgeving. Hierdoor werd het project Fietsbruggen en -paden een grondexploitatie. Omdat de totale kosten voor het project op € 3,8 miljoen begroot zijn, moesten we hiervoor een voorziening negatieve grondexploitatie vormen. Tegenover dit nadeel staat in de reserve dus een onttrekking. Eerder raamden we dat we het project in 2018 zouden afsluiten. De onttrekking in de bestemmingsreserve W4 hadden we dus pas in 2018 geraamd.

Effect: voordeel op de lasten van € 2.693.000 en een nadeel op de baten van € 4.395.000

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 7 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Bouw- en grondexploitatie programma 7	Toevoeging	0	4.702	-4.702	0	1.802	-1.802
	Onttrekking	-40	-40	0	-40	-1.565	1.525
Saldo		-40	4.662	-4.702	-40	237	-277
Bestemmingsreserve W4	Toevoeging	2.170	15.750	-15.295	455	1.624	-1.169
	Onttrekking	-169	-8.699	3.903	-4.796	-6.181	1.385
Saldo		2.001	7.050	-11.392	-4.341	-4.556	215
Gemeensch. regeling Oude Rijnzone prog 7	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	-250	250	0	0	0
Saldo		0	-250	250	0	0	0
Totaal	Toevoeging	2.170	20.451	-19.997	455	3.426	-2.971
	Onttrekking	-209	-8.989	4.153	-4.836	-7.745	2.909
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 7		1.961	11.462	-15.843	-4.381	-4.319	-62

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016 > € 15.000

Bestemmingsreserve W4

De hogere onttrekking is het gevolg van de voorziening voor de negatieve grondexploitatie Fietsbruggen en -paden. De vrijgevallen bedragen uit de voorziening als gevolg van de betere prognoses voor de projecten Vierzicht, Plantage en Bospoort Zuid veroorzaken het voordeel op de storting. Daarnaast is er een nadeel door het toevoegen van rente aan de reserve van € 218.000.

Effect: hogere storting van € 655.000, hogere onttrekking van € 1.376.000

Bouw- en grondexploitatie

De hogere toevoeging bestaat uit het vrijvallen van het positieve resultaat Centrumplein. Het nadeel is het gevolg van de extra onttrekking uit de reserve voor de voorziening negatieve grondexploitatie Fietsbruggen en -paden.

Algemene dekkingsmiddelen

Algemeen

Inleiding

Dit hoofdstuk is een verplicht onderdeel van de jaarstukken volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV). We geven hier een uiteenzetting van de financiering van de voorzieningen van de gemeente Leiderdorp. Welke voorzieningen dat zijn, vindt u in de zeven programma's hiervoor.

Wat hebben we bereikt?

Een degelijk financieel beleid

Ons financieel beleid baseren we op een meerjarig sluitende begroting, waarin we structurele lasten dekken met structurele baten. Nieuw beleid financieren we door oud beleid in te ruilen. Meevallers vallen vrij naar de algemene middelen, tegenvallers compenseren we zoveel mogelijk binnen het programma.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Algemene uitkering

De door de raad ingestelde behoedzaamheidsreserve vangt de grote schommelingen op in de algemene uitkering. Zo zijn fluctuaties niet langer van invloed op de lopende begroting en het jaarrekeningresultaat. De meicirculaire 2016 en de septembercirculaire verwerkten we in de programmabegroting 2016. Voor de decentralisaties in het sociale domein kozen we voor een begrotingsneutrale verwerking in de eerste drie tot vijf jaar.

Belasting- en legesverordeningen

In december 2015 stelde de raadsvergadering de belastingverordeningen 2016 vast. We pasten de verordeningen waar nodig aan de modelverordeningen van de VNG en aan de ontwikkelingen in de wetgeving en jurisprudentie aan. Ons uitgangspunt was de opbrengst van de tarieven kostendekkend te maken, rekening houdend met de wettelijke maxima.

Doorontwikkelen planning- & controlproducten

De doorontwikkeling planning- & controlproducten zetten we ook in 2016 door. De verantwoordelijkheid voor de planning- & controlproducten verschoof van financiën naar de beleidsinhoudelijke afdelingen. In de bestuursrapportages rapporteren we sinds 2016 op afwijkingen. In juli 2016 stelde de raad de nieuwe programma-indeling voor 2017 en volgende jaren vast. Ook vertaalden we de nieuwe spelregels voor 2017 door naar de begroting 2017.

Prestatie-indicatoren

Doel	meetpunt	2014 (w)	2015 (w)	2016 (b)	2016 (w)
Gezonde financiën op lange termijn	Een sluitende begroting/ jaarrekening	ja € 953.000	ja € 2.839.000	ja € 464.000	ja € 564.000
	Een structureel sluitende begroting/ jaarrekening	ja	ja	ja	ja

Wat heeft het gekost?

Algemene Dekkingsmiddelen bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Alg dekkingsmiddelen A Lokale heffingen	Lasten	268	213	10	223	297	-74
	Baten	-7.825	-7.981	260	-7.721	-7.638	-83
Saldo		-7.557	-7.768	270	-7.498	-7.341	-156
Alg dekkingsmiddelen B Alg. uitkering	Lasten	0	0	0	0	0	0
	Baten	-33.297	-33.275	-794	-34.069	-34.152	83
Saldo		-33.297	-33.275	-794	-34.069	-34.152	83
Alg dekkingsmiddelen C Onvoorzien	Lasten	0	55	0	55	19	36
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	55	0	55	19	36
Alg dekkingsmiddelen D Dividend	Lasten	292	408	-321	87	92	-4
	Baten	-739	-463	-64	-527	-520	-7
Saldo		-447	-55	-385	-440	-428	-11
Alg dekkingsmiddelen E Financiering	Lasten	1.966	1.849	-1.256	593	592	1
	Baten	-3.628	-3.812	951	-2.861	-2.855	-5
Saldo		-1.662	-1.963	-304	-2.268	-2.263	-5
Alg dekkingsmiddelen F Overig	Lasten	-4	0	0	0	0	0
	Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo		-4	0	0	0	0	0
Programma	Lasten	2.523	2.525	-1.566	958	1.000	-41
	Baten	-45.489	-45.531	354	-45.177	-45.165	-13
Saldo van baten en lasten		-42.966	-43.006	-1.213	-44.219	-44.165	-54
Reserves	Toevoeging	2.181	721	3.080	3.801	3.883	-83
	Onttrekking	-2.075	0	-5.139	-5.139	-5.139	0
Mutaties reserves		105	721	-2.059	-1.338	-1.256	-83
Resultaat		-42.861	-42.285	-3.272	-45.557	-45.421	-137

Verschillen programma's begroot na wijziging ten opzichte van 2016

We baseren de verschillenanalyse op afwijkingen > € 50.000. Afwijkingen < € 50.000 per programmaonderdeel lichten we niet nader toe.

A. Lokale heffingen

De verhoging van de voorziening dubieuze debiteuren met € 56.000 veroorzaakte het nadeel op de lasten van lokale heffingen. Verhoging was nodig omdat een hoger bedrag aan vorderingen openstaat. Verder vallen de uitvoerings- en invorderingskosten € 18.000 hoger uit.

De opbrengst lokale heffingen sluit met een tekort. Dit komt doordat de OZB op niet-woningen voor zowel het gebruikersdeel als voor het eigenarendeel in totaal € 203.000 lager uitvalt. De werkelijke waarde van de niet-woningen ten opzichte van de geraamde waarde waarmee we bij de vaststelling van de tarieven rekenden, viel fors lager uit. Een aantal meevallers compenseert dit nadeel. De OZB op woningen valt € 25.000 hoger uit. De waardeontwikkeling was daar dus iets gunstiger dan verwacht. Verder valt op dat zowel de toeristenbelasting als de precario voordelen laten zien van respectievelijk € 42.000 en € 24.000. Het voordeel toeristenbelasting is het totaal van een meevaller over 2015 (€ 24.000) en over 2016 (€ 18.000). In beide gevallen viel de verlaging van de begroting bij de eerste bestuursrapportage 2016 te hoog uit. Ten slotte zien we een voordeel van € 30.000 op de doorberekende kosten van invordering. Dit voordeel compenseert de hogere invorderingskosten.

Effect: in 2016 een totaal nadeel van € 156.000 op de lokale heffingen

B. Algemene Uitkering

In 2016 ontstond een voordeel ten opzichte van de begroting na wijziging. Die begroting sluit aan op de septembercirculaire van 2016. Algemene mutaties veroorzaken het voordeel van € 82.546, zoals de ontwikkeling van de uitkeringsbasis en hoeveelheidsverschillen zoals verwerkt in de decembercirculaire 2016. Conform bestaand beleid storten we het voordeel in de behoedzaamheidsreserve algemene uitkering.

Effect: meer baten in programma Algemene Uitkering, € 83.000 positief

C. Onvoorzien

In 2016 deden we geen beroep op de post onvoorzien. In 2016 brachten we wel de algemene verhoging van de voorziening dubieuze debiteuren ten laste van deze post. De voorziening bepaalden we volgens het vastgestelde uniforme invorderingsbeleid.

Effect: per saldo blijft een bedrag van € 36.000 voordeel

D. Dividend

De ontvangen dividenden waren in overeenstemming met de begroting na wijziging.

E. Financiering

De ramingen voor de financiering actualiseerden we in de eerste en de tweede bestuursrapportage 2016. Het resultaat in de jaarrekening is in overeenstemming met de begroting.

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Verschil 2016
Algemene reserve algemene dekkingsm.	Toevoeging	953	0	2.830	2.830	2.830	0
	Onttrekking	0	0	-2.116	-2.116	-2.116	0
Saldo		953	0	714	714	714	0
Bouw- en grondexploitatie alg dekkingm.	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-172	0	0	0	0	0
Saldo		-172	0	0	0	0	0
Egalisatie exploitatielasten alg. dekk.	Toevoeging	0	348	0	348	348	0
	Onttrekking	-348	0	0	0	0	0
Saldo		-348	348	0	348	348	0
Resultaat na bestemm. voorgaand jaar	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-953	0	-2.839	-2.839	-2.839	0
Saldo		-953	0	-2.839	-2.839	-2.839	0
Behoedzaamheidsres. Gemeentefonds AD	Toevoeging	1.227	373	250	623	706	-83
	Onttrekking	-602	0	-184	-184	-184	0
Saldo		625	373	66	439	521	-83
Totaal	Toevoeging	2.181	721	3.080	3.801	3.883	-83
	Onttrekking	-2.075	0	-5.139	-5.139	-5.139	0
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		105	721	-2.059	-1.338	-1.256	-83

Verschillen mutatie reserves begroot na wijziging ten opzichte van werkelijk 2016 > € 15.000

Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds

Conform bestaand beleid storten we het voordeel algemene uitkering in de behoedzaamheidsreserve algemene uitkering.

Effect: hogere storting van € 83.000

3.2 Paragrafen

Paragraaf 1 : Lokale heffingen

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de belastingen, heffingen en leges die de gemeente Leiderdorp heft. De paragraaf toont de tariefontwikkeling, de opbrengsten en de lokale lastendruk.

A. Overzicht van de lokale heffingen

De gemeente Leiderdorp legt de volgende heffingen op en vordert deze in:

1. Onroerendezaakbelastingen;
2. Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten;
3. Rioolheffing;
4. Hondenbelasting;
5. Precariobelasting;
6. Marktgelden;
7. Lijkbezorgingsrechten;
8. Toeristenbelasting;
9. Leges.

B. Ontwikkelingen en actualiteit

Wetsvoorstel vrijstelling precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven

Naar aanleiding van verschillende moties van de Tweede Kamer is een nieuw wetsvoorstel gemaakt voor vrijstelling van de precariobelasting op netwerken van nutsbedrijven. De netwerken van nutsbedrijven zijn straks vrijgesteld van precariobelasting. Er is al meer dan tien jaar sprake van vrijstelling van de precariobelasting op leidingen. In 2016 leidde dit eindelijk tot concrete resultaten. Minister Plasterk gaf in een kamerbrief aan dat er een wetsvoorstel komt dat precariobelasting op ondergrondse leidingen afschaft. Daarnaast mogen de tarieven na 2016 niet meer stijgen. Gemeenten die de precariobelasting nog niet heffen, mogen dat vanaf 1 januari 2017 ook niet alsnog invoeren.

C. Beleid lokale heffingen (tarieven)

Algemeen

De Leiderdorpse belastingopbrengsten stegen net als de leges in 2016 met 0,6% ten opzichte van 2015.

OZB

In de begroting 2013-2016 namen we voor 2016 geen extra stijging van de OZB op, behalve de inflatiecorrectie van 0,6%. Door de indexatie van 0,6% stegen de opbrengsten van de OZB ten opzichte van 2015 met 0,6%. We berekenden de tarieven op basis van de nieuwe WOZ-conceptwaarden 2016 (waardepeildatum 1-1-2015). De tabel hieronder toont het verloop van de tarieven in de periode 2014 tot en met 2016.

OZB		2014	2015	2016
Woningen	Eigenaar	0,1654%	0,1738%	0,1714%
Niet-woningen	Gebruiker	0,2135%	0,2384%	0,2071%
Niet-woningen	Eigenaar	0,2655%	0,2773%	0,2780%

Afvalstoffenheffing, reinigingsrecht

We streefden ernaar de tarieven voor afvalheffing en reinigingsrecht voor 2016 zo vast te stellen dat over een periode van meerdere jaren de geraamde opbrengst gelijk is aan de geraamde lasten. Dit komt overeen met het wettelijk toegestane dekkingpercentage van 100%. De Bom-heffing (belasting op milieugrondslag) belastten we in 2016 door naar de burger. Naast de vastgestelde inflatiecorrectie van 0,6% gaf dit een extra stijging van 4,2%. Dit resulteerde in een stijging van 4,8% van de tarieven afvalstoffenheffing en reinigingsrechten.

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing in euro's	Tarief 2014	Tarief 2015	Tarief 2016
Tarief éénpersoonshuishouden	208,99	207,97	217,95
Tarief tweepersoonshuishouden	274,00	272,98	286,08
Tarief meer dan twee persoonshuishouden	292,38	291,36	305,34

Reinigingsrechten

Reinigingsrechten in euro's	Tarief 2014	Tarief 2015	Tarief 2016
Tarief reinigingsrechten	352,67	351,65	368,52

Rioolheffing

We streefden ernaar de tarieven voor de rioolheffing voor 2016 zo vast te stellen dat over een periode van meerdere jaren de geraamde opbrengst gelijk is aan de geraamde lasten. Dit komt overeen met het wettelijk toegestane dekkingpercentage van 100%. In 2016 steeg het tarief met 0,6% inflatiecorrectie.

Rioolheffing in euro's	Tarief 2014	Tarief 2015	Tarief 2016
Tarief per m3	1,09	1,16	1,17

Hondenbelasting

De tarieven hondenbelasting 2016 verhoogden we met de inflatiecorrectie van 0,6%.

Hondenbelasting in euro's	Tarief 2014	Tarief 2015	Tarief 2016
Tarief 1e hond	84,74	85,58	86,09
Tarief 2e hond	149,27	150,76	151,66
Iedere hond meer dan twee	215,60	217,75	219,05
Tarief kennel	506,70	511,85	514,92

Precariobelasting

De tarieven precariobelasting 2016 verhoogden we met de inflatiecorrectie 0,6%.

Toeristenbelasting

Het tarief toeristenbelasting 2016 verhoogden met de inflatiecorrectie van 0,6%.

D. Opbrengsten

De totale opbrengst van het eigen belastinggebied van de gemeente was in 2016 € 13,97 miljoen. De opbrengsten per heffing zijn:

x € 1.000	2014 werkelijk	2015 werkelijk	2016 werkelijk	verschil	in %
Onroerendezaakbelastingen	6.665	7.108	6.829	-279	96%
Reinigingsheffingen	2.953	3.027	3.279	252	108%
Burgerzaken	491	512	556	44	108%
Bouw en woningtoezicht inclusief verordening	392	405	535	130	132%
Rioolheffing	1.367	1.452	1.570	117	108%
Hondenbelasting	82	86	99	13	115%
Toeristenbelasting	85	36	78	42	216%
Lijkbezorgingsrechten	182	184	172	-13	93%
(Afkoop onderhoud/aankoop graf)	186	141	243	102	172%
Marktgelden	10	11	11	0	100%
Precariobelasting	579	585	594	9	102%
APV en overige belastingen	88	15	10	-5	68%
Totaal	13.079	13.563	13.976	413	103%

E. Lokale lastendruk

De gemeentelijke woonlasten zijn het bedrag dat een huishouden betaalt aan OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. De tabellen hieronder vergelijken de woonlasten van Leiderdorp met de woonlasten van andere gemeenten in 2016.

Vergelijking lastendruk met omliggende gemeenten in 2016

Gemeente Bron: www.coelo.nl	Woonlasten éénpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Katwijk	588	681
Leiden	566	752
Leiderdorp	680	861
Leidschendam-Voorburg	631	693
Oegstgeest	785	895
Teylingen	605	674
Voorschoten	921	989
Wassenaar	987	1206
Zoeterwoude	774	837

Vergelijking lastendruk met gemeenten met vergelijkbaar aantal inwoners in 2016

Gemeente Bron: www.coelo.nl	Inwoneraantal (2016)	Woonlasten éénpersoons huishoudens	Woonlasten meerpersoons huishoudens
Ermelo	26.491	600	658
Gilze Rijen	26.395	521	609
Kaag en Braassem	26.133	798	889
Leiderdorp	27.147	680	861
Noordwijk	25.765	721	821
Werkendam	26.542	644	784
Zaltbommel	27.536	700	752

F. Kwijtscheldingsbeleid

Niet iedere inwoner van Leiderdorp kan de gemeentelijke belastingen betalen. Dan bestaat de mogelijkheid kwijtschelding aan te vragen. Wij beoordelen of de belastingcapaciteit van de burger inderdaad onvoldoende is om de gemeentelijke belastingen te betalen. We verlenen uitsluitend kwijtschelding voor de onroerendezaakbelastingen, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. Om de belastingcapaciteit te berekenen gebruiken we het vermogen, het netto besteedbaar inkomen en diverse door het Rijk vastgestelde normbedragen.

Kwijtscheldingen	2014	2015	2016
OZB, afvalstoffen- en rioolheffing	€ 121.047	€ 128.552	€ 121.781

Paragraaf 2 : Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen de weerstandscapaciteit - de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken - en alle risico's waarvoor de gemeente geen maatregelen heeft getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn voor de financiële positie. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen en afgezet tegen de algemeen geldende weerstandsnorm. Die ratio geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om tegenvallers op te vangen zonder effecten op het voorzieningenniveau.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat in principe uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves, de langlopende voorzieningen en de begrotingspost onvoorzien. Welke delen van de direct en niet direct beschikbare componenten tot de weerstandscapaciteit behoren is een politieke afweging. In het beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement is die afweging uitgewerkt.

Risicomanagement

Een risico is een mogelijke gebeurtenis met een negatief gevolg voor de organisatie. De gemeente wil risico's zoveel mogelijk beheersen door ze structureel en op systematische wijze te identificeren, prioriteren, analyseren en beoordelen. Een goed systeem van risicomanagement stelt bestuurders en managers in staat passende beheersmaatregelen te nemen voor risico's die het behalen van de doelstellingen van de organisatie bedreigen .

2. Risico's

Risico-overzicht

Om de risico's in kaart te brengen stelden we een risicoprofiel op. Dit risicoprofiel maakten we met een risicomanagementinformatiesysteem dat meer gemeenten gebruiken. Hiermee worden risico's systematisch in kaart gebracht en beoordeeld door alle afdelingen binnen de gemeente. Op grond van het beleidskader weerstandsvermogen en risicomanagement presenteert het overzicht hieronder alleen de tien grootste risico's, met de hoogste bijdrage aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit nadat een beheersmaatregel is getroffen. Dit is aangevuld met de getroffen beheersmaatregel. Onderaan de tabel staat het totaalbedrag voor de overige risico's.

De 10 belangrijkste risico's

PRG	Risico (inclusief gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max in €)	Invloed
8	Verstrekke garantstellingen voor leningen aan diverse instellingen, kunnen niet worden afgelost. Dit risico is gestegen ten gevolge van de kredietcrisis (inclusief NHG).	<i>Actief</i> Beleid is erop gericht dat er geen nieuwe garantstellingen zonder waarborg worden afgegeven.	10%	5.280.852	8.16%
2	Kosten voor beschutte werkplekken en re-integratie bij DZB nemen toe	<i>Actief</i> Keuzes over verdeling budget over doelgroepen en inzet van effectieve instrumenten op basis van financieel afwegingsmodel, waarin de financiële gevolgen in grote lijnen zijn aangegeven. Begin 2015 komt het beleidskader (inclusief afwegingskader) gereed voor het maken van keuzes t.a.v. doelgroepen en instrumenten. Belangrijk onderdeel daarvan zijn verschillende scenario's over de toekomst van DZB. De kosten van het risico zijn afhankelijk van de keuzes die gemaakt worden en de vraag in welk jaar je het risico wil bepalen. De keuze DZB is primair aan de gemeente Leiden, maar heeft als afgeleide eveneens gevolgen voor het financiële risico voor Leiderdorp. <i>Acties</i> 1. overzicht van de kosten per instrument; 2. toets op effectiviteit per instrument; 3. ontwikkelen meerdere scenario's, inclusief de gevolgen voor verschillende doelgroepen (sociaal-maatschappelijk, financieel, etc.). (P-wet project)	90%	500.000	6.93%
6	Informatiediefstal (digitaal en papier) wat kan leiden tot imago-/ materiële schade	Actief - Goede beveiliging (firewall). Strengere regels inzake vertrouwelijke informatie in afsluitbare papier containers	50%	800.000	6.12%
1	(sub)regionale samenwerking verloopt moeizaam	Actief - 1.Strategie ontwikkelen voor afhakende gemeenten 2. besluitvorming op gemeentelijk en (sub)regionaal niveau afstemmen 3. investeren samenwerking en goede voorbeelden delen 4. focus houden op gezamenlijke doelen en resultaten <i>Acties</i> 1. in gesprek blijven op inhoudelijke koers 2. sturing op voortgang ontwikkelingen besluitvorming	70%	500.000	5.37%

PRG	Risico (inclusief gevolg)	Beheersmaatregel	Kans	Financieel gevolg (max in €)	Invloed
1	Onvoldoende budget om benodigde aanbod voor ondersteuning te realiseren	<i>Actief</i> 1. permanente monitoring budget om actie te kunnen ondernemen; 2. inventariseren aantallen lopende trajecten; 3. financiële reserve aanleggen; 4. verschuiving in prioriteiten gemeentebegroting; 5. kosten baten op lange termijn onderzoeken; 6. samenwerking op financieel gebied, spreiding financiële risico's in regio, bijvoorbeeld bij financiële gevolgen incidenten jeugdzorg	70%	500.000	5.37%
6	Uitvoerende samenwerkingsverbanden kunnen uitvallen		10%	2.500.000	3.88%
8	De hoogte van de algemene uitkering is onvoorspelbaar	<i>Actief</i> Ter dekking van dit risico is de behoedzaamheidsreserve Algemene Uitkering ingesteld. Mee- en tegenvallers worden met deze reserve verrekend.	50%	500.000	3.84%
1	ICT-systemen niet tijdig gereed om gebruik en uitwisseling van informatie te ondersteunen	<i>Actief</i> 1. aansluiting zoeken bij landelijk advies over informatievoorziening; 2. inventarisatie betrokken systemen inclusief verwachte knelpunten; 3. beginnen met veilige ICT-toepassingen, bewezen technologie; Acties: 1. audit tbv toets privacy en veiligheid gegevens; 2. duidelijke afspraken en protocol over informatiebeveiliging en privacygegevens 3. informatievoorziening inrichten vanuit principe klant is eigenaar dossier en medewerkers hebben toegang	90%	250.000	3.46%
4	Bomenziektes + plagen (eikenprocessierups/boktor): Het verloren gaan van Essen is een groot risico voor groot deel areaal	Actief - Monitoring van de bomen	80%	250.000	3.05%
1	Gemeente is niet in staat inkoop/aanbesteding voldoende te realiseren	<i>Actief</i> 1. tijdig betrekken deskundigen op terrein van financiën en aanbesteding; 2. In aanbestedingstraject meerdere mogelijkheden tot sturing aanbrengen; 3. verschillende modellen voor bekostiging logisch inzetten; 4. inzetten op kennis en expertise uitwisselen met partners	70%	250.000	2.67%
Totaal grote risico's				11.330.852	
Overige risico's				13.823.528	
Totaal alle risico's				25.154.380	

Veranderingen in top 10 van risico's

Ten opzichte van de begroting 2017 vonden geen wijzigingen plaats in de top 10 risico's.

Vpb

De stelling dat naar verwachting geen Vpb-afdracht zal plaatsvinden voor de gemeente Leiderdorp is onzeker. De feitelijke situatie en realisatiecijfers 2016 zijn leidend voor de werkelijke bepaling van de hoogte van de vennootschapsbelastingplicht in 2016. Daarnaast ontvingen wij nog geen formele standpunten van de Belastingdienst over de voorgelegde activiteiten. Als de Belastingdienst afwijkt van deze standpunten, zal de gemeente Leiderdorp wel (geheel of gedeeltelijk) vennootschapsbelastingplichtig zijn. De hoogte daarvan is op dit moment niet te bepalen. Bovendien lijkt de Belastingdienst eind 2016 eenzijdig te zijn afgeweken van de wetsuitleg ten aanzien van bepaalde activiteiten. Ook dit kan gevolgen hebben, die op dit moment niet zijn in te schatten.

Btw

De gemeente Leiderdorp zal o.b.v. het boekenonderzoek nog aangiften uit voorgaande jaren (2015,2016) moeten corrigeren. Het materiele belang van de correcties is op dit moment onvoldoende bekend, correcties kunnen zowel in het voor- als in het nadeel van de gemeente uitvallen. In de jaarrekening 2016 kunnen we daarom geen concreet bedrag opnemen.

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's voerden we een risicosimulatie uit. Dat doen we omdat het reserveren van het maximale bedrag van € 25.154.380 voor alle risico's ongewenst is. De risico's treden immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang op. Bij de simulatie is gerekend met een zekerheidspercentage van 90%. Uit de simulatie blijkt dat we met een weerstandscapaciteit van € **4.802.849** voor 90% zeker alle risico's kunnen afdekken als ze zich zouden voordoen.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag (€)
75%	3.710.658
80%	3.960.893
85%	4.293.761
90%	4.802.849
95%	5.900.465

3. Beschikbare weerstandscapaciteit

Om de beschikbare weerstandscapaciteit te bepalen gaan we uit van de kadernota weerstandsvermogen en risicomanagement (2016) en de nota reserves en voorzieningen (2016). De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit een direct en niet direct beschikbaar deel. Het niet direct beschikbare deel kan na democratische besluitvorming worden omgezet naar direct beschikbaar.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Weerstand	Capaciteit (€)
Direct beschikbaar	2.915.242
Niet direct beschikbaar	12.597.341
Begroting: Onvoorziene lasten	55.183
Totale weerstandscapaciteit	15.567.766

4. Weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moeten we de relatie leggen tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de bijbehorende benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De figuur hieronder geeft de relatie tussen deze twee componenten weer.

Ratio weerstandsvermogen =	Beschikbare weerstandscapaciteit	=	€ 15.567.766	= 3,24
	Benodigde weerstandscapaciteit		€ 4.802.849	

Weerstandsnorm

Waarderingcijfer	Ratio	Betekenis
A	> 2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	< 0.6	ruim onvoldoende

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. De tabel geeft een waardering van de berekende ratio. De ratio valt in klasse A. Dit duidt op een **uitstekend** weerstandsvermogen.

5. Kengetallen

Sinds 2016 staan in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf financiële kengetallen. Het opnemen van deze kengetallen is voorgeschreven. De manier van berekenen van de kengetallen is vastgelegd in een ministeriële regeling. Naast deze kengetallen moet de paragraaf een beoordeling van de onderlinge verhouding van deze kengetallen in relatie tot de financiële positie bevatten. Voor deze kengetallen bestaan geen normen.

Kengetallen:	Verslag 2015	Begr.2016	Verslag 2016
Netto schuldquote	34,4%	65,5%	47,7%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	34,4%	65,5%	47,1%
Solvabiliteitsratio	44,2%	31,7%	37,2%
Structurele exploitatieruimte	3,1%	4,9%	0,5%
Grondexploitatie ruimte	5,5%	5,7%	-2,0%
Belastingcapaciteit	114,2%	114,8%	120,3%

Kengetallen:			
	Voldoende	Matig	Onvoldoende
Netto schuldquote	< 100	100 > < 130	> 130
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 100	100 > < 130	> 130
Solvabiliteitsratio	> 50	30 < > 50	< 30
Structurele exploitatieruimte	> 0,6	0 > < 0,6	0
Grondexploitatie ruimte		geen	
Belastingcapaciteit	< 100	100 > < 120	> 120

De *netto schuldquote* vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) met de totale baten van de begroting. Daarnaast presenteren we ook de *schuldquote gecorrigeerd voor de leningen* die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug).

De *solvabiliteit* geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen).

De indicator *structurele exploitatieruimte* geeft aan hoe de structurele vrije ruimte (structurele baten min structurele lasten) zich verhoudt tot de totale begrotingsbaten. Voor het begrotingstoezicht door de provincie is de structurele begrotingsruimte 'voldoende' wanneer deze groter is dan 0.

Het financiële kengetal *grondexploitatie* geeft aan hoe groot de investeringen in grondposities (boekwaarde) zijn ten opzichte van de jaarlijkse baten. Voor deze indicator bestaan geen signaleringswaarden.

De indicator *belastingcapaciteit* drukt uit hoe de woonlasten (OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing) zich verhouden tot het gewogen landelijk gemiddelde.

Onderlinge verhouding tussen kengetallen

De kengetallen vormen daarmee een grofmazig instrument om een uitspraak te kunnen doen over de financiële positie van een gemeente. Voor deze kengetallen bestaan echter geen vastgestelde normen waaraan de uitkomsten getoetst kunnen worden. Eén enkel kengetal zegt weinig over de financiële positie. De kengetallen zullen daarom altijd in samenhang moeten worden gezien. Alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding kunnen ze een goed beeld

geven van de financiële positie. Gelet op het uitstekende weerstandsvermogen geven bovenstaande kengetallen in samenhang afgezet tegen de signaleringswaarden van de toezichthouder geen aanleiding tot bijstelling van het beleid.

6. Overzicht risico's per programma

Risicoverdeling per programma

Risico per programma	Aantal risico's	Brutobedrag	Nettobedrag (=bedrag na maatregelen)	Aantal actieve maatregelen	Aantal risico's m.b.t. samenwerkings- verbanden
Programma 1 Zorg, Welzijn, Jeugd	12	2.080.000	1.930.000	12	2
Programma 2 Werk en Inkomen	3	750.000	750.000	2	0
Programma 3 Kunst, Cultuur en Sport	1	200.000	200.000	0	0
Programma 4 Beheer openbare ruimte	10	1.640.000	1.545.001	8	0
Programma 5 Ruimtelijk Beleid	3	1.426.526	1.286.526	2	0
Programma 6 Bestuur, Burgerzaken en Veiligheid	29	10.177.000	8.617.000	32	4
Programma 7 Grondontwikkeling	9	1.415.000	865.000	9	0
Algemene dekkingsmiddelen	9	8.430.852	7.935.853	6	0
Niet in te delen in programma	6	2.050.000	2.025.000	5	1
Totaal	82	28.169.378	25.154.380	76	7

Paragraaf 3 : Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf geeft aan hoe we kapitaalgoederen in gemeentelijk eigendom beheren. De Financiële verordening 2016 ex artikel 212 van de Gemeentewet schrijft in artikel 18 voor dat er 18a naast verplichte onderdelen BBV, voortgang gepland onderhoud en het gewenst kwaliteitsniveau, 18b minimaal eens in de 4 jaar riolering wordt geactualiseerd.

In de beheervisie openbare ruimte is het beleidskader onderhoud kapitaalgoederen vastgesteld. Het beleidskader onderhoud kapitaalgoederen geeft aan om welke kapitaalgoederen het gaat. Voor de vervangingsinvesteringen verwijzen we naar het hoofdstuk over investeringen. Het verloop van de voorzieningen lichten we toe in de balans en financiële positie.

Beleidskader

De beheervisie openbare ruimte vormt het beleidskader voor het onderhoud en het beoogde onderhoudsniveau.

Uitvoering van dit beleidskader moet leiden tot een bestendige situatie. Uitgangspunt is dat we deze kapitaalgoederen onderhouden volgens vastgestelde functionaliteit en kwaliteitsniveau (bijvoorbeeld schoon en veilig), waarbij we de totale kosten optimaliseren.

De beleidskaders voor de kapitaalgoederen bevatten per kapitaalgoed:

- de werkzaamheden die we voor de instandhouding van het kapitaalgoed moeten verrichten;
- het besloten onderhoudsniveau uit het beeldkwaliteitsplan;
- de grootte van het areaal;
- de kosten voor de instandhouding van het kapitaalgoed, zoals klein- en groot onderhoud en vervangingskosten;
- de huidige staat van onderhoud, zoals een technische beoordeling en schouw van de kwaliteit van het kapitaalgoed.
- een scenario voor het onderhoud van kapitaalgoederen.

Overzicht beheerplannen

Prog.	Omschrijving beheerplan	Vastgesteld door de raad	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Voorziening	Financiële vertaling in de begroting	Achterstallig onderhoud
4	1. Beheervisie: kaders Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR 1A t/ m 1F)	2014	1x per 10 jaar	2024	ja	ja	n.v.t.
4	2. vGRP 2016-2018	2016	1x per 4 jaar	2020	ja	ja	nee, gecombineerd in uitvoering met integraal beheer projecten
Diverse	3. Accommodaties	-	-	2017	ja	ja	n.v.t.

1. Beheervisie: Integraal Beheer Openbare Ruimte

A. Verkeer en vervoer

Gewenst kwaliteitsniveau

Onderhoud, beheer en inspecties van wegen zijn noodzakelijk om de functionaliteit en de veiligheid van de wegen te garanderen. Een tweejaarlijkse technische kwalitatieve beschouwing is nodig om de onderhoudstoestand inzichtelijk te maken. Op basis van de door CROW gedefinieerde maatstaven ontstaat een kwaliteitsbeeld van het wegareaal. Eind 2016 voerden we deze tweejaarlijkse technische kwalitatieve inspectie, volgens de CROW-normen, uit. De resultaten voerden we door in Gbi (onze beheersystematiek). Per wegvak, -type en categorie hebben we op detailniveau inzicht in de kwalitatieve toestand van het areaal. Voor de burgers en bedrijven kunnen we de kwaliteit aantonen volgens de methode beeldkwaliteit. Leiderdorp heeft kwaliteit B. Het niveau B (basis) van CROW is het best passende kwaliteitsniveau om binnen de financiële kaders de openbare ruimte schoon, heel en veilig te houden. Omdat het niet altijd voldoende is om het kwaliteitsniveau op basis van beeldkwaliteit aan te tonen, moet een beheerder ook inzicht krijgen in de technische kwalitatieve inspectie. Op basis van deze twee beschouwingen, de wensen en klachten van burgers en bedrijven en nieuwe ontwikkelingen stellen we wegenplanningen op.

Samen met de planning uit het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) dienen de wegenplanningen als basis voor de integrale uitvoeringsplanning met de andere disciplines. Denk aan openbare verlichting, groen, water, kunstwerken en spelen. Uit de kwalitatieve inspecties komen relatief veel schadebeelden 'oneffenheden' en 'zettingen' naar voren. De oneffenheden en zettingen zijn inherent aan de zettingsgevoelige gebieden. Om in de toekomst steeds meer te kunnen inspelen op de zettingsgevoelige gebieden, passen we de beheerstrategie hierop aan (onder andere theoretische levensduur, beheercycli en maatregelpakketten). Dit zien we ook terug in het vGRP, dat onderscheid maakt in niet-zettingsgevoelig en zettingsgevoelig gebied.

Voor de belijning van de doorgaande wegen (meestal asfaltverharding) gebruiken we thermoplastisch of slijtvast materiaal gebruikt. Dit is weliswaar duurder in aanleg, maar wel duurzamer. Voor belijning die niet wordt overreden en belijning op klinkerverharding kiezen we voor de veel goedkopere traditionele wegenverfbelijning.

Onderhoud, beheer en inspecties van de verkeerslichten zijn noodzakelijk om de functionaliteit, de veiligheid en de doorstroming te garanderen. Om te blijven voldoen aan het gewenste kwaliteitsniveau werken we samen met Leiden.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Met de raamovereenkomst (onderhoud elementenverharding) als basiscontract en in integrale projecten, waar we werk met werk maakten, voerden we aan diverse wegen planmatig en achterstallig onderhoud uit. Afgelopen jaar deden we dit in diverse straten (circa 10.000 m²), waaronder Frederik Hendrik Plantsoen, Jachtslotpad, Dotterbloemkreek, herstellen fietspad Engelendaal op diverse plaatsen, Bloemerd, Jacoba van Beierenlaan, Klompenmaker, Zadelmaker, Pluimzeggekreek, Langedijkdreef, Vossiuslaan, Boekweitkamp, Bolderikkamp, Snipstraat, Laan van Berendrecht, Van der Marckstraat, Begraafplaats Hoogmadeseweg, Eikenlaan en Wilhelminastraat.

Waar kansen lagen om werk met werk te maken, hebben we meegelift. Bijvoorbeeld in de projecten fietspad Engelendaal/Houtkamp: 2.000 m², Buitenhofvijver: 4.530 m², woonrijp maken Plantage: 2.100 m², groot onderhoud Muzenlaan: 12.250 m²

In 2016 berichtten we ook markeringswerkzaamheden op diverse asfaltwegen. We herstelden circa 450 m2 aan figuratiemarkering en 3500 m1 aan lengtemarkering.

Binnen het project IVVP Engelendaal vervingen we alle verkeersregelinstallaties en verkeersregelautomaten (VRI's en VRA's). Hiermee is het gehele systeem up-to-date. In combinatie met de vernieuwing stelden we een samenwerking met Leiden voor. Leiden voert namens Leiderdorp technisch, functioneel en preventief onderhoud uit en zorgt voor schade- en calamiteitenafhandeling. Hiermee optimaliseren we de in bedrijfstijd van de verkeerslichten.

B. Openbare verlichting

Gewenst kwaliteitsniveau

Het beleid en daarmee de kwaliteit van de openbare verlichting (OV) staat beschreven in het beleidsplan. We proberen het afgesproken kwaliteitsniveau en de milieudoelstellingen na te leven. Het gewenste kwaliteitsniveau vertaalden we naar een meerjarenonderhoudsplan. Verlichting wordt momenteel ontworpen en aangelegd volgens richtlijnen van de NPR 13201 en de criteria van RVO.nl (voorheen Senter Novem en Agentschap NL) voor duurzaam inkopen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

We vervingen de verlichting van de wijk Zijlkwartier en pasten daarbij LED-armaturen toe. Bij de nieuwbouw 'Plantage' pasten wij moderne LED-armaturen met een dimregime toe. De fietstunnels onder de Oude Spoorbaan en de Leiderdorpse brug zijn voorzien van nieuwe LED-armaturen. Het deel van het fietspad bij de scouting voorzagen we van masten met LED-verlichting met een dimregime.

Het vervangen en aanpassen van de verlichting voeren we zoveel mogelijk gelijktijdig met integrale projecten uit. Daarom stelden we het vervangen van verlichting van een aantal straten in de wijk Buitenhof uit. Gezien de huidige ontwikkeling kunnen we de toekomstige vervangingen met LED uitvoeren. Daarmee besparen we gedurende de levensduur op energie en remplacekosten.

C. Civieltechnische kunstwerken

Gewenst kwaliteitsniveau

Het onderhoud, beheer en inspecties van alle kunstwerken (houten en betonnen bruggen) zijn noodzakelijk om de functionaliteit, toegankelijkheid en de veiligheid te garanderen. Om te blijven voldoen aan het gewenste kwaliteitsniveau werken we volgens een meerjarenonderhoudsplan. De gemeente is eigenaar en beheerder van bruggen. Dat betekent dat de gemeente het beheer over 45 betonnen en 102 houten bruggen heeft.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Wij vernieuwden een houten brug en legden een nieuwe houten brug in de Elisabethhof aan. Op een aantal bruggen voerden we onderhoudswerkzaamheden uit om de toegankelijkheid en de veiligheid te waarborgen.

De fiets- en voetgangersbrug (ophaalbrug) over de Rijn is opgeleverd. De komende 30 jaar gaan wij het onderhoud van deze brug uitvoeren.

Na intensief overleg met de civieltechnische beheerders van kunstwerken van de provincie, hebben wij met de provincie een voorlopige afspraak gemaakt om het komend groot onderhoud van de Leiderdorpsebrug in 2019 uit te voeren.

Uitvoeringsproject

Onderhoudswerken voeren we volgens een meerjarenonderhoudsplan uit.

D. Speelplaatsen

Gewenst kwaliteitsniveau

Ons doel is voldoende informele en formele speelruimte volgens de richtlijnen in het speelruimteplan. Ieder kind in Leiderdorp kan op 'eigen wijze' veilig buiten spelen in de wijk waar hij woont. Dat betekent dat ieder kind in Leiderdorp gebruik kan maken van veilige speelplaatsen. De veiligheid van de openbare speelvoorzieningen is geborgd. Onveilige speelelementen repareren we adequaat of verwijderen we als herstel niet meer mogelijk is. We hanteren de eisen in het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen en de Europese normen 1176 en 1177. Bij vernieuwing van speelplaatsen maken we gebruik van onderhoudsvriendelijke en duurzame materialen.

Wat hebben we ervoor gedaan?

De uitspraak van het hoger beroep (bezwaar leveren speelelementen) viel positief uit voor de gemeente. Door de twee achtereenvolgende bezwaarprocedures schoof de uitvoeringsplanning op. Hierdoor kon fase 2 van het speelruimteplan alsnog worden uitgevoerd en definitief opgeleverd. Bij de voorbereiding en uitvoering van fase 3 en verder moeten de leveranciers een actieve rol krijgen om met de bewoners mee te denken. Het proces van omvorming van speelplaatsen naar informele speelplekken is gaande en wordt gecontinueerd. De gesprekken met de actieve bewonersclub van de Rozemarijntuin verliepen positief. De vereniging is opgericht en ze hebben als de eerste buurtvereniging de speelplaats aan de Rozemarijntuin geadopteerd.

Uitvoeringsproject

De uitvoering van het speelruimteplan fase 2 is al afgerond. De uitvoering van fase 3 vindt plaats in 2017. Voor fase 4 maakten we alvast een begin met de voorbereiding.

E. Water

Gewenst kwaliteitsniveau

De Gemeente Leiderdorp zorgt voor een doelmatige inzameling en transport van afvalwater, inzameling en verwerking van hemelwater en het oplossen van grondwaterproblemen. Het onderhoud van secundaire watergangen (de meeste sloten in het stedelijk gebied), ligt vooral bij de gemeente maar soms ook bij derden en particulieren. Belangrijke taken voor een goed functionerend watersysteem zijn baggeren en het in stand houden van de oevers.

Wat hebben we ervoor gedaan?

In 2016 voerden we cyclisch onderhoudsbaggerwerk uit, zoals bij Holtland en Oud Hoogmadeseweg.

Uitvoeringsproject

Op dit moment lopen drie uitvoeringsprojecten:

- Baggeren Cluster 8: Hoogheemraadschap van Rijnland is in het buitengebied van Leiderdorp aan het baggeren. Het hoogheemraadschap neemt ook enkele primaire watergangen binnen de bebouwde kom mee. Wij verlenen alleen ondersteuning en zijn kostendrager voor de afvoer vanuit de ontvangstplicht.
- De duiker D2 (achter de Grotiuslaan) is vervangen. Nu kan het water snel genoeg worden weggepompt uit de wijken Ouderenzorg, Elisabethhof, Voorhof, Binnenhof en Winkelhof. Verbreding van de duiker was noodzakelijk om voor de toekomst de afpompsnelheid te garanderen.

F. Groen

Gewenst kwaliteitsniveau

Het openbaar groen is van groot belang voor de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Vanuit verschillende wettelijke-, beleid- en beheerkaders werken we aan een duurzaam, onderhoudsarm en veilig groenbestand. Dit openbaar groen beheren we, zoals benoemd in het coalitieakkoord, op beeldkwaliteitsniveau B.

Wat hebben we ervoor gedaan?

We voerden planmatig groenbeheer en onderhoud uit om te blijven voldoen aan beeldkwaliteitsniveau B. Voor alle onderdelen houden we beeldkwaliteit B aan, alleen voor de winkelcentra en de begraafplaats geldt dat we streven naar beeldkwaliteit A. In 2016 haalden we de vastgestelde beeldkwaliteit op het onderdeel 'onkruid op verharding' niet. Dat leidde op diverse locaties tot een onverzorgd straatbeeld. We werkten aan een beheerplan 'straatreiniging op openbare verharding' om op efficiëntere wijze uitvoering te geven aan de verschillende onderhoudswerkzaamheden. Denk aan het vegen van de bestrating en de onkruidbestrijding. In 2017 geven we hier invulling aan.

Afgekeurde bomen verwijderden we binnen de adviestertermijn van de VTA. Bij nieuwe aanplant kozen we in overleg met bewoners voor toekomstbestendige soorten. We werkten aan een nieuw bomenbeleid, dat we in 2017 ter besluitvorming aanbieden.

Voorbeelden van uitvoeringsprojecten

Het (her)inrichten van groen hebben wij voornamelijk aangepakt binnen (beheer)projecten, zoals het Zijkwartier en Plantage. In het Heelblaadjespad knapten we in nauwe samenwerking met bewoners en kinderen van de school de plantstoenen op en plantten we bollen.

2. Riolering

Gewenst kwaliteitsniveau

Inzameling (riolering), transport en zuivering vormen samen het afvalwatersysteem. Volgens de wet (Wet milieubeheer en Waterwet) heeft de gemeente de inzamelings- en transporttaak en het waterschap de zuiveringstaak. De wettelijke basis is nu gericht op de zorgplicht bij afvalwater-, hemelwater- en grondwaterproblemen. De planverplichting is vastgelegd in de Wet milieubeheer. In het nieuwe uitgebreide gemeentelijk rioleringsplan (vGRP 2016-2018) staat hoe de gemeente Leiderdorp omgaat met haar drie zorgplichten. De korte planperiode was nodig om alle planperiodes van de deelnemende gemeentes recht te trekken. Op dit moment stelt het Leidse cluster (Leiderdorp, Zoeterwoude, Leiden, Oegstgeest en Voorschoten, Rijnland en waterbedrijf Dunea & Oasen) een nieuw vGRP op. Het plan krijgt een nieuwe naam: integraal (afval)waterketenplan. Het wordt in 2018 aangeboden ter vaststelling.

Om het afvalwater te kunnen inzamelen en transporteren moeten de buizen, putten, kolken en dergelijke in goede staat zijn. Met jaarlijkse reiniging en inspectie van het rioolstelsel en het opstellen en uitvoeren van een maatregelenplanning controleren en waarborgen we de kwaliteit van het stelsel. Het belangrijkste aspect binnen de kwaliteitszorg voor riolering is volksgezondheid en milieuhygiëne. Een ander aspect in de kwaliteitszorg is het voorkomen van wateroverlast, zowel door hemelwater als door grondwater. Om wateroverlast tijdens regen zoveel mogelijk te voorkomen, moet de riolering voldoende bergings- en afvoercapaciteit hebben voor veel voorkomende piekbuien. Bij zwaardere buien mag het water dat de riolering niet kan afvoeren geen schade veroorzaken. In deze gevallen is hinder soms niet te voorkomen.

Waar het doelmatig is, koppelen we de hemelwaterafvoer op het verhard oppervlak af van het gemengde stelsel. Zodra het gemengde stelsel aan vervanging toe is, maken we dan een gescheiden stelsel. Dit is duurzamer en het beperkt vuilemissie via overstorten.

De gemeente Leiderdorp voldoet aan het theoretische emissiespoor (basisinspanning). Om hieraan te blijven voldoen moeten we onder andere de overstorthoogtes van een aantal overstortputten verhogen. Deze zijn namelijk verzakt. Het aantal waterkwaliteitsknelpunten in de praktijk is beperkt. Het is van belang enkele overstorten aanvullend te verhogen, zodat knelpunten worden opgelost. De kosten hiervan worden gedekt vanuit de rioolheffing.

Programma 4F gaat nader in op de activiteiten om het gewenste kwaliteitsniveau te behalen.

3. Accommodaties

Gewenst kwaliteitsniveau

De kwaliteit van de gebouwen stellen we eens in de drie jaar vast met een technische schouw (conform NEN 2767). De inspectiegegevens uit de schouw verwerken we in een meerjarenonderhoudsplanung, ze zijn de basis voor het jaarlijks uit te voeren planmatig onderhoud. Het onderhoud van gebouwen waarvoor concrete plannen bestaan om ze af te stoten of die in afwachting zijn van een nieuwe bestemming beperken we tot een minimum.

Het jaarlijkse gebouwonderhoud in 2016 betrof de activiteiten in de meerjarenonderhoudsplanung en de uitvoering van bouwkundige aanpassingen voor het huisvesten van nieuwe huurders. Voor 2016 stonden geen grote onderhoudswerkzaamheden gepland.

Wat hebben we ervoor gedaan?

Het in 2016 uitgevoerde gebouwonderhoud betrof naast het planmatig onderhoud onder andere de volgende werkzaamheden:

Gebouw	Werkzaamheden
Doesmeer	bouwkundige aanpassingen voor de onderwijshuisvesting vluchtelingen en de tijdelijke huisvesting van basisschool de Hasselbraam
Touwbaan 42	aanpassen leegstand voor verhuur Leo Kanner
A4-infocentrum	Aanpassingen voor verhuur aan Tennet
SCC Sterrentuin	uitvoeren quick wins voor een betere exploitatie

Achterstallig onderhoud

Alleen bij de panden die in afwachting zijn van ontwikkeling of sloop is sprake van achterstallig onderhoud. In 2016 voerden we geen herstelwerkzaamheden uit.

Sportvelden

Wij verzorgen voor een aantal verenigingen in de Bloemerd het beheer en onderhoud aan de sportvelden.

Vanuit onze huidige verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud, realiseerden we het nodige technisch beheer en onderhoud van de sportaccommodaties (velden en terreinen).

Financieel overzicht

	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil
1A. Wegen programma 4			
Kapitaallasten	517.883	517.883	0
Jaarlijks onderhoud	658.143	675.569	-17.426
Groot onderhoud / storting voorziening	391.542	391.542	0
Totaal	1.567.567	1.584.993	-17.426
1B. Openbare verlichting programma 4			
Jaarlijks onderhoud	90.553	68.297	22.256
Groot onderhoud / storting voorziening	31.172	31.172	0
Totaal	121.725	99.469	22.256
1C. Civieltechnische kunstwerken programma 4			
Kapitaallasten	12.717	12.717	0
Jaarlijks onderhoud	81.579	62.662	18.917
Groot onderhoud / storting voorziening	138.456	138.456	0
Totaal	232.752	213.835	18.917
1D. Verkeerregelininstallaties			
Kapitaallasten	34.164	34.164	0
Jaarlijks onderhoud	188.439	152.903	35.536
Totaal	222.603	187.066	35.536
1E. Speelplaatsen programma 4			
Kapitaallasten	3.450	3.450	0
Jaarlijks onderhoud	48.306	53.780	-5.474
Totaal	51.756	57.231	-5.474
1F. Water programma 4			
Kapitaallasten	397	397	0
Jaarlijks onderhoud	226.175	226.069	106
Groot onderhoud / storting voorziening	131.470	131.470	0
Totaal	358.042	357.936	106
1G. Groen programma 4			
Kapitaallasten	11.007	11.007	0
Jaarlijks onderhoud	430.094	371.071	59.023
Groot onderhoud / storting voorziening	194.049	194.049	0
Totaal	635.150	576.127	59.023
2. Rioleringprogramma4			
Kapitaallasten	416.755	416.755	0

	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil
Jaarlijks onderhoud	460.147	402.460	57.687
Groot onderhoud / storting voorziening	372.103	468.833	-96.730
Totaal	1.249.005	1.288.048	-39.043
3. Accommodaties diverse programma's			
Kapitaallasten	1.961.002	1.961.002	0
Jaarlijks onderhoud	670.282	653.157	17.125
Groot onderhoud / storting voorziening	487.810	487.810	0
Totaal	3.119.094	3.101.969	17.125
Eindtotaal	7.557.694	7.466.673	91.021

Overzicht met kerncijfers

Discipline	Areaal
Wegen: oppervlakte van het wegennet	1.250.000 m2
Wegen: binnen bebouwde kom	97%
Wegen: buiten bebouwde kom	3%
Wegen: elementen bestrating	75%
Wegen: asfalt	25%
Riolering: lengte vrijverval	110 km
Riolering: lengte drukriool	12,5 km
Riolering: gemalen	85 st.
Riolering: bergbezinkbassin	1 st.
Riolering: overstorten (conform BRP)	59 st.
Riolering: straatkolken	8000 st.
Water: oppervlakte watergangen in gemeentelijk beheer (exclusief Munnikkenpolder en Weteringpark)	260.000 m2
Water: oppervlakte water met ontvangplicht	141.000 m2
Water: harde oeverlijn	39.250 m1
Water: zachte oeverlijn	42.000 m1
Water: duikers (exclusief duikers onder de A4, Munnikkenpolder en Weteringpark)	196 st. (3800 m1)
Groen: aantal bomen	16.450 st.
Groen: oppervlakte plantsoenen	130.000 m2
Groen: gazon	257.000 m2
Groen: berm	276.000 m2
Verlichting: masten met armaturen	5024 st.
Kunstwerken: houten bruggen	102 st.
Kunstwerken: betonnen bruggen	45 st.
Verkeerstekens: stuks	3237 st.
Markeringen: stuks	5450 m2
Belijning: m1	54.084 m1
Spelen: locaties (dit zegt niets over de toestellen)	96 st.
Verkeerregelininstallaties	8 st.
Vastgoed: aantal gemeentelijke accommodaties (al dan niet in eigen beheer)	24 st.

Paragraaf 4 : Financiering

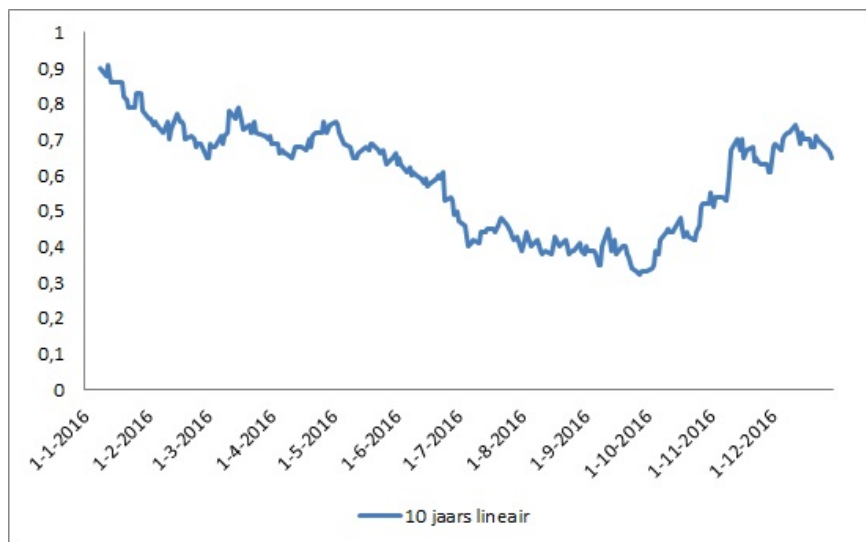
Inleiding

De paragraaf financiering schetst de algemene ontwikkelingen en de relevante ontwikkelingen voor de gemeente Leiderdorp. Onder de 'algemene ontwikkelingen' komen de renteontwikkelingen en ontwikkelingen van de wet- en regelgeving aan de orde. Het onderdeel 'ontwikkelingen gemeente Leiderdorp' richt zich specifiek op de renterisiconorm, de kasgeldlimiet en de financiering van de gemeente Leiderdorp.

Algemene ontwikkelingen

Renteontwikkelingen

De gemiddelde kapitaalmarktrente (= langlopende financiering) voor rentevaste en lineaire leningen met een looptijd van tien jaar is over 2016 uitgekomen op 0,60 %. In 2015 was de gemiddelde rente 0,88 %. De renteontwikkeling in 2016 laat een dalend verloop zien gedurende de eerste drie kwartalen van 2016. Gedurende het laatste kwartaal van 2016 is een lichte stijging van de lange rente zichtbaar.

De rente op de geldmarkt (= kortlopende financiering) wordt voornamelijk bepaald door het rentebeleid van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB gebruikt de rentestand om te sturen op de inflatie. Het belangrijkste tarief van de ECB is de herfinancieringsrente. De herfinancieringsrente is in 2016 niet aangepast. De depositorente die de ECB hanteert is voor de geldmarkt de ondergrens. De depositorente is in maart 2016 verlaagd van -0,30% naar -0,40%. De rentetarieven op kasgeldleningen met de looptijd van één maand waren in 2016 stabiel op een laag niveau. Gedurende het gehele jaar was er sprake van een negatieve rente.

Ontwikkelingen gemeente Leiderdorp

Kaders treasury

De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) stelt de kaders voor een verantwoorde en professionele inrichting en uitvoering van de treasuryfunctie van decentrale overheden. De gemeenteraad van Leiderdorp heeft in de financiële verordening aanvullende kaders voor de treasury bepaald.

Kasgeldlimiet

De gemiddelde vlottende schuld, over drie maanden gezien, is voor een gemeente gelimiteerd op 8,5% van het begrotingstotaal. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de kasgeldlimiet in 2016 weergegeven:

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Gemiddelde netto vlottende schuld	Kasgeldlimiet	Ruimte (=+) of Overschrijding
eerste kwartaal 2016	4.098	8.833	4.735
tweede kwartaal 2016	1.277	8.833	7.556
derde kwartaal 2016	-3.051	8.833	11.884
vierde kwartaal 2016	-4.373	8.833	13.206

De kasgeldlimiet is in 2016 niet overschreden.

Renterisiconorm

Over de langlopende schuld mogen de jaarlijkse aflossingen en renteherzieningen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de renterisiconorm in 2016 weergegeven:

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2015	2016
Begrotingstotaal	82.064	103.912
Wettelijk percentage	20%	20%
Renterisiconorm	16.413	20.782
Bedrag waarover renterisico wordt gelopen (aflossingen)	2.807	2.807
Ruimte onder renterisiconorm	13.606	17.975

Het bedrag aan langlopende leningen waarover de gemeente Leiderdorp, volgens de wet fido, een renterisico liep bedroeg in 2016 € 2,8 miljoen. Dat bedrag blijft ruimschoots binnen de wettelijke norm.

Financiering

De ontwikkeling van de leningenportefeuille staat in de tabel hieronder.

Ontwikkeling leningenportefeuille (bedragen x € 1.000)

Ontwikkeling leningenportefeuille	Bedrag
Stand per 1 januari 2016	20.856
Nieuwe leningen	0
Reguliere aflossingen	-2.807
Vervroegde aflossingen	0
Stand per 31 december 2016	18.049

In 2016 zijn geen langlopende geldleningen aangetrokken.

Rentemethodiek

Voor de interne doorberekening van de rentelasten hanteert de gemeente tot en met 2016 een interne rente van 3,5%. Deze interne rekenrente, die we gebruiken voor rentetoerekening aan activa, is afgestemd op het rentepercentage dat de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) hanteert voor lineaire vaste geldleningen met een looptijd van 25 jaar. De regelgeving voor de omslagrente is met ingang van 2017 gewijzigd. Met ingang van 2016 wordt de interne rekenrente voor grondexploitatie gebaseerd op de betaalde rente in de verhouding vreemd vermogen en totaal vermogen. Dat rentepercentage is bepaald op 1,68%.

Schatkistbankieren

De gemeente Leiderdorp heeft gedurende enkele perioden over 2016 een positief banksaldo gehad. Gedurende deze periode is geld afgestort in 's Rijks schatkist om binnen de gestelde doelmatigheidsdrempel te blijven. Conform de vereisten in het BBV (art 52c) is in de toelichting op de balans het drempelbedrag vermeld en, per kwartaal, het bedrag aan middelen dat de gemeente Leiderdorp buiten 's Rijks schatkist heeft aangehouden.

Complexe financiële producten

De gemeente Leiderdorp maakt geen gebruik van complexe financiële producten zoals derivaten.

Kredietrisicobeheer

De gemeente Leiderdorp heeft een rekening-courantovereenkomst met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Gedurende het jaar wordt een liquiditeitsplanning bijgehouden. Aan de hand van de liquiditeitsplanning wordt bepaald of geld moet worden aangetrokken.

Relatiebeheer

Bancaire relaties voldoen aan de daaraan te stellen eisen. Beoordeling van deze relaties vindt plaats bij het aangaan van de relatie. Offertes worden conform het statuut bij verschillende instanties opgevraagd.

Geldstromenbeheer

De geldstromen lopen hoofdzakelijk via de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). De saldi op de overige rekeningen worden zoveel mogelijk overgeboekt naar de rekening bij de BNG.

Paragraaf 5 : Bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering van de gemeente heeft een belangrijke rol in de totstandkoming van de doelen van de gemeente. Bedrijfsvoering is een onderdeel van zowel de primaire processen (dienstverlening aan burgers, beleids- en bestuurlijke processen) als de ondersteunende processen. De bedrijfsvoering is zo ingericht, dat we de programmabegroting, de productenraming en de werkplannen van de ambtelijke organisatie op een zo efficiënt mogelijke wijze kunnen maken. De organisatie-eenheden Control en Concernzaken voeren deze werkzaamheden samen met Servicepunt71 uit.

Servicepunt71

Sinds 1 januari 2012 hebben vier gemeenten uit de Leidse regio, waaronder Leiderdorp, de bedrijfsvoering ondergebracht bij Servicepunt71 (SP71) . Leiderdorp is mede-eigenaar van SP71 en heeft binnen de eigen organisatie een team ingericht dat verantwoordelijk is voor professionele opdrachtgeving.

De volgende bedrijfsvoeringstaken voert Servicepunt71 uit:

- Financiën richt zich met name op het tijdig en juist registreren, betalen en innen van facturen en het financieel advies aan bestuur en managementteam. Financiën stelt ook de planning- en controlproducten op.
- Juridische Zaken adviseert de organisatie gevraagd en ongevraagd op alle juridische aspecten waarmee de gemeente te maken heeft.
- HRM fungeert als (sparring)partner en ondersteuner van het management en individuele medewerkers bij de ontwikkeling en uitvoering van integraal personeelsbeleid en ook bij organisatievraagstukken.
- ICT en informatiebeheer richten zich op de verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening en efficiënter werken. Dit gebeurt op basis van het door de rijksoverheid geformuleerde beleid om de publieke dienstverlening van het Rijk, de provincies en de gemeenten voor een groot deel via internet te laten plaatsvinden. In het Nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-overheid (NUP) staat beschreven hoe de basisstructuur er (verplicht) uit moet zien.
- Inkoop biedt diensten en deskundigheid op het gebied van inkoop en aanbesteden. Inkoop begeleidt individuele en gezamenlijke inkoop- en aanbestedingstrajecten voor alle soorten overheidsopdrachten en voert het contract- en leveranciersmanagement uit.
- Facilitaire Zaken levert facilitaire producten en diensten aan de medewerkers van de gemeenten Leiden en Leiderdorp. Facilitaire Zaken ondersteunt het primaire proces van beide gemeenten door het verzorgen van bode- en huismeesterdiensten en de inkoop van diensten als catering, schoonmaak, beveiliging en postbezorging. Ook houdt Facilitaire Zaken toezicht op de uitvoering van de diensten.

Human Resource Management

Het overzicht van de personeelskosten is als volgt:

Bedragen x € 1.000	2015 werkelijk	2016 primitief	2016 na wijz.	2016 werkelijk	begr na wijz -/- werkelijk	% werkelijk/ begr na wijz.
a. Salarislasten	9.613	11.120	10.200	9.712	488	94%
b. Inhuur derden t.l.v. vaste formatie	960	645	656	1.189	-533	181%
c. Inhuur derden t.l.v. tijdelijke formatie	418	20	361	413	-52	114%
d. Studiekosten algemeen	163	301	219	168	51	77%
e. Onafhankelijk advies	679	798	867	487	380	56%
Totaal	11.835	12.884	12.303	11.969	334	96%

Toelichting overzicht van de personeelskosten

Binnen de salarislasten realiseerden we een voordeel ten opzichte van de begroting van € 488.000. Hierin zijn de taakstellingen die het gevolg zijn van de invoering HR21 meegenomen. Het resterende voordeel na verwerking van de taakstelling is hoofdzakelijk het gevolg van diverse openstaande vacatures. Als gevolg van de openstaande vacatures huurden we wel meer in. De ruimte in de loonkosten is samen met de ruimte in de advieskosten ingezet om de inhuurkosten te dekken.

Uiteindelijk realiseerden we een voordeel op de personeelskosten van € 334.000. Dit voordeel bestaat uiteindelijk uit een resterend voordeel op onafhankelijk advies van € 283.000 (€ 380.000 minus € 97.000 dekking inhuurkosten) en een voordeel op de studiekosten van € 51.000.

Organisatieontwikkeling

Daar waar inwoners meer willen en kunnen regelen voor zichzelf, verwachten ze een gemeente die met ze meewerkt en meedenkt. We geven de organisatie anders vorm, met ruimte voor het op basis van de eigen professionaliteit, kennis en ervaring veranderen van het werk en processen. Zo maken we een krachtigere en efficiëntere organisatie.

In 2016 maakten we een organisatieplan en hebben we een nieuwe manier van werken verder vormgegeven en geïmplementeerd. De organisatie blijft de komende jaren in ontwikkeling. We hopen daarmee steeds flexibeler op toekomstige ontwikkelingen te kunnen inspelen en het de inwoners steeds makkelijker te maken om mee te doen.

Het project organisatieontwikkeling is in de afrondende fase. De resultaatteams zijn grotendeels bekend, we ronden dit in het eerste kwartaal van 2017 af. De organisatieontwikkeling stopt uiteraard niet, het proces naar optimale zelforganisatie zal nog 3 tot 5 jaar duren.

Communicatie

Het burgerpanel Leiderdorp Sinds 2012 heeft de gemeente Leiderdorp een burgerpanel. Dit burgerpanel bestaat uit inwoners van de gemeente Leiderdorp, die zich hebben aangemeld voor deelname aan online-onderzoeken van de gemeente. Met dit burgerpanel voert de gemeente Leiderdorp periodiek peilingen uit naar de mening van haar inwoners over uiteenlopende onderwerpen. Op dit moment telt het panel 726 leden.

In 2016 organiseerde de gemeente een burgerpanel over duurzaamheid voor het opstellen van de duurzaamheidsagenda. Ook vroegen we de panelleden naar hun mening over de wekelijkse markt aan de Santhorst: hoe vaak wordt de weekmarkt bezocht, waarom bezoeken inwoners de weekmarkt en wat zien zij graag terug op de weekmarkt? De uitkomsten van dit burgerpanel gebruikten we voor het gemeentelijke beleid voor de ambulante handel.

Alle uitslagen van de burgerpanels sinds 2012 zijn te vinden op www.leiderdorppanel.nl

Social mediabeleid en omgevingskennis De gemeente biedt haar dienstverlening aan inwoners en ondernemers steeds meer digitaal aan. Ook werkt zij hard om nog effectiever online te communiceren via websites en sociale media.

Aansluitend op de organisatieontwikkeling willen wij meer verbinding maken met onze inwoners en organisaties. We willen weten wat er speelt, wat zij belangrijk vinden en hoe zij de uitvoering van ons beleid en plannen ervaren. Naast gesprekken met inwoners en organisaties is ook het analyseren van de omgeving via digitale bronnen, zoals social media, van belang. Om hier beter inzicht in te krijgen hebben wij een online monitoringtool aangeschaft (Obi4Wan), die ons helpt bij het uitvoeren van omgevings- en media-analyses. Zo kunnen we tijdig inspelen op ontwikkelingen in onze omgeving. Ook geeft het ons inzicht in wat de omgeving vindt van ons beleid en onze plannen.

Informatiebeleid en informatiebeveiliging

De informatievoorziening wordt steeds belangrijker. Informatievoorziening is de laatste jaren gegroeid van een ondersteuningsfunctie naar een onmisbaar onderdeel van het bedrijfsproces. Op het gebied van informatievoorziening werken we binnen de Leidse regio intensief samen in het programma VRIS (Versterking Regionale I-Samenwerking). We spelen in op de landelijke ontwikkelingen. We gaan voor een uitstekende digitale dienstverlening, een efficiënte en effectieve bedrijfsvoering, een informatievoorziening die voldoet aan de geldende eisen voor informatieveiligheid en privacy. We werken samen op het gebied van informatiestrategie- en beleid, projecten (oonder andere BRP), beheer, informatiebeveiliging en gegevensbescherming.

In 2016 zetten we weer een aantal stappen om de informatievoorziening te verbeteren. We rondde bijvoorbeeld het project Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) af.

Informatiebeveiliging wordt voor gemeenten steeds belangrijker. Naast een morele verplichting naar de inwoners om de privacy te beschermen zijn er steeds meer wettelijke bepalingen die vereisen dat de informatiebeveiliging op orde is. De eisen voor informatiebeveiliging gaan over het waarborgen van de data-integriteit (juistheid, volledigheid, tijdigheid), de continuïteit van de dienstverlening en het waarborgen van de vertrouwelijkheid van kritische informatie. Op grond van deze definitie kunnen we concluderen dat praktisch alle afdelingen van een gemeente te maken hebben met één of meer wettelijke kaders. We hanteren de richtlijnen van de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG). Om bedreigingen het hoofd te bieden hebben we een informatiebeveiligingsplan. In 2016 voldeed de gemeente aan 73% van de ruim 300 normen.

Paragraaf 6 : Verbonden partijen

Inleiding

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon waarin de gemeente Leiderdorp een bestuurlijk en financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet verhaalbaar is, of het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Beleid

Verbonden partijen voeren vaak beleid uit dat de gemeente in principe ook in eigen beheer kan doen. De gemeente mandateert als het ware de verbonden partijen, maar houdt wel de eindverantwoordelijkheid voor het realiseren van de doelstellingen van de programma's. Het is van belang te controleren of de doelstellingen van de verbonden partijen nog steeds corresponderen met die van de gemeente en of de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partijen gerealiseerd worden. Een ander belang is het kostenbeslag en de financiële risico's die de gemeente met verbonden partijen kan lopen en de daaruit voortvloeiende budgettaire gevolgen.

Overzicht verbonden partijen

Totaal overzicht van de bijdragen van Leiderdorp aan verbonden partijen.

Verbonden partij	Bijdrage Leiderdorp	
x € 1.000	werkelijk 2016	begroot 2016
Holland Rijnland	997	930
Veiligheidsregio	1.433	1.433
RDOG	866	866
ODWH	440	476
Oude Rijnzone	8	0
Servicepunt71	2.993	2.917
Sociale Dienst (Leiden/ Leiderdorp)	1.190	1.115

In de paragraaf weerstandsvermogen is een tabel opgenomen met het aantal risico's die betrekking hebben op de samenwerkingsverbanden. De beschikbare weerstandscapaciteit van de gemeente Leiderdorp is ruim voldoende om de risico's bij deze samenwerkingsverbanden af te dekken.

Overzicht per verbonden partij

bedragen x € 1.000

Naam	Holland Rijnland Samenwerkingsverband		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor een groot aantal gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 34 leden waarvan 2 leden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. Het dagelijks bestuur bestaat uit 7 leden waarvan geen leden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2016	31-12-2016 ¹
	Eigen vermogen	1.286	315
	Vreemd vermogen	35.342	37.477
	Jaarresultaat		(182)
Overige informatie	Primaathouder: Afdeling Beleid		
	Website: www.hollandrijnland.net		

1 Betreffen conceptcijfers

Naam	Oude Rijnzone		
Vestigingsplaats	Alphen aan den Rijn		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	De Oude Rijnzone is het gebied langs de rivier de Oude Rijn, tussen Leiden en Bodegraven. De Oude Rijnzone is door de provincie aangewezen als transformatiezone. In deze zone worden nieuwe woon- en werkgebieden ontwikkeld, bestaande bedrijfslocaties geherstructureerd en de water- en natuurkwaliteiten versterkt. Daarnaast is er aandacht voor de verbetering van de bereikbaarheid van het gebied.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit 3 leden waarvan 1 lid afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. In het vierde kwartaal 2015 is de regeling omgevormd naar een bedrijfsvoeringsorganisatie. Met het uittreden van de provincie Zuid-Holland en Zoeterwoude vormen de portefeuillehouders van Bodegraven-Reeuwijk, Alphen aan den Rijn en Leiderdorp het bestuur van de regeling Oude Rijnzone.		
Financieel belang	Met het uittreden van de provincie Zuid-Holland en Zoeterwoude is ook het financiële belang gewijzigd. De verdeling van de kosten vindt nog steeds plaats op basis van het inwoneraantal.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2016	31-12-2016 ¹
	Eigen vermogen	0	0
	Vreemd vermogen	18.712	5.305
	Jaarresultaat		0
Overige informatie	Primaathouder: Afdeling Beleid		

Naam	Oude Rijnzone
	Website: www.ouderijnzone.nl

1 Betreffen conceptcijfers

Naam	Schadevergoedingsschap HSL		
Vestigingsplaats	Rotterdam		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/Publiek Belang	Het doel van de regeling is bevorderen dat de behandeling van verzoeken om schadevergoeding en de beslissing op die verzoeken doelmatig, deskundig en op gelijke wijze plaatsvinden. Het gaat om verzoeken die verband houden met de aanleg van de HSL-Zuid en de verbreding, verlegging en reconstructie van de A16, respectievelijk de A4, beide zoals bedoeld in artikel 1 onder f. Met deze regeling krijgen de burgers ook duidelijkheid over de ter zake bevoegde instantie.		
Bestuurlijk belang	Het belang van het Rijk is 50%, de gemeenten vertegenwoordigen samen de andere 50%.		
Financieel belang	De gemeenten lopen geen risico. Het Rijk neemt alle schadeclaims en uitvoeringskosten voor zijn rekening.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2016	31-12-2016
Lege alinea	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Lege alinea	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
Lege alinea	Jaarresultaat	n.v.t.	n.v.t.
Overige informatie	De regeling is met 5 jaar verlengd en eindigt op 1-1-2021.		

Naam	Omgevingsdienst West-Holland		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	De Omgevingsdienst West-Holland voert de wettelijke taken uit de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming (met name het bouwstoffenbesluit) uit, zoals de vergunningverlening en handhaving. Ook adviseert de Omgevingsdienst de deelnemende gemeenten bij de uitvoering van hun taken, zoals ruimtelijke planvorming en verkeersbeleid.		
Bestuurlijk belang	Het dagelijks bestuur bestaat uit 5 leden waarvan geen bestuursleden uit de gemeente Leiderdorp. Het algemeen bestuur bestaat uit 22 leden waarvan 2 bestuursleden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2016	31-12-2016¹
	Eigen vermogen	2.804	1.665
	Vreemd vermogen	4.649	6.144
	Jaarresultaat		(1.139)
Overige informatie	Primaathouder: Afdeling Beleid		
	Website: www.odwh.nl		

1 Betreffen conceptcijfers

Naam	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (RDOG HM)		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	De RDOG Hollands Midden bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisissomstandigheden.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit 23 leden van de 19 gemeenten in de regio Hollands Midden. Eén lid is afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. Het dagelijks bestuur bestaat uit 7 leden waarvan geen leden uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2016	31-12-2016
	Eigen vermogen	5.765	2.077
	Vreemd vermogen	25.156	24.699
	Jaarresultaat		(436)
Overige informatie	Met de totstandkoming van deze gemeenschappelijke regeling zijn de regelingen GHOR en GGD-ZHN opgeheven (raadsbesluit 10 oktober 2005).		
	Primaathouder: Afdeling Beleid		
	Website: www.ggdhm.nl		

Naam	Veiligheidsregio Hollands Midden		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam		
Doelstelling/ Publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.		
Bestuurlijk belang	De 19 burgemeesters uit de regio Hollands Midden vormen samen het algemeen bestuur van de Veiligheidsregio Hollands Midden. Het dagelijks bestuur is samengesteld uit 7 burgemeesters en een voorzitter, waarvan 1 burgemeester uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	Jaarlijkse bijdrage op basis van aantal inwoners. Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2016	31-12-2016¹
	Eigen vermogen	9.928	7.579
	Vreemd vermogen	19.038	25.570
	Jaarresultaat		691
Overige informatie	Met de totstandkoming van deze gemeenschappelijke regeling zijn de regelingen Regionale Brandweer, CPA en GHOR opgeheven.		
	Primaathouder: Concernzaken		
	Website: www.veiligheidsregio-hm.nl		

1 Betreffen Conceptcijfers

Naam	Oasen		
Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	Oasen is een maatschappelijk drinkwaterbedrijf. Oasen zorgt op duurzame wijze voor drinkwater voor zijn klanten.		
Bestuurlijk belang	Oasen heeft 5 bestuursleden waarvan geen afkomstig uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 25 aandelen à € 453,78 in Oasen naar rato van het aantal inwoners.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2015	31-12-2015 ¹
	Eigen vermogen	90.071	94.042
	Vreemd vermogen	128.247	143.661
	Jaarresultaat		3.971
Overige informatie	Primaathouder: Concernzaken		
	Website: www.oasen.nl		

¹ Cijfers 2016 zijn nog niet beschikbaar

Naam	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	De raad van bestuur en de directie bestaan beide uit 3 leden waarvan geen leden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. De gemeente is aandeelhouder.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 97.968 (€ 222.280) aandelen in BNG Bank (nominale waarde).		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2016	31-12-2016
	Eigen vermogen	4.163.000	4.486.000
	Vreemd vermogen	145.348.000	149.514.000
	Jaarresultaat		369.000
Overige informatie	Deelname in BNG Bank wordt beschouwd als een duurzame belegging.		
	Primaathouder: Concernzaken		
	Website: www.bng.nl		

Naam	Alliander N.V.		
Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Naamloze vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	De raad van bestuur bestaat uit 3 leden waarvan geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. De gemeente Leiderdorp is aandeelhouder.		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp heeft 604.919 aandelen in Alliander.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2016	31-12-2016
	Eigen vermogen	3.687.000	3.864.000
	Vreemd vermogen	4.039.000	3.871.000
	Jaarresultaat		282.000
Overige informatie	Primaathouder: Concernzaken		
	Website: www.alliander.nl		
	In 2009 is Nuon verkocht aan het Zweedse Vattenfall. De gemeente blijft wel aandeelhouder in het Netwerkbbedrijf Alliander.		

Naam	Servicepunt71		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Sinds 1 januari 2012 verzorgt Servicepunt71 de interne bedrijfsvoering van de gemeenten Leiden, Leiderdorp, Oegstgeest en Zoeterwoude. Servicepunt71 levert producten en diensten op het gebied van ICT, HRM, Financiën, Juridische Zaken en Inkoop, en voor de gemeenten Leiden en Leiderdorp ook Facilitaire Zaken.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit 4 leden waarvan 1 lid afkomstig uit de gemeente Leiderdorp.		
Financieel belang	De deelnemers betalen een jaarlijkse bijdrage op basis van een verdeelpercentage. Het verdeelpercentage is gebaseerd op het aandeel in het totaal van de overgedragen formatie en de overgedragen materiële budgetten. De deelnemers in Servicepunt71 zijn gezamenlijk aansprakelijk voor de eventueel ontstane tekorten. De gemeente Leiderdorp betaalde in 2016 een bijdrage van € 2.531.000 en voor meer-/maatwerk een bedrag van € 462.000.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2016	31-12-2016
	Eigen vermogen	1.430	1.612
	Vreemd vermogen	11.301	11.358
	Jaarresultaat		137
Overige informatie	Primaathouder: Concernzaken		
	Website: www.servicepunt71.nl		

Naam	De gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie Leiden en Leiderdorp Sociale Dienst		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling lichte vorm		
Doelstelling/ Publiek belang	De gezamenlijke uitvoeringsorganisatie Leiden en Leiderdorp voert de volgende taken, wetten en regelingen uit: de Participatiewet (PW), het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), de Wet Inburgering (WI), de Wet kinderopvang, SMI-kinderopvang, de schuldhulpverlening, de sociale recherche, het minimabeleid, of andere in de toekomst voor deze wetten en regelingen eventueel in de plaats komende regelingen.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit de door de colleges aangewezen wethouders (artikel 2, tweede lid, GR). In de praktijk zijn dat de wethouders Werk & Inkomen. Bestuurlijk overleg vindt minstens 2 keer per jaar plaats (artikel 2, derde lid, GR).		
Financieel belang	De gemeente Leiderdorp betaalde volgens de dienstverleningsovereenkomst in 2016 een bijdrage van € 1.190.428 (inclusief nacalculatie). Het procentueel belang van Leiderdorp is 50%.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2016	31-12-2016
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Jaarresultaat		n.v.t.
Overige informatie	Primaathouder: Afdeling Beleid		

Naam	Samenwerkingsverband GGZ-subsidies		
Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling lichte vorm		
Doelstelling/ Publiek belang	Het doel van de regeling is het in stand houden van collectieve preventieve GGZ met een breed aanbod van GGZ-preventieactiviteiten, onderscheiden naar activiteiten voor kinderen & jeugd en voor volwassenen & ouderen, en GGZ-voorzieningen.		
Bestuurlijk belang	Stemverhoudingen, aandeelhoudersbelangen en vertegenwoordigers bestuur.		
Financieel belang	Gemeente Leiden treedt namens de deelnemende gemeenten op als subsidieverstrekker en brengt dit in rekening bij de deelnemende gemeenten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000,-	1-1-2016	31-12-2016
	Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.
	Jaarresultaat		n.v.t.
Overige informatie	Primaathouder: Afdeling Beleid		

Naam	DataLand		
Vestigingsplaats	Gouda		
Rechtsvorm	Vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	DataLand is een intergemeentelijke samenwerking op het gebied van de vastgoed- en geo-informatie. DataLand is een stichting zonder winstoogmerk.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit 7 leden waarvan geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Leiderdorp. De gemeenten zijn als participant vertegenwoordigd in de certificaaithoudersvergadering.		
Financieel belang	Gemeente Leiderdorp heeft 13.352 certificaten van aandelen DataLand b.v. à € 0,10 per certificaat. Het financieel risico is laag en beperkt zich tot het in certificaten geïnvesteerde bedrag. Het betreft een eenmalige storting. Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden. Verstrekking van gegevens aan afnemers vindt plaats tegen verstrekingskosten. Deze inkomsten gebruikt DataLand om de driedelige taken van de organisatie uit te voeren. Jaarlijks keert DataLand een vergoeding aan deelnemende gemeenten uit voor het leveren van de gemeentelijke gegevens. Het eventuele overschot aan inkomsten keert DataLand uit aan certificaathoudende gemeenten.		
Kerncijfers verbonden partij	x € 1.000	1-1-2016	31-12-2016
	Eigen vermogen	949	847
	Vreemd vermogen	485	607
	Jaarresultaat		(102)
Overige informatie	Primaathouder: Beleid		
	Website: www.dataLand.nl		

Paragraaf 7 : Grondbeleid

Visie

Het grondbeleid is ondersteunend aan programma's als ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, verkeer en vervoer, onderwijs, cultuur, sport en recreatie en economische infrastructuur. Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De baten en de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente. Het grondbeleid van Leiderdorp is vastgelegd in de nota 'Grondbeleid 2013-2017. Grondslagen van het grondbeleid'. De raad stelde de nota op 18 maart 2013 vast.

De programma's hanteren een onderscheid in SMART-doelen, activiteiten en prestatie-indicatoren. Dezelfde driedeling gebruiken we voor grondbeleid:

Doel	Faciliteren grondbeleid
SMART-doel	Faciliterend grondbeleid, niet meer grond dan nodig, marktconforme grondprijzen
Activiteiten	Het monitoren van grondtransacties volgens de nota
Prestatie-indicatoren	Grondprijzenbrief, de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG), uniforme erfpachtovereenkomsten

Hieronder volgen enkele kernpunten uit de nota Grondbeleid:

(de nummers tussen haakjes corresponderen met de nummers van de beleidsregels in de nota Grondbeleid)

Beleidskeuze vorm grondbeleid

(3.1) De gemeente Leiderdorp kiest voor een faciliterend grondbeleid. Als we een sterkere stempel willen drukken op de ontwikkeling of als het noodzakelijk is om een ontwikkeling volgens de gemeentelijke randvoorwaarden vorm te geven, kunnen we actief grondbeleid inzetten. Wel moet het financiële risico, ook op langere termijn, aanvaardbaar zijn.

Instrumenten

De gemeente heeft een aantal instrumenten om grondbeleid te voeren. De beleidsregels bij de diverse instrumenten staan in de nota Grondbeleid. Hieronder lichten we er enkele uit:

Beleidsregels instrumenten

(4.5.3) De gemeente handhaaft op oneigenlijk gebruik en streeft ernaar, waar mogelijk, tot verkoop te komen.

(4.7.1) Grondverkoop heeft de voorkeur boven erfpacht. Voor erfpacht kiezen we als de gronden voor de gemeente strategisch van belang zijn.

(4.7.3) Bij erfpacht gaat de gemeente uit van een marktconforme canon. In het kader van eenduidigheid en transparantie past de gemeente bestaande erfpachtovereenkomsten bij verlenging aan een marktconforme canon aan.

Grondprijnsbeleid

Bij een transparant grondbeleid horen transparante grondprijzen.

Beleidsregels grondprijnsbeleid

(5.1) We actualiseren het grondprijnsbeleid jaarlijks via een grondprijzenbrief. Hierin staat de richtlijn voor de grondprijzen.

(5.2) De gemeente Leiderdorp hanteert een marktconform grondprijnsbeleid.

(5.3) De grondprijs bepalen we in beginsel met de residuele waardemethode.

Grondslagen waardering

De gemeente waardeert de gronden tegen verkrijgingprijs vermeerderd met gemaakte kosten voor onderzoek en bouwrijp maken. De boekwaarde mag niet hoger zijn dan de ingeschatte marktwaarde. Dat is wettelijk verplicht. Afhankelijk van deze inschatting boeken we de boekwaarde af (bij definitief geen mogelijkheid tot terugverdienen) of vormen we een voorziening (bij redelijke twijfel over het terugverdienen van de boekwaarde).

Reserves

Zoals het Besluit begroting en verantwoording (BBV) voorschrijft, voegen we het saldo van een project via resultaatbestemming in het jaar van afsluiten toe aan een reserve grondverkoop. Voor W4 is er de bestemmingsreserve W4. Grondexploitaties die geen onderdeel uitmaken van W4 verantwoorden we onder de algemene reserve bouw- en grondexploitaties.

Organisatie

Beleidsregels organisatie

(6.1.1) We herzien de grondexploitaties jaarlijks en stellen ze vast via de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG).

(6.1.2) In de jaarlijkse GIG-rapportage vindt naast verantwoording over de grondexploitaties ook verantwoording plaats over overige ruimtelijke investeringsprojecten.

(6.1.3) Weergave van de voortgang ten opzichte van de GIG-rapportage vindt minimaal jaarlijks plaats in de GIG-voortgangsrapportage.

(6.2.1) Per project of grondexploitatie brengt de gemeente de risico's in beeld. Hierbij worden beheersmaatregelen aangegeven.

(6.2.2) Het weerstandsvermogen berekenen we volgens de leidraad in de Kadernota Weerstandsvermogen & Risicomanagement en nemen we op in de paragraaf Weerstandsvermogen bij de begroting en de jaarstukken.

GIG

Voor een uitgebreide toelichting op de grondexploitaties verwijzen we naar de rapportage GIG 2017.

GIG algemeen

In de rapportage GIG 2017 staat de financiële stand van zaken van de ruimtelijke projecten. In november 2016 informeerden we de raad over de financiële voortgang via de voortgangsrapportage GIG 2016. In voortgangsrapportages vindt geen financiële doorrekening plaats. In de rapportage GIG gebeurt dit wel.

Tabel 1 zet de resultaten van de GIG per 2017 af tegen de GIG-versie van 2016 (vastgesteld op 9 mei 2016). Voor de vergelijkbaarheid zijn de bedragen ook uitgedrukt als netto contante waarde (NCW) per 01-01-2016.

Tabel 1: Netto contant resultaat Integrale Grondexploitaties 2016-2017:

TOTAALOVERZICHT				
	GIG - 2017	GIG - 2017	GIG - 2016	Vershil
	NCW 01-01-17	NCW 01-01-16	NCW 01-01-16	NCW 01-01-16
W4				
W4 - Ontwikkelingslocaties	1.942.917	1.937.486	785.279	1.152.207
W4 - Investeringsprojecten	-7.723.397	-7.588.431	-8.846.603	1.258.172
W4 - Afgesloten projecten / overige projecten in reserve	9.858.401	9.695.516	9.753.258	-57.742
Totaal	4.077.921	4.044.571	1.691.934	2.352.637
	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)
Centrumplan	1.567.149	1.543.077	1.106.876	436.201
	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)
Overige ruimtelijke projecten	3.151.178	3.102.774	3.174.307	-71.533
	(voordelig)	(voordelig)	(voordelig)	(nadelig)
Totaal alle projecten	8.796.248	8.690.423	5.973.117	2.717.305

Bij de beoordeling van de resultaten moet in acht worden genomen dat de resultaten mede gebaseerd zijn op aannames op basis van de huidige inzichten. Er is dus altijd sprake van een bandbreedte. Een verslechtering of verbetering ten opzichte van de huidige inschattingen heeft een direct effect op het eindresultaat.

Mutaties bij W4 brengen we bij het afsluiten van de projecten ten bate of ten laste van de bestemmingsreserve W4. Mutaties bij het Centrumplan en Overige ruimtelijke projecten brengen we bij het afsluiten van de projecten ten bate of ten laste van de algemene reserve bouw- en grondexploitaties.

De mutaties in het kader van de nieuwe BBV-regels voor rente en grondexploitaties zijn verwerkt in de mutaties.

W 4

Ten opzichte van de GIG 2016 is er voor W4 een mutatie van € 2,35 miljoen (voordelig). Dit leidt tot een totaal resultaat voor W4 van € 4,08 miljoen (voordelig op netto contante waarde 01/01/2017).

De toename van het resultaat van de **W4 - Ontwikkelingslocaties** met circa +/- € 1,15 miljoen (voordelig) is het gevolg van naderende afronding van de projecten Plantage en Bospoort Noord en bijstelling van de prognoses voor bouw- en woonrijpmaken en plankosten voor de projecten Vierzicht en Bospoort Zuid.

De toename van het resultaat van de **W4 - Investeringsprojecten** met circa +/- € 1,26 miljoen (voordelig) is het gevolg van afronding van de projecten Weteringpark, grondberging Munnikkenpolder, verbreding viaduct Eicalaan en bijstelling van de kostenramingen van het project fietspaden en –bruggen W4.

De afname van het resultaat van de **W4 - Afgesloten projecten / overige projecten in reserve** met circa -/- € 0,06 miljoen (nadelig) is het gevolg van de verschuiving van de boekwaarde van project grondberging Munnikkenpolder.

Van een aantal W4-projecten is het resultaat nadelig. Op basis van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) troffen we hiervoor een voorziening van in totaal € 9,59 miljoen (zie tabel 2).

De bestemmingsreserve W4 komt hiermee op een stand van € 0 per 31-12-2016.

Tabel 2: Voorzieningen W4

Getroffen voorzieningen W4				
	GIG - 2017	GIG - 2017	GIG - 2016	Vershil
	NCW 01-01-17	NCW 01-01-16	NCW 01-01-16	NCW 01-01-16
Vierzicht - kavel 1 + 5 + reststrook	-1.282.648	-1.257.498	-1.379.595	122.097
Plantage	-2.280.179	-2.235.470	-3.663.378	1.427.908
Bospoort-Zuid	-2.184.745	-2.141.907	-2.306.132	164.225
Fietsbruggen en -paden W4	-3.845.104	-3.769.710	-4.561.526	791.816
Totaal	-9.592.676	-9.404.584	-11.910.630	2.506.046
	(nadelig)	(nadelig)	(nadelig)	(voordelig)

Het belangrijkste projectoverstijgende risico voor W4 is op dit moment:

- De huidige marktsituatie (paviljoens Bospoort-Zuid en laatste kavel ontwikkeling kavel M (woningbouw)) kan leiden tot (verdere) planvertragingen.

Dit risico perken we in met de volgende beheersmaatregelen:

- Intensief overleg op bestuurlijk niveau met ontwikkelingspartner.
- Temporisering verkoopopbrengsten in de grondexploitaties.
- Intensivering acquisitie-inspanningen in samenwerking met ontwikkelingspartner.
- Nadrukkelijke sturing op een (kosten)efficiënte uitvoering en begeleiding van planontwikkelings- en civieltechnische werkzaamheden.

Als we het restant van kavel 1 en/of 5 van Vierzicht op termijn toch tot ontwikkeling kunnen brengen, is dat een optimalisatiemogelijkheid voor de GIG. Uit deze optimalisatie moeten we dan echter wel de sloop van de tijdelijke geluidschermen betalen.

Centrumplan

Het resultaat van de integrale grondexploitatie voor het Centrumplan wijzigde ten opzichte van de GIG 2016. Van het Centrumplan was alleen nog de grondexploitatie Centrumplein lopend. In het kader van de nieuwe BBV moeten we de grondexploitatie afsluiten. Tegenover de voordelige mutatie van € 0,44 miljoen staat de aanvraag (te zijner tijd) van een investeringskrediet om de resterende werkzaamheden te kunnen uitvoeren.

Overige ruimtelijke projecten

Het resultaat van de integrale grondexploitatie voor de Overige ruimtelijke projecten wijzigde met € 0,07 miljoen (nadelig) tot een resultaat van € 3,15 miljoen. Dit betreft het project Amaliaplein. De wijziging van het resultaat komt door de vertraging van het project (rentenadeel en extra raming voor plankosten) en door de aanpassing van het rentepercentage als gevolg van de gewijzigde BBV-regels.

Voor de overzichten per complex voor de W4 en exploitatie per complex grondbedrijf verwijzen we naar de GIG 2017.

Projecten met een uitvoeringsbesluit en een positief eindresultaat

Project	Balanswaarde per 31-12-2016	netto contante waarde verwacht exploitatieresultaat (-/- = voordelig)
Mauritskwartier - Kavel M	-164.861	-163.791
Bospoort-Noord	3.960.557	-7.526.699
Amaliaplein	73.513	-3.151.178
Totaal	3.869.209	-10.841.668

Risico's publiek-private samenwerking (PPS)

De gemeente heeft momenteel geen PPS-constructie.

Parameters

Bij de herziening per 1/1/2017 van de grondexploitaties in de Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie (GIG) 2017 hanteerden we de volgende parameters:

Rentepercentage: 1,68%

Kostenindex: 2%

Opbrengstenindex: 0%

In de berekening van de rentepercentages verwerkten we de gewijzigde systematiek van rentetoerekening aan grondexploitaties uit de notitie Grondexploitaties van de commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording). We berekenden het percentage rentekosten op basis van de werkelijk betaalde rente op het totaal vermogen minus het eigen vermogen.

De kosten- en opbrengstenindices pasten we niet aan ten opzichte van de GIG 2016, gelet op het prijsindexcijfer grond-, water- en wegenbouw (GWW) en om opbrengsten conservatief te ramen.

Fasering verkopen

Bij de herziening per 1/1/2017 van de grondexploitaties in de GIG 2017 hebben we de nog te verwachten opbrengsten voor grondverkoop als volgt gefaseerd:

Mauritskwartier kavel M: 2018 (voor het resterende perceel)

Bospoort (paviljoens): 2018

Paragraaf 8 : Drie Decentralisaties

Inleiding

De ontwikkelingen rond de in 2015 gedecentraliseerde taken en de transformatie van het sociaal domein brachten we via presentatieavonden, informatiebijeenkomsten, financiële voorstellen en brieven onder de aandacht.

Afronden project Drie Decentralisaties

Na de decentralisaties per 1 januari 2015 kreeg de uitvoering van de gedecentraliseerde werkzaamheden een plek binnen de programma's 1 en 2. Verantwoording over 'wat heeft het gekost' staat in de jaarstukken onder deze programma's. Het gaat specifiek om de Wmo (1B), de Jeugdwet (1D) en de Participatiewet (2A). Omdat de werkzaamheden inmiddels een structurele plaats hebben in de uitvoering van de diverse programma's, sluiten we het project Drie Decentralisaties begin 2017 af. Vanuit de visie die is opgesteld voor het sociaal domein werken we aan meer integraliteit tussen de verschillende beleidsthema's.

Onzekerheden Wmo, Jeugdwet en Participatiewet

Rond de verantwoording en controle van de drie decentralisaties bestaat een aantal knelpunten. Deze knelpunten hebben vooral betrekking op het risico dat we voor 2016 niet of niet tijdig voldoende zekerheid kunnen krijgen over de middelen die voor de Jeugdwet en de Wmo 2015 zijn besteed. Met betrekking tot de Wmo speelt bovendien dat het onzeker is of zorgaanbieders prestatielevering over 2016 kunnen aantonen. Dit komt door late verantwoording van zorgaanbieders.

Onzekerheid die voortvloeit uit (mogelijk onjuiste) uitvoering van pgb's door Sociale Verzekeringsbank

In deze jaarrekening hebben we de werkelijke lasten van pgb-verstrekingen verantwoord voor Jeugdhulp (uit hoofde van de Jeugdwet) en voor de Wmo. Deze pgb-verstrekingen doet de Sociale Verzekeringsbank als landelijke uitvoeringsorganisatie. Gemeenten ontvangen jaarlijks een totaaloverzicht van de pgb-verstrekingen via een eindverantwoording. De Sociale Verzekeringsbank moet daarbij ook een controleverklaring van de huisaccountant aanleveren waaruit blijkt dat de pgb-verstrekingen juist, volledig en rechtmatigheid zijn gedaan.

Voor 2016 kan de Sociale Verzekeringsbank deze juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van pgb-verstrekingen (waarschijnlijk) niet in voldoende mate aantonen. Dit resulteert in onzekerheid over de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de lasten voor pgb-verstrekingen die we nu op basis van de opgave van de Sociale Verzekeringsbank in deze jaarrekening hebben verwerkt.

Onzekerheid die voortvloeit uit (mogelijk onjuiste en/of onvolledige) baten eigen bijdrage via het CAK

In deze jaarrekening hebben we de van het CAK ontvangen eigen bijdragen van cliënten verantwoord voor begeleiding, huishoudelijke hulp, hulp- en vervoersmiddelen (uit hoofde van de Wmo). Deze eigen bijdragen worden door het CAK berekend, opgelegd en geïnd en vervolgens afgedragen aan de gemeente. Dit gebeurt op basis van aangeleverde informatie over geleverde zorg door zorgaanbieders.

Er bestaat in deze jaarrekening 2016 een onzekerheid over de juistheid, volledigheid en rechtmatigheid van de verantwoorde eigen bijdragen. Zorgaanbieders zijn contractueel verplicht om de zorgtrajecten aan te melden bij het CAK. Het CAK is vervolgens de uitvoeringsorganisatie die de eigen bijdrage berekent, oplegt en int bij de cliënten en daarna afdraagt aan de gemeente. Het CAK verstrekt, naast een zogeheten TPM (Third Party Mededeling), vervolgens een totaaloverzicht van de eigen bijdragen die zijn berekend, opgelegd, geïnd en afgedragen. De gemeente heeft echter geen volledig inzicht in de individueel door het CAK berekende eigen bijdrage van de cliënt. Gemeenten kunnen de eigen bijdragen ook niet direct berekenen en controleren. Om privacyredenen staan de inkomensgegevens niet op de overzichten van het CAK, terwijl deze wel nodig zijn om definitief de juistheid en de volledigheid van de eigen bijdragen te kunnen bepalen.

WMO budgetten (integraal) ¹	Begroting 2016 (na december-wijziging 2016)	Werkelijk 2016	Saldo 2016
Uitgaven:			
WMO maatwerk immaterieel:			
-Hulp bij het Huishouden	1.063.954	959.571	104.383
-Vervoer	378.272	445.551	-67.279
-Begeleiding (incl. integrale aanpak 16-27 jarigen)	1.791.885	1.353.116	438.769
-Persoonsgebonden budget	600.000	394.851	205.149
WMO maatwerk materieel:			
-Woningaanpassingen, hulpmiddelen ed.	1.104.919	997.713	107.206
WMO overige voorzieningen:			
-Loket STL	385.322	352.099	33.223
-Vangnet en opvang	109.000	59.659	49.341
-Ouderenbeleid	305.013	298.251	6.762
-Ondersteuning alg.voorzieningen (incl. Toelage Huish.Hulp)	1.257.688	736.229	521.459
-Mantelzorg en Vrijwilligerswerk	180.185	142.236	37.949
Storting reserve Sociaal Domein			
Kadernota 2015	375.779	375.779	0
Totaal uitgavenbudget WMO:	7.552.017	6.115.055	1.436.962
Inkomsten:			
Eigen bijdrage WMO	-400.000	-380.090	-19.910

WMO budgetten (integraal) ¹	Begroting 2016 (na december-wijziging 2016)	Werkelijk 2016	Saldo 2016
Totaal inkomstenbudget WMO:	-400.000	-380.090	-19.910
Saldo WMO	7.152.017	5.734.965	1.417.052

1 De kosten die in deze tabel zijn opgenomen zijn inclusief interne kosten

Gedecentraliseerde Jeugdbudgetten ¹	Begroting 2016 (na december-wijziging 2016)	Werkelijk 2016	Saldo 2016
Uitgaven:			
Loket JGT			
-Loket	230.700	96.304	134.396
-Persoonlijk gebonden budget	385.044	323.512	61.532
Individuele voorzieningen Natura Jeugd			
-Specialistische inzet JGT	706.150	687.901	18.249
-Regionale gespecialiseerde jeugdhulp	3.333.679	3.701.980	-368.300
-Veiligheid/jeugdreclas./opvang jeugd	461.253	461.252	1
Totaal Jeugdhulpbudget	5.116.826	5.270.948	-154.122

1 De kosten die in deze tabel zijn opgenomen zijn inclusief interne kosten en uitvoeringskosten door derden.

Budgetten Participatiewet ¹	Begroting 2016 (na december-wijziging 2016)	Werkelijk 2016	Saldo 2016
Uitgaven:			
Participatiewet	861.914	646.289	215.625
WSW	2.892.637	2.847.884	44.753
	3.754.551	3.494.173	260.378

1 De kosten die in deze tabel zijn opgenomen zijn inclusief interne kosten en uitvoeringskosten door derden.

Het budget Participatiewet valt onder Programma 2A, Wsw valt onder Programma 2B. Voor de analyse van het saldo verwijzen we naar de paragraaf 'Wat heeft het gekost' van Programma 2.

3.3 Rapportage Interbestuurlijk Toezicht

Domein	Rood/ Oranje/Groen	Toelichting
Financiën		
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht	Groen	De jaarbegroting 2017 is in evenwicht en het laatste jaar van de meerjarenbegroting 2018-2020 is in evenwicht.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	
Ruimtelijke ordening		
De gemeente voldoet aan de in de Wet ruimtelijke ordening opgenomen verplichtingen inzake bestemmingsplannen, beheersverordeningen en structuurvisies	Groen	■ In december 2015 heeft de gemeenteraad de Ruimtelijke structuurvisie 2035 vastgesteld, waarin de hoofdzaken van het door de gemeente te voeren ruimtelijk beleid zijn vastgelegd. ■ Voor het hele grondgebied van de gemeente zijn bestemmingsplannen vastgesteld. ■ Alle plannen zijn actueel, dat wil zeggen minder dan tien jaar oud.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	
Omgevingsrecht (toezicht, handhaving en vergunningverlening milieu, bouwen en wonen)		
De gemeente beschikt over een vastgestelde Verordening VTH	Groen	De gemeenteraad heeft op 12 december 2016 de Verordening kwaliteit, vergunningverlening, toezicht en handhaving omgevingsrecht gemeente Leiderdorp vastgesteld.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Ja	Er is een achterstand in de implementatie van het werken conform het VTH beleidsplan. Dit moeten we in 2017 inhalen en heeft prioriteit bij het team RO Uitvoering.
Monumentenzorg		
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie voor de (rijks)monumenten	Groen	De gemeente werkt samen met de gemeente Leiden op dit gebied en maakt gebruik van de monumentencommissie van de gemeente Leiden.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	
Archief- en informatiebeheer		
Het archief- en informatiebeheer zijn op orde	Oranje	Evenals de vorige jaren werkt de gemeente Leiderdorp steeds aan de verbetering van de informatiehuishouding. Een verbeter-/aandachtspunt is onder andere nog het invoeren van de digitale handtekening. Ook blijft de formatie bij het team Documentaire Informatievoorziening een punt om rekening mee te houden. Met ingang van 1 januari 2017 werkt de gemeente Leiderdorp ook conform het Handboek vervanging analoge archiefbescheiden. Het verslag over het archief- en informatiebeheer is nog onderhanden bij de archivaris. Het verslag zal na de vaststelling door het college worden nagezonden aan de provincie.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	Nee	
Huisvesting verblijfsgerechtigden/vergunninghouders		

Domein	Rood/ Oranje/Groen	Toelichting	
Er is volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand	Oranje	Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Voorsprong per 1 januari van het verantwoordingsjaar	3
		Fase interventieladder op 1 januari	taakstelling gerealiseerd
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	32
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	27
		Achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar	-2
		Fase interventieladder op 1 juli	signaleren
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	37
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	27
		Achterstand per 31 december van het verantwoordingsjaar	-12
		Fase interventieladder op 31 december	signaleren
		eventuele toelichting	
Is er reden voor extra aandacht?	Nee		

4. JAARREKENING

4.1 Algemene toelichting jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeente' (BBV) en de Financiële Verordening 2016 gemeente Leiderdorp, zoals vastgesteld door de gemeenteraad op 9 mei 2016.

Vergelijking met voorgaand jaar (presentatiewijziging)

Als gevolg van een presentatiewijziging met betrekking tot de liquide middelen wijkt de vastgestelde eindbalans van jaarrekening 2015 af van de eindbalans van de jaarrekening 2015 zoals nu opgenomen in deze jaarrekening. Voorheen werden namelijk de liquide middelen gesaldeerd en wel gesplitst weergegeven. Onderstaande tabel brengt de gevolgen voor de balans in beeld:

	Balans 31-12-2015 voor wijziging		Presentatiewijziging	Balans 31-12-2015 na wijziging	
Liquide middelen		1			66
Kassaldi	1			1	
Banksaldi	0		65	65	
Vlottende passiva					
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar		5.732			5.797
-Kasgeldleningen	0		0	0	
-Banksaldi	2.121		65	2.186	
-Overige schulden	3.611		0	3.611	

Vergelijking met voorgaand jaar (BBV wijziging)

Als gevolg van een wijziging van het BBV wijkt de eindbalans van de jaarrekening 2015 af van de beginbalans van de jaarrekening 2016. Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden vanaf 1 januari 2016 gepresenteerd onder de immateriële vaste activa in plaats van onder de financiële vaste activa (BBV artikel 34 lid c). Onderstaande tabel brengt de gevolgen van de wijziging van het BBV voor de balans in beeld.

	Balans 31-12-2015		Mutatie BBV	Balans 1-1-2016	
VASTE ACTIVA			0		0
Immateriële vaste activa		165			8.718
-Bijdrage aan activa in eigendom van derden	0		8.553	8.553	
Financiële vaste activa		10.713			2.160
-Bijdrage aan activa in eigendom van derden	8.553		-8.553	0	

De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling wijzigden niet in vergelijking met voorgaand jaar.

Waarderingsgrondslagen

Balans

Indien niet anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Afschrijvingstermijnen

Termijnen conform verordening 212 *

Soort Activa	Looptijd (maximaal)
Immateriële activa	5 jaar
Gebouwen	50 jaar
Riolering	conform GRP
Pompen Riolering	conform GRP
Transportmiddelen	9 jaar
Automatisering (pc's, printers etc.)	5 jaar
Automatisering (software en programmatuur)	4 jaar
Inventaris	15 jaar
Technische installaties	15 jaar

* Zie verordening 212 voor aanvullende afschrijvingstermijnen

Immateriële vaste activa

Het betreft hier kosten van onderzoek en ontwikkeling en bijdrage aan activa in eigendom van derden. Kosten van onderzoek en ontwikkeling worden gewaardeerd op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en in 5 jaar lineair afgeschreven. Voor bijdragen aan de activa in eigendom van derden is de afschrijvingsduur maximaal gelijk aan die van de activa waarvoor de bijdrage aan derden wordt verstrekt.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden opgenomen op basis van de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met lineair en annuïtair berekende afschrijvingen en/of eventuele beschikkingen over reserves voorzover het investeringen in openbare ruimte met een maatschappelijk nut betreft.

Financiële vaste activa

Langlopende leningen worden tegen de nominale waarde (restsaldo) opgenomen. Indien zich een risico op oninbaarheid voordoet, wordt de waarde verminderd met het ingeschatte risico. De leningen zijn in de jaarrekening 2016 tegen nominale waarde opgenomen.

Vorraden

Zowel de gronden van het grondbedrijf als die van inbreidingslocaties worden onder voorraden verantwoord. Voor diverse complexen troffen we voorzieningen, deze voorzieningen zijn onder voorraden verantwoord.

Vlottende activa

De vlottende activa zijn tegen de nominale waarde opgenomen. Voor oninbaarheid is een voorziening getroffen.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves, de bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten.

Voorzieningen

De voorzieningen zijn tegen nominale waarde opgenomen. Voorzieningen worden gevormd ter afdekking van:

- Verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is in te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen, waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar 2016 of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Overzicht baten en lasten

In het overzicht baten en lasten wordt het stelsel van baten en lasten gehanteerd. Inkomsten en uitgaven rekenen we toe aan het jaar waarop deze betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzien zijn.

Algemene uitkering

De algemene uitkering is gebaseerd op de meest actuele gegevens van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Hierbij zijn de beschikkingen tot en met december 2016 meegenomen.

Dividend

Dividenden zijn verantwoord in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

Kapitaallasten

De kapitaallasten zijn gebaseerd op de berekende afschrijvingen vermeerderd met rente over de gemiddelde boekwaarde van het betreffende activum. Het gehanteerde rentepercentage bedraagt net als in 2015 3,5%.

Kostenverdeelstaat

De toedeling van de kostenplaatsen gebeurt in overeenstemming met de begroting of op basis van werkelijke uren. De kostenplaatsen Gemeentewinkel, Gemeentewerken en Beleid worden in overeenstemming met de werkelijk geschreven uren doorberekend.

4.2 Balans per 31 december

ACTIVA		31-12-2015		31-12-2016
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		165		518
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	165		169	
Bijdragen activa derden	0		349	
Vaste activa				
Materiële vaste activa		72.295		72.440
Investerings met economisch nut	55.427		54.113	
Investerings economisch nut met heffingen	11.146		12.161	
Investerings in openbare ruimte met maatschappelijk nut	5.722		6.166	
Financiële vaste activa		10.713		2.514
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.137		2.137	
Leningen aan:				
-Overige verbonden partijen	23		22	
-Overige langlopende leningen	0		355	
Bijdragen activa derden	8.553		0	
Totaal vaste activa		83.173		75.472
Vlottende activa				
Vorraden		3.964		-1.250
-Onderhanden werk inclusief bouwgronden in exploitatie	3.964		-1.250	
-Gereed product en handelsgoederen	0		0	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar		9.499		12.886
-Vorderingen op openbare lichamen	4.112		6.257	
-Rekening-courant verhoudingen met niet fin. Instellingen	0		1.490	
-Overige vorderingen	5.387		5.139	
Liquide middelen		66		231
Kassaldi	1		1	
Banksaldi	65		230	
Overlopende activa		341		28
Voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:				
-Het Rijk	21		13	
-Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen	320		15	
Totaal vlottende activa		13.871		11.895
TOTAAL ACTIVA		97.045		87.368

PASSIVA		31-12-2015		31-12-2016
Vaste passiva				
Eigen vermogen		42.879		32.513
Reserves				
-Algemene reserve	3.170		2.915	
-Bestemmingsreserves	36.870		29.034	
-Saldo van de rekening van baten en lasten	2.839		564	
Voorzieningen		10.774		11.613
Voorzieningen				
-Egalisatie voorzieningen	6.239		6.353	
-Voorzieningen derden verkr midd met spec best	3.730		4.199	
-Voorzieningen toekomstige verplichtingen	805		1.061	
Vaste schulden met een rentetypische looptijd ≥ één jaar		20.864		18.062
Onderhandse leningen van:				
-Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	20.856		18.049	
Waarborgsommen	8		13	
Totaal vaste passiva		74.517		62.188
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd < 1 jaar		5.797		6.758
-Kasgeldleningen	0		0	
-Banksaldi	2.186		66	
-Overige schulden	3.611		6.692	
Overlopende passiva		16.733		18.423
Voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:				
-Het Rijk	626		0	
-Overige Nederlandse overheidslichamen	1.870		1.789	
-Overige vooruitontvangen bedragen	14.237		16.634	
Totaal vlottende passiva		22.530		25.181
TOTAAL PASSIVA		97.046		87.368
Borg- en garantstellingen		25.589		22.442

4.3 Toelichting op de balans

4.3.1 Toelichting op de activa (alle bedragen x € 1.000)

4.3.1.1 Immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 31-12-15	Inves- teringen	Des- investeringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Afwaarde- ring duurzame waarde- vermindering	Boekwaarde 31-12-16
Kosten onderzoek en ontwikkeling	165	86	0	82	0	0	169
Bijdrage activa derden	0	8.553	0	272	0	7.932	349
Totaal immateriële vaste activa	165	8.639	0	353	0	7.932	518

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden vanaf 1 januari 2016 gepresenteerd onder de immateriële vaste activa in plaats van onder de financiële vaste activa (BBV artikel 34 lid c). Dit is verwerkt onder de investeringen. De afwaardering duurzame waardevermindering van bijdragen derden wordt veroorzaakt door de afboeking van de tunnelbak W4 ten laste van de reserve W4.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-15	Boekwaarde 31-12-16
Investeringen met economisch nut	55.427	54.113
Investeringen economisch nut met heffingen	11.146	12.161
Investeringen met maatschappelijk nut	5.722	6.166
Totaal materiële vaste activa	72.296	72.440

Het onderstaand overzicht toont het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut:

Investeringen met economisch nut	Boekwaarde 31-12-15	Investeringen	Des- investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-16
Gronden en terreinen	4.586	0	0	35	0	4.551
Bedrijfsgebouwen	44.060	554	0	1.439	0	43.175
Grond -, weg - en waterbouwkundige werken	455	-8	0	30	0	417
Vervoermiddelen	492	260	0	91	0	661
Machines, apparaten en installaties	3.294	34	0	322	0	3.006
Overige materiële vaste activa	2.542	327	0	567	0	2.303
Totaal investeringen met economisch nut	55.428	1.168	0	2.483	0	54.113

Er vonden in 2016 geen desinvesteringen en geen bijdragen plaats voor investeringen met economisch nut.

Investeringen bestaan onder andere uit:

- Brede School West
- Renovatie scholen in Voorhof
- Uitbreiding Leo Kannerschool

Het onderstaand overzicht toont het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut met heffingen:

Investeringen met economisch nut met heffingen	Boekwaarde 31-12-15	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-16
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	6.973	1.257	0	147	0	8.082
Vervoermiddelen	436	0	0	69	0	367
Machines, apparaten en installaties	2.623	93	0	59	0	2.657
Overige materiële vaste activa	1.115	0	0	60	0	1.055
Totaal investeringen met economisch nut met heffingen	11.146	1.350	0	335	0	12.161

Investeringen betreft met name:

- Riolering
- Wateroverlast Zijlkwartier

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut had het volgende verloop:

Investeringen met maatschappelijk nut	Boekwaarde 31-12-15	Investeringen	Des-investeringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Boekwaarde 31-12-16
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	3.216	1.310	0	77	1.023	3.427
Machines, apparaten en installaties	2.461	235	0	0	0	2.696
Overige materiële vaste activa	45	0	0	2	0	44
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	5.722	1.546	0	79	1.023	6.166

Voor de grond-, weg- en waterbouwkundige werken worden de mutaties met name veroorzaakt door:

- Uitgaven IVVP
- Uitgaven IBOR
- Herinrichting polder Achthoven

Bijdragen van derden betreft:

- IVVP Engeldaal van Wereldhave
- IVVP Quickwins van Holland Rijnland en provincie Zuid-Holland
- Herinrichting Vlikoterrein van GR Oude Rijnzone
- Herinrichting polder Achthoven van provincie Zuid-Holland

4.3.1.2 Financiële vaste activa

Financiële vaste activa	Boekwaarde 31-12-15	Verstekte leningen	Aflossingen	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31-12-16
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen (effecten)	2.137	0	0	0	2.137
Leningen aan:					
-overige verbonden partijen	23	0	1	0	22
-overige langlopende leningen	0	355	0	0	355
Bijdrage activa derden	8.553	-8.553	0	0	0
Totaal financiële vaste activa	2.160	355	1	0	2.514

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden vanaf 1 januari 2016 gepresenteerd onder de immateriële vaste activa in plaats van onder de financiële vaste activa (BBV artikel 34 lid c). Dit is verwerkt onder de verstekte leningen.

Leningen

In 2016 verstrekten we een nieuwe lening aan voetbalvereniging RCL van € 155.000 voor de liquiditeitsplanning gedurende de bouw van een clubgebouw. Daarnaast stelden we in 2016 € 200.000 beschikbaar als lening aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) voor de uitvoering van de duurzaamheidsleningen.

Deelnemingen (effecten)

In 2016 vonden geen mutaties in de deelnemingen plaats.

	aantal	Nominale waarde	Boekwaarde 31-12-15	Mutaties	Boekwaarde 31-12-16
Aandelen Alliander	604.919	3,14	1.903	0	1.903
Aandelen Bank Ned. Gemeenten	97.968	2,27	222	0	222
Aandelen OASEN	25	453,78	11	0	11
Certificaten DataLand	13.352	0,10	1	0	1
Totaal deelnemingen (effecten)	716.264		2.137	0	2.137

4.3.1.3 Voorraden

Voorraden	Boekwaarde 31-12-15	Boekwaarde 31-12-16
Onderhanden werk projecten	3.707	0
Onderhanden werken bouwgronden in exploitatie Centrumplan en overig	-1.593	74
Onderhanden werken bouwgronden in exploitatie W4	1.851	-1.324
Totaal Voorraden	3.964	-1.250

Van de onderhanden werk projecten kunnen we het volgende overzicht geven:

	Boekwaarde 31-12-15	Beste- dingen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Boekwaarde 31-12-16	Voorziening verlies- latend complex	Balanswaarde 31-12-16
Inrichting Munnikkenpolder	2.832	110	0	-2.941	0		0
Geluidswallen RWS (Viaduct Ericalaan)	875	62		-937	0		0
Totaal	3.707	172	0	-3.878	0	0	0

Bovenstaande projecten zijn geen zelfstandige grondexploitaties, maar projecten die een relatie hebben met de grondexploitatie W4.

De projecten 'Inrichting Munnikkenpolder' en 'Geluidswallen RWS (Viaduct Ericalaan)' zijn afgesloten per 31-12-2016. Het negatieve resultaat van beide projecten is onttrokken uit de reserve W4.

Van de in exploitatie genomen bouwgronden Centrumplan en overig projecten kunnen we het volgende overzicht geven:

	Boekwaarde 31-12-15	Beste- dingen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Boekwaarde 31-12-16	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-16
Centrumplein	-1.620	80	27	1.567	0		0
Totaal centrumplan	-1.620	80	27	1.567	0	0	0
Overige grondexploitaties:							
Amaliaplein	27	47	0		74		74
Totaal	-1.593	127	27	1.567	74	0	74

Het project 'Centrumplein' is afgesloten in 2016. Het voordelige resultaat is gestort in de reserve Bouw- en grondexploitaties.

Toelichting in exploitatie genomen bouwgronden W4:

	Boekwaarde 31-12-15	Beste- dingen	Opbreng- sten	Winst- uitname	Boekwaarde 31-12-16	Voorziening verlieslatend complex	Balanswaarde 31-12-16
Vierzicht Kavels 1 en 5 en reststrook	1.759	147	1.039		867	1.283	-416
Mauritskwartier Kavel M	86	22	273		-165		-165
Bospoort Noord	3.714	247			3.961		3.961
Bospoort Zuid	939	23	0		962	2.185	-1.223
Plantage	2.454	675	1.120		2.008	2.280	-272
Fietsbrug Munnikkenpolder	248	878	490		636	3.845	-3.209
Totaal	9.200	1.991	2.922	0	8.269	9.593	-1.324
Voorziening verlieslatend	-7.349						
Balanswaarde 1-1-2016	1.851						

De opbrengsten voor 'Vierzicht kavels 1 en 5' betreft voornamelijk verkoop van gronden. De opbrengst voor 'Plantage' betreft voor € 575.000 verkoop van gronden en voor € 545.000 subsidie-opbrengst.

Fietsbrug Munnikkenpolder was voorgaande jaren als project aangemerkt, maar door gewijzigde wet- en regelgeving dient deze als grondexploitatie te worden aangemerkt (onderdeel W4). Daarbij dient er voor verlieslatende complexen een voorziening te worden getroffen. Dit is voor de Fietsbrug Munnikkenpolder ook het geval en is daarom voor het eerst een verliesvoorziening getroffen.

Project	Boekwaarde 31-12-2016	Nog te maken kosten	Nog te verwachten opbrengsten	Rente	Verwacht exploitatie- resultaat op eindwaarde	Netto contante waarde verwacht exploitatie- resultaat
Fietsbrug Munnikkenpolder	-3.209	4.835	1.558	87	155	3.845
Amaliaplein	74	929	4.262	9	-3.250	-3.151
Vierzicht Kavels 1 en 5 en reststrook	-416	428	0	14	26	1.283
Mauritskwartier Kavel M	-165	96	96	-4	-169	-164
Bospoort Noord	3.961	1.760	13.426	62	-7.644	-7.527
Bospoort Zuid	-1.223	1.962	692	40	88	2.185
Plantage	-272	286	0	31	45	-2.280
Totaal	1.885	4.533	14.213	142	-7.654	-6.503

Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties verwijzen we naar paragraaf 7 Grondbeleid.

4.3.1.4 Uitzettingen korter dan 1 jaar

Uitzettingen met een rentetypische looptijd <1 jaar	Boekwaarde 31-12-15	Balanswaarde 31-12-2016	Voorziening oninbaarheid	Boekwaarde 31-12-16
Vorderingen op openbare lichamen	4.112	6.257	0	6.257
Rekening-courant verhoudingen met niet fin. instellingen	0	1.490	0	1.490
Debiteuren	1.275	2.508	1.497	1.010
Overige vorderingen	4.113	4.129	0	4.129
Totaal	9.499	14.384	1.497	12.886

De vorderingen op openbare lichamen bestaat deels uit de ingediende vorderingen op de Belastingdienst Btw/BCF 2016 en ingediende of nog in te dienen suppleties Btw/BCF voor een totaalbedrag van € 3.547.471. Daarnaast is er een grote vordering m.b.t. de fietsbrug Oude Rijn op Rijkswaterstaat van € 1.659.272 en bijdragen van Gemeente Leiden en Gemeente Zoeterwoude beide een bedrag van € 265.483 ook inzake de fietsbrug Oude Rijn. Dit betreft een afkoopsom in verband met de overdracht van het onderhoud aan de Gemeente Leiderdorp m.i.v. 1 januari 2017.

Rekening-courant verhoudingen met niet financiële instellingen bedraagt € 1.490.000. Dit betreft het saldo bij Rijks schatkist.

De stand van de dubieuze debiteuren eind 2016 bedraagt € 1.497.463 (2015 € 1.415.957). Dit zijn vooral dubieuze debiteuren sociale zaken € 901.537 en gemeentelijke belastingen € 365.815 en een post van € 230.111 inzake de overige debiteuren.

Toelichting overige vorderingen

De post 'overige vorderingen' bestaat uit veel verschillende bedragen. Het betreft hier vorderingen die nog niet als debiteur zijn verantwoord, maar wel betrekking hebben op 2016. De grootste bedragen zijn:

- € 3.057.027 te vorderen inzake bouwprojecten
- € 595.978 te vorderen precario op kabels en leidingen 2016
- € 150.000 te vorderen van Sportfondsen inzake mogelijke toekomstige exploitatieverliezen
- € 131.000 te vorderen van SVB PGB Jeugd 2016
- € 61.000 te vorderen van SVB PGB begeleiding 2016
- € 54.414 te vorderen toeristenbelasting 2016
- € 53.668 te vorderen afrekening crisisopvang vluchtelingen 2015

Schatkistbankieren

Conform de Wet fido is de gemeente Leiderdorp verplicht om overtollige middelen, boven de doelmatigheidsdrempel, aan te houden in 's Rijks schatkist. Voor 2016 bedraagt de doelmatigheidsdrempel € 779.340.

De middelen die we, in het kader van de doelmatigheidsdrempel, buiten 's Rijks schatkist hielden zijn:

Middelen buiten 's Rijks schatkist	2016
Kwartaal 1	3.339
Kwartaal 2	50.279
Kwartaal 3	143.780
Kwartaal 4	38.242

4.3.1.5 Liquide middelen

Liquide middelen	Boekwaarde 31-12-15	Boekwaarde 31-12-16
Kassaldi	1	1
Banksaldi	65	230
Totaal liquide middelen	66	231

In Leiderdorp is het banksaldo per saldo positief. Dit betreft de positieve saldo. Negatief banksaldo is opgenomen onder de passiva netto vlottende schulden, onderdeel banksaldi.

4.3.1.6 Overlopende activa

Overlopende activa	Boekwaarde 31-12-15	Boekwaarde 31-12-16
De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel		
-Europese overheidslichamen	0	0
-Het Rijk	21	13
-Overige Nederlandse overheidslichamen	0	0
-Overige nog te ontvangen bedragen, en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	320	15
Totaal overlopende activa	341	28

Uitsplitsing overlopende activa SISA	Boekwaarde 31-12-15	Toevoegingen	Ontvangen bedragen	Boekwaarde 31-12-16
Ministerie SZW				
WWB-inkomensdeel	21	26	34	13
Totaal ministerie SZW	21	26	34	13

4.3.2 Toelichting op de passiva (alle bedragen x € 1.000)

4.3.2.1 Reserves en resultaat

Reserves	Boekwaarde 31-12-15	Toevoeging	Onttrekking	Boekwaarde 31-12-16
Algemene reserve	3.170	5.982	6.236	2.915
Bestemmingsreserves	36.870	12.676	20.513	29.034
Resultaatbestemming	2.839	564	2.839	564
Totaal eigen vermogen	42.879	19.222	29.587	32.513

De onderbouwingen van de reserves staan onder de staat van Reserves. De belangrijkste oorzaak van de afname eigen vermogen is de onttrekking aan de reserve W4 in verband met de afboeking van de tunnelbak W4 voor circa € 8 miljoen. Het resultaat van de jaarrekening 2016 is € 563.947.

4.3.2.2 Voorzieningen

Voorzieningen	Boekwaarde 31-12-15	Toevoeging	onttrekking	Boekwaarde 31-12-16
Voorzieningen met een verplichting	805	309	54	1.061
Voorzieningen derden verkr midd met spec best	3.730	469	0	4.199
Voorzieningen ter egalisatie van kosten	6.239	1.465	1.351	6.353
Totaal voorzieningen	10.774	2.243	1.405	11.613

De analyses van de voorzieningen staan onder de staat van Voorzieningen.

De voorziening dubieuze debiteuren is conform het BBV opgenomen aan de activazijde van de balans. Hiermee is de voorziening een correctiepost op de openstaande vorderingen aan debiteuren. Dezelfde werkwijze hanteren we voor de voorziening negatieve grondexploitatie in verband met te verwachten verliezen bouwgrondexploitaties. Met deze post corrigeren we de waarde voorraad grond.

4.3.2.3 Vaste schulden

Vaste schulden	Boekwaarde 31-12-15	Vermeer- deringen	aflossingen	Boekwaarde 31-12-16	Rentelast 2016
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	20.856	0	2.807	18.049	593
Waarborgsommen	8	6	1	13	0
Totaal vaste schulden	20.864	6	2.808	18.062	593

In 2016 zijn geen langlopende geldleningen aangetrokken. De aflossingen betreffen de reguliere jaarlijkse aflossingen op de bestaande leningportefeuille.

In 2017 zijn er geen leningen met een laatste aflossing. Het totaal aan aflossingen voor 2017 is € 2.807.000. De totale rentelast 2017 op de onderhandse leningen bedraagt € 502.000.

4.3.2.4 Vlottende passiva

Vlottende passiva	Boekwaarde 31-12-15	Boekwaarde 31-12-16
Netto vlottende schulden	5.797	6.758
Overlopende passiva	16.733	18.423
Totaal vlottende passiva	22.530	25.181

Netto vlottende schulden	Boekwaarde 31-12-15	Boekwaarde 31-12-16
Kasgeldleningen	0	0
Banksaldi	2.186	66
Crediteuren	1.602	4.272
Overige schulden	2.009	2.420
Totaal netto vlottende schulden	5.797	6.758

Netto vlottende schulden

Crediteuren

De post 'crediteuren' is toegenomen, omdat posten langer open blijven staan. De facturen kleiner dan 30 dagen worden snel afgewikkeld, maar de facturen van 30 dagen en langer blijven vaker open staan.

Overige schulden

De post 'overige schulden' bestaat uit verschillende bedragen. Het betreft hier nog te betalen/besteden posten die nog niet als crediteur zijn verantwoord, maar wel betrekking hebben op 2016 of eerder.

De grootste bedragen zijn:

- € 478.406 te betalen aan zorginstellingen inzake de Wmo 2016
- € 399.798 te betalen aan BNG inzake rente 2016 van de langlopende leningen
- € 308.212 te betalen aan Holland Rijnland 2015 en 2016
- € 286.447 te betalen inzake het IKB (individueel keuzebudget) 2016
- € 200.000 te betalen inzake Maaiwerk 2016
- € 121.434 te betalen inzake de sociale dienst/Wsw
- € 78.648 te betalen aan de Gemeente Leiden 2016
- € 75.428 te betalen aan DVO Leiden 2016

Overlopende passiva

Overlopende passiva	Boekwaarde 31-12-15	Boekwaarde 31-12-16
Voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	0	0
- het Rijk	596	0
- Overige Nederlandse overheidslichamen	1.901	1.789
Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	14.137	16.541
Crediteuren sociale zaken	100	93
Totaal overlopende passiva	16.733	18.423

De post 'Overige vooruitontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen' bestaat vooral uit een voorschot voor de gronden in Bospoort ad € 13.426.077 uit 2008 en 2009. Aangezien de grondoverdracht nog niet heeft plaatsgevonden moeten we deze gelden op de overlopende passiva verantwoorden. Op het moment dat de grondoverdracht heeft plaatsgevonden, zetten we de gelden over naar onderhanden werken bouwgronden in exploitatie W4, complex Bospoort.

Daarnaast is een bedrag van € 2.389.352 vooruit gefactureerd voor de bediening en het beheer en onderhoud van de fietsbrug over de Oude Rijn. Het Rijk, provincie Zuid Holland, Zoeterwoude, Leiden en Leiderdorp hebben hierover nadere afspraken gemaakt. Met ingang van 1 januari 2017 is Leiderdorp verantwoordelijk voor de fietsbrug. De afkoopsommen zijn in de loop van januari 2017 ontvangen.

Uitsplitsing overlopende passiva SISA	Boekwaarde 31-12-15	bevoorschot- ting	vrijgevallen bedragen	Boekwaarde 31-12-16
ministerie SZW				
Besluit bijstandsverlening zelfstandige	0	0	0	0
Onderrealisatie wet sociale werkvoorziening	51	-51	0	0
Participatiebudget	0	0	0	0
totaal ministerie SZW	51	-51	0	0
Monumentenwet (Archeologie)	545	0	545	0
Centrum voor Jeugd en Gezin	0	0	0	0
Mauritssingel herinrichting duurzaam veilig	31	0	0	31
Totaal	626	-51	545	31

De sociale werkvoorziening heeft in 2015 minder standardeenheden gerealiseerd dan is opgenomen in de beschikking van het Ministerie SZW. Het teveel bevoorschotter bedrag betaalden we in 2016 terug.

Voor Archeologie hadden we een bedrag vooruitontvangen van € 545.000. Eind 2016 ontvingen we hierover de eindverantwoording van Diachron. Hiermee kon het bedrag vrijvallen en is het verantwoord binnen het project Plantage.

4.3.3 Gewaarborgde geldleningen

Het onder de balans opgenomen bedrag voor gewaarborgde geldleningen bestaat uit de volgende borgstellingen:

Geldnemer	Hoofdsom	%	Schuldrestant	Schuldrestant
			1-1-2016	31-12-2016
Directe borgstellingen				
Alecto	823	100%	436	393
Schietvereniging 'De Vrijheid'	91	100%	27	22
Schietvereniging 'De Vrijheid' (met SWS)	150	50%	83	73
Stichting Ruiterschool 'Liethorp'	165	100%	4	0
Stichting Ruiterschool 'Liethorp' (met SWS)	290	50%	108	101
Watersportver. Doeshaven (met SWS)	400	50%	90	70
Rijnhart Wonen	56.735	100%	23.906	20.918
Stichting Kinderopvang Leiderdorp	1.400	100%	148	101
Hypotheekfonds voor Overheidspersoneel B.V.	842	100%	774	756
NRF	66	100%	13	8
Totaal directe borgstellingen	60.962		25.589	22.442
Waarborgfonds Sociale Woningbouw				
Rijnhart Wonen	105.614	Achtervang	91.888	82.453
Stichting DUWO	2.000	Achtervang	2.000	2.000
Woonzorg Nederland	7.998	Achtervang	6.474	6.062
Totaal Waarborgfonds Sociale Woningbouw	115.612	Achtervang	100.362	90.515
Totaal Waarborgfonds Eigen Woning (NHG)	112.000	Achtervang	121.000	112.000
Totaal dir. borgstellingen + Waarborgfondsen	288.574		246.951	224.957

Bedragen x € 1.000,- / Een aantal leningen wordt verstrekt onder 50% borgstelling door de gemeente. In deze gevallen borgt de Stichting Waarborgfonds voor de Sport (SWS) de resterende 50%.

Rechtstreekse borgstelling door de gemeente: (per 31 december 2016: € 22.442.000)

De gemeente kan borg staan voor de betaling van rente en aflossing van geldleningen van instellingen die binnen het grondgebied van de gemeente actief zijn:

- In 2016 zijn geen betalingen op borgstellingen ingeroepen.
- In 2016 vond geen besluitvorming plaats over nieuwe borgstellingen.

- In 2015 vond besluitvorming plaats over één nieuwe aanvraag. Besloten is een borgstelling te verstrekken aan de voetbalvereniging Racing Club Leiderdorp (RCL) voor de nieuwbouw van het clubhuis. De borgstelling bedraagt € 1.900.000 (Z/15/013894/27066). De lening aan RCL is nog niet verstrekt, de borgstelling maakt nog geen onderdeel uit van bovenstaande staat van gewaarborgde geldleningen. De nieuwe borgstelling is wel onderdeel van het borgstellingsrisico zoals opgenomen bij de berekening van het benodigde weerstandsvermogen, zie hiervoor de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Garantstelling via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW): (per 31 december 2016: € 90.515.000)

Binnen het grondgebied van de gemeente Leiderdorp is een aantal toegelaten instellingen actief die vanaf december 2007 borgstelling van leningen moeten laten lopen via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW).

Het WSW biedt corporaties de mogelijkheid om leningen aan te trekken tegen een lagere rente, door middel van borgstelling. Borgstelling door het WSW is echter alleen mogelijk als de rijksoverheid en de gemeenten een minimaal garantieniveau van het WSW garanderen. Dit heet de achtervang. De achtervang biedt financiers zekerheid, waardoor het rendement voor de financiers volledig gegarandeerd is.

De zekerheidsstructuur van het WSW bestaat uit drie lagen:

Primaire zekerheid: de financiële middelen van de corporatie

De financiële positie van de corporatie vormt de eerste zekerheid. Het WSW stelt eisen aan de kredietwaardigheid van (aspirant)deelnemers.

Secundaire zekerheid: het garantievermogen van het WSW

Als corporaties hun rente- en aflossingsverplichtingen niet nakomen, kan de financier het WSW aanspreken. Hiervoor beschikt het WSW over een borgstellingsreserve. Als de borgstellingsreserve van het WSW onder een bepaald garantieniveau komt of dreigt te komen, heeft het WSW de plicht obligo's op te vragen bij de corporaties. De obligo is een financiële bijdrage die de corporatie verschuldigd is op basis van een overeenkomst tussen de corporatie en het WSW. Het garantievermogen bestaat dus uit de borgstellingsreserve van het WSW plus de obligoverplichting. Als een financier het WSW aanspreekt, en het WSW betaalt voor een corporatie, dan krijgt het WSW een vordering op de desbetreffende deelnemer (regresrecht). De deelnemende corporatie heeft onroerende zaken in onderpand gegeven bij het WSW. De corporatie heeft zich verplicht deze onroerende zaken vrij van hypotheek te houden en er op eerste verzoek van het WSW een hypotheekrecht op te vestigen voor het WSW. Daarnaast kan het WSW ook een aanspraak doen op het overige bezit. Zo wordt de schade bij het WSW zo veel mogelijk beperkt.

Tertiaire zekerheid: rijksoverheid en gemeenten

De achtervangpositie van Rijk en gemeenten vormt de derde zekerheid. Als na het opvragen van de obligo's en het uitoefenen van het regresrecht het WSW nog steeds niet kan voldoen aan de verplichting, moeten de rijksoverheid en de gemeenten renteloze leningen aan het WSW verstrekken. Dit is geregeld in de achtervangovereenkomsten die het WSW heeft met de gemeenten en de rijksoverheid.

Als de achtervangers op hun achtervangpositie worden aangesproken, geldt een vooraf bepaalde verdeling, waarbij de rijksoverheid 50% voor haar rekening neemt en de overige 50% van de leningen door gemeenten worden verstrekt. De tertiaire zekerheid is nog nooit ingeroepen.

Garantstelling via het Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW)

Naast de 100% garantiestellingen en de achtervang bij de door het WSW verstrekte garantstellingen, heeft de gemeente Leiderdorp ook een achtervangfunctie bij het Waarborgfonds Eigen Woning (WEW), beter bekend als Nationale Hypotheekgarantie.

De achtervangfunctie bij het WEW is vormgegeven met een achtervangovereenkomst tussen het WEW en de rijksoverheid en (standaard) achtervangovereenkomsten tussen het WEW en alle gemeenten. Op basis van deze overeenkomsten kan het WEW bij dreigende liquiditeitstekorten een beroep doen op achtergestelde, renteloze leningen verstrekt door het Rijk (50%) en verstrekt door de gemeenten (50%). Het WEW kan de achtervangfunctie aanspreken als het fondsvermogen kleiner is dan anderhalf keer het gemiddeld verliesniveau.

Per 1 januari 2011 is de achtervangfunctie van de gemeenten, voor nieuw af te geven hypotheekgaranties, vervallen. Vanaf deze datum is, voor nieuw af te geven hypotheekgaranties, sprake van een 100% achtervang door het Rijk. De achtervangovereenkomsten per 1 januari 2011 zijn zodanig aangepast dat de gemeenten niet worden aangesproken op de risico's die voortvloeien uit hypotheekgaranties die zijn verstrekt na 31 december 2010.

Jaarlijks verstrekt het WEW een liquiditeitsprognose over de voorliggende vijf jaar. Op basis van de meest recente liquiditeitsprognose is de verwachting dat het WEW geen aanspraken doet op de achtervangfunctie van gemeenten en Rijk (bron: jaarrekening WEW 2015). Jaarlijks verstrekt het WEW tevens een opgave van het nominale gegarandeerde bedrag per gemeente. Het nominaal door de gemeente Leiderdorp gegarandeerde bedrag bedraagt € 112.000.000 (hoofdsom van de verstrekte NHG hypotheeken tot 2011).

4.3.4 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Omschrijving van de verplichtingen	verplichting
Verlofuren die in 2016 niet zijn opgenomen	313.699
Langlopende contracten per 31/12/16	1.629.108
Verstrekte hypotheke	12.400.000
Totaal	14.342.807

Werknemersverplichtingen

Het saldo van de verlofuren berekenen we met de openstaande verlofuren per 31-12-2016 per personeelslid van Leiderdorp maal een gewogen gemiddeld uurtarief. Dit geeft een bedrag van € 313.699.

Vakantiegeld opgebouwd van juni tot en met december 2016 geeft een bedrag van € 286.447. In verband met de overgang naar het individueel keuzebudget is dat dit jaar geen onderdeel meer van de 'Niet uit de balans blijvende verplichtingen'. Het is als een nog te betalen post op de balans meegenomen.

Langlopende contracten

Halverwege 2015 is het contract met Sportfondsen verlengt tot en met 31 december 2020. Hierin legden we afspraken vast over het beheer en de exploitatie van gemeentelijke binnensportaccommodaties (het zwembad en de sporthallen en –zalen) en het uitvoeren van de werkzaamheden van het Sport Servicepunt (sportstimulering, verenigingsondersteuning en een loketfunctie). De exploitatiebijdrage (prijspeil 2015) bedraagt € 954.107,56.

Per 1 januari 2017 sloten we een nieuwe overeenkomst met Alecto af. In deze overeenkomst zijn afspraken in lijn gebracht met de sportnotitie 'Bewegingsruimte'. Alecto is niet alleen verantwoordelijk voor het onderhoud en de kosten van de velden, maar voert ook de vervanging van de velden uit en draagt een behoorlijk deel van de daarmee samenhangende kosten. Voorts neemt de vereniging per 1 januari 2017 het onderhoud en de vervanging van de veldverlichting over van de gemeente. Alecto wordt daarvoor financieel gecompenseerd. De tienjaarlijkse gemeentelijke bijdrage, inclusief de kosten van de verlichting, is vastgesteld op € 675.000.

Verstrekte hypotheke

Aan Ikea verstrekten we hypotheke op de gronden in Bospoort. Deze hypotheke gelden als zekerheid voor de al ontvangen voorschotten. Mocht de grondlevering uiteindelijk geen doorgang kunnen vinden, dan moeten we de voorschotten minus de kosten terugbetalen (€ 12.400.000).

4.3.5 Vaste activa staat

x € 1.000	Boek- waarde 1/1	Inves- tering	Uit- gaven	Inkoms- ten	Des- investeri	Afschrij- ving	Bijdrage van derden	Afwaar- dering duurzaam waarde- vermind	Boek- waarde 31/12	Rente
Immateriële vaste activa										
Onderzoek en ontwikkeling	165	86	86	0	0	82	0	0	169	4
Bijdr. aan activa in eigendom derden	8.553	-7.932	0	7.932	0	272	0	0	349	295
Totaal immateriële vaste activa	8.718	-7.846	86	7.932	0	353	0	0	518	299
Materiële vaste activa										
Investerings met maatschappelijk nut										
Grond-, weg-, waterbouw maatschappelijk nut	3.216	1.310	1.783	472	0	77	1.023	0	3.427	67
Machines/apparaten/ install. maatschappelijk nut	2.461	235	235	0	0	0	0	0	2.696	0
overige materiële vaste activa	45	0	0	0	0	2	0	0	44	3
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	5.722	1.546	2.018	472	0	79	1.023	0	6.166	70
Investerings met economisch nut										
Gronden en terreinen	4.586	0	1.153	1.153	0	35	0	0	4.551	160
Bedrijfsgebouwen	44.060	554	554	0	0	1.439	0	0	43.175	1.568
Grond-, weg-, waterbouw economisch nut	455	-8	-8	0	0	30	0	0	417	16
Vervoermiddelen	492	260	260	0	0	91	0	0	661	13
Machines/apparaten/ install. econ. nut	3.293	34	34	0	0	322	0	0	3.006	106
Overige materiële vaste activa	2.542	327	327	0	0	567	0	0	2.303	77
Investerings in erfpacht										
Totaal investeringen met economisch nut	55.428	1.168	2.321	1.153	0	2.483	0	0	54.113	1.940
Investerings economisch nut met heffingen										
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	6.973	1.257	1.257	0	0	147	0	0	8.082	225

x € 1.000	Boek- waarde 1/1	Inves- tering	Uit- gaven	Inkoms- ten	Des- investeri	Afschrij- ving	Bijdrage van derden	Afwaar- dering duurzaam waarde- vermind	Boek- waarde 31/12	Rente
Vervoermiddelen	436	0	0	0	0	69	0	0	367	14
Machines, apparaten en installaties	2.623	93	93	0	0	59	0	0	2.657	31
Overige materiële vaste activa	1.115	0	0	0	0	60	0	0	1.055	38
Totaal investeringen met economisch nut met heffingen	11.146	1.350	1.350	0	0	335	0	0	12.161	308
Totaal materiële vaste activa	72.296	4.063	5.689	1.626		2.897	1.023	0	72.440	2.318
Financiële vaste activa										
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	2.137	0	0	0	0	0	0	0	2.137	75
Leningen aan overige verbonden partijen	23	-1	1	2	0	0	0	0	22	0
Langlopende geldleningen	0	355	355	0	0	0	0	0	355	0
Totaal financiële vaste activa	2.160	354	356	2	0	0	0	0	2.514	75
Totaal vaste activa	83.174	-3.428	6.131	9.559	0	3.250	1.023	0	75.472	2.692

4.3.6 Staat investeringskredieten incl. af te sluiten

In dit hoofdstuk geven we een verklaring over de stand van zaken van kredieten groter dan € 100.000 voor de opgenomen kredieten en € 25.000 voor de afgesloten kredieten in 2016.

De bedragen in de kolom krediet betreffen gesaldeerde bedragen. De gerealiseerde uitgaven en inkomsten worden afzonderlijk weergegeven.

Kredieten

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
Programma: 1 Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs							
Product: PRD42101 Huisv.vrz.openb.basisonderwijs							
7210388 BSW casco	11.085	8.448	2.638	0	11	-11	Ja
7210562 BSW buitenruimte	1.701	798	903	0	1	-1	Ja
Totaal PRD42101 Huisv.vrz.openb.basisonderwijs	12.786	9.246	3.540	0	12	-12	
Product: PRD42301 Huisv.vrz.Bijz.basisonderwijs							
7210851 Renovatie scholen in Voorhof 2016	2.715	214	2.501	0	0	0	
Totaal PRD42301 Huisv.vrz.Bijz.basisonderwijs	2.715	214	2.501	0	0	0	
Product: PRD44301 Huisv. voortgez. ow.							
7210890 Uitbreiding Leo Kannerschool	177	177	0	0	0	0	Ja
Totaal PRD44301 Huisv. voortgez. ow.	177	177	0	0	0	0	
Product: PRD62201 wmo huishoudelijke kosten							
7210711 IBP Invoer WMO	26	0	26	0	0	0	
Totaal PRD62201 wmo huishoudelijke kosten	26	0	26	0	0	0	
Product: PRD65201 Wet Voorziening Gehandicapten							
7210713 Software WMO	38	25	14	0	0	0	
Totaal PRD65201 Wet Voorziening Gehandicapten	38	25	14	0	0	0	
Totaal 1 Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs	15.742	9.661	6.081	0	12	-12	
Programma: 3 Kunst, Cultuur en Sport							
Product: PRD53010 Sporthuisvesting							
7210709 Bereg. install 2013	7	0	7	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
Totaal PRD53010 Sporthuisvesting	7	0	7	0	0	0	
Product: PRD53101 Groene sportvelden/terreinen							
7210833 Velocitas veldverlichting	16	0	16	0	0	0	
7210852 RCL 2015	167	141	26	0	0	0	
7210855 Alecto 2015	70	60	10	0	0	0	
7210856 Alecto 2016	30	0	30	0	0	0	
7210880 Fundering en opbouw kunstgras RCL	211	0	211	0	0	0	
7210881 Toplaag kunstgras RCL	700	8	692	0	0	0	
Totaal PRD53101 Groene sportvelden/terreinen	1.193	209	984	0	0	0	
Product: PRD54006 Onderhoud kunstwerken							
7230579 Kunstwerken betonnen bruggen	325	21	304	0	0	0	
Totaal PRD54006 Onderhoud kunstwerken	325	21	304	0	0	0	
Totaal 3 Kunst, Cultuur en Sport	1.526	230	1.295	0	0	0	
Programma: 4 Beheer openbare ruimte							
Product: PRD21001 Bruggen							
7230481 Houten bruggen 2010	135	286	-151	0	170	-170	Ja
7230482 Houten bruggen 2011	135	170	-35	0	31	-31	Ja
7230483 Houten bruggen 25 jaar	148	149	-0	0	0	0	Ja
7230548 Houten bruggen 2013	100	100	0	0	0	0	Ja
7230551 Wachtpl.boten met in	125	0	125	0	0	0	
7230556 Houten bruggen 2013 (KN2012)	37	51	-14	0	0	0	Ja
7230557 Houten bruggen 2015 (KN2012)	40	40	0	0	0	0	Ja
7230558 Houten bruggen 35 jaar	672	0	672	0	0	0	
Totaal PRD21001 Bruggen	1.391	795	596	0	201	-201	
Product: PRD21002 Wegen							
7230552 Hoek Vronkenlaan	100	75	25	0	0	0	
7230559 Wegen Muzenlaan	350	292	58	0	0	0	
7230560 Wegen Engelendaal	350	0	350	0	0	0	
7230581 wegen Persant Snoepweg	200	0	200	0	0	0	
7230595 Wegen De Leyhof	100	0	100	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7230596 Herinrichting Van der Marckstraat	80	0	80	0	0	0	
7230598 kruispunt Engelendaal/ Persant Snoepweg	500	0	500	0	0	0	
7230599 IVVP reconstructie Voorhoflaan	200	0	200	0	0	0	
7230600 IVVP Eralaan/Acaciaaan	157	0	157	0	0	0	
Totaal PRD21002 Wegen	2.037	367	1.670	0	0	0	
Product: PRD21032 Gladheidsbestrijding							
7210858 Rolbezem Gladheidsbestrijding 2015	24	24	0	0	0	0	Ja
Totaal PRD21032 Gladheidsbestrijding	24	24	0	0	0	0	
Product: PRD21050 Openbare verlichting							
7230567 Openbare verlichting Zijkwartier	65	39	26	0	0	0	
7230568 Openbare verlichting Splinterlaan	30	8	22	0	0	0	
7230569 Openbare verlichting Oude Spoorbaan	17	15	2	0	0	0	
7230570 Openbare verlichting Muzenlaan	10	8	2	0	0	0	
7230571 Openbare verlichting Irenestraat	8	0	8	0	0	0	
7230572 Openbare verlichting Havenlaan	15	0	15	0	0	0	
7230597 Verlichting Persant Snoepweg	30	0	30	0	0	0	
Totaal PRD21050 Openbare verlichting	175	71	104	0	0	0	
Product: PRD21101 Verkeersregulering							
7210490 VRI's Totaal	1.614	1.614	0	0	0	0	Ja
7210491 VRA's Totaal	1.082	1.082	-0	0	0	0	Ja
7210663 Verkeersregelininstall	70	0	70	0	0	0	
7210699 Hydr. afsluiting Splinterlaan 2015	100	0	100	0	0	0	
7210844 IVVP Engelendaal	674	1.292	-617	0	1.292	-1.292	Ja
7210846 IVVP Quickwins	395	196	199	0	196	-196	Ja
7210847 IVVP Management	90	45	45	0	45	-45	Ja
Totaal PRD21101 Verkeersregulering	4.025	4.228	-203	0	1.532	-1.532	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
Product: PRD21110 Verkeersmaatregelen							
7210888 voorb.R-net route Leiden-Leiderdorp	80	17	63	80	0	80	
7230583 Fietsmaatregelen	885	0	885	0	0	0	
Totaal PRD21110 Verkeersmaatregelen	965	17	948	80	0	80	
Product: PRD24001 Waterwerken							
7230561 Water Voorhof	20	0	20	0	0	0	
7230562 Water Ouderzorg-Kerkwijk	20	7	13	0	0	0	
7230563 Water Buitenhofvijver	230	230	-0	0	0	0	Ja
7230565 Water Bloemerd	35	0	35	0	0	0	
7230566 Water Baanderij	11	0	11	0	0	0	
7230580 Duikers Binnenhof	30	34	-4	0	0	0	Ja
Totaal PRD24001 Waterwerken	346	271	75	0	0	0	
Product: PRD56001 Openbaar groen							
7210784 Zoutstrooier	15	16	-1	0	0	0	Ja
Totaal PRD56001 Openbaar groen	15	16	-1	0	0	0	
Product: PRD56007 Groen beleid en regio							
7210798 Van Oude Rijn tot Kaag	0	75	-75	0	102	-102	
7230582 Herinrichting polder Achthoven	2.285	1.385	900	2.285	1.346	939	
Totaal PRD56007 Groen beleid en regio	2.285	1.460	825	2.285	1.447	838	
Product: PRD56052 Kinderboerderij							
7210785 Minitractor kinderboerderij	6	0	6	0	0	0	
Totaal PRD56052 Kinderboerderij	6	0	6	0	0	0	
Product: PRD58003 Speelplaatsen							
7230573 spelen Voorhof-Winkelhof	102	108	-6	0	0	0	Ja
7230574 spelen Schansen-Zijkwartier	38	52	-13	0	0	0	Ja
7230575 spelen Doeskwartier Kerkwijk-Oranjewijk	41	33	8	0	0	0	
7230576 spelen Buitenhof Leyhof	45	49	-4	0	0	0	Ja
7230577 spelen Binnenhof	80	49	31	0	0	0	Ja
Totaal PRD58003 Speelplaatsen	306	290	15	0	0	0	
Product: PRD72102 Reiniging/afvalstoffenheffing							

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
7210470 Reiniging wijkcont	150	0	150	0	0	0	
7210715 Ondg. wijk.cont 2012	1.000	917	83	0	0	0	Ja
7210716 Ondg. wijk.cont 2013	1.200	883	317	0	0	0	Ja
7210790 Depotdogs	17	0	17	0	0	0	
7210836 Reiniging milieucorner	54	0	54	0	0	0	
7210837 Reiniging opstelpl huisvuilcontainers	26	0	26	0	0	0	
Totaal PRD72102 Reiniging/ afvalstoffenheffing	2.447	1.800	648	0	0	0	
Product: PRD72201 Riolering en pompen							
7210729 Riolering 2015	286	288	-2	0	2	-2	Ja
7210730 Riool 2015 ondz 5jr	40	38	2	0	0	0	Ja
7210731 Riool gemalen revisie 8 jr	66	0	66	0	0	0	
7210732 Riool 2015 waterplan verv duiker	70	0	70	0	0	0	
7210733 Riolering	3.444	437	3.007	0	0	0	
7210734 Riool 2016 ondz 5jr	30	71	-41	0	0	0	
7210736 Riool 2016 gem bk30j	489	0	489	0	0	0	
7210737 riool 2016 persl (30j)	175	0	175	0	0	0	
7210861 Wateroverlast Zijkwartier	1.048	1.048	0	0	0	0	Ja
Totaal PRD72201 Riolering en pompen	5.649	1.882	3.767	0	2	-2	
Totaal 4 Beheer openbare ruimte	19.671	11.222	8.449	2.365	3.182	-817	
Programma: 5 Ruimtelijk beleid							
Product: PRD82201 Bouw- en woningtoezicht							
7210739 Softw BWT	80	20	60	0	0	0	
7210839 Software benut BIMAS	10	0	10	0	0	0	
Totaal PRD82201 Bouw- en woningtoezicht	90	20	70	0	0	0	
Totaal 5 Ruimtelijk beleid	90	20	70	0	0	0	
Programma: 6 Bestuur Burgerzaken & Veiligheid							
Product: PRD00101 Raad en raadscommissies							
7210693 Bevolking software GBA	100	0	100	0	0	0	
7210787 Betaalautomaten bevolking	7	0	7	0	0	0	
Totaal PRD00101 Raad en raadscommissies	107	0	107	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
Product: PRD00254 Bestuursonderst. CZ							
7210807 Wifi Gemeentehuis	10	6	4	0	0	0	
7210809 Klantcontactcentrum	59	51	8	0	0	0	
7210811 Basisregistraties	13	0	13	0	0	0	Ja
7210812 Tablets	35	0	35	0	0	0	
7210813 Mobiele telefoons	30	22	8	0	0	0	
7210814 Klantbegeleidingssysteem	25	10	15	0	0	0	
7210815 WKPB software	5	0	5	0	0	0	Ja
7210816 Durp software	15	0	15	0	0	0	Ja
7210817 Datadistributie software	60	0	60	0	0	0	Ja
7210819 BAG software	50	0	50	0	0	0	Ja
7210820 Bestek software	30	0	30	0	0	0	Ja
7210821 Uitvaart software	30	0	30	0	0	0	Ja
7210822 Belastingen software	50	0	50	0	0	0	Ja
7210823 Heffingen / Invorderingen software	50	0	50	0	0	0	Ja
7210825 GIS software	50	0	50	0	0	0	Ja
7210826 WMO software	35	0	35	0	0	0	Ja
7210827 Waarderings software	30	0	30	0	0	0	Ja
7210828 Intranet	50	0	50	0	0	0	Ja
7210829 Cyclorama's software	15	0	15	0	0	0	Ja
7210830 Leerlingenvervoer software	25	0	25	0	0	0	Ja
7210831 Digitale presentatieschermen (4x)	10	0	10	0	0	0	Ja
7210840 Integreren dienstverlening	8	3	5	0	0	0	
Totaal PRD00254 Bestuursonderst. CZ	685	93	592	0	0	0	
Product: PRD00306 Verkiezingen							
7210860 Stemcomputers 2016	15	0	15	0	0	0	
Totaal PRD00306 Verkiezingen	15	0	15	0	0	0	
Product: PRD14003 APV							
7210859 Auto BOA's 2015	35	26	9	0	0	0	
7210869 Mobiele strafbeschikking	10	0	10	0	0	0	
Totaal PRD14003 APV	45	26	19	0	0	0	
Totaal 6 Bestuur Burgerzaken & Veiligheid	852	119	733	0	0	0	

Kostenplaats	Krediet	Uitgaven t/m lopend dienstjaar	Restant krediet	Te realiseren inkomsten	Inkomsten t/m lopend dienstjaar	Nog te realiseren inkomsten	Af te sluiten
Programma: 7 Grondontwikkeling							
Product: PRD83004 grond expl.Overige bouwgrond							
7210850 Herinr. Vliko-terrein Oude Rijnzone	1.870	114	1.756	1.870	112	1.758	
Totaal PRD83004 grond expl.Overige bouwgrond	1.870	114	1.756	1.870	112	1.758	
Totaal 7 Grondontwikkeling	1.870	114	1.756	1.870	112	1.758	
Programma: SALDI KOSTENPLAATSEN BEDRIJFSVOERING							
Product: GEMEENTELIJKE HUISVESTING							
7210741 Olietanks 2012	14	3	11	0	0	0	
7210742 Smeerbrug 2013	22	22	0	0	0	0	Ja
7210832 Technische installatie SSW	9	0	9	0	0	0	
Totaal GEMEENTELIJKE HUISVESTING	46	26	20	0	0	0	
Product: SPORTACCOMODATIES							
7210834 Gymlokaal Zijlkwartier wandrekken 2015	10	0	10	0	0	0	
7210835 Sporthal Bloemerd Meubilair 2016	280	0	280	0	0	0	
7210842 Inventaris sportfondsen	6	0	6	0	0	0	
Totaal SPORTACCOMODATIES	296	0	296	0	0	0	
Product: TRACTIEMIDDELEN							
7210746 VT-401-K Fuso	61	62	-1	0	0	0	Ja
7210747 VT-891-K Fuso	61	62	-1	0	0	0	Ja
7210748 VT-833-L Fuso	45	46	-1	0	0	0	Ja
7210751 VS-261-Z Fuso	45	46	-1	0	0	0	Ja
7210752 VS-512-Z Fuso	45	46	-1	0	0	0	Ja
7210791 VS-377-K Renault	23	23	0	0	0	0	Ja
7210792 VS-376-K Renault	23	23	0	0	0	0	Ja
7210879 fecalienuiger voor reiniging hondenpoep	0	32	-32	0	0	0	Ja
Totaal TRACTIEMIDDELEN	304	342	-38	0	0	0	
Totaal SALDI KOSTENPLAATSEN BEDRIJFSVOERING	646	367	279	0	0	0	
Totaal rapport	40.396	21.733	18.664	4.235	3.305	930	

Toelichting bij opgenomen kredieten > € 100.000.

7210851 Renovatie scholen in Voorhof 2016

In 2016 is gestart met de renovatie van de openbare basisschool De Hasselbraam en de Protestants-Christelijke basisschool Regenboog. Naar verwachting kunnen we het project in 2017 afronden.

7210852 RCL 2015

Betreft diverse werkzaamheden aan de sportvelden zoals sproei-installatie en verlichting. In 2017 vinden de laatste werkzaamheden plaats waarna het krediet kan worden afgesloten.

7210880 Fundering en opbouw kunstgras RCL, 7210881 Toplaag kunstgras RCL

In 2017 worden de twee natuurgrasvelden bij RCL omgezet in kunstgrasvelden.

7230579 Kunstwerken betonnen bruggen

Krediet is voor de renovatie van diverse betonnen bruggen.

7230551 Wachtpl. boten met intercom De Does

Ten tijde van het aanvragen van het krediet was het plan om bediening van de brug over de Does op afstand te plaatsen. Dit plan is ondertussen verlaten. Momenteel vindt er nieuw onderzoek plaats en wordt ondezocht welke mogelijkheden er zijn om eventueel een nieuw brugwachterhuisje te plaatsen. Hierin zal dit krediet worden meegenomen.

7230552 Hoek Vronkenlaan

Binnen dit krediet moeten we nog een aantal facturen betalen waarna het krediet kan worden afgesloten

7230559 Wegen Muzenlaan

De werkzaamheden aan de Muzenlaan zijn nagenoeg afgerond. Na betaling van de laatste facturen kan het krediet worden afgesloten.

7230560 Wegen Engelendaal

Binnen het krediet worden onder andere de renovatie van de fietspaden aan de Engelendaal gedekt.

7230581 Wegen Persant Snoepweg en 7230598 Kruispunt Engelendaal/Persant Snoepweg

Voor 2017 staat de renovatie van de Persant Snoepweg gepland. Als alles volgens plan verloopt, kunnen deze kredieten eind 2017 of begin 2018 worden afgesloten.

7230599 IVVP reconstructie Voorhoflaan en 7230600 IVVP Ericalaan/Acacialaan

Dit betreft de restant kredieten IVVP (zie ook onder afgesloten kredieten). Dit krediet zal worden ingezet voor de Voorhoflaan en de renovatie herinrichting Ericalaan/Acacialaan. Uitvoering staat gepland voor 2017/2018.

7210699 Hydr. afsluiting Splinterlaan 2015

Krediet is bedoeld om binnen afzienbare tijd van de afsluiting bij de Splinterlaan te kunnen vervangen.

7230583 Fietsmaatregelen

Bij de 2e Bestuursrapportage is het in de begroting 2016 opgenomen bedrag van € 885.000 voor de fietsmaatregelen beschikbaar gesteld. Hierdoor konden we starten met de voorbereidingswerkzaamheden. Uiteindelijke afronding van het project vindt niet eerder plaats dan halverwege 2018.

7210733 Riolering, 7210736 Riool 2016 onderz. 5jr., 7210736 Riool 2016, 7210737 Riool 2016 persl. (30jr)

Betreffen bredere kredieten voor de vervanging van diverse rioleringstelsels. Na uitvoering van deze werkzaamheden wordt het gebruikte deel van het krediet afgesloten zodat voor dat deel met de afschrijving gestart kan worden.

7230582 Herinrichting polder Achthoven

Momenteel vinden de laatste werkzaamheden plaats binnen het project polder Achthoven (Ruigekade) . Verwachting is dat het project halverwege 2017 kan worden afgerond.

7210850 Herinr. Vliko-terrein Oude Rijnzone

In 2016 is gestart met de herinrichting van het Vliko terrein. De eerste voorbereidingswerkzaamheden hebben inmiddels plaatsgevonden. De totale kosten worden gedekt door de bijdrage uit het RIF.

7210835 Sporthal Bloemerd Meubilair 2016

In 2016 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de vervanging van (Sport)meubilair binnen sporthal De Bloemerd. Uitvoering hiervan wordt medio 2017 verwacht.

Toelichting bij afgesloten kredieten > € 25.000

7210388 BSW casco en 7210562 BSW buitenruimte

De bouw van de Bede school West is in 2016 geheel afgerond. Het project kan met een voordeel worden afgesloten.

7210890 Uitbreiding Leo Kannerschool

In 2016 heeft de uitbreiding van de Leo Kannerschool plaatsgevonden. Krediet kan daarmee worden afgesloten.

7230481 Houten bruggen 2010, 7230482 Houten bruggen 2011, 7230483 Houten bruggen 25 jaar, 7230548 Houten bruggen 2013, 7230556 Houten bruggen 2013 (KN2012) en 7230557 Houten bruggen 2015 (KN2012)

Diverse kredieten voor vervanging of renovatie van diverse bruggen zijn in 2016 afgerond. De bijbehorende kredieten kunnen daarmee worden afgesloten.

7210807 Wifi Gemeentehuis, 7210809 Klantcontactcentrum, 7210811 Basisregistraties, 7210812 Tablets, 7210813 Mobiele telefoons, 7210814 Klantbegeleidingssysteem, 7210815 WKPB software, 7210816 Durp software, 7210817 Datadistributie software, 7210819 BAG software, 7210820 Bestek software, 7210821 Uitvaart software, 7210822 Belastingen software, 7210823 Heffingen / Invorderingen software, 7210825 GIS software, 7210826 WMO software, 7210827 Waarderings software, 7210828 Intranet, 7210829 Cyclorama's software, 7210830 Leerlingenvervoer software, 7210831 Digitale presentieschermen.

Bij de begroting 2017 is (mede in het kader van bezuinigingen) besloten alle kredieten die samenhangen met software af te sluiten. Binnen deze kredieten hadden nog geen uitgaven plaatsgevonden. Hiervoor in de plaats is een meer algemeen omschreven (lager) krediet beschikbaar gesteld.

7230563 Water Buitenhofvijver

De renovatie van de Buitenhofvijver vond in 2016 plaats. Het gehele project kon in 2016 worden afgerond. Hiermee kan het krediet ook worden afgesloten.

7230580 Duikers Binnenhof

De duikers in de wijk Binnenhof moesten vervangen worden. De werkzaamheden vonden in 2016 plaats. Hiermee kan het krediet met een minimale overschrijding worden afgesloten.

7210490 VRI's totaal, 7210491 VRA's totaal

In 2016 is het onderhoud aan de Engelendaal afgerond. Onderdeel van het onderhoud was de vervanging van de verkeersregelinstallaties (VRI en VRA). Deze projecten konden binnen het beschikbare budget worden afgerond.

7210844 IVVP Engelendaal, 7210846 IVVP Quickwins, 7210847 IVVP Management

Het Integraal Verkeers- en Vervoersplan werd gedekt vanuit een exploitatiebijdrage vanuit de reserve Bouw en Grondexploitatie. Vanaf 2017 is dit op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording niet meer toegestaan. Deze kredieten worden daarom in 2016 afgesloten. Voor de resterende werkzaamheden zijn nieuwe kredieten IVVP Ericslaan en reconstructie Voorhoflaan aangemaakt. De jaarlijkse kapitaallasten van deze twee kredieten worden gedekt vanuit een jaarlijkse vrijval van het beschikbare restantbudget.

7230573 Spelen Voorhof Winkelhof, 7230574 Spelen SchansenZijkwartier, 7230576 Spelen Buitenhof Leyhof en 7230577 Spelen Binnenhof

In 2016 zijn vier speeltuinen vernieuwd. De uitgaven voor de speeltuinen Voorhof Winkelhof, Schansen Zijlkwartier, Buitenhof Leyhof waren te hoog. De uitgaven voor de Binnenhof vielen echter voordeliger uit zodat er in totaal geen overschrijding is.

7210715 Ondg. wijkcont. 2012 en 7210716 Ondg. wijkcont. 2013

Door een gunstige aansteding en plaatsing van de ondergrondse containers is het beschikbaar gestelde krediet niet volledig gebruikt. Het restant van beide kredieten valt vrij en beide kredieten kunnen worden afgesloten.

7210729 Riolering 2015, 7210730 Riol 2015 onderz. 5 jr.

In 2016 zijn diverse renovatiewerkzaamheden en vervangen aan rioleringen afgerond waarmee deze investeringen kunnen worden afgesloten.

7210737 Wateroverlast Zijlkwartier

In 2016 heeft binnen het Zijlkwartier een grote renovatie plaats gevonden om de wateroverlast binnen de wijk aan te pakken. Hiervoor zijn o.a. de rioleringen vervangen. De werkzaamheden zijn medio 2016 afgerond waarmee dit bijbehorende krediet kan worden afgesloten.

7210746 VT-401-K Fuso, 7210747 VT-891-K Fuso, 7210748 VT-833-L Fuso, 7210751 VS-261-Z Fuso en 7210752 VS-512-Z Fuso

De kosten van aanschaf van de vijf bestelauto's vielen hoger uit dan voorzien bij de decemberwijzigingen 2016. De hogere kosten hebben betrekking op voorbereidingskosten zoals het opstellen van een technisch bestek voor de aanbestedingsprocedure.

7210879 Fecaliëzuiger voor reiniging hondenpoep

Op 21 juni 2016 besloot het college tot aanschaf van deze fecaliëzuiger voor de reiniging van hondenpoep. De raad heeft in de 2e Bestuursrapportage tot dit investeringskrediet van € 32.250 besloten. Het krediet is niet expliciet beschikbaar gesteld door de raad, met als gevolg dat door de aanschaf van de fecaliëzuiger het krediet is overschreden.

4.3.7 Staat van reserves

Wettelijke basis voor Reserves en Voorzieningen.

Op basis van artikel 43 lid 1 van het BBV worden de reserves onderscheiden in:

- Algemene reserve;
- Bestemmingsreserves ter egalisatie van tarieven. Deze dienen om ongewenste schommelingen op te vangen in de tarieven die aan derden in rekening worden gebracht, maar die niet specifiek besteed hoeven worden;
- Overige bestemmingsreserves: een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de gemeenteraad een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Het reserve- en voorzieningenbeleid wordt beschreven in de nota Reserves en Voorzieningen. Actualisatie van het beleid vindt periodiek plaats. Op 9 mei 2016 stelde de gemeenteraad de nota Reserves en Voorzieningen met ingangsdatum 1 januari 2016 vast. Intussen is op verzoek van uw raad de doorlichting op de reserves en voorzieningen uitgevoerd. In de context van de vraag of binnen de reserves nog vrij besteedbare middelen voorkomen zal ook worden ingegaan op de werking van signaleringswaarden bij de reserves.

Toelichting reserves

bedragen x € 1.000	Stand 1/1	Storting	Onttrekking	Stand 31/12
algemene reserves				
8297001 Algemene reserve	2.208	3.930	3.762	2.376
8297002 Bouw- en grondexploitaties	962	2.052	2.475	539
algemene reserves	3.170	5.982	6.236	2.915
bestemmingsreserves				
8297201 Kunst en cultuur	20	-20	0	0
8297203 Sociale woningbouw	123	-123	0	0
8297204 Rekenkamer	50	0	0	50
8297205 Zorg, welzijn, jeugd en onderwijs	1.750	-1.848	-98	0
8297206 Voormalig personeel	144	0	28	116
8297209 Jaarafsluiting	177	190	127	240
8297210 Sociaal Beleid	750	-750	0	0
8297211 Egalisatieres. exploitatielasten	7.455	2.228	724	8.959
8297212 Regionaal investeringsfonds RIF	3.997	0	571	3.426
8297213 Regionalisering	0	0	0	0
8297214 Informatiebeleidsplan	443	0	43	400
8297215 GR Oude Rijnzone	1.052	48	1.100	0
8297216 Bestemmingsreserve W4	12.994	1.624	14.618	0
8297218 Implementatie 3D transitie	420	90	0	510

bedragen x € 1.000	Stand 1/1	Storting	Onttrekking	Stand 31/12
8297243 Bestemmingsreserve Integraal Beheer	1.480	437	305	1.612
8297244 Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds	2.370	706	199	2.876
8297260 Reserve Sociaal domein	0	8.839	2.290	6.549
bestemmingsreserves	33.226	11.419	19.908	24.738
egalisereserves				
8297101 Egalisatiereserve omgevingsvergunning	289	56	0	345
8297103 Egalisatiereserve reiniging	3.355	1.101	605	3.851
8297104 Egalisatiereserve begraafplaats	0	100	0	100
egalisereserves	3.644	1.257	605	4.296
Reserves excl. resultaat na bestemming	40.040	18.658	26.749	31.949

Algemene reserve

De algemene reserve is als weerstandskas van de gemeente het vangnet voor onverwachte (grote) financiële uitgaven. De algemene reserve is vrij besteedbaar. Tevens fungeert deze reserve binnen de kaders van het weerstandsvermogen als dekkingsreserve.

Algemene reserves hebben een aantal uitgangspunten, deze zijn in de nota Reserves en Voorzieningen vastgelegd:

- Het moet gaan om eenmalige middelen
- Bijbehorende kosten moeten tegelijkertijd worden afgedekt
- Eenmalige lasten ter verlaging van toekomstige structurele lasten
- Het ratio van het weerstandsvermogen blijft minimaal voldoende
- Onttrekking ter beperking van de (toekomstige) risico's
- Besluitvorming direct vastleggen in de begroting
- Bij besluitvorming levert het college standaard een overzicht aan met mogelijke toekomstige uitnamen
- Algemene reserves hebben een bodem

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Resultaat jaarrekening 2015 conform resultaatbestemming € 2.838.722
- Baten leges € -/- 9.000
- 2e Bestuursrapportage 2016: Vrijval Vliko van reserve GR Oude Rijnzone € 1.100.000

Onttrekkingen:

- Resultaatbestemming 2015 - Reserve Sociaal Domein € 2.116.029 (dit is inclusief € 15.000 mantelzorgcompliment en € 15.000 voor evaluatie uitvoering 3D)
- Resultaatbestemming 2015 - Hulp bij het huishouden € 142.927
- Resultaatbestemming 2015 - Bestemmingsplannen beleid € 60.000
- Resultaatbestemming 2015 - Invoering IKB € 342.710
- 2e Bestuursrapportage 2016: Vrijgevallen bedrag Vliko als investeringsbijdrage Ringweg Noord: € 1.100.000

Algemene reserve bouw- en grondexploitaties

Deze reserve is bestemd voor de opvang van eventuele nadelen bij de uitvoering van bouw- en grondexploitaties op basis van exploitatieberekeningen en wordt gevoed door voordelen op bouw- en grondexploitaties. Op deze manier geven we gestalte aan een beleid dat de mogelijkheid openhoudt om tekorten uit de ene exploitatie te compenseren met positieve opbrengsten uit andere exploitaties.

Per 1 januari 2016 is reserve sociale woningbouw (oplossen knelpunten op het gebied van volkshuisvesting) opgeheven en valt sindsdien onder reserve bouw- en grondexploitaties.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Saldo van opgeheven reserve sociale woningbouw € 123.490: Zie ook toelichting reserve Sociale woningbouw.
- Rente Grex € 234.711: Betreft de verrekening rente. Voorheen werd de rente verrekend binnen de Grondexploitatie. Vanaf 2016 is dit niet meer toegestaan.
- Afwikkeling Centrumplein € 1.567.149: Het project Centrumplein is eind 2016 afgerond. Het resultaat is gestort in de reserve.

Onttrekkingen:

- IVVP € 783.374: Eind 2015 waren de IVVP projecten nog niet afgerond. Restant exploitatiebijdrage is eind 2015 gestort in de reserve en begin 2016 weer onttrokken zodat deze middelen in 2016 alsnog ten gunste kwamen van het IVVP.
- Verrekening overhead € 158.852: In de begroting was opgenomen dat er vanuit de Grondexploitatie een opbrengst voor overhead verantwoord zou worden vanuit de grondexploitatieprojecten. Deze zijn ten laste gebracht van de reserve.

In verband met uitputting van de reserve W4 zijn onderstaande onttrekkingen ten laste gebracht van de algemene reserve bouw- en grondexploitaties (besluitvorming in GIG 01-01-2017):

- Verrekening W4 € 891.035: Als gevolg van het in 1 keer afboeken van de Tunnelbak en het treffen van een voorziening voor het project Fietsbruggen en -paden was de voorziening W4 niet toereikend. Omdat het een project een Bouw en grondexploitatie betrof heeft er, conform de doelstelling van de reserve, een bijdrage vanuit de reserve plaats gevonden.
- Mutatie voorziening negatieve grondexploitatie Plantage € 9.113: Betreft een mutatie in de voorziening negatieve grondexploitatie welke verrekend wordt met de reserve.
- Bijdrage kapitaallasten tunnelbak € 505.673: Jaarlijks werden de kapitaallasten van de afschrijving van de Tunnelbak gedekt door een vrijval van de reserve. In 2016 is de restant boekwaarde Tunnelbak in een keer afgeboekt waardoor deze bijdrage vanaf 2017 komt te vervallen.

Reserve kunst en cultuur

Deze reserve is gevormd voor het nieuw plaatsen van kunstwerken, subsidiëring van vernieuwende culturele activiteiten en overige kunstaangelegenheden.

Met de nota Reserves en voorzieningen 2016 is deze reserve opgeheven en is het saldo overgeboekt naar reserve sociaal domein.

Mutaties 2016

- Opheffen reserve, saldo € 20.468 overgeheveld naar reserve sociaal domein.

Reserve sociale woningbouw

Een reserve om knelpunten op het gebied van de volkshuisvesting te kunnen oplossen. De huidige marktontwikkelingen leiden ertoe dat het steeds moeilijker is om sociale woningbouw te plegen bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen.

Met de nota Reserves en Voorzieningen 2016 is deze reserve opgeheven en is het saldo overgeboekt naar reserve bouw- en grondexploitatie.

Mutaties 2016

Onttrekkingen:

- Opheffen reserve saldo € 123.490 naar reserve bouw- en grondexploitatie

Reserve rekenkamer

Het beschikbaar stellen van financiële middelen aan de rekenkamer voor de uitvoering van onderzoeken. De reserve is ingesteld vanwege het fluctueren van de (financiële) omvang van de onderzoeken en het niet gelijktijdig verlopen van onderzoeken met kalenderjaren. De kosten die gemaakt worden betreffen onder andere presentiegelden en onderzoekskosten.

Mutaties 2016

- Geen

Reserve zorg, welzijn, jeugd en onderwijs

De reserve dient voor het egaliseren van positieve- of negatieve saldi, die voortkomen uit de exploitatiebudgetten van diverse regelingen binnen programma 1 zoals de Wet maatschappelijke ondersteuning en leerlingenvervoer.

Met de nota Reserves en Voorzieningen 2016 is deze reserve opgeheven en is het saldo overgeboekt naar reserve sociaal domein.

Mutaties 2016

- Opheffen reserve, saldo € 1.750.000 overgeheveld naar reserve sociaal domein.

Reserve voormalig personeel

Deze reserve dient ter dekking van kosten die ontstaan doordat een medewerker niet meer in dienst is bij de gemeente Leiderdorp, maar wel (tijdelijk) recht heeft op salarisbetaling van de gemeente (wachtgeldregeling). Ook is er een bedrag opgenomen voor mogelijke aanvulling van de voorziening wachtgeld bestuurders.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Geen

Onttrekkingen:

- Wachtgeldverplichting € 27.746

Reserve jaarafsluiting

Budgetten meenemen naar het volgende jaar. Dit betreft budgetten die een jaaroverschrijdend karakter hebben als gevolg van planningsverschillen in de realisatie. Hierbij kan gedacht worden aan activiteiten die plaatsvinden of geleverd worden in het opvolgende kalenderjaar. Op het moment dat deze budgetten niet worden bestemd (via resultaatbestemming) in de reserve jaarafsluiting, loopt de realisatie gevaar als gevolg van een budgettekort in het jaar daarop. De raad neemt over de toevoeging aan de reserve via een begrotingswijziging een besluit. Volgens planning (realisatie) worden de middelen besteed ten laste van de reserve jaarafsluiting. Ook deze mutatie wordt door middel van een begrotingswijziging aan de raad voorgelegd.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Verkiezingen 2017 € 35.000
- Budgetoverheveling gebiedsvisie € 60.000
- Frictiekosten omgevingsdienst WH € 95.000

Onttrekkingen:

- Organisatieontwikkeling € 71.000
- Overheveling bestemmingsplannen € 56.000

Reserve sociaal beleid

De reserve dient voor het egaliseren van positieve- of negatieve saldi, die voortkomen uit de exploitatiebudgetten van diverse openeinderegelingen van programma Werk en Inkomen (bijvoorbeeld WWB, Participatiebudget, Minimabeleid, Wsw).

Met de nota Reserves en Voorzieningen 2016 is deze reserve opgeheven en is het saldo overgeboekt naar reserve sociaal domein.

Mutaties 2016

- Opheffen reserve, saldo € 750.000 overgeheveld naar reserve sociaal domein

Egalisatiereserve exploitatielasten

Egalisatie van de lasten over de jaren heen. In de zomer van 2016 is deze reserve doorgelicht. Hieruit vloeiden een aantal mutaties voort die in 2016 zijn verwerkt. Naast deze mutaties is besloten om een deel van de beschikbare reserve

te oormerken voor de Ringweg Noord. Het totaal beschikbare bedrag in deze reserve voor de Ringweg Noord komt daarmee op € 3.500.000.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Ringweg Noord € 1.327.810
- Herinrichting van der Marckstraat € 80.000
- Alecto 2017 € 115.382
- IVVP Quick Wins € 357.022
- Begroting 2015 € 347.776

Onttrekkingen:

- Gemeentehuis € 202.551
- Sociaal cultureel centrum € 39.970
- Sporthal de Bloemerde € 50.000
- Brede School West € 383.227
- Brede School Oude Dorp € 48.345

Reserve regionaal investeringsfonds RIF

De reserve dient ter dekking van de in 2008 besloten bijdrage aan het RIF van € 571.000 per jaar gedurende 15 jaar, inclusief de in 2013 besloten bijdrage 2e tranche RIF.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Geen

Onttrekkingen:

- Jaarlijkse bijdrage RIF € 571.000

Reserve regionalisering

De vorming van de regionale brandweer en het opzetten van Servicepunt71 brengen in eerste aanleg transitiekosten met zich mee. De reserve is ingesteld om deze eenmalige kosten te kunnen financieren.

Met de nota Reserves en Voorzieningen 2016 is deze reserve opgeheven.

Mutaties 2016:

- Geen

Reserve informatiebeleidsplan

Het beschikbaar stellen van financiële middelen voor het InformatieBeleidsPlan (bijvoorbeeld voor de uitvoering van onderzoeken). De reserve is ingesteld vanwege het fluctueren van de (financiële) omvang van deze kosten.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Geen

Onttrekkingen:

- Mutatie in verband met vastgesteld plafond € 42.509

Reserve GR Oude Rijnzone (ORZ)

De reserve dient ter dekking van de in 2010 besloten bijdrage aan de gemeenschappelijke regeling van € 300.000 per jaar gedurende vijf jaar en voor zover het saldo hiervoor toereikend is voor de aanvullende kosten voor de Leiderdorpse projecten van de Oude Rijnzone.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Storting € 47.648

Onttrekkingen

- Vrijval reserve Vliko € 1.100.000 naar Algemene Reserve

Bestemmingsreserve W4

Als uitvloeisel van de overeenkomst met Rijkswaterstaat moet de gemeente bij oplevering van de tunnelbak van de Rijksweg A4 € 8 miljoen (+index) betalen. Alle deelprojecten W4 die worden afgesloten worden verrekend met deze reserve, zodat de bijdrage betaald kan worden. De reserve loopt na oplevering van het laatste W4-project op nul.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Rente € 218.304
- Overige € 1.405.821: Deze storting betreft het een bijdrage uit de reserve Bouw en Grondexploitatie ter voorkoming dat de reserve negatief wordt door de eenmalige afboeking Tunnelbak en de voorziening negatieve Grondexploitaties voor het project Fietsbruggen en -paden

Onttrekkingen:

- Verekening projecten W4 met reserve reserve € 14.618.384: De ontrekkingen bestaat hoofdzakelijk uit het afboeken van de Tunnelbak van € 8,4 mln. en het treffen van een voorziening voor de negatieve Grondexploitatie Fietsbruggen en -paden van € 3,8 mln.

Reserve implementatie 3D-transities

Om stagnatie in het proces te voorkomen en snel en adequaat te kunnen handelen is het van belang ook financieel snel te kunnen handelen. Met het aanwenden van een bestemmingsreserve (voor de duur van vijf jaar) voor de drie transities op het maatschappelijk terrein faciliteren we dit.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Jaarlijkse storting, ten laste van reserve sociaal domein € 90.000

Onttrekkingen:

- Geen

Bestemmingsreserve Integraal Beheer Openbare Ruimte (IBOR)

Deze reserve is in 2013 ingesteld met als doel: nivelleren kapitaallasten van vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte. Alle kapitaallasten als gevolg van vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte vanaf 2014 worden indien mogelijk afgedekt via deze reserve.

Jaarlijks worden bij het opstellen van de jaarrekening eventuele overschotten op het regulier onderhoudsbudget IBOR (exclusief interne uren en exclusief riolering) in de bestemmingsreserve IBOR gestort.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Kapitaallasten € 388.645: Door vertraging in investeringen waren de geraamde kapitaallasten lager dan begroot. Deze middelen zijn in de reserve gestort.
- Verrekening dagelijks onderhoud met IBOR € 48.132: Restant budget dagelijks onderhoud wordt in de reserve gestort.

Onttrekkingen:

- Kapitaallasten € 133.841: Conform de doelstelling worden de kapitaallasten van investeringen IBOR gedekt door een bijdrage uit de reserve
- Fietspaden Engelendaal € 160.000: Door vertragingen aan werkzaamheden aan de Engelendaal kon niet gestart worden met het onderhoud aan de fietspaden aan de Engelendaal. Deze middelen zijn eind 2015 gestort in de reserve. Bij de 1e Bestuursrapportage zijn deze middelen weer voor het onderhoud van de fietspaden beschikbaar gesteld.

Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds

Deze reserve is in 2013 ingesteld met als doel schommelingen in de algemene uitkering op te kunnen vangen voor het lopende jaar en het eerstvolgende jaar. Taakstellend kan de reserve ingezet worden voor volgende jaren.

Na vaststelling van de primitieve begroting door de gemeenteraad wordt de algemene uitkering nog regelmatig bijgesteld als gevolg van rijksbeleid en als gevolg van het definitief worden van de diverse (ingeschatte) kengetallen (bijvoorbeeld aantal inwoners). Deze bijstellingen, zowel positief als negatief, worden voor het lopende jaar en het daaropvolgende jaar verrekend met deze reserve. Voor de jaren erna worden passende maatregelen genomen om de schommelingen structureel op te vangen.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Diverse cf begroting € 538.568
- Mei-/septembercirculaire € 84.802
- Overschot AU 2016 € 82.548

Onttrekkingen:

- Gemeentefonds div. € 199.395

Reserve sociaal domein

Per 1 januari 2016 is reserve sociaal domein ingesteld. Deze reserve is ontstaan door samenvoeging van de volgende reserves: reserve kunst en cultuur, reserve zorg, welzijn, jeugd en onderwijs, reserve sociaal beleid.

Deze reserve is in 2016 ingesteld met als doel om de beschikbare middelen voor de 3 decentralisaties ook voor deze voorzieningen beschikbaar te houden.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Jaarrekeningresultaat 2015 € 2.116.029
- Overheveling saldo van opgeheven reserve kunst en cultuur € 20.468
- Jaarlijkse storting ten behoeve van kunst en cultuur € 9.925
- Overheveling saldo van opgeheven reserve zorg, welzijn, jeugd en onderwijs € 1.750.000
- Overheveling saldo van opgeheven reserve sociaal beleid € 750.000
- Jaarlijkse storting ten behoeve van Wmo (KN2015) € 267.647
- Positief saldo op eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen (2e Burap 2016) € 108.132
- Storting saldo Werk en Inkomen 2016 € 624.883
- Storting saldo Wmo 2016 € 1.064.949
- Storting saldo HHT 2016 € 411.766

Onttrekkingen:

- Resultaatbestemming 2015 (mantelzorgcompliment en raadsonderzoek) € 30.000
- Ten behoeve van re-integratie € 92.500
- Ten behoeve van project JA € 158.400
- Kunst en cultuur (conform de nota Kunst en Cultuur) € 6.500
- Ten behoeve van jeugdhulpbudget (KN2015) € 86.250
- Tekort 2016 op jeugdhulp € 111.276
- Storting in de reserve implementatie 3D transities € 90.000

Egalisatiereserve omgevingsvergunning

Egaliseren van baten of lasten van de producten met betrekking tot de omgevingsvergunningen om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.

Mutaties 2016

Toevoeging:

- Saldo omgevingsvergunningen € 56.356

Egalisatiereserve reiniging

Egaliseren van baten en lasten op het product reiniging om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkend.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Verrekening cf begroting € 354.648
- Egalisatie € 746.082

Onttrekkingen:

- Egalisatie 2015 € 549.757
- Begroting 2016 € 55.177

Egalisatiereserve begraafplaats

Egaliseren van baten en lasten voor lijkbezorging om schommelingen in het tarief te voorkomen. Het tarief over alle jaren heen is maximaal 100% kostendekkendheid. Het verschil tussen de inkomsten en de gecorrigeerde uitgaven wordt aan de reserve toegevoegd/onttrokken.

Mutaties 2016

Toevoegingen:

- Egalisatie € 99.737: Bedragen die voor meerjaren onderhoud aan graven en urnen zijn ontvangen zijn in de betreffende reserve gestort. Jaarlijks zal een eveneredig deel vrijvallen.

Onttrekkingen:

- Geen

4.3.8 Staat van voorzieningen

bedragen x € 1.000	Stand 1/1	Toevoeging	Aanwending	Vrijgevalen bedragen	Stand 31/12
voorzieningen					
Voorz derden verkr midd met spec best					
8298201 Voorziening Riolering derden	3.730	469	0	0	4.199
Voorz derden verkr midd met spec best	3.730	469	0	0	4.199
voorzieningen met verplichting					
8298001 Pensioenoverdrachten wethouders	727	304	0	0	1.031
8298002 Wachtgeld bestuurders	78	5	54	0	30
voorzieningen met verplichting	805	309	54	0	1.061
voorzieningen ter egalisatie kosten					
8298106 Voorziening Gemeentelijke accommodaties	2.656	548	520	0	2.684
8298107 Vrz.Integraal Beheer Openb.Ruimte(IBOR)	3.583	917	791	41	3.668
voorzieningen ter egalisatie kosten	6.239	1.465	1.311	41	6.353
voorzieningen	10.774	2.243	1.364	41	11.612

Voorzieningen worden gevormd wegens:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten is;
- Op de balansdatum bestaande risico's over bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is in te schatten;
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende aan arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. De voorziening dubieuze debiteuren is conform het BBV opgenomen aan de activazijde van de balans. Hiermee is de voorziening een correctiepost op de openstaande vorderingen aan debiteuren. Dit systeem is ook verplicht voor de voorziening Centrumplan en W4. Deze voorzieningen vormen zo een correctiepost op het saldo onderhanden werken (voorraden).

Het reserve- en voorzieningenbeleid staat beschreven in de nota Reserves en Voorzieningen. Actualisatie van het beleid vindt periodiek plaats. Op 9 mei 2016 stelde de gemeenteraad de nota Reserves en Voorzieningen met ingangsdatum 1 januari 2016 vast. Hiermee is de nota reserves en voorzieningen 2013 ingetrokken.

Voorziening riolering

Doel voorziening

Met ingang van 1 januari 2015 is de reserve riolering conform de notitie Riolering 2014 omgezet in een voorziening. Kostendekkende exploitaties als riolering en reiniging hebben wel financiële afwijkingen maar geen effect op het

rekeningresultaat. De voor- en nadelen binnen deze productgroepen komen na bestemming ten gunste of ten laste van de egalisatiereserve reiniging en -voorziening riolering.

Voeding

het verschil tussen de inkomsten uit rioolheffing en de gecorrigeerde uitgaven wordt aan de voorziening toegevoegd voor het groot onderhoud in de toekomst. Het betreft middelen voor derden die voor het onderhoud aan de riolering gereserveerd moeten worden.

Mutaties 2016

Toevoegingen: € 468.832

Voorziening pensioenoverdrachten wethouders

Doel voorziening

Met ingang van 2001 heeft een wethouder de mogelijkheid om zijn opgebouwde pensioen over te dragen. Voor de (gewezen) wethouders bestaat het recht om tot zes maanden na afloop van het dienstverband het opgebouwde pensioen over te laten dragen aan een pensioenfonds. De gemeente is verplicht om aan een tijdig gedaan verzoek te voldoen. Deze voorziening wordt alleen opgebouwd voor de huidige wethouders en de gewezen wethouders voor zover de verplichting nog opeisbaar is.

Voeding

Jaarlijks wordt het saldo van de voorziening pensioenoverdrachten wethouders vergeleken met de actuariële berekening met betrekking tot de pensioenen. Op basis van de nieuwe berekeningen werd € 126.124 extra toegevoegd aan de voorziening.

Mutaties 2016

Toevoegingen: € 304.263

Voorziening wachtgeld bestuurders

Doel voorziening

Op basis van een geldende regeling kunnen (voormalige) wethouders en burgemeesters na hun aftreden aanspraak maken op een wachtgeldregeling.

Voeding

Het voldoende op niveau houden. De extra toevoeging is conform de bestendige gedragslijn onttrokken aan de reserve voormalig personeel.

Mutaties 2016

Toevoegingen: € 5.000

Onttrekkingen: € 53.752

Voorziening gemeentelijke accommodaties

Doel voorziening

De voorziening gemeentelijke accommodaties is ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden aan gebouwen en sportvelden op basis van een actueel onderhoud- en beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen.

Voeding

Conform onderhoudsplan

Mutaties 2016

Toevoegingen: € 548.180

Aanwendungen: € 519.811

Voorziening IBOR

Doel voorziening

De voorziening is in 2013 ingesteld voor het planmatig kunnen uitvoeren van werkzaamheden op basis van een actueel onderhoud- en beheerprogramma en om de uitgaven ervan gelijkmatig over een aantal begrotingsjaren te verdelen. De saldi uit de vervallen voorzieningen waterwegen, infrastructuur en spel zijn eenmalig aan deze voorziening toegevoegd.

Voeding

Op basis van onderhoudsplan

Mutaties 2016

Toevoegingen: € 886.688

Opbrengsten: € 30.300

Aanwendungen: € 790.896

Onttrekkingen: € 40.675

4.4 Het overzicht van baten en lasten en de toelichting

4.4.1 Financiële analyse per programma

In dit hoofdstuk wordt een analyse gegeven van de verschillen tussen de begroting en de jaarrekening. Ook wordt per programma aangegeven of er sprake is van begrotingsonrechtmatigheid. In de programma's zijn analyses opgenomen op het niveau van de subprogramma's. In het Besluit begroting en verantwoording is voorgeschreven dat de financiële analyse zowel in de programmaverantwoording als in de jaarrekening moet plaatsvinden. Hieronder treft u teksten aan op het niveau van de programma's.

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
1 Zorg,Welzijn,Jeugd en Onderwijs	Lasten	16.914	17.739	55	17.793	16.440	1.353
	Baten	-841	-753	-9	-762	-822	60
Saldo		16.073	16.986	46	17.031	15.618	1.413
2 Werk en Inkomen	Lasten	11.002	10.920	783	11.703	11.427	276
	Baten	-5.419	-5.239	-352	-5.591	-5.931	340
Saldo		5.584	5.680	431	6.112	5.496	616
3 Kunst, Cultuur en Sport	Lasten	2.626	2.732	5	2.737	2.594	143
	Baten	-137	-73	1	-71	-83	12
Saldo		2.489	2.659	6	2.666	2.511	155
4 Beheer openbare ruimte	Lasten	10.824	19.379	53	19.432	18.925	506
	Baten	-4.818	-4.754	-213	-4.968	-5.163	195
Saldo		6.007	14.625	-160	14.464	13.763	702
5 Ruimtelijk beleid	Lasten	1.803	2.114	-170	1.944	1.881	63
	Baten	-1.062	-512	-209	-721	-934	213
Saldo		741	1.602	-379	1.223	947	276
6 Bestuur Burgerzaken & Veiligheid	Lasten	13.480	12.158	932	13.089	13.152	-63
	Baten	-1.349	-908	-158	-1.066	-1.377	311
Saldo		12.131	11.249	774	12.023	11.776	248
7 Grondontwikkeling	Lasten	11.346	14.626	-3.878	10.748	8.135	2.613
	Baten	-13.363	-26.403	19.821	-6.582	-3.715	-2.867
Saldo		-2.017	-11.777	15.943	4.166	4.421	-255
Algemene Dekkingsmiddelen	Lasten	2.523	2.525	-1.566	958	1.000	-41
	Baten	-45.489	-45.531	354	-45.177	-45.165	-13
Saldo		-42.966	-43.006	-1.213	-44.219	-44.165	-54
Totaal	Lasten	70.520	82.192	-3.788	78.404	73.554	4.850

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Totaal	Baten	-72.478	-84.173	19.235	-64.938	-63.189	-1.749
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN		-1.959	-1.981	15.447	13.466	10.366	3.101
RESERVES 1 Zorg,Welzijn,Jeugd en Onderwijs	Toevoeging	888	391	4.589	4.979	6.456	-1.477
	Onttrekking	-1.554	-641	-2.028	-2.668	-2.767	98
Saldo		-666	-250	2.561	2.311	3.689	-1.378
RESERVES 2 Werk en Inkomen	Toevoeging	271	0	-750	-750	-125	-625
	Onttrekking	-202	-107	93	-15	-15	0
Saldo		69	-107	-658	-765	-140	-625
RESERVES 3 Kunst, Cultuur en Sport	Toevoeging	129	125	-30	95	95	0
	Onttrekking	-105	-90	0	-90	-90	0
Saldo		24	35	-30	5	5	0
RESERVES 4 Beheer openbare ruimte	Toevoeging	430	0	1.180	1.180	1.975	-794
	Onttrekking	-1.040	-9.133	-999	-10.131	-10.131	0
Saldo		-610	-9.133	182	-8.951	-8.157	-794
RESERVES 5 Ruimtelijk beleid	Toevoeging	198	0	281	281	338	-56
	Onttrekking	-139	0	-242	-242	-242	0
Saldo		59	0	39	39	95	-56
RESERVES 6 Bestuur Burgerzaken & Veiligheid	Toevoeging	84	31	2.510	2.542	2.610	-69
	Onttrekking	-1.907	-778	-2.614	-3.392	-3.458	66
Saldo		-1.823	-747	-103	-850	-847	-3
RESERVES 7 Grondontwikkeling	Toevoeging	2.170	20.451	-19.997	455	3.426	-2.971
	Onttrekking	-209	-8.989	4.153	-4.836	-7.745	2.909
Saldo		1.961	11.462	-15.843	-4.381	-4.319	-62
RESERVES Algemene Dekkingsmiddelen	Toevoeging	2.181	721	3.080	3.801	3.883	-83
	Onttrekking	-2.075	0	-5.139	-5.139	-5.139	0
Saldo		105	721	-2.059	-1.338	-1.256	-83
Totaal	Toevoeging	6.350	21.719	-9.136	12.583	18.658	-6.074
Totaal	Onttrekking	-7.230	-19.738	-6.776	-26.514	-29.587	3.073
TOTAAL MUTATIE IN RESERVES		-880	1.981	-15.912	-13.931	-10.930	-3.001
	Lasten/ Toev.	76.870	103.912	-12.924	90.988	92.212	-1.224

Programma bedragen x € 1.000,-	L/B	Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
	Baten/ Onttr.	-79.709	-103.912	12.459	-91.452	-92.776	1.324
RESULTAAT		-2.839	0	-464	-464	-564	99

Programma 1: Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs

1 Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs bedragen x € 1.000,-	Begroting 2016	Rekening 2016	Vershil	Afwijking %
Lasten	17.793	16.440	1.353	7,61 %
Baten	-762	-822	60	-7,83 %
Saldo	17.031	15.618	1.413	8,30 %

Algemene conclusie

De werkelijke lasten zijn ten opzichte van de begroting na wijziging niet overschreden. Er is voor dit programma dus geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

In programma 1 is een groot voordeel gerealiseerd doordat de Wmo-bestedingen achterblijven bij de verwachtingen. De grootste posten betreffen maatwerk materieel (onder andere woningaanpassingen) voor € 170.000 (V), maatwerk immaterieel (onder andere hulp bij het huishouden en begeleiding) voor € 505.000 (V), ondersteuning voor algemene voorzieningen (onder andere Huishoudelijk Hulp Toelage) van € 479.000 (V) en tenslotte persoonsgebonden budget van ongeveer € 205.000 (V) als gevolg van afname aantal budgethouders. Op jeugdhulp en preventief jeugdbeleid is een nadeel van € 81.000 (N) gerealiseerd als gevolg van een daling van de inkomsten van het Rijk. Het resultaat op dit programma is voor € 1.378.000 toegevoegd aan de reserve sociaal domein.

Programma 2: Werk en Inkomen

2 Werk en Inkomen bedragen x € 1.000,-	Begroting 2016	Rekening 2016	Vershil	Afwijking %
Lasten	11.703	11.427	276	2,36 %
Baten	-5.591	-5.931	340	-6,08 %
Saldo	6.112	5.496	616	10,08 %

Algemene conclusie

De werkelijke lasten zijn ten opzichte van de begroting na wijziging niet overschreden. Er is voor dit programma dus geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Het resultaat betreft een voordeel op de de algemene bijstand van € 583.000 (V) als gevolg van meer opbrengsten op debiteuren uitkeringen administratie dan verwacht van € 213.000 (V) en een extra rijksbijdrage voor de bijstandsuitkeringen aan vergunninghouders van € 132.000 (V). Het eigen risico van de gemeente op algemene bijstand

inkomensdeel is gedeeltelijk aangesproken € 253.000 (V). Op minimabeleid is een tekort gerealiseerd van € 161.000 (N) voor de eenmalige kosten van statushouders. Tenslotte is er voor re-integratie, inburgering en nieuw beschut in totaal € 217.000 (V) minder uitgegeven. De kosten voor deze trajecten schuiven voor een deel door naar 2017. Het resultaat op dit programma is voor € 625.000 toegevoegd aan de reserve sociaal domein.

Programma 3: Kunst, Cultuur en Sport

3 Kunst, Cultuur en Sport bedragen x € 1.000,-	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	Afwijking %
Lasten	2.737	2.594	143	5,24 %
Baten	-71	-83	12	-16,36 %
Saldo	2.666	2.511	155	5,82 %

Algemene conclusie

De werkelijke lasten zijn ten opzichte van de begroting na wijziging niet overschreden. Er is voor dit programma dus geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Het voordeel is een optelsom van meerdere kleine meevallers. De grootste post betreft accommodatie van € 110.000 (V) als gevolg van lagere beheerskosten voor € 50.000 (V) en niet aangewend voor monitoring/onderzoek voor het accommodatieplan € 60.000 (V).

Programma 4: Beheer openbare ruimte

4 Beheer openbare ruimte bedragen x € 1.000,-	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	Afwijking %
Lasten	19.432	18.925	506	2,61 %
Baten	-4.968	-5.163	195	-3,93 %
Saldo	14.464	13.763	702	4,85 %

Algemene conclusie

De werkelijke lasten zijn ten opzichte van de begroting na wijziging niet overschreden. Er is voor dit programma dus geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

De verwerkingskosten afval vallen als gevolg van de aanbesteding substantieel lager uit € 538.000 (V). Verder zien we een aantal voordelen op het beheer en dagelijks onderhoud van de openbare ruimte. Het voordeel op dit programma is voor € 794.000 toegevoegd aan de reserve reiniging en de reserve IBOR.

Programma 5: Wonen en Ondernemen

5 Ruimtelijk beleid bedragen x € 1.000,-	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	Afwijking %
Lasten	1.944	1.881	63	3,23 %
Baten	-721	-934	213	-29,62 %
Saldo	1.223	947	276	22,57 %

Algemene conclusie

De werkelijke lasten zijn ten opzichte van de begroting na wijziging niet overschreden. Er is voor dit programma dus geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Het resultaat op dit programma wordt voor € 150.000 (V) veroorzaakt door een bijdrage van RWS voor de afwikkeling van de laatste aandachtspunten inzake W4. Omdat de uitvoering in 2017 zal plaatsvinden stellen we voor om dit bedrag bij bestemming voor die uitvoering beschikbaar te houden. Verder is het resultaat op bouwleges € 56.000 (V), dit bedrag is gestort in de egalisatiereserve omgevingsvergunning. Ten slotte is minder aan eigen uren gemaakt respectievelijk minder ingehuurd voor bestemmingsplannen € 60.000 (V).

Programma 6: Bestuur, Burgerzaken en Veiligheid

6 Bestuur Burgerzaken & Veiligheid bedragen x € 1.000,-	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	Afwijking %
Lasten	13.089	13.152	-63	-0,48 %
Baten	-1.066	-1.377	311	-29,13 %
Saldo	12.023	11.776	248	2,06 %

Algemene conclusie

De werkelijke lasten zijn ten opzichte van de begroting na wijziging overschreden. De overschrijding wordt veroorzaakt door de kosten voor de regionale toekomstvisie. Deze kosten zijn doorberekend aan de deelnemende gemeenten. De overschrijding wordt dus gecompenseerd door daarmee samenhangende inkomsten. Er is voor dit programma dus geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Voor de versterking van de pensioenvoorziening wethouders is € 126.000 (N) uitgetrokken. Dit bedrag wordt vrijwel geheel gecompenseerd door een overschot op de bestuurskosten van € 116.000 (V). Het resultaat op dit programma bestaat verder uit meerdere posten, zoals werving en selectie, opleidingen, fitness en geneeskundige kosten van € 107.000 (V) en minder inhuur € 96.000 (V). Tenslotte valt de opbrengst leges op huwelijken, reisdocumenten en rijbewijzen met € 93.000 (V) gunstig uit.

Programma 7: Grondontwikkeling

7 Grondontwikkeling bedragen x € 1.000,-	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	Afwijking %
Lasten	10.748	8.135	2.613	24,31 %
Baten	-6.582	-3.715	-2.867	43,56 %
Saldo	4.166	4.421	-255	-6,11 %

Algemene conclusie

De werkelijke lasten zijn ten opzichte van de begroting na wijziging niet overschreden. Er is voor dit programma dus geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

De baten en lasten grondexploitatie (inclusief mutaties in de reserves) zijn doorgaans in evenwicht omdat de investeringen voor aankoop en bouwrijp maken respectievelijk de opbrengst verkopen in principe met de balansrekening voorraad grond worden verrekend. De wijzigingen in de voorziening negatieve grondexploitaties respectievelijk de resultaten bij het afsluiten van grondexploitaties worden verrekend met de reserves voor grondexploitatie. In 2016 zien we een nadeel op de grondexploitatie van € 522.000 (N) en een voordeel op de verrekening van de reserves grondexploitatie van € 164.000 (V). Het tekort van € 358.000 dat per saldo overblijft, wordt veroorzaakt doordat de begroting 2016 met een onttrekking aan de reserve W4 van € 360.897 sluitend is gemaakt. De onttrekking is in de jaarrekening 2016 niet geëffectueerd omdat een valide onderbouwing ontbreekt, de reserve W4 volledig is aangewend voor de verhoging van de voorziening negatieve grondexploitaties en het nadeel binnen het resultaat van de jaarrekening 2016 kan worden opgevangen.

Algemene Dekkingsmiddelen

Algemene Dekkingsmiddelen bedragen x € 1.000,-	Begroting 2016	Rekening 2016	Verschil	Afwijking %
Lasten	958	1.000	-41	-4,31 %
Baten	-45.177	-45.165	-13	0,03 %
Saldo	-44.219	-44.165	-54	0,12 %

Algemene conclusie

De werkelijke lasten zijn ten opzichte van de begroting na wijziging overschreden als gevolg van de verhoging van de voorziening voor oninbaar. Deze voorziening is verplicht en de mutatie is onvermijdbaar. Er is voor dit programma dus sprake van begrotingsonrechtmatigheid van € 41.000.

Het resultaat op algemene dekkingsmiddelen is € 54.000 (N). Belangrijkste oorzaak is de opbrengst OZB-niet woningen, die met € 203.000 (N) ruim achterblijft bij de begroting als gevolg van een substantieel lagere waarde van de niet-woningen. Meevallers op de OZB-woningen, toeristenbelasting en precario van in totaal € 91.000 (V) en een voordeel op de algemene uitkering van € 82.000 (V) na de decembercirculaire compenseren dit nadeel grotendeels.

4.4.2 Toelichting financiële afwijkingen reserves

Het resultaat 2016 bedraagt € 563.947. Dit resultaat wordt mede bepaald door de resultaatafhankelijke, dus niet vooraf geraamde, verrekeningen met de reserves. In dit onderdeel worden de resultaatafhankelijke verrekeningen met de reserves toegelicht.

bedragen x € 1.000,-	Rekening 2015	Begroting 2016	Rekening 2016	Vershil 2016
Lasten	70.520	78.869	73.554	5.314
Baten	-72.478	-64.938	-63.189	-1.749
Totaal van saldo van baten en lasten	-1.959	13.931	10.366	3.565
Mutaties in reserves:				
- toevoegingen	6.350	12.583	18.658	-6.074
- onttrekkingen	-7.230	-26.514	-29.587	3.073
Resultaat	-2.839	0	-564	564

Het aanwenden van een reserve vereist een raadsbesluit waarin de reden van aanwending wordt aangegeven, die correspondeert met het doel van de reserve. In de rekening zijn toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves verwerkt tot maximaal het bedrag dat via de begroting(swijzigingen) door de raad is goedgekeurd. Daarnaast is in de nota Reserves en Voorzieningen door de raad besloten welke specifiek benoemde resultaten in het lopende begrotingsjaar ten gunste of ten laste van een specifieke bestemmingsreserve mogen worden gebracht ter egalisatie van de lasten en/of tarieven. Voor de extra onttrekking van € 23.000 uit de reserve voormalig personeel ontbreekt een dergelijk besluit. Deze onttrekking is daarmee onrechtmatig

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Algemene reserve programma 1	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-684	0	-143	-143	-143	0
Saldo		-684	0	-143	-143	-143	0
Zorg, welzijn, jeugd en onderwijs	Toevoeging	768	301	-2.148	-1.848	-1.848	0
	Onttrekking	-218	-209	307	98	98	0
Saldo		550	91	-1.841	-1.750	-1.750	0
Implementatie 3D transitie	Toevoeging	120	90	0	90	90	0
	Onttrekking	-198	0	0	0	0	0
Saldo		-78	90	0	90	90	0
Egalisatie exploitatielasten programma 1	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-454	-432	0	-432	-432	0
Saldo		-454	-432	0	-432	-432	0

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Reserve sociaal domein progr. 1	Toevoeging	0	0	6.737	6.737	8.214	-1.477
	Onttrekking	0	0	-2.192	-2.192	-2.290	98
Saldo		0	0	4.546	4.546	5.924	-1.378
Totaal	Toevoeging	888	391	4.589	4.979	6.456	-1.477
	Onttrekking	-1.554	-641	-2.028	-2.668	-2.767	98
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 1		-666	-250	2.561	2.311	3.689	-1.378

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 1:

Reserve sociaal domein

Van het totale saldo (exclusief uitvoeringskosten) op de Wmo-budgetten en de budgetten voor welzijnswerk en leerlingenvervoer stortten we € 1.476.714 in de reserve sociaal domein. Van deze storting heeft € 411.766 betrekking op de huishoudelijke hulp toelage. Dit bedrag is gelabeld, zodat we het in toekomstige jaren kunnen inzetten als huishoudelijke hulp toelage. Dit is een voorwaarde van het Rijk. Het tekort op de jeugdhulpbudgetten van € 111.276 is aan de reserve sociaal domein onttrokken. Verder is de onttrekking aan de reserve sociaal domein conform de nota Kunst en Cultuur in 2016 € 13.000 lager dan geraamd.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Algemene reserve programma 2	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-48	0	0	0	0	0
Saldo		-48	0	0	0	0	0
Sociaal Beleid	Toevoeging	271	0	-750	-750	-125	-625
	Onttrekking	-92	-92	93	0	0	0
Saldo		179	-92	-658	-750	-125	-625
Behoedzaamheidsres. Gemeentefonds pr 2	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-62	-15	0	-15	-15	0
Saldo		-62	-15	0	-15	-15	0
Totaal	Toevoeging	271	0	-750	-750	-125	-625
	Onttrekking	-202	-107	93	-15	-15	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 2		69	-107	-658	-765	-140	-625

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 2:

Reserve sociaal domein

Het totale saldo op de budgetten Werk en Inkomen (exclusief uitvoeringsbudgetten) van € 624.883 is in de reserve sociaal domein gestort.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Kunst en cultuur	Toevoeging	13	10	-30	-20	-20	0
	Onttrekking	-15	0	0	0	0	0
Saldo		-2	10	-30	-20	-20	0
Egalisatie exploitatielasten programma 3	Toevoeging	115	115	0	115	115	0
	Onttrekking	-90	-90	0	-90	-90	0
Saldo		25	25	0	25	25	0
Totaal	Toevoeging	129	125	-30	95	95	0
	Onttrekking	-105	-90	0	-90	-90	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 3		24	35	-30	5	5	0

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 3:

Er zijn geen afwijkingen in dit programma.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 4 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Algemene reserve programma 4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-20	0	0	0	0	0
Saldo		-20	0	0	0	0	0
Bouw- en grondexploitaties programma 4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-348	0	-783	-783	-783	0
Saldo		-348	0	-783	-783	-783	0
Egalisatiereserve reiniging	Toevoeging	25	0	355	355	1.101	-746
	Onttrekking	0	-550	-55	-605	-605	0
Saldo		25	-550	299	-250	496	-746
Jaarafsluiting programma 4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-40	0	0	0	0	0
Saldo		-40	0	0	0	0	0

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 4 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Egalisatie exploitatielasten programma 4	Toevoeging	0	0	437	437	437	0
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	0	437	437	437	0
Bestemmingsreserve W4 programma 4	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-510	-8.438	0	-8.438	-8.438	0
Saldo		-510	-8.438	0	-8.438	-8.438	0
Bestemmingsreserve Integraal Beheer	Toevoeging	405	0	389	389	437	-48
	Onttrekking	-122	-145	-160	-305	-305	0
Saldo		283	-145	229	83	131	-48
Totaal	Toevoeging	430	0	1.180	1.180	1.975	-794
	Onttrekking	-1.040	-9.133	-999	-10.131	-10.131	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 4		-610	-9.133	182	-8.951	-8.157	-794

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 4:

Egalisatiereserve reiniging

Het resultaat op het taakveld reiniging is verrekend met de egalisatiereserve reiniging.

Bestemmingsreserve Integraal Beheer

Het overschot op het dagelijks onderhoud integraal beheer is conform de 'Beheervisie openbare ruimte' toegevoegd aan de reserve.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 5 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Algemene reserve programma 5	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-10	0	-60	-60	-60	0
Saldo		-10	0	-60	-60	-60	0
Bouw- en grondexploitaties progr. 5	Toevoeging	0	0	250	250	250	0
	Onttrekking	0	0	-126	-126	-126	0
Saldo		0	0	123	123	123	0
Egalisatiereserve omgevingsvergunning	Toevoeging	108	0	0	0	56	-56
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 5 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Saldo		108	0	0	0	56	-56
Sociale woningbouw	Toevoeging	0	0	-123	-123	-123	0
	Onttrekking	-7	0	0	0	0	0
Saldo		-7	0	-123	-123	-123	0
Jaarafsluiting programma 5	Toevoeging	56	0	95	95	95	0
	Onttrekking	-122	0	-56	-56	-56	0
Saldo		-66	0	39	39	39	0
Egalisatie exploitatielasten programma 5	Toevoeging	34	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		34	0	0	0	0	0
Resultaat voorgaand jaar pr 5	Toevoeging	0	0	60	60	60	0
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	0	60	60	60	0
Totaal	Toevoeging	198	0	281	281	338	-56
	Onttrekking	-139	0	-242	-242	-242	0
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 5		59	0	39	39	95	-56

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 5:

Egalisatiereserve omgevingsvergunning

Conform de nota Reserves en Voorzieningen is het positief saldo op omgevingsvergunningen/woningtoezicht (begroot minus werkelijk) van € 56.356 gestort in de egalisatiereserve omgevingsvergunningen.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 6 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Algemene reserve programma 6	Toevoeging	0	0	1.100	1.100	1.100	0
	Onttrekking	-154	0	-1.443	-1.443	-1.443	0
Saldo		-154	0	-343	-343	-343	0
Egalisatiereserve begraafplaats	Toevoeging	0	31	0	31	100	-69
	Onttrekking	0	0	0	0	0	0
Saldo		0	31	0	31	100	-69
Voormalig personeel	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-93	-4	0	-4	-28	23
Saldo		-93	-4	0	-4	-28	23

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 6 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Jaarafsluiting programma 6	Toevoeging	71	0	35	35	35	0
	Onttrekking	-100	0	-71	-71	-71	0
Saldo		-29	0	-36	-36	-36	0
Egalisatie exploitatielasten programma 6	Toevoeging	0	0	1.328	1.328	1.328	0
	Onttrekking	-233	-203	0	-203	-203	0
Saldo		-233	-203	1.328	1.125	1.125	0
Regionale investeringsfonds RIF	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-1.326	-571	0	-571	-571	0
Saldo		-1.326	-571	0	-571	-571	0
Informatiebeleidsplan	Toevoeging	13	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	0	0	-43	43
Saldo		13	0	0	0	-43	43
Gemeensch. regeling Oude Rijnzone prog 6	Toevoeging	0	0	48	48	48	0
	Onttrekking	0	0	-1.100	-1.100	-1.100	0
Saldo		0	0	-1.052	-1.052	-1.052	0
Totaal	Toevoeging	84	31	2.510	2.542	2.610	-69
	Onttrekking	-1.907	-778	-2.614	-3.392	-3.458	66
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 6		-1.823	-747	-103	-850	-847	-3

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 6:

Egalisatiereserve begraafplaats

Afgelopen jaren waren de kosten van het beheer van graven hoger dan de inkomsten. Gevolg is dat er aan de egalisatiereserve 'Graven' geen dotaties hebben plaatsgevonden en de stand reserve nihil bedraagt. De ontwikkeling over 2016 toont een positiever beeld. In de reserve konden daardoor de afkoopsommen voor het meerjarig onderhoud van graven gestort. Jaarlijks zal hiervan een evenredig deel vrijvallen.

Voormalig personeel

De kosten voor voormalig personeel waren in 2016 € 23.000 hoger dan begroot. Deze extra kosten zijn onttrokken uit met de reserve voormalig personeel.

Informatiebeleidsplan

Bij de actualisatie in 2016 van de nota Reserves en Voorzieningen is het plafond voor de reserve informatiebeleidsplan verlaagd van € 600.000 naar € 400.000. De stand van de reserve bedroeg op dat moment € 443.000 en daarmee was de stand van de reserve € 43.000 hoger dan het vastgestelde plafond. Dit bedrag is bij de jaarrekening vrij gevallen.

VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 7 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Bouw- en grondexploitaties programma 7	Toevoeging	0	4.702	-4.702	0	1.802	-1.802
	Onttrekking	-40	-40	0	-40	-1.565	1.525
Saldo		-40	4.662	-4.702	-40	237	-277
Bestemmingsreserve W4	Toevoeging	2.170	15.750	-15.295	455	1.624	-1.169
	Onttrekking	-169	-8.699	3.903	-4.796	-6.181	1.385
Saldo		2.001	7.050	-11.392	-4.341	-4.556	215
Gemeensch. regeling Oude Rijnzone prog 7	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	-250	250	0	0	0
Saldo		0	-250	250	0	0	0
Totaal	Toevoeging	2.170	20.451	-19.997	455	3.426	-2.971
	Onttrekking	-209	-8.989	4.153	-4.836	-7.745	2.909
VERREKENING RESERVES PROGRAMMA 7		1.961	11.462	-15.843	-4.381	-4.319	-62

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves programma 7:

Bouw - en grondexploitaties

De hogere toevoeging bestaat uit het vrijvallen van het positieve resultaat Centrumplein. Het nadeel is het gevolg van de extra onttrekking uit de reserve ter dekking van de voorziening negatieve grondexploitatie fietsbruggen en -paden (via de bestemmingsreserve W4)

Bestemmingsreserve W4

De hogere onttrekking is het gevolg van het instellen van de voorziening voor de negatieve grondexploitatie fietsbruggen en -paden. Het voordeel op de storting is ontstaan door de vrijgevallen bedragen uit de voorziening voor negatieve grondexploitaties als gevolg van de betere prognoses voor de projecten Vierzicht, Plantage en Bospoort Zuid.

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Algemene reserve algemene dekkingsm.	Toevoeging	953	0	2.830	2.830	2.830	0
	Onttrekking	0	0	-2.116	-2.116	-2.116	0
Saldo		953	0	714	714	714	0
Bouw- en grondexploitaties alg dekkingm.	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-172	0	0	0	0	0
Saldo		-172	0	0	0	0	0

VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING bedragen x € 1.000,-		Rekening 2015	Begroting 2016	Wijziging Begroting	Begroting 2016 na wijziging	Rekening 2016	Vershil 2016
Egalisatie exploitatielasten alg. dekk.	Toevoeging	0	348	0	348	348	0
	Onttrekking	-348	0	0	0	0	0
Saldo		-348	348	0	348	348	0
Resultaat na bestemm. voorgaand jaar	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-953	0	-2.839	-2.839	-2.839	0
Saldo		-953	0	-2.839	-2.839	-2.839	0
Behoedzaamheidsres. Gemeentefonds AD	Toevoeging	1.227	373	250	623	706	-83
	Onttrekking	-602	0	-184	-184	-184	0
Saldo		625	373	66	439	521	-83
Totaal	Toevoeging	2.181	721	3.080	3.801	3.883	-83
	Onttrekking	-2.075	0	-5.139	-5.139	-5.139	0
VERREKENING RESERVES ALG.DEKKING		105	721	-2.059	-1.338	-1.256	-83

Toelichting afwijkingen mutaties in reserves algemene dekkingsmiddelen:

Behoedzaamheidsreserve Gemeentefonds

Het voordeel op de algemene uitkering gemeentefonds is toegevoegd aan de behoedzaamheidsreserve.

4.4.3 Gerealiseerde dekkingsmiddelen

Hieronder treft u aan het overzicht van algemene dekkingsmiddelen conform het Besluit Begroting en Verantwoording.

Beleidsterrein bedragen x € 1.000,-	Rekening 2015	Lasten 2016	Baten 2016	Saldo 2016	Begroting 2016	Verschil 2016
Alg dekkingsmiddelen A Lokale heffingen	-7.557	297	-7.638	-7.341	-7.498	-156
Alg dekkingsmiddelen B Alg. uitkering	-33.297	0	-34.152	-34.152	-34.069	83
Alg dekkingsmiddelen C Onvoorzien	0	19	0	19	55	36
Alg dekkingsmiddelen D Dividend	-447	92	-520	-428	-440	-11
Alg dekkingsmiddelen E Financiering	-1.662	592	-2.855	-2.263	-2.268	-5
Alg dekkingsmiddelen F Overig	-4	0	0	0	0	0
Totaal	-42.966	1.000	-45.165	-44.165	-44.219	-54

De verschillenanalyse is gebaseerd op afwijkingen > € 50.000.

A. Lokale heffingen

Het nadeel op de lasten van lokale heffingen wordt veroorzaakt door de verhoging van de voorziening dubieuze debiteuren met € 56.000 doordat een hoger bedrag aan vorderingen open staat. Verder vallen de uitvoerings- en invorderingskosten € 18.000 hoger uit. De opbrengst lokale heffingen sluit met een tekort. Hoofdoorzaak is dat de OZB op niet woningen voor zowel het gebruikersdeel als voor het eigenarendeel in totaal € 203.000 lager uitvalt. Dat komt doordat de werkelijke waarde van de niet-woningen ten opzichte van de geraamde waarde waarmee bij de vaststelling van de tarieven was gerekend, fors lager uitvalt. Dit nadeel wordt gecompenseerd door een aantal meevallers. De OZB op woningen valt € 25.000 hoger uit. De waardeontwikkeling is daar dus iets gunstiger dan verwacht. Verder valt op dat zowel de toeristenbelasting als de precario voordelen laten zien van € 42.000 resp. € 24.000. Het voordeel toeristenbelasting is het totaal van een meevaller over 2015 van € 24.000 en over 2016 van € 18.000. In beide gevallen is de verlaging van de begroting bij de 1e bestuursrapportage 2016 te hoog uitgevallen. Tenslotte zien we een voordeel van € 30.000 op de doorberekende kosten van invordering waarmee de hogere invorderingskosten worden gecompenseerd

B. Algemene Uitkering

In 2016 is een voordeel ontstaan ten opzichte van de begroting na wijziging. Die begroting sluit aan op de septembercirculaire van 2016. Het voordeel van € 82.546 wordt veroorzaakt door algemene mutaties, zoals de ontwikkeling van de uitkeringsbasis en hoeveelheidsverschillen zoals verwerkt in de decembercirculaire 2016.

4.4.4 Incidentele baten en lasten

Het overzicht incidentele baten en lasten is krachtens het BBV een verplicht overzicht dat voor het verkrijgen van een juist beeld van structureel evenwicht van de jaarrekening onmisbaar is.

Structureel evenwicht

Van structureel evenwicht is sprake als de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. De bepaling van het structureel evenwicht verloopt als volgt;

- Totaal van de lasten en baten van de programma's en algemene dekkingsmiddelen
- AF: de incidentele lasten en baten
- Blijft over het totaal van de structurele lasten en baten
- BIJ: de structurele verrekeningen met de reserves.

Geeft het totaal structureel jaarrekeningsaldo.

bedragen x € 1.000 Programma	Lasten/ baten	I/S	2016
TOTAAL EXPLOITATIE PROGRAMMA'S	Lasten	Totaal	73.554
TOTAAL EXPLOITATIE PROGRAMMA'S	Baten	Totaal	-63.189
SALDO LASTEN EN BATEN PER PROGRAMMA			10.366
ZORG, WELZIJN, JEUGD EN ONDERWIJS	Lasten	I	548
ZORG, WELZIJN, JEUGD EN ONDERWIJS	Baten	I	-163
SALDO ZORG, WELZIJN, JEUGD EN ONDERWIJS			385
WERK EN INKOMEN	Lasten	I	979
WERK EN INKOMEN	Baten	I	-424
SALDO WERK EN INKOMEN			555
KUNST, CULTUUR EN SPORT	Lasten	I	3
KUNST, CULTUUR EN SPORT	Baten	I	0
SALDO KUNST, CULTUUR EN SPORT			3
BEHEER OPENBARE RUIMTE	Lasten	I	8.934
BEHEER OPENBARE RUIMTE	Baten	I	-99
SALDO BEHEER OPENBARE RUIMTE			8.835
RUIMTELIJK BELEID	Lasten	I	104
RUIMTELIJK BELEID	Baten	I	-380
SALDO WONEN EN ONDERNEMEN			-276

bedragen x € 1.000 Programma	Lasten/ baten	I/S	2016
BESTUUR, BURGERZAKEN EN VEILIGHEID	Lasten	I	2.059
BESTUUR, BURGERZAKEN EN VEILIGHEID	Baten	I	-166
SALDO BESTUUR, BURGERZAKEN EN VEILIGHEID			1.893
GRONDONTWIKKELING	Lasten	I	8.064
GRONDONTWIKKELING	Baten	I	-3.706
SALDO GRONDONTWIKKELING			4.358
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Lasten	I	83
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Baten	I	23
SALDO ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN			107
Totaal structurele lasten			52.780
Totaal structurele baten			-58.274
SALDO STRUCTUREEL LASTEN EN BATEN			-5.494
ZORG, WELZIJN, JEUGD EN ONDERWIJS	Toevoegingen	S	8.304
ZORG, WELZIJN, JEUGD EN ONDERWIJS	Onttrekkingen	S	-2.722
SALDO ZORG, WELZIJN, JEUGD EN ONDERWIJS			5.582
WERK EN INKOMEN	Toevoegingen	S	0
WERK EN INKOMEN	Onttrekkingen	S	-15
SALDO WERK EN INKOMEN			-15
KUNST, CULTUUR EN SPORT	Toevoegingen	S	115
KUNST, CULTUUR EN SPORT	Onttrekkingen	S	-90
SALDO KUNST, CULTUUR EN SPORT			25
BEHEER OPENBARE RUIMTE	Toevoegingen	S	960
BEHEER OPENBARE RUIMTE	Onttrekkingen	S	-739
SALDO BEHEER OPENBARE RUIMTE			221
RUIMTELIJK BELEID	Toevoegingen	S	0
RUIMTELIJK BELEID	Onttrekkingen	S	0
SALDO WONEN EN ONDERNEMEN			0

bedragen x € 1.000 Programma	Lasten/ baten	I/S	2016
BESTUUR, BURGERZAKEN EN VEILIGHEID	Toevoegingen	S	100
BESTUUR, BURGERZAKEN EN VEILIGHEID	Onttrekkingen	S	-801
SALDO BESTUUR, BURGERZAKEN EN VEILIGHEID			-702
GRONDONTWIKKELING	Toevoegingen	S	0
GRONDONTWIKKELING	Onttrekkingen	S	-401
SALDO GRONDONTWIKKELING			-401
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Toevoegingen	S	663
ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	Onttrekkingen	S	-184
SALDO ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN			478
Totaal structurele toevoegingen			10.142
Totaal structurele onttrekkingen			-4.952
STRUCTUREEL JAARREKENING	Lasten		62.922
STRUCTUREEL JAARREKENING	Baten		-63.226
STRUCTUREEL SALDO VAN DE JAARREKENING			-304
STRUCTUREEL EVENWICHT			JA

Toelichting incidentele posten > € 100.000 per programma

Programma 1 Zorg, Welzijn, Jeugd en Onderwijs

- Programma 1B Wet Maatschappelijke Ondersteuning lasten van € 125.039. Betreft Hulp Huishoudelijke Toelage, deze toelage is incidenteel (2015 en 2016) ontvangen van het rijk.
- Programma 1D Jeugdhulp en preventief jeugdbeleid lasten van € 125.657. Het budget voor de PGB jeugd is incidenteel opgehoogd, naar aanleiding van prognose 2016. Jaarlijks wordt de hoogte van dit budget opnieuw ingeschat (verschuiving binnen het beschikbare jeugdhulpbudget).
- Programma 1D Jeugdhulp en preventief jeugdbeleid lasten van € 273.007. Het budget voor jeugd en veiligheid is incidenteel opgehoogd, naar aanleiding van prognose 2016. Jaarlijks wordt de hoogte van dit budget opnieuw ingeschat (verschuiving binnen het beschikbare jeugdhulpbudget).

Programma 2 Werk en Inkomen

- Programma 2A Algemene Bijstand (Bijz.bijst./min.beleid) baten van € 132.030. In 2016 is een incidentele aanvulling op de BUIG-budgetten, voor de bijstandsuitkeringen aan de vergunninghouders, aangevraagd en toegekend van € 132.030.
- Programma 2A Algemene Bijstand (Bijz.bijst./min.beleid) baten van € 102.000. Binnen Leiderdorp is er een voorziening voor oninbare "terugvordering". De hoogte van deze voorziening wordt bepaald d.m.v. een vast percentage van de openstaande terugvorderingen. Het percentage voor Leiderdorp is in 2015 bepaald op 70%. Op

basis van de daadwerkelijke ontvangsten is het oninbaarheidspercentage in 2016 verlaagd naar 60%. Daardoor kon in 2016 een bedrag van € 102.000 incidenteel vrijvallen uit de voorziening over de jaren t/m 2015.

- Programma 2A Algemene Bijstand (Bijz.bijst./min.beleid) baten van € 150.000. Dit betreft het budget voor Huishoudelijke Hulp Toelage Minimabeleid en is beschikbaar gesteld vanuit de Nota Minimabeleid 2015.
- Programma 2A Algemene Bijstand (Bijz.bijst./min.beleid) baten € 341.742 en lasten € 137.058 is totaal een bedrag van € 204.685. In 2016 zijn er meer debiteuren vanuit de uitkeringen-administratie opgeboekt dan begroot.
- Programma 2A Algemene Bijstand (Bijz.bijst./min.beleid) lasten van € 347.498. Betreft een boeking voor algemene bijstand vanuit de Buig budgetten.
- Programma 2A Algemene Bijstand (Bijz.bijst./min.beleid) lasten van € 190.916. Dit budget (Huishoudelijke Hulp Toelage Minimabeleid) is beschikbaar gesteld vanuit de Nota Minimabeleid 2015.
- Programma 2A Algemene Bijstand (Bijz.bijst./min.beleid) lasten van € 250.900. Dit heeft betrekking op het incidentele budget voor participatie, gedekt door een onttrekking aan de reserve Sociaal Domein (€ 92.500) en het budget voor project JA (€158.400).

Programma 4 Beheer openbare ruimte

- Programma 4A Verkeer en vervoer lasten van € 235.000. Betreffen incidentele middelen voor onderhoud van het fietspad Engelendaal (€ 160.000) en de aanschaf van hydraulische palen (€ 75.000).
- Programma 4A Verkeer en vervoer lasten van € 7.932.134. Betreft de eenmalige afboeking van de bijdrage Tunnelbak A4 en is gedekt uit de reserve W4.
- Programma 4A Verkeer en vervoer lasten van € 116.832. Betreffen incidentele bijkomende kosten welke zijn toegerekend aan de verkeersregelinstallaties.
- Programma 4A Verkeer en vervoer lasten van € 412.879. Betreft een eenmalige gemeentelijke exploitatiebijdrage vanuit de Grondexploitatie aan de Integraal Verkeer en VervoersProjecten.

Programma 5 Wonen en ondernemen

- Programma 5A Ruimtelijke ordening baten van € 150.000. Van Rijkswaterstaat is een incidentele vergoeding ontvangen voor de laatste restpunten binnen het W4 project.
- Programma 5A Ruimtelijke ordening baten van € 200.000. In 2016 was er sprake van een (incidentele) toename van het aantal aangevraagde vergunningen, daarom is er in 2016 een incidentele verhoging van de opbrengsten voor omgevingsvergunningen begroot.

Programma 6 Bestuur, burgerzaken en veiligheid

- Programma 6B Bestuur en dienstverlening lasten van € 126.124. Dit betreft een storting in de Voorziening pensioenoverdrachten wethouders. Er zijn nieuwe actuariële berekeningen gemaakt in verband met het verlaagde rekenpercentage (bekend geworden in december 2016). Dit resulteerde in een benodigde extra storting van € 126.124.
- Programma 6B Bestuur en dienstverlening lasten van € 298.820. Betreft IKB 2016, dekking vanuit resultaatbestemming 2015.
- Programma 6C Openbare orde en veiligheid baten van € 1.397.060. Betreft de bijdrage aan de brandweer.

Programma 7 Grondontwikkeling

- Programma 7B Grondontwikkeling Centrumplan baten van € 1.619.777. Betreft de afwikkeling van de Grex centrumplein. Resultaat is verrekend met de reserve Bouw en Grondexploitatie.
- Programma 7C Grondontwikkeling W4 lasten van € 7.328.442. Dit betreft de grondexploitatie en is daarmee incidenteel. Resultaat is verrekend met de reserve W4.
- Programma 7C Grondontwikkeling W4 baten van € 1.883.257. Dit betreft de grondexploitatie en is daarmee incidenteel. Resultaat is verrekend met de reserve W4.

Conclusie

In het kader van het financieel toezicht dienen begroting en jaarrekening materieel in evenwicht te zijn. Materieel evenwicht betekent dat er geen incidentele baten worden ingezet voor structurele lasten. Zoals in het voorgaand overzicht aangegeven is de jaarrekening materieel in evenwicht.

4.4.5 Aanwending onvoorzien

Artikel 28 van het BBV schrijft voor dat een overzicht moet worden weergegeven van het bedrag onvoorzien. In de programmabegroting van 2016 is een bedrag opgenomen ad € 55.183. Dit bedrag is opgenomen onder de algemene dekkingsmiddelen.

In 2016 hebben geen begrotingswijzigingen op de post onvoorzien plaatsgevonden.

Onder de post onvoorzien zijn wel twee posten met een algemene karakter verantwoord. Eén post betreft de mutatie in de voorziening dubieuze debiteuren ad € 22.111 conform het "Uniform invorderingsbeleid". De tweede post volgt uit de steekproef van de belastingdienst incl. het boetebedrag naar aanleiding van het boekenonderzoek 2011-2014 en komt op een bedrag van € 2.826.

4.4.6 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (semi-)publieke sector (=WNT)

Openbaarmakingsverplichting Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze sectoren zijn op basis van de WNT verplicht om bezoldigingsgegevens van topfunctionarissen openbaar te maken. Topfunctionarissen zijn diegenen die behoren tot het hoogste uitvoerende of toezichthoudende orgaan, of de laag daaronder, en in die rol verantwoordelijk zijn voor de gehele instelling of rechtspersoon. Bij gemeenten zijn de gemeentesecretaris en de griffier topfunctionarissen. Bij een gemeenschappelijke regeling de directeur.

Daarnaast moeten bezoldigingsgegevens en eventuele ontslagvergoedingen van andere medewerkers met een dienstbetrekking worden vermeld zodra deze gegevens in totaal hoger zijn dan het bezoldigingsmaximum.

Dit geldt ook voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking. In dat geval wordt wel rekening gehouden met het aantal kalenderdagen welke de functionaris werkt en in welke deeltijdfactor dat gebeurt.

Deze verantwoording 2016 is opgesteld op basis van de voor gemeenten en gemeenschappelijke regeling geldende algemene WNT-maximum van € 179.000.

Er zijn geen bezoldigingen betaald die boven het wettelijke maximum uitkomen

Bezoldiging topfunctionarissen 2016		
Naam	H. Romeijn	J.C. Zantingh
Functie	Gemeentesecretaris	Griffier
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	ja echte	ja echte
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	n.v.t.	n.v.t.
Individueel WNT-maximum	179.000	179.000
Bezoldiging		
Beloning	101.781	74.412
Belastbare onkostenvergoedingen	0	32
Beloningen betaalbaar op termijn	13.997	9.814
Subtotaal	115.778	84.258
- \- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totaal bezoldiging	115.778	84.258

Bezoldiging topfunctionarissen 2016		
Gegevens 2015		
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	ja echte	ja echte
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	n.v.t.	n.v.t.
Individueel WNT-maximum	178.000	178.000
Bezoldiging		
Beloning	99.918	73.150
Belastbare onkostenvergoedingen	543	702
Beloningen betaalbaar op termijn	14.266	10.101
Subtotaal	114.726	83.952
- \- Onverschuldigd betaald bedrag	0	0
Totaal bezoldiging	115.778	83.952

4.5 Single Information Single Audit (SISA)

Ook in de jaarrekening 2016 is de verantwoording via Single Information Single Audit (Sisa) opgenomen. De opmaak van de staat is door het ministerie voorgeschreven.

 Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties									
SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2016 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2017									
OCW	D3	Excessieve kosten Archeologie Monumentenwet 1988 (art. 34a, 1e lid) en Besluit archeologische monumentenzorg Gemeenten	Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen (dit zijn de totale bestedingen exclusief de drempelbijdragen en exclusief het verstoordersdeel) Aard controle R Indicatornummer: D3 / 01	Aantal afgeronde projecten in (jaar T) Realisatie Aard controle D1 Indicatornummer: D3 / 02	Eindverantwoording Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D3 / 03				
			€ 30.452	1	Ja				
OCW	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 (OAB) Besluit specifieke uitkeringen gemeentelijke onderwijsachterstandenbeleid 2011-2017 Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 02	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO) Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04			
			€ 31.911	€ 0	€ 0	€ 0			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag Aard controle R Indicatornummer: D9 / 06	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07	Van andere gemeenten in (jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid Bedrag Aard controle R Indicatornummer: D9 / 08			
			060547 Gemeente Leiderdorp	€ 0	060547 Gemeente Leiderdorp	€ 0			
I&M	E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SISA tussen medeoverheden Provinciale beschikking en/of verordening Gemeenten en Gemeenschappelijke Regelingen	Hieronder per regel één beschikkingnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 01	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 02	Overige bestedingen (jaar T) Aard controle R Indicatornummer: E27B / 03	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde bestedingen ten laste van provinciale middelen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 04	Correctie ten opzichte van tot jaar T verantwoorde overige bestedingen Indien de correctie een vermeerdering van bestedingen betreft, mag het alleen gaan over nog niet eerder verantwoorde bestedingen Aard controle R Indicatornummer: E27B / 05		
			1 PZH-2015-517856204	€ 42.000	€ 458.474	€ 0	€ 0		
			2 PZH-2014-474955671	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			3 PZH-2015-539498358	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0		
			Kopie beschikkingnummer	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 06	Cumulatieve overige bestedingen tot en met (jaar T) Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 07	Toelichting Als u kiest voor 'ja', betekent dit dat het project is afgerond en u voor de komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoorden Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 08	Eindverantwoording Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27B / 10		
			1 PZH-2015-517856204	€ 42.000	€ 458.474	Project is afgerond	Ja		
			2 PZH-2014-474955671	€ 0	€ 0	Project nog niet gestart	Nee		
			3 PZH-2015-539498358	€ 0	€ 0	Project nog niet gestart	Nee		
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeente deel 2016 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente 1.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente 1.1 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente 1.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente 1.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze zelfstandigen (IOAZ) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06	
			€ 5.064.703	€ 270.141	€ 347.497	€ 3.346	€ 15.027	€ 2.208	
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen Gemeente 1.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk) Gemeente 1.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet Gemeente 1.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) Gemeente 1.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G2 / 12	
			€ 29.280	€ 0	€ 0	€ 21.705	€ 0	Ja	
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente deel 2016 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Besteding (jaar T) Bob Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06	
			€ 48.806	€ 0	€ 3.638	€ 10.502	€ 7.313	€ 0	
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk) Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09				
			€ 0	€ 0	Ja				

5. OVERIGE

5.1 Gebeurtenissen na balansdatum

Geen bijzonderheden.

5.2 In control statement

Er wordt naar gestreefd dat Leiderdorp 'in control' is. Dit is het zodanig sturen en beheersen van de bedrijfsprocessen dat de doelstellingen worden gerealiseerd. Er is zicht en grip op de risico's en de processen worden rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitgevoerd, inclusief een getrouwe verantwoording.

Opzet en uitvoering

Op 1 maart 2016 heeft het college het Algemeen controle- en onderzoeksplan Leiderdorp voor 2016 vastgesteld en ter informatie voorgelegd aan de gemeenteraad en rekenkamer. In het Algemeen controle- en onderzoeksplan ligt de opzet van de interne organisatie en beheersing op hoofdlijnen vast, waarbij de opzet bepaalt in hoeverre Leiderdorp in control kan zijn. Of dit daadwerkelijk ook zo is, wordt jaarlijks getoetst en vastgesteld. Dit gebeurt door het uitvoeren van verbijzonderde interne controles en overige onderzoeken en het op basis van de aanbevelingen uit deze onderzoeken continu doorvoeren van verbeteringen in de processen.

Over 2016 zijn binnen Leiderdorp verbijzonderde interne controles uitgevoerd op de volgende processen: grondexploitaties, verhuuropbrengsten, verstrekte subsidies, leerlingenvervoer, belastingen en heffingen en de wet maatschappelijke ondersteuning. Daarnaast is een aanvullende controle uitgevoerd op de financiële rechtmatigheid van alle inkoop en aanbestedingen boven een besteed bedrag van € 50.000 per crediteur per jaar en enkele crediteuren onder deze grens.

Op de processen die Servicepunt71 uitvoert voor Leiderdorp en andere klantorganisaties, zijn binnen Servicepunt71 verbijzonderde interne controles uitgevoerd. Dit betreft de processen financieel beheer, inkoop en aanbesteden, personele lasten en het IT-beheer. Over de opzet, het bestaan en de werking van de beheersmaatregelen in deze processen heeft Leiderdorp een Assurancerapport ontvangen, opgesteld door de externe accountant van Servicepunt71.

De verbijzonderde interne controle op de sociale voorzieningen werk en inkomen heeft plaatsgevonden binnen de gemeenschappelijke regeling en dienstverleningsovereenkomst die de gemeente Leiderdorp heeft afgesloten met de gemeente Leiden. Leiderdorp ontvangt jaarlijks een door de accountant van de gemeente Leiden gecertificeerde SiSa-bijlage voor dit onderdeel.

De inkoop van de gespecialiseerde jeugdhulp is voor de gemeente Leiderdorp, en twaalf andere regiogemeenten, uitgevoerd door de Tijdelijke Werkorganisatie Opdrachtgeverschap Jeugdhulp Holland Rijnland. Over de jeugdhulpbestedingen, inclusief het aandeel van iedere gemeente daarin, wordt door Holland Rijnland verantwoording afgelegd voorzien van een verklaring van de accountant van Holland Rijnland.

Conclusie

Op basis van de over 2016 uitgevoerde controles en onderzoeken wordt geconcludeerd dat Leiderdorp niet op alle terreinen in control is. De processen worden voor het merendeel rechtmatig, doelmatig en doeltreffend uitgevoerd, inclusief een getrouwe verantwoording, maar over 2016 moeten opnieuw belangrijke onzekerheden worden gemeld. De onzekerheden hebben, net als in 2015, voor een groot deel betrekking op de verantwoording van de jeugdhulp en de Wet maatschappelijke ondersteuning inclusief de persoonsgebonden budgetten.

Toelichting

Systeemgerichte versus gegevensgerichte controles

Uitgangspunt bij de opzet en controle van de processen is een zodanige inrichting van de processen dat deze voldoende interne beheersmaatregelen bevatten die ook zichtbaar, en daarmee achteraf controleerbaar, worden uitgevoerd. In deze situatie kunnen de processen systeemgericht door de verbijzonderde interne controle worden getoetst op hun goede werking gedurende het jaar. Daar waar in de processen onvoldoende interne beheersmaatregelen zijn ingebouwd of de beheersmaatregelen worden onvoldoende of niet zichtbaar uitgevoerd, zijn gegevensgerichte controlewerkzaamheden nodig om voldoende zekerheid te verkrijgen over de rechtmatigheid en een volledige en juiste verantwoording.

Voor Leiderdorp zijn de processen inzake Belastingen en Heffingen en de Wmo deels systeemgericht en deels gegevensgericht gecontroleerd. De rest van de verbijzonderde interne controles voor Leiderdorp is gegevensgericht uitgevoerd. Dit heeft vooral te maken met de aard en omvang in aantallen transacties van deze processen en niet op voorhand omdat er onvoldoende beheersmaatregelen zijn ingebouwd.

Grondexploitaties, Verhuuropbrengsten, Verstrekte subsidies en Leerlingenvervoer

Deze processen zijn over 2016 geheel gegevensgericht gecontroleerd. In geen van deze controles zijn materiële fouten geconstateerd in de juistheid en volledigheid van de verantwoording en/of de financiële rechtmatigheid. Wel wordt de verantwoording van het leerlingenvervoer voor een bedrag van € 191.000 als onzeker aangemerkt en zijn er op diverse punten verbeteringen mogelijk.

- Bij de verhuuropbrengsten is eerder (in 2014) een duidelijke verbetering gemaakt in de reconstructie van het Excel-beheerdocument dat momenteel nog als contract- en subadministratie wordt gebruikt. De volgende stap is het vervangen van het Excel-document door een beheerapplicatie. In 2016 is de keuze gemaakt voor Planon en is er gestart met de inrichting daarvan. Vanaf 2017 zal de applicatie in gebruik worden genomen, onder andere voor de facturatie van de verhuuropbrengsten.
- Bij de verstrekte subsidies blijft een adequate voortgangscontrole en daarmee de tijdigheid van de afhandeling van de subsidieaanvragen en –afrekeningen een belangrijk aandachtspunt. Er is nog geen vooruitgang geboekt in het opstellen en bijhouden van een centraal voortgangsregister voor de subsidies inclusief het actief tweemaal per jaar aansluiten van de toegekende subsidies (beschikkingen) op de verantwoording in de financiële administratie.
- Het beoordelen en besluiten op de aanvragen voor het leerlingenvervoer heeft in 2016 rechtmatig plaatsgevonden. De facturen voor het leerlingenvervoer (regionaal aanbesteed, één vervoerder) zijn echter lastig op cliëntniveau te controleren en ook de prestatielevering wordt intern niet vastgesteld anders dan het direct reageren op klachten. Hoewel er vanuit de gegevensgerichte verbijzonderde interne controle geen directe fouten zijn geconstateerd, is de juistheid en volledigheid van het in de verantwoording 2016 opgenomen bedrag voor leerlingenvervoer (€ 191.000) niet met zekerheid vast te stellen. In de nieuwe aanbesteding voor het schooljaar 2017/2018 zullen andere eisen worden gesteld aan de facturatie en mogelijkheden tot het vaststellen van de prestatielevering.

Belastingen en Heffingen

Voor de processen inzake belastingen en heffingen is geconcludeerd dat voor een groot deel gesteund kan worden op in de processen geïdentificeerde beheersmaatregelen. Voor het overige zijn in de verbijzonderde interne controle gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Het belangrijkste verbeterpunt betreft het actief en periodiek

(maandelijks en deels tweemaal per jaar) aansluiten van de administratie in de subsystemen op de verantwoording in de financiële administratie.

Wet maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp

In de controle van de Wet maatschappelijke ondersteuning zijn in 2016 ten opzichte van vorig jaar duidelijke verbeteringen geconstateerd. Dit betreft met name het herstellen van de zichtbare controle op de facturen van de zorgaanbieders. Daarnaast is er regionaal in samenwerking met Wmo-contractbeheer gewerkt aan het zichtbaar vastleggen van maatregelen en werkzaamheden die ondersteunend zijn aan het aannemelijk maken van de prestatielevering door de zorgaanbieders (in de vorm van accountmanagement, klachtenregistratie en analyse, klanttevredenheid). Dit neemt niet weg dat voor de onderdelen huishoudelijke ondersteuning en begeleiding in 2016, net als in 2015, voor het vaststellen van de prestatielevering nog voor een belangrijk deel gesteund wordt op de productieverantwoordingen met controleverklaring van de zorgaanbieders. In tegenstelling tot vorig jaar konden de zorgaanbieders in de Leidse regio zich over 2016 verantwoorden op basis van het Landelijk Controleprotocol. Voor de jeugdhulp ontvangt de gemeente Leiderdorp vanuit de gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland de verantwoording met controleverklaring. Deze steunt net als bij de Wmo voor een belangrijk deel op de productieverantwoordingen met controleverklaring van de zorgaanbieders.

De aanlevering van de productieverantwoordingen met controleverklaring door de zorgaanbieders Wmo en jeugdhulp en de eigen verwerking en controle is medio juni 2017 afgerond. Voor een deel is van de zorgaanbieders geen toereikende verantwoording met controleverklaring ontvangen. De verantwoording van dit deel van de bestedingen wordt voor de prestatielevering als onzeker aangemerkt. Voor de Wmo gaat het om een bedrag van € 162.000 en voor de jeugdhulp gaat het om een bedrag van € 569.000. Daarnaast is bij de jeugdhulp voor wat betreft het woonplaatsbeginsel een bedrag van € 25.000 als onjuist aangemerkt.

Voor de persoonsgebonden budgetten Wmo en jeugdhulp is op 15 maart 2017 van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) de verantwoording ontvangen. De SVB beoordeelt ca. 33% van de bestedingen ten laste van de pgb-budgetten als onrechtmatig. Daarbij gaat de verantwoording niet in op de prestatielevering. Het vaststellen of de gedeclareerde zorg ook daadwerkelijk is geleverd, is een verantwoordelijkheid van de gemeenten. Leiderdorp heeft hierop bij de pgb-houders geen zichtbare controle uitgevoerd. Als gevolg hiervan moet het totaalbedrag van € 718.000 voor de pgb's in de jaarrekening van Leiderdorp als financiële onzekerheid worden opgenomen.

Het berekenen, opleggen, innen en aan de gemeente afdragen van de eigen bijdragen voor de Wmo vindt plaats door het Centraal Administratiekantoor (CAK). Voor de berekening van de eigen bijdrage op huishoudelijke ondersteuning en begeleiding leveren de zorgaanbieders de nodige gegevens aan bij het CAK. Over 2016 is vastgesteld dat Leiderdorp gedurende het jaar onvoldoende nagaat of dit gebeurt. Uit de gegevensgerichte controle per jaareinde is gebleken dat in een enkel geval de aanlevering van de gegevens door een zorgaanbieder nog niet had plaatsgevonden. De betreffende zorgaanbieders zijn hierop door de gemeente aangesproken.

Sociale voorzieningen werk en inkomen

Bij de verantwoording van de sociale voorzieningen werk en inkomen is van de accountant van de gemeente Leiden een goedkeurende controleverklaring met verslag van bevindingen ontvangen.

Processen Servicepunt71

In 2016 waren de processen van Servicepunt71 over het algemeen voldoende effectief in opzet, bestaan en werking en leveren de processen voldoende betrouwbare informatie voor het opstellen van de jaarrekening van de gemeente. Dit neemt niet weg dat er verbeteringen mogelijk zijn en dat op onderdelen aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden nodig waren. Twee belangrijke bevindingen uit het Assurancerapport 2016 betreffen:

- De logische toegangsbeveiliging van systemen en/of rechtstreekse toegang tot databases. Dit geldt vooral de beheer- en/of systeemaccounts met hoge rechten.
- De zichtbare vaststelling van de prestatielevering bij inkomende facturen (inkopen).

Voor zowel de logische toegangsbeveiliging als de prestatielevering geldt dat de situatie ten opzichte van voorgaande jaren niet is verslechterd, maar worden er door de accountant hogere eisen gesteld aan de administratieve organisatie en interne beheersing. De (fraude)risico's inzake de hogere eisen met betrekking tot de logische toegangsbeveiliging en de prestatielevering van de inkopen, zijn intern nader uitgewerkt inclusief het in kaart brengen van de beheersmaatregelen die deze risico's ondervangen. Daarbij zijn aanvullende data-analyses en controlewerkzaamheden uitgevoerd. Per saldo wordt geconcludeerd dat het risico op materiële fouten en/of onzekerheden in de jaarrekening op deze punten als zeer laag kan worden ingeschat.

Het volgen van de juiste aanbestedingsprocedure, door de gemeenten, wordt door Servicepunt71 in het inkoopproces niet afgedwongen. Conform de voorgaande jaren is daarom voor Leiderdorp een eigen aanvullende controle uitgevoerd op de naleving van de inkoop- en aanbestedingsregels.

Aanvullende controle rechtmatigheid inkopen en aanbestedingen

In de aanvullende controle op de inkopen is vastgesteld dat Leiderdorp niet altijd de voorgeschreven aanbestedingsprocedure heeft gevolgd. In één geval is onterecht niet Europees aanbesteed (2A-dienst). Deze fout is vorig jaar geconstateerd en in 2016 opnieuw fout gerekend voor de uitgaven in 2016 (overeenkomst t/m eind 2016). Daarnaast is een aantal keer de drempelwaarde voor een meervoudig onderhandse aanbesteding overschreden, rekening houdend met de meerjarige besteding bij dezelfde leverancier. Alleen de uitgaven die in 2016 hebben plaatsgevonden zijn in de foutlijst meegenomen.

In totaal gaat het om een bedrag van € 182.000 dat voor 2016 als financieel onrechtmatig wordt aangemerkt.

inkopen en aanbestedingen	uitgaven 2016	onrechtmatig
Raamovereenkomst voor advieswerkzaamheden met een looptijd van 2012 t/m 2016 (2A-dienst)	€ 35.000	€ 35.000
Overeenkomst voor ketenregie hergebruik kunststof met een looptijd van 2015 t/m 2016 (2A-dienst)	€ 57.000	€ 57.000
Groenonderhoud meerdere opdrachten aan dezelfde partij (vanaf 1 juli 2016 niet langer een 2B-dienst met verlicht regime)	€ 48.000	€ 48.000
Bedrijfskleding meerdere bestellingen gedurende meerdere jaren (levering)	€ 24.000	€ 24.000
Cateringproducten meerdere bestellingen gedurende meerdere jaren (levering)	€ 18.000	€ 18.000

Interbestuurlijk toezicht

Over de processen/domeinen die door Leiderdorp onder toezicht van de provincie Zuid-Holland worden uitgevoerd, wordt sinds 2013 op basis van een met de provincie afgesloten bestuursovereenkomst, in de jaarrekening verantwoording afgelegd. Over 2016 staan, op basis van het voorgeschreven stoplichtenmodel van de provincie, twee domeinen op oranje. Dit betreft het archief- en informatiebeheer en de huisvesting vergunninghouders. De overige vier domeinen staan op groen. Vorig jaar (2015) stonden nog vier domeinen op oranje en twee domeinen op groen. Er is geen reden voor extra aandacht. Verwezen wordt naar paragraaf 3.3 Rapportage interbestuurlijk toezicht.

Onderzoek Digitale bestuurlijke besluitvorming

Op grond van de verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid is in 2016 door een auditteam van de gezamenlijke auditpool Leiden e.o. voor Leiderdorp een onderzoek verricht naar het bestuurlijke besluitvormingsproces. Dit proces is in oktober 2015 gedigitaliseerd. Overall luidt de conclusie dat het proces doeltreffend is ingericht en over het algemeen doelmatig verloopt. Er zijn enkele aanbevelingen ter verbetering gedaan. De bevindingen en aanbevelingen worden meegenomen in de doorontwikkeling van het bestuurlijke besluitvormingsproces, waar de organisatie nog volop mee bezig is.

Fiscaal boekenonderzoek

In september 2015 is de fiscus bij Leiderdorp een boekenonderzoek naar de BTW en het BTW-Compensatiefonds (BCF) gestart over de jaren 2010 t/m 2014. Eind 2016 heeft de fiscus haar eindrapport uitgebracht. Er is een flinke hoeveelheid fouten, divers van aard, geconstateerd. Bij veel fouten was sprake van een verschuiving tussen de BTW en BCF waardoor de financiële impact van het onderzoek uiteindelijk beperkt is gebleven. Leiderdorp wil naar de toekomst wel meer grip op de fiscaliteit en heeft hierover met zowel de fiscus als met Servicepunt71 voor de uitvoering, een aantal afspraken gemaakt.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

Bij het uitvoeren van de verbijzonderde interne controles en/of overige onderzoeken in 2016 zijn geen situaties van misbruik en/of oneigenlijk gebruik geconstateerd.

Beoordeling financiële begrotingsrechtmatigheid

Onderstaand volgt de beoordeling van de financiële begrotingsrechtmatigheid. Dit betreft zowel de begrotingsrechtmatigheid van de lasten per programma, de onttrekkingen aan reserves en de uitgaven op kredieten

Lasten per programma

De werkelijke lasten op programmaniveau mogen de begrote lasten na de laatste begrotingswijziging in beginsel niet overschrijden. Daar waar de lasten de begroting wel overschrijden, is het voor het beoordelen van de begrotingsrechtmatigheid van belang in hoeverre de overschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid en/of wordt gecompenseerd door aan de lasten gerelateerde hogere inkomsten.

programma	hogere lasten	hogere baten	onrechtmatig
Bestuur Burgerzaken en Veiligheid	€ 63.000	€ 311.000	nvt
Algemene Dekkingsmiddelen	€ 41.000	-/- €13.000	€ 41.000

In 2016 zijn bij twee programma's de begrote lasten, na de laatste begrotingswijziging, overschreden. De overschrijding bij programma 6 Bestuur Burgerzaken en Veiligheid wordt veroorzaakt door de kosten voor de regionale toekomstvisie. Deze kosten zijn doorberekend aan de deelnemende gemeenten en worden gecompenseerd, waardoor hier geen sprake is van een begrotingsonrechtmatigheid. De hogere lasten van € 41.000 onder de Algemene Dekkingsmiddelen worden niet gecompenseerd door hogere baten (de realisatie van de baten ligt €13.000 lager dan begroot), waardoor een bedrag van € 41.000 wordt aangemerkt als financiële onrechtmatig.

Onttrekkingen aan reserves

Er mogen geen onttrekkingen uit de reserves hebben plaatsgevonden, die niet in 2016 waren begroot en/of niet zijn gedekt door besluitvorming door de raad tot en met 31 december 2016.

reserve	onttrekking begroot	onttrekking werkelijk	onrechtmatig
Reserve voormalig personeel	€ 5.000	€ 28.000	€ 23.000

In 2016 is uit de reserve voormalig personeel een bedrag van € 28.000 onttrokken, terwijl dit maar voor € 5.000 was begroot. De extra onttrekking van €23.000 uit de reserve voormalig personeel wordt daarmee als financieel onrechtmatig aangemerkt.

Kredieten

De door de raad toegekende kredieten voor investeringen mogen niet overschreden worden.

investering	krediet	uitgaven	onrechtmatig
VT-401-K Fuso	€ 61.000	€ 62.000	€ 1.000
VT-891-K Fuso	€ 61.000	€ 62.000	€ 1.000
VT-833-L Fuso	€ 45.000	€ 46.000	€ 1.000
VS-261-Z Fuso	€ 45.000	€ 46.000	€ 1.000
VS-512-Z Fuso	€ 45.000	€ 46.000	€ 1.000
Zoutstrooier	€ 15.000	€ 16.000	€ 1.000
Fecalienuiger voor de reiniging van hondenpoep	--	€ 32.000	€ 32.000

In 2016 is bij een aantal afgesloten investeringen overschrijdingen ontstaan op de door de raad toegekende kredieten. De aanschaf van de fecalienuiger voor de reiniging van hondenpoep is op 21 juni 2016 door het college besloten. De raad heeft in de 2^e bestuursrapportage met de aanschaf ingestemd, maar er is verzuimd het krediet expliciet beschikbaar te stellen waardoor het krediet met het volledige aanschafbedrag is overschreden. In totaal zijn 7 kredieten met een totaalbedrag van € 38.000 overschreden en daarmee als financieel onrechtmatig aangemerkt.

Goedkeuringstolerantie

In het normenkader voor de accountantscontrole, zoals door de raad vastgesteld op 10 oktober 2016, is de goedkeuringstolerantie voor fouten vastgesteld op 1% van de totale lasten inclusief resultaatbestemming en op 3% voor onzekerheden. Voor 2016 ligt de goedkeuringstolerantie voor fouten daarmee op € 922.000 en voor onzekerheden op € 2.766.000. Als het totaal aan fouten en onzekerheden onder deze grensbedragen blijft, betekent dit dat de accountant een goedkeurende verklaring bij de jaarrekening kan afgeven.

Intern is een bedrag van € 309.000 als financieel onrechtmatig beoordeeld (inkopen, begrotingsonrechtmatigheid en jeugd woonplaatsbeginsel) en een bedrag van € 1.640.000 als onzeker (prestatielevering leerlingenvervoer, Wmo huishoudelijke ondersteuning, begeleiding, jeugdhulp en pgb's). Deze fouten en onzekerheden blijven binnen de goedkeuringstolerantie. Wij verwachten bij de jaarrekening over 2016 van de accountant een goedkeurende verklaring.

5.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de gemeenteraad van de gemeente Leiderdorp

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2016 van de gemeente Leiderdorp gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de balans per 31 december 2016 en de staat van baten en lasten over 2016 met de toelichtingen, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, alsmede de SISA-bijlage met verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen.

.....tekst volgt later

6. BIJLAGEN

6.1 Bijlage 1: Conversietabel product-programma

Programma 1

Programma 01	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
67001 Maatschapp.dienstverlening	31	0	31	30	0	30
71401 gezondheidszorg(niet jeugd)	271	0	271	250	0	250
01A PROG 1A Lokale gezondheidszorg	302	0	302	279	0	279
67002 Ouderenbeleid	305	0	305	298	0	298
67003 Ondersteuning alg.voorzieningen	1.438	0	1.438	878	0	878
66301 Vangnet en opvang	109	0	109	65	-6	60
67101 Eerstelijnsloket WMO	385	0	385	352	0	352
66201 Wmo maatwerk immaterieel	3.234	0	3.234	2.759	-1	2.758
66701 Eigen bijdrage maatwerkvoorz	0	-400	-400	0	-380	-380
67201 Pgb Wmo	600	0	600	395	0	395
66101 Maatwerk materieel	1.125	-20	1.105	1.053	-56	998
01B PROG 1B Wet Maatschap. Ondersteuning	7.196	-420	6.776	5.802	-443	5.359
63001 Sociaal-cultureel werk	453	0	453	440	0	440
63010 Jeugd	43	0	43	43	0	43
65001 Peuterspeelz./kinderdagverbl.	54	0	54	70	0	70
65005 Contr.Peutersplz./kinderd.verbl.	23	0	23	24	0	24
01C PROG 1C Jeugdbeleid	573	0	573	577	0	577
71501 Jeugdgezondheidszorg	648	0	648	626	0	626
67102 Loket JGT	616	0	616	420	0	420
67103 CJG	312	0	312	269	-22	247
68201 Individuele voorzieningen Natura Jeugd	4.501	0	4.501	4.851	0	4.851
71601 Preventief Jeugdbeleid	175	0	175	167	0	167
01D PROG 1D Jeugdhulp en preventief jeugdbel	6.252	0	6.252	6.333	-22	6.311
42004 Beheer openbaar basisonderwijs	44	-60	-16	67	-60	7
42201 Bijzonder basisonderwijs	18	0	18	-11	0	-11
48003 Leerlingenvervoer	225	0	225	228	0	228
48006 Overig onderwijs	329	-32	297	304	-32	272
01E PROG 1E Lokaal onderwijsbeleid	616	-92	524	587	-92	495
42101 Huisv.vrz.openb.basisonderwijs	1.151	-1	1.151	1.174	0	1.174

Programma 01	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo
42301 Huisv.vrz.Bijz.basisonderwijs	1.089	-250	839	1.156	-265	891
43101 VSO-ZMOK huisvesting	318	0	318	296	0	296
44301 Huisv. voortgez. ow.	296	0	296	237	0	237
01F PROG 1F Onderwijshuisvesting	2.854	-250	2.604	2.862	-265	2.597
Totaal programma 01	17.793	-762	17.031	16.440	-822	15.618

Programma 2

Programma 02	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo
61001 Algemene bijstand inkomensdeel	6.330	-5.448	882	6.109	-5.763	346
61010 Bijstandbesluit zelfstandigen	70	-18	52	102	-48	54
61401 Minimabeleid	997	-30	967	1.134	-36	1.098
61402 Kwijtscheldingen	163	0	163	158	0	158
61403 Schuldhulpverlening	170	0	170	154	0	154
62301 Participatiewet	912	0	912	695	0	695
65002 Kinderopvang WIZ	16	0	16	81	0	81
02A PROG 2A Alg.Bijst(Bijz.bijst/min.beleid	8.658	-5.496	3.162	8.433	-5.848	2.585
61105 WSW	2.893	0	2.893	2.850	-2	2.848
02B PROG 2B Wet Soc.Werkvoorziening(Wsw)	2.893	0	2.893	2.850	-2	2.848
62101 Vreemdelingenbeleid	152	-95	57	145	-81	63
02C PROG 2C Vreemdelingenbeleid	152	-95	57	145	-81	63
Totaal programma 02	11.703	-5.591	6.112	11.427	-5.931	5.496

Programma 3

Programma 03	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	batens	saldo	lasten	batens	saldo
51001 Openbare bibliotheek	657	0	657	638	0	638
51101 Vormings- en ontwikkelingswerk	35	0	35	34	0	34
54001 Kunst	141	0	141	124	0	124
54006 Onderhoud kunstwerken	18	0	18	9	0	9
54010 Amateur Kunstbeoef. /cultuur alg	117	0	117	95	0	95
54101 Monumentenzorg	0	0	0	0	0	0
54102 Molens	38	-4	34	30	-9	21
55002 Milieu Educatief Centrum	69	0	69	70	-1	69

Programma 03	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
58002 Accommodatie culturele voorz.	96	0	96	-15	0	-15
03A PROG 3A Kunst en Cultuur	1.172	-4	1.168	985	-10	975
53001 Binnensportrecreatie	251	0	251	265	0	265
53010 Sporthuisvesting	1.048	-6	1.042	1.065	-18	1.048
53101 Groene sportvelden/terreinen	266	-61	204	278	-56	223
03B PROG 3B Sport	1.565	-68	1.497	1.609	-73	1.535
Totaal programma 03	2.737	-71	2.666	2.594	-83	2.511

Programma 4

Programma 04	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
21001 Bruggen	547	0	547	558	0	558
21002 Wegen	9.842	66	9.908	9.915	38	9.953
21032 Gladheidsbestrijding	126	0	126	112	-1	111
21050 Openbare verlichting	272	-14	257	268	-26	242
21101 Verkeersregulering	244	0	244	206	0	206
21110 Verkeersmaatregelen	713	0	713	686	-1	685
21111 Verkeersborden en /tekens	65	0	65	52	0	52
21112 Verkeersbeleid	182	0	182	151	0	151
31001 Markten	39	-11	27	45	-14	32
56070 Kermissen	13	0	13	14	0	14
04A PROG 4A Verkeer en vervoer	12.042	40	12.082	12.008	-4	12.004
22301 Veerdiensten	2	0	2	3	0	3
24001 Waterwerken	389	0	389	388	0	388
33001 Nutsbedrijven	2	0	2	0	0	0
04B PROG 4B Water	394	0	394	391	0	391
56007 Groen beleid en regio	96	0	96	71	0	71
04C PROG 4C Groen beleid en regio	96	0	96	71	0	71
56001 Openbaar groen	2.050	-106	1.943	1.997	-108	1.889
56050 Houtkamp	106	0	106	105	0	105
56051 Heemtuin	49	0	49	47	0	47
56052 Kinderboerderij	52	0	52	51	-1	51
56053 Volkstuinencomplex	3	-11	-8	7	-10	-4
04D PROG 4D Openbaar groen	2.259	-117	2.142	2.208	-120	2.088
58003 Speelplaatsen	88	0	88	87	0	87

Programma 04	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
04E PROG 4E Speelvoorzieningen	88	0	88	87	0	87
72201 Riolering en pompen	1.370	0	1.370	1.382	-1	1.381
72601 Baten rioolrechten	0	-1.617	-1.617	0	-1.570	-1.570
04F PROG 4F Riolering	1.370	-1.617	-247	1.382	-1.571	-189
21039 Onkruidvrijhouden van straten	105	0	105	85	0	85
21040 Reiniging wegen	199	-15	184	217	0	217
34101 Afvoeren kadavers	7	0	7	7	0	7
72102 Reiniging/afvalstoffenheffing	2.819	-118	2.701	2.421	-306	2.115
72302 Ongediertebestrijding	54	0	54	17	-8	9
72501 Baten reiniging/afvalstofheff.	0	-3.141	-3.141	31	-3.155	-3.124
04G PROG 4G Reiniging	3.184	-3.274	-90	2.778	-3.469	-690
Totaal programma 04	19.432	-4.968	14.464	18.925	-5.163	13.763

Programma 5

Programma 05	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
81001 Ruimtelijke ordening	525	-12	513	473	-180	293
82201 Bouw- en woningtoezicht	556	-495	61	540	-535	5
83002 Erfpacht	0	-87	-87	15	-86	-71
83020 Verkoop en verhuur grond	68	-103	-35	69	-109	-40
05A PROG 5A Ruimtelijke ordening	1.149	-697	452	1.097	-910	187
82001 Woningexploitatie	66	0	66	67	-1	67
82203 Woonwagencentrum	7	-24	-17	5	-25	-20
05B PROG 5B Woonbeleid	73	-24	49	72	-25	47
31002 Ov.economische aangelegenheden	204	0	204	184	0	184
05C PROG 5C Economische zaken	204	0	204	184	0	184
72301 Milieubeheer	518	0	518	528	1	530
05D PROG 5D Duurzaamheid	518	0	518	528	1	530
Totaal programma 05	1.944	-721	1.223	1.881	-934	947

Programma 6

Programma 06	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
00501 Samenwerk.org. Holland Rijnland	1.014	0	1.014	996	0	996
6A PROG 6A Algemene regionale samenwerking	1.014	0	1.014	996	0	996
00101 Raad en raadscommissies	343	0	343	290	0	290
00102 College van Burg.en Wethouders	487	0	487	423	0	423
00201 Bestuursondersteuning college	1.421	-35	1.386	1.938	-236	1.702
00254 Bestuursonderst. CZ	5.647	-150	5.497	5.477	-158	5.319
00256 Best.onderst. Beheer facilitair	220	0	220	245	0	245
00258 Bestuursonderst. GWI	254	0	254	265	-1	264
00301 Reisdocumenten	295	-273	23	247	-322	-75
00302 Rijbewijzen	116	-92	24	125	-112	13
00303 Bevolk.adm.en verklaringen	95	-33	62	59	-32	27
00304 Huwelijken	34	-18	17	36	-42	-6
00305 Burgelijke stand	89	-12	76	113	-28	86
00306 Verkiezingen	88	0	88	47	0	47
00307 Naturalisaties	44	-16	28	26	-21	5
00309 GBA Beheer	96	0	96	134	0	134
00601 Griffie	244	0	244	203	0	203
00602 Rekenkamer	53	0	53	15	0	15
63002 Wijkgericht werken	118	0	118	101	0	101
72401 Begraafplaats	337	-429	-92	302	-415	-113
93001 Wet waardering onroerende zaken	190	0	190	179	0	179
6B PROG 6B Bestuur en dienstverlening	10.173	-1.058	9.114	10.226	-1.367	8.859
14001 Veiligheid	267	0	267	237	0	237
14003 APV	238	-8	231	313	-10	303
12001 Brandweer	1.235	0	1.235	1.243	0	1.243
12009 Onderhoud brandkranen/-putten	34	0	34	24	0	24
12010 Rampenbestrijding	129	0	129	113	0	113
6C PROG 6C Openbare orde en veiligheid	1.903	-8	1.895	1.930	-10	1.920
Totaal programma 06	13.089	-1.066	12.023	13.152	-1.377	11.776

Programma 7

Programma 07	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
83004 Grond expl.Overige bouwgrond	103	0	103	79	-37	42
83005 Overige complexen	459	-4.262	-3.802	47	-47	0
7A PROG 7A Grondontwikkeling algemeen	562	-4.262	-3.699	126	-84	42
83001 Grex Centrumplan	42	3.709	3.751	80	-1.647	-1.567
7B PROG 7B Grondontwikkeling Centrumplan	42	3.709	3.751	80	-1.647	-1.567
32001 Zandwinning(v/h kl.zandput)	232	0	232	59	0	59
83003 Grondexpl.w4	9.912	-6.030	3.882	7.871	-1.984	5.887
7C PROG 7C Grondontwikkeling W4	10.144	-6.030	4.114	7.930	-1.984	5.946
Totaal programma 07	10.748	-6.582	4.166	8.135	-3.715	4.421

Algemene dekkingsmiddelen

Programma AD	Begroting 2016 na wijzigingen			Rekening 2016		
bedragen x € 1.000,-	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
93101 Baten OZB gebruikers	0	-906	-906	2	-748	-746
93201 Baten ozb eigenaren	0	-6.103	-6.103	54	-6.081	-6.027
93601 Baten toeristenbelasting	0	-36	-36	0	-78	-78
93701 Baten hondenbelasting	0	-99	-99	0	-99	-99
93901 Baten precariobelasting	0	-570	-570	0	-594	-594
94001 Onroerende zaakbelastingen	68	0	68	75	0	75
94002 Overige belastingen	155	-7	148	165	-37	128
Alg dekkingsmiddelen A Lokale heffingen	223	-7.721	-7.498	297	-7.638	-7.341
92101 Algemene uitkering	0	-34.069	-34.069	0	-34.152	-34.152
Alg dekkingsmiddelen B Alg. uitkering	0	-34.069	-34.069	0	-34.152	-34.152
92201 Algemene dekkingsmiddelen	55	0	55	19	0	19
Alg dekkingsmiddelen C Onvoorzien	55	0	55	19	0	19
91301 Overige financiële middelen	87	-527	-440	92	-520	-428
Alg dekkingsmiddelen D Dividend	87	-527	-440	92	-520	-428
91101 Geldleningen en uitz. < 1 jaar	0	0	0	-1	3	2
91401 Geldleningen en uitz. > 1 jaar	593	-2.861	-2.268	593	-2.858	-2.265
Alg dekkingsmiddelen E Financiering	593	-2.861	-2.268	592	-2.855	-2.263
Alg dekkingsmiddelen F Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal programma AD	958	-45.177	-44.219	1.000	-45.165	-44.165

6.2 Bijlage 2: Bestuur en organisatie

College van Burgemeester en wethouders

De samenstelling en portefeuillevverdeling per 31/12/2016 is:

Burgemeester L.M. Driessen-Jansen

Toekomstvisie Leiderdorp 2025, Bestuurlijke Coördinatie, Openbare orde en veiligheid, Coördinatie handhaving, Recreatie / Toerisme, Burgerzaken.

Wethouder C.J.M.W. Wassenaar (VVD) 1e Loco-burgemeester

Coördinatie Regiozaken en toekomstvisie regio, Verkeer en (openbaar) vervoer, Ruimtelijke ordening, Centrumplan, W4/A4, Volkshuisvesting en woningbouw, Monumentenbeleid en Economische zaken.

Wethouder J.J.F.M. Gardeniers (CDA) 2e Loco-burgemeester

Onderwijs, Openbare ruimte (grijs, groen, bruin), Milieu en omgevingsdienst, Polders en Groene Hart, Kunst en cultuur, Water, Begraafplaats, Gezondheidszorg, Financiën en bedrijfsvoering (inc. belastingen, nutsbedrijven en grondzaken, Servicepunt71) en Coördinatie subsidiebeleid.

Wethouder O.C. MacDaniel (PvdA) 3e Loco-burgemeester

Maatschappelijk vastgoed, Duurzaamheid, Afval, Sport, 3D sociale zaken, Wijkgericht werken (w.o. speeltuintjes), Integratie en asielbeleid en Deregulering.

Wethouder A.M. Beekhuizen (LPL) 4e Loco-burgemeester

(3D) Wmo, (3D) Jeugdzorg, Jongerenbeleid, Communicatie en media en Coördinatie decentralisaties.

Gemeentesecretaris H. Romeijn

De gemeentesecretaris is eerste adviseur van het college en stuurt - als eindverantwoordelijke - de ambtelijke organisatie aan. Hij richt zich in het bijzonder op de faciliterende en stafafdelingen.

Daarnaast is hij bestuurder in de zin van de Wet op Ondernemingsraden. Zijn aandachtsvelden zijn politiek bestuur, externe contacten en regionale samenwerking.

Gemeenteraad 2014-2018

Zetelverdeling 2014-2018

- D66: 5 zetels
- VVD: 5 zetels
- CDA: 4 zetels
- Groen Links: 3 zetels
- PvdA: 2 zetels
- LPL: 2 zetels

Democraten 66 (D66)

- Dhr. J. Kuggeleijn (fractievoorzitter)
- Mw. C. Hamer
- Dhr. J.A.M. van Boxsel
- Dhr. E. Grootaarts
- Dhr. H. Verheggen

Volkspartij voor Vrijheid en Democratie (VVD)

- Dhr. I.H.M. Cooijmans (fractievoorzitter)
- Dhr. B.M.J. Hoenen
- Dhr. W.N.A. Joosten
- Mw. C.M.M. Meiners-Pieterse
- Dhr. J.B.P.M. Suijkerbuijk

Christen Democratisch Appèl (CDA)

- Mw. M. van der Stelt (fractievoorzitter)
- Mw. M.A.J. van Diepen-van Wijk
- Dhr. G. Schipaanboord
- Dhr. F.A. Stam

Groen Links

- Mw. J.M. Hofman-Züter (fractievoorzitter)
- Mw. F. Joester
- Dhr. B. Vastenhoud

Partij van de Arbeid (PvdA)

- Mw. J.J.E. van Reijn (fractievoorzitter)
- Dhr. R. Schmidt

Lokale Partij Leiderdorp (LPL)

- Dhr. H.K. Langenberg (fractievoorzitter)
- Dhr. J.A. Koster

Griffier

- Mw. J.C. Zantingh

Maandag politieke avond - De Leiderdorpse gemeenteraad werkt volgens een vierwekelijkse vergadercyclus:

Week 1 Informatieavond 20.30 – 22.30 uur (informatie en participatie).

Doel van de informatieavond is om met burgers en/of organisaties over een actueel thema in gesprek te gaan en dit te doen op een moment dat dit voor de besluitvorming relevant is. Ook is de informatieavond het moment waarop presentaties worden verzorgd door het ambtelijk apparaat

Week 2 Fractiespreekuur 19.30 – 20.00 uur, Fracties 20.00 – 23.00 uur.

Burgers kunnen een half uur fractiespreekuur aanvragen over een onderwerp dat hen bezig houdt. Alle fracties vertegenwoordigen dan hun woordvoerder(s) af. Tijdens de fractievergaderingen vanaf 20.00 uur bereiden fracties van partijen hun standpunten voor Politiek Forum en raad voor.

Week 3 Politiek forum 20.00 – 23.00 uur (voorbereiden besluitvorming).

In het politiek forum vindt politiek inhoudelijke discussie plaats. Ook kunnen burgers tijdens het politiek forum inspreken en deelnemen aan de discussie. Het politiek forum is nadrukkelijk niet bedoeld voor technische vragen. Deze dienen tijdens de informatieavonden of schriftelijk te worden gesteld.

Week 4 Raad

19.30 uur - fracties – laatste voorbereiding fracties voor de aansluitende raad

20.30 uur -Raadsvergadering (besluitvorming).

Politieke discussie en besluitvorming over de voorstellen die in het politiek forum aan de orde zijn geweest, gelegenheid voor indienen amendementen en moties.

6.3 Bijlage 3: Kerngegevens Leiderdorp

Sociale structuur

Inwoners	1-1-2013*	1-1-2014*	1-1-2015*	1-1-2016*	1-1-2017*
0-19 jaar	6.356	6.286	6.199	6.169	6.183
20-64 jaar	15.216	15.141	15.090	15.085	15.114
65 jaar en ouder	5.174	5.390	5.564	5.704	5.858
Totaal aantal inwoners	26.746	26.817	26.853	26.958	27.155

* Deze cijfers zijn vastgesteld door het CBS

6.4 Bijlage 4: Afkortingenlijst

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
ANPR	Automatic Number Plate Recognition	LED	Light-emitting diode
APV	Algemene Plaatselijke Verordening	LRN	Leidse Ring Noord
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten	NCW	netto contante waarde
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen	NHG	Nationale Hypotheek Garantie
bbp	bruto binnenlands product	NRF	Het Nationaal Restauratiefonds
BBV	Besluit begroting en verantwoording	NUP	Nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening en e-overheid
Bbz	Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen	OAS	Optimalisatie Afvalwatersysteem Studie
BCF	Btw-compensatiefonds	ODWH	Omgevingsdienst West-Holland
BDU	Brede Doeluitkering	OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie	OOGO	Op Overeenstemming Gericht Overleg
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten	ORZ	Oude Rijnzone
BIZ	Bedrijven Investerings Zone	OV	Openbare verlichting
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten	OZB	Onroerendezaakbelasting
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar	P&C	Planning & Control
Bom	Belastingen op milieugrondslag	PDV	Perifere detailhandelsvestigingen
BRP	Basisregistratie Personen	PGA	Persoonsgerichte aanpak
BRP	Basis Rioleringsplan	PW	Participatiewet
BVO	Boom Veiligheid Onderzoek	RBL	Regionaal Bureau Leerplicht
BSW	Brede School West	RCL	Racing Club Leiderdorp
Btw	Bruto toegevoegde waarde	RDOG	Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg
B&W	Burgemeester en wethouders	RDW	Rijksdienst voor Wegverkeer
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek	RIF	Regionaal investeringsfonds
CiT	Crisisinterventieteam	RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (voortijdig schoolverlaters)
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin	RVMK	Regionale verkeersmilieukaart
CPA	Centrale Post Ambulancevervoer	RWS	Rijkswaterstaat
CPB	Centraal Planbureau	SB	Schuldbemiddeling
CROW	Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw en de verkeerstechniek	SCw	Sociaal Cultureel werk
CvV	Centrum voor Vitaliteit	SES	Sociaal economische status
DNB	De Nederlandse Bank	SFL	Sportfondsen Leiderdorp
ECB	Europese Centrale Bank	shv	schuldhulpverlening
EMU	Economische en Monetaire Unie	SISA	Single Information Single Audit

Afkorting	uitleg	Afkorting	uitleg
Fido	Wet Financiering decentrale overheden	Sk	Saneringskrediet
GBA	Gemeente Basisadministratie	SMART	Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden
GEHS	Gemeentelijke Ecologische Hoofdstructuur	SO	Speciaal Onderwijs
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst	SP71	Servicepunt71
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg	SSA	Stichting Sportaccomodatatie Alecto
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen	STL	Sociaal Team Leiderdorp
GIG	Gemeentelijke Integrale Grondexploitatie	SVB	Sociale Verzekeringsbank
GR	Gemeenschappelijke Regeling	SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan	SWS	Stichting Waarborgfonds voor de Sport
GWW	Grond-, water- en wegenbouw	TPM	Third Party Mededeling
HBOL	Huurders Belangen Organisatie Leiderdorp	TWO jeugdhulp	Tijdelijke Werkorganisatie Opdrahtgeverschap Jeugdhulp
HHR	Hoogheemraadschap van Rijnland	vGRP	verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan
HM	Hollands Midden	VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer	Vpb	Vennootschapsbelasting
HRM	Human Resource Management	VRA	Verkeersregelautomaat
HSL	Hogesnelheidslijn	VRI	Verkeersregelinstallatie
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte	VRIS	Versterking Regionale I-Samenwerking
IHP	Integraal Huisvestingsplan	VTa	Visual Tree Assessment
Ikb	Individueel keuzebudget	VTH	Vergunning, Toezicht en Handhaving
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers	VVE	Vroeg- en voorschoolse educatie
IOAZ	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen	Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
IVVP	Integraal Verkeers- en Vervoerplan	WEW	Waarborgfonds Eigen Woning
JA	Jongeren op de Arbeidsmarkt	WNT	Wet Normering bezoldiging topfunctionarissen (semi-)publieke sector
JAS	Project JA Statushouders	WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
JOP	Jeugd ontmoetingsplaats	Wpg	Wet publieke gezondheid
JGT	Jeugd- en Gezinsteam	VRHM	Veiligheidsregio Holland Midden
JGZ	Jeugdgezondheidszorg	WSOS	Wet Stelsel Openbare Bibliotheek
KCC	Klant Contact Centrum	Wsw	Wet sociale werkvoorziening
KCS	Klantcontactstelsel	WSW	Waarborgfonds sociale woningbouw
KISS	Kennis Informatie Systeem Sport	WWB	Wet werk en bijstand
KRW	Kaderrichtlijn Water	ZHN	Zuid-Holland Noord
kvo-B	keurmerk veilig ondernemen voor Bedrijventerreinen		

6.5 Bijlage 5: Begrippenlijst

Begrip	Omschrijving
Activa	Bezittingen die langer dan één jaar meegaan en die om die reden in meerdere jaren worden afgeschreven (bijv. gebouwen, rollend materieel). Activa staan op de balans.
Afschrijving	De uitgave aan activa worden over meer jaren verdeeld en niet in één keer in de exploitatie opgenomen. Dit noemt men afschrijven. Door afschrijving lopen de kosten in de loop van de jaren parallel met de baten voortvloeiend uit het gebruik en houdt tevens de boekwaarde gelijke tred met de werkelijke, steeds dalende waarde.
Algemene dekkingsmiddelen	Het overzicht algemene dekkingsmiddelen bevat ten minste de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is, de algemene uitkeringen, dividend, het saldo van de financieringsfunctie, het saldo tussen de compensabele Btw en de uitkering uit het Btw- compensatiefonds en de overige algemene dekkingsmiddelen.
Balans	Onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente.
Baten en Lasten (stelsel van)	Een begrotingssysteem van baten en lasten houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven worden toegerekend aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben.
Begroting	Een begroting geeft aan welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, hoeveel middelen daarmee zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) onderscheidt een beleidsbegroting en de financiële begroting.
Beleidsthema	Per thema worden de hoofdkenmerken, visie en het bestuurlijke kader toegelicht.
Besluit Begroting en Verantwoording	Het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten geeft de spelregel voor de lokale overheden voor de inrichting van begroting en jaarrekening van de gemeente.
Boekwaarde	Betreft de administratieve (dus nog niet afgeschreven) restwaarde van vaste activa die eerder middels een investering zijn aangeschaft.
Brede school	Samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met opgroeiende kinderen. Doel van het samenwerkingsverband is de ontwikkelingskansen van de kinderen te vergroten. Onderwijs en welzijn zijn in ieder geval participanten. Voorschoolse voorzieningen, peuterspeelzaal, sport, cultuur, bibliotheek en andere instellingen kunnen ook een onderdeel van de brede school zijn.
BTW compensatiefonds	Fonds waaruit de gemeente vanaf 2003 Btw kan declareren bij het Rijk op typische overheidstaken (uitgezonderd o.a. onderwijs-huisvesting).
Budgettair neutraal	Begrotingswijzigingen die per saldo de totale begroting niet beïnvloeden.

Begrip	Omschrijving
Dekking	De wijze waarop een kostenverhoging dan wel een opbrengstenverlaging wordt opgevangen in de vorm van 1) een nieuwe inkomstenbron, 2) een doorberekening van kosten aan derden, 3) een verhoging van de belastingen, 4) een verlaging van andere kosten.
Dividend	Periodieke uitkering van winst aan de aandeelhouders van een onderneming.
Doelmatigheid	Mate waarin de productie is geleverd in relatie tot de inzet van middelen, afgezet tegen een vooraf bepaalde norm (bijv. minuten per paspoort, kosten per strekkende kilometer).
Doeltreffendheid	Mate waarin de beoogde maatschappelijke effecten zijn gerealiseerd. Van belang is om vast te stellen in hoeverre het beoogde maatschappelijke effect de verdienste is van de organisatie (relatie gerealiseerde productie - gerealiseerd effect, afgezet tegen het beoogde maatschappelijke effect).
Doeluitkering	Uitkering door het Rijk aan een lagere overheid voor een nauw omschreven wettelijk vastgesteld doel of taak. De gelden zijn niet vrij besteedbaar. In veel gevallen is een specifieke verantwoording over de besteding één van de voorwaarden voor het verkrijgen van de uitkering.
Efficiency en effectiviteit	Efficiency is doelmatigheid (is de uitvoering goed, met gebruik van zo min mogelijk middelen). Effectiviteit is doeltreffendheid (doen we de goede dingen, bereiken we het gestelde doel).
Egalisatiereserve	Reserve met als doelstelling jaarlijks sterk fluctuerende lasten door de jaren heen te compenseren. Dit kan door de jaarlijks gelijk blijvende storting in de reserve ten laste van de exploitatie te nemen en de werkelijke uitgaven uit de reserve te betalen.
EMU saldo	Het EMU-saldo is het saldo van de inkomsten en uitgaven van de overheid voor de unie van landen die de euro als betaalmiddel hebben (Economische en Monetaire Unie).
Financieel beheer	De organisatie van de administratie en het beheer van de vermogenswaarden.
Financiële rechtmatigheid	Met financiële rechtmatigheid wordt bedoeld dat de financiële beheershandelingen in overeenstemming met de geldende wet- en regelgeving zijn uitgevoerd.
Financieringsmiddelen	Kort- of langlopende geldmiddelen die nodig zijn om de kosten van een investering te betalen. Behalve van financieringsmiddelen uit eigen kapitaal en reserves wordt ook van minder reguliere financieringsmiddelen gebruik gemaakt, zoals opgenomen geldleningen en het saldo van crediteuren en debiteuren.
Gemeentefonds (algemene uitkering)	Uitkering van het Rijk die de gemeenten in principe vrij mogen besteden. Dit ter onderscheid van doeluitkeringen met een gebonden besteding.
Incidentele baten en lasten	Opbrengsten en uitgaven die maar een enkele keer voorkomen.
Indirecte kosten	Betreft kosten waarbij de directe samenhang met de producten ontbreekt. Door middel van één of meer verdeelsleutels worden de indirecte kosten aan de verschillende producten toegerekend.

Begrip	Omschrijving
Investering	Een investering is een uitgaaf van een object met een gebruiksduur van langer dan één jaar; investeringen worden geactiveerd op de balans. Uit investeringen vloeien kapitaallasten voort die op de gemeentelijke exploitatie drukken.
Investeringsplan	Een overzicht van de geplande investeringen en de daaraan verbonden geraamde exploitatielasten voor de komende jaren.
Jaarrekening	De jaarrekening is de tegenhanger van de financiële begroting; de jaarrekening gaat in op de realisaties van het afgelopen begrotingsjaar. De jaarrekening is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit de programmarekening met toelichting en de balans met toelichting.
Jaarstukken	De jaarstukken zijn onderverdeeld in het jaarverslag en de jaarrekening en is de tegenhanger van de begroting.
Jaarverslag	Het jaarverslag is de tegenhanger van de beleidsbegroting en gaat met name in op de uitkomsten van de programma's over het afgelopen begrotingsjaar. Het jaarverslag is een onderdeel van de jaarstukken en bestaat uit de programmaverantwoording en de paragrafen.
Kapitaallasten	Kapitaallasten bestaan uit de componenten afschrijving en rentekosten. Het zijn exploitatiekosten van activa. De rentekosten ontstaan omdat voor de aanschaf 'geld geleend' wordt. Door de dalende boekwaarde nemen de rentekosten in de loop van de jaren af. Voor de berekening van de rentekosten wordt het percentage van de omslagrente gehanteerd.
Lastendruk	Totaal van regelmatig terugkerende, vaste geldelijke verplichtingen
Leges	Betaling voor een gemeentelijk goed of een dienst op publiekrechtelijke grondslag (bijv. leges paspoort, leges rijbewijs). Leges zijn retributies maar worden wettelijk tot de belastingen gerekend. Leges mogen maximaal kostendekkend zijn.
Meerjarenraming	Een prognose van de voor meerdere jaren, na het begrotingsjaar, te verwachten lasten en baten op basis van vigerend (= bestaand) beleid; dan wel van uitgaven en inkomsten ter zake van investeringen waarvoor al kredieten zijn verstrekt.
Overhead	De kosten van werkzaamheden of faciliteiten die slechts een indirecte relatie vertonen met de gemeentelijke producten en diensten, v.b. leidinggeven, afdelingsadministratie, de kantine of de huisvesting.
Overzicht van baten en lasten	Onderdeel van de financiële begroting dat een overzicht geeft van alle baten en lasten die in de programma's zijn opgenomen.
Paragrafen	Een paragraaf geeft volgens het BBV een dwarsdoorsnede van de begroting op financiële aspecten. Het gaat dan om de beleidslijnen van beheersmatige aspecten die belangrijk zijn, financieel, politiek of anderszins. De paragrafen zijn onderdeel van zowel de beleidsbegroting als het jaarverslag.

Begrip	Omschrijving
Planning- en controlcyclus	De jaarlijks terugkerende werkzaamheden die samenhangen met het opstellen, bespreken, bewaken en verifiëren van budgetten.
Precariobelasting	Belasting voor het gebruiken van openbare grond of water. De belasting kan worden geheven van degenen die voorwerpen onder, op of boven openbare gemeentegrond of water hebben of van degene voor wie dit gebeurt, v.b. haven- en liggelden, marktgelden en parkeergelden.
Prestatie	Het meetbare resultaat van activiteiten.
Prestatie-indicator	Kwantitatieve en kwalitatieve gegevens die inzicht geven in de resultaten van het gevoerde beleid van de gemeente
Product	Een product van een productenraming of productenrealisatie kan omschreven worden als het resultaat van samenhangend handelen, meetbaar gemaakt in de tijd, geld en kwaliteit. Een product wordt in de handreiking ruim geïnterpreteerd. Het kan zijn: een voorziening, een dienst, een goed of een activiteit. Een kern is dat er taakstellende afspraken aan verbonden kunnen worden. Een product omvat zoveel mogelijke kwantitatieve normen voor zowel financiële als niet-financiële prestatie-indicatoren.
Productenraming	De productenraming wordt volgens het BBV opgebouwd vanuit de programmbegroting en geeft alle gemeentelijke activiteiten weer in termen van producten, welke wordt weergegeven in de conversietabel. Dit is het begrotingsdocument van het Dagelijks Bestuur en heeft met name een beheersfunctie voor de uitvoering van de begroting.
Programmbegroting	Een programmbegroting is een typering voor de nieuwe beoogde begroting doordat de programma's in de begroting centraal staan. Het kenmerk van de begroting is dat de begroting is onderverdeeld in programma's, daarom wordt er naar de begroting volgens de nieuwe voorschriften ook wel verwezen als programmbegroting. De gemeente is vrij in de keuze van de programma's en in het aantal.
Programma	Een samenhangende verzameling van producten, activiteiten en geldmiddelen gericht op het bereiken van vooraf bepaalde maatschappelijke effecten, waaraan idealiter indicatoren gekoppeld kunnen worden.
Rechtmatigheid	Rechtmatigheid is de overeenstemming van beslissingen en handelingen met regels die voor betrokkenen toepasselijk zijn en die mede gelet op het specifieke geval waarvoor die regels gelden, van belang zijn.
Reserve (algemene)	Bedrag dat is gereserveerd voor toekomstige uitgaven, zonder dat de aard en de omvang van deze uitgaven al bekend zijn. De reserves staan op de balans.
Specifieke uitkering	Rechtstreekse uitkering aan een instelling of een lagere overheid te besteden aan een specifiek doel. Het is een verzamelbegrip voor subsidies, bijdragen van het rijk of provincie en doeluitkeringen.
Verbonden partij	Een verbonden partij is een derde rechtspersoon waarbij de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft.

Begrip	Omschrijving
Voorziening	Bedrag gereserveerd voor toekomstige uitgaven waarvan de aard en in mindere mate de omvang bekend zijn of om fluctuaties in (exploitatie)kosten op te vangen. Voorzieningen staan op de balans.
Weerstandscapaciteit	De weerstandscapaciteit is het geheel van geldmiddelen (zoals de algemene reserve) waaruit tegenvallers eventueel bekostigd kunnen worden, zonder dat de begroting en het beleid (direct) aangepast behoeven te worden.
Weerstandsvermogen	Het weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit in relatie tot de risico's.

GEMEENTEHUIS
WILLEM-ALEXANDERLAAN 1
2351 DZ LEIDERDORP

POSTBUS 35
2350 AA LEIDERDORP

071 54 58 500
INFO@LEIDERDORP.NL
WWW.LEIDERDORP.NL

leiderdorp